

ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΙΤΛΟΣ: ΑΝΑΠΛΑΣΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΆΝΩ
ΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ.**

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΟΝΟΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

ΛΕΧΟΥΡΙΤΗ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ

ΣΚΟΝΔΡΑ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΠΑΤΡΑ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέθοδος Έρευνας.....	9
Εισαγωγή.....	10
Γεωγραφικός Προσδιορισμός της Πάτρας	14
Ονομαστική προέλευση της Πάτρας	14
Ιστορική Εξέλιξη.....	15
Προϊστορικά χρόνια.....	15
Ρωμαϊκά χρόνια.....	17
Βυζαντινά χρόνια.....	19
Φράνκο-ενετικά χρόνια.....	19
Παλαιολόγοι.....	20
Τουρκικά χρόνια.....	20
Κοινωνικοοικονομική εξέλιξη.....	21
Ο πληθυσμός της Πάτρας.....	23
Λατρεία	25
Αρχαία λατρεία.....	26
Χριστιανική λατρεία.....	26
Σημαντικά ιστορικά μνημεία της Άνω Πόλης.....	27
Πλατεία 25ης Μαρτίου.....	27
Ο Ναός του Παντοκράτορα.....	28
Ο Ναός του Αγίου Δημητρίου.....	29
Ο Ναός της Αγίας Αικατερίνης	29
Ο Ναός του Αγίου Νικολάου.....	30
Ο Ναός των Εισοδίων.....	31
Το Αρχαίο Ωδείο.....	31
Το Κάστρο.....	34
Το Ρωμαϊκό Υδραγωγείο (Καμάρες).....	38
Το Ρωμαϊκό Αμφιθέατρο ή Στάδιο.....	38
Το Χαμάμ.....	41
Το Ιταλικό Δημ. Νοσοκομείο (Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου).....	42
Το Δασύλλιο.....	43

-Το Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου Πατρέων «Αναβάθμιση ποιότητας ζωής τμήματος της παλαιάς πόλης των Πατρών».....	43
- Χαρακτηριστικά του Φορέα Συντονιστή & Συνοπτικά στοιχεία του Προτεινόμενου Επιχειρησιακού Σχεδίου.....	45
-Συνοπτική Περιγραφή του Προτεινόμενου Επιχειρησιακού Σχεδίου.....	49
-Στοιχεία για τη εταιρική σχέση και την τοπική συντονιστική επιτροπή.....	51
Φορέας Υλοποίησης (ΦΥ)/ΑΔΕΠ.....	53
Τοπική Συντονιστική Επιτροπή (ΤΣΕ).....	54
Δήμος Πατρέων.....	54
Τοπικό Δίκτυο Εταίρων.....	55
-Περιγραφή της Περιοχής Επεμβάσεων Ανάλυσης και Αξιολόγησης της Οικονομικής και Κοινωνικής Κατάστασης των Υποδομών και του Περιβάλλοντος.....	59
-Ανάλυση και Αξιολόγηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Κατάστασης των Υποδομών και του Περιβάλλοντος της Περιοχής Επέμβασης.....	60
Η Περιοχή Επεμβάσεων (Π.Ε.).....	60
Αγία Αικατερίνη.....	60
Τάσι.....	60
Εβραιομνήματα- Κρητικά.....	65
Κανδριαννικά και Καντριάννικα.....	66
Σκάλες Αγ.Νικολάου –Οδός Αγ.Γεωργίου- Ωδείο –	
Παλαιό Δημ.Νοσοκομείο.....	67
Τριτάκη.....	68
Βασικά Πληθυσμιακά Χαρακτηριστικά & Μεγέθη.....	70
Ανάλυση κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης /	
υποδομών/ περιβάλλοντος.....	70
Εισαγωγή.....	76

-Τεχνική περιγραφή.....	76
Ταυτότητα της έρευνας.....	76
Δειγματοληψία.....	76
Μέθοδος συλλογής στοιχείων.....	77
Προϋποθέσεις συνέντευξης.....	78
Τρόπος επιλογής νοικοκυριών.....	78
Τεχνική της συνέντευξης.....	79
Στατιστική Επεξεργασία Αποτελεσμάτων.....	79
Εκτιμήσεις.....	80
Μορφή εποπτείας και σύστημα διασφάλισης ποιότητας της Έρευνας Πεδίου.....	81
Αποτελέσματα και σταθμίσεις	82
Δείγμα ανά περιοχή.....	82
Χρονικό διάστημα στο οποίο μένουν στην περιοχή.....	83
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: Προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην οικογένεια και στη συνοικία.....	86
Προβλήματα στην οικογένεια.....	86
Προβλήματα στην γειτονία.....	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: Δημογραφία.....	103
Αριθμός μελών νοικοκυριού.....	103
Φύλο μελών νοικοκυριού.....	105
Ηλικία μελών νοικοκυριού.....	106
Μόρφωση μελών νοικοκυριού.....	110
Συμμετοχή σε πρόγραμμα άτυπης επαγγελματικής κατάρτισης	112
Ιδιότητα μελών νοικοκυριού.....	115
Ύπαρξη ατόμων που ανήκουν σε ομάδες που υπόκεινται σε κοινωνικό αποκλεισμό ή κινδυνεύουν από αυτόν (Ευπαθείς κοινωνικά ομάδες).....	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: Απασχόληση – Ανεργία.....	124

Απασχόληση – Ανεργία.....	124
Εργαζόμενοι.....	125
Τομέας επαγγελματικής ενασχόλησης ερωτώμενων.....	125
Ανεργοί.....	128
Κατοχή ή όχι κάρτας ανεργίας.....	128
Σχολική διαρροή.....	130
Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα και καταναλωτική ισχύ.....	131
Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα.....	131
Κατοχή αυτοκινήτου.....	134
Ιδιοκατοίκηση.....	138
Κατοχή κινητού τηλεφώνου.....	143
Βαθμός αποταμιεύσεων και χρήσης πιστωτικής κάρτας.....	145
Κατοχή Η/Υ.....	151
-Περιγραφή – Τεκμηρίωση του Προτεινόμενου Επιχειρησιακού Σχεδίου	
Καινοτομία- Προϋπολογισμός.....	154
Στόχοι και Στρατηγική.....	154
-Τεκμηρίωση Προτάσεων Επιχειρησιακού Σχεδίου με Βάση τα Στοιχεία της Έρευνας και τα Αποτελέσματα της.....	156
-Αναλυτική Παρουσίαση Πρότασης και Μέτρων Κατηγορίες Πράξεις που Χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.....	160
1η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ: Αναβάθμιση Αστικού Περιβάλλοντος Υποπεριοχών της Ε.Π.	
Περιγραφή και Στόχοι.....	160
Ανάπλαση περιοχής Τριτάκη.....	161
Ανάπλαση υποπεριοχής Σκάλες Αγ.Νικολάου – Αγ.Γεωργίου- Ωδείο – Παλαιό Δημ.Νοσοκομείο.....	161
Ανάπλαση υποπεριοχής Εβραιομνήματα – Κρητικά.....	162

2η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ:Συντήρηση – Αποκατάσταση –Διαμόρφωση Κτιρίου για την Στέγαση Υπαρχουσών ή Προτεινόμενων Δομών Κοινωνικής Υποστήριξης της Ε.Π.....	162
Παλαιό Δημοτικό Βρεφοκομείο.....	162
3η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ: Συντήρηση Διαμόρφωση Κτιρίων που θα Χρησιμοποιηθούν για Στέγαση Προτεινόμενων Δομών Κοινωνικής Υποστήριξης της Π.Ε.....	164
Συντήρηση – Αποκατάσταση –Διαμόρφωση ενοικιαζόμενων Κτιρίων.....	164
4η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ:Ανάδειξη ιστορικότητας και της πολιτισμικής Ταυτότητας της περιοχής Επεμβάσεων.....	165
-Δράσεις Χρηματοδοτούμενες απο το ΕΚΤ.....	168
1.Ενέργειες Συμβουλευτικής.....	170
1,1 Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (ΔΥΕΠ).....	170
1,2 ΔΡΑΣεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ).....	173
1,3 ΔΡΑΣεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Τσιγγάνων (ΔΡΑΣΥΤ).....	181
2.Πρώθηση στην Απασχόληση.....	186
3. α. Κατάρτιση & β. Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες.....	188
3α. Ενέργειες Κατάρτισης.....	188
Ενέργειες Κατάρτισης & Προώθησης της απασχόλησης αρ.3.α.1.....	188
Ενέργειες Κατάρτισης & Προώθησης της απασχόλησης αρ.3.α.2.....	189
Ενέργειες Κατάρτισης & Προώθησης της απασχόλησης αρ.3.α.3.....	191
3. β. Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (ΣΥΥ) για Ειδικές κατηγορίες Γυναικών που Απειλούνται με Κοινωνικό Αποκλεισμό.....	194
4. Κοινωνικές Υπηρεσίες	
4.1 Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) Άνω Πόλης Πατρών.....	202
-Καινοτομία και Ολοκληρωμένος Χαρακτήρας του Επιχειρησιακού Σχεδίου.....	209

-Διαδικασίες Σύνταξης – Διοίκησης – Διαχείρισης του Σχεδίου	213
-Πρόταση ανάπτυξης Περιοχής Τριτάκη Πατρών	215
1. Αναγνώριση Ανάλυση Περιοχής.....	215
2. Προκαταρκτική Πρόταση Ανάπτυξης.....	216
-Πρώτο Στάδιο Ανάπτυξης.....	219
-Δεύτερο Στάδιο Ανάπτυξης.....	220
-Συμπληρωματικά Στοιχεία.....	227
1. Χαρακτηριστικά Ανεργίας.....	227
2. Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού.....	228
3. Εγκληματικότητα.....	229
4. Επίπεδο Εκπαίδευσης Ανέργων.....	230

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

-Εταιρικό Σχήμα – Συμφωνητικό Φορέων.....	232
-Κοινωνικές Δομές Στην Π.Ε. και Ευρύτερη Περιοχή.....	236
-Ιστορικό Προσπαθειών Επίλυσης Στεγαστικού Προβλήματος Αγ. Αικατερίνης.....	241

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ.....	244
---------------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΠΗΓΕΣ.....	246
-------------------------	-----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ.....	241
----------------	-----

ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Μέθοδος Έρευνας

Μας ανετέθη από τον κύριο Σωτηρόπουλο Γεώργιο το θέμα «Ανάπλαση και Τουριστική Αξιοποίηση της Άνω Πόλεως των Πατρών» πάνω στο οποίο δουλέψαμε για την εκπόνηση της Πτυχιακής μας εργασίας.

Για την ανάπτυξη του θέματος μας ουσιαστικά βασιστήκαμε στο Επιχειρησιακό Σχέδιο: «Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τμήματος της παλαιάς πόλης των Πατρών» του οποίου φορέας υλοποίησης είναι η Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πάτρας (ΑΔΕΠ). Αυτό το σχέδιο εντάσσεται σε ένα πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας - ΕΚΤ». Το έργο αυτό χρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ και κατά 25% από εθνικούς πόρους στα πλαίσια του ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας (2000-2006).

Προκειμένου να συλλέξουμε στοιχεία για το σχέδιο ανάπτυξης πήγαμε στην ΑΔΕΠ και μιλήσαμε προσωπικά με τον κύριο Τριανταφύλλου ο οποίος είναι και ένας από τους πρωτεργάτες όσον αφορά την διαδικασία υλοποίησης του σχεδίου. Η βοήθεια του μας ήταν πολύτιμη.

Ακόμα θα θέλαμε να πούμε ότι τελειώνοντας την πτυχιακή μας πολλά από τα έργα αυτά είχαν ήδη ολοκληρωθεί, κι έτσι μπορέσαμε να δούμε από κοντά τη δομή, αλλά και την λειτουργία τους. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τις Δράσεις Συμβουλευτικής, η ΑΔΕΠ υλοποιεί τις «ΔΡΑΣεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων»- (ΔΡΑ.Σ.Υ.Ν.Α.), τις «ΔΡΑΣεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας» - (Δ.Υ.Ε.Π.) καθώς και τις ΔΡΑΣεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Τσιγγάνων (ΔΡΑ.Σ.Υ.Τ.)-ΔΟΥΠ . Επίσης υπάρχουν Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (ΣΥΥ) για γυναίκες όπως και το «Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών-ΚΔΑΠ Άνω Πόλης ».

Η υλοποίηση όλων αυτών των έργων σίγουρα θα βοηθήσει στην αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου και κατ'επέκταση στη βελτίωση της τουριστικής δεκτικότητας της περιοχής της Άνω Πόλης αλλά και της Πάτρας γενικότερα, αφού στην περιοχή αυτή βρίσκονται πολλά σημαντικά ιστορικά μνημεία της Πόλης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο κόσμος που ζούμε διαρκώς εξελίσσεται. Με την πάροδο του χρόνου βιώνουμε βαθμιαία την πρόοδο σε κάθε τομέα και εισπράττουμε την άνεση που μας προσφέρει τόσο η σύγχρονη τεχνολογία όσο και η επιστήμη. Όχι μόνο δεν αγωνιούμε πια για την επιβίωσή μας όσο οι πρόγονοί μας, αλλά αντίθετα, το βιοτικό μας επίπεδο βελτιώνεται όλο και περισσότερο, με αποτέλεσμα να μας δίνεται η δυνατότητα να προσφέρουμε στον εαυτό μας την ξεκούραση και την αναψυχή που έχει ανάγκη. Με την αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας, οι αποστάσεις εκμηδενίστηκαν, και δόθηκε στον άνθρωπο η ευκαιρία να επισκεφθεί ακόμη και τα πιο μακρινά μέρη, να ικανοποιήσει την περιέργειά του για το άγνωστο, να γνωρίσει νέους ανθρώπους και πολιτισμούς, να θαυμάσει το μεγαλείο άλλων λαών, να διαδώσει το τουριστικό φαινόμενο.

Στις μέρες μας, ο τουρισμός αποτελεί παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο και ωθεί το σύγχρονο άνθρωπο προς αναζήτηση ολοένα νέων προορισμών που να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες του. Από την άλλη, κάθε προορισμός προσπαθεί να πληροί τις προδιαγραφές ώστε να προσελκύσει αλλά και να διατηρήσει σε διαχρονικό επίπεδο το ενδιαφέρον του τουρίστα. Κάθε τόπος είναι ξεχωριστός και έχει να προσφέρει το δικό του μοναδικό προϊόν. Άλλος χαρακτηρίζεται από φυσικό κάλλος, άλλος από αρχιτεκτονική ιδιαιτερότητα, άλλος από αρχαιολογική αξία κλπ. Όποιο και αν είναι το στοιχείο εκείνο που αναδεικνύει έναν προορισμό σε τουριστικό, γίνονται προσπάθειες να προβληθεί στον επισκέπτη με τον καλύτερο τρόπο. Ας μην ξεχνάμε ότι ο τουρισμός είναι φαινόμενο με έντονο οικονομικό χαρακτήρα και είναι πολλές οι χώρες που βασίζουν την οικονομία τους ολόκληρη στον εν λόγω κλάδο.

Έντονα τουριστική χώρα, με μεγάλη συμβολή του τουριστικού κλάδου στο εθνικό της προϊόν είναι και η Ελλάδα. Χάρη στην άφθονη φυσική ομορφιά, το ποικιλόμορφο τοπίο, τα υπέροχα νησιά και τις παραλίες, σε συνδυασμό με το εξαιρετικό κλίμα της, αποτελεί πλέον έναν από τους ισχυρότερους τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως και έλκει χρόνο με το χρόνο όλο και μεγαλύτερα τουριστικά μεγέθη.

Στην προβολή της χώρας στο εξωτερικό, συντέλεσαν σε μεγάλο βαθμό τα αθλητικά και πολιτιστικά γεγονότα -άλλοτε Ευρωπαϊκού και άλλοτε παγκοσμίου επιπέδου- στα οποία συμμετείχε τα δύο τελευταία χρόνια. Τόσο η επιτυχημένη Ελληνική διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων όσο και η κατάκτηση των

Πανευρωπαϊκών πρωταθλημάτων ποδοσφαίρου και μπάσκετ, ανέδειξαν παγκοσμίως το Εθνικό μας σθένος και προκάλεσαν το ενδιαφέρον πολλών χωρών, να μεταβούν για λίγο στην Ελληνική πραγματικότητα και να γνωρίσουν από κοντά το μεγαλείο της.

Ξέχωρα όμως από την κοινή ωφέλεια που εισέπραξε η χώρα μας, η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων προσέφερε πάρα πολλά και σε κάθε περιοχή ξεχωριστά. Ιδιαίτερως επωφελήθηκαν οι Ολυμπιακές πόλεις, διότι όχι μόνο φιλοξένησαν μεγάλο μέρος τουριστών αλλά και γιατί ενόψει του λαμπρού γεγονότος, εισέπραξαν μεγάλη κρατική φροντίδα. Είτε εμπλουτίστηκαν είτε βελτιώθηκαν πολεοδομικά, ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες, πράγμα που βοήθησε όχι μόνο στην εξυπηρέτηση των τουριστικών σκοπών εκείνης της περιόδου αλλά και κάθε άλλης μεταγενέστερης προσπάθειας.

Το 2004 αποτέλεσε χρονιά ορόσημο και για την Πάτρα, η οποία ως Ολυμπιακή πόλη δέχτηκε ιδιαίτερη Δημοτική και Κρατική μέριμνα. Οι αδυναμίες των αθλητικών και γενικότερα των κτιριακών εγκαταστάσεων και των οδικών αρτηριών της, σε μεγάλο βαθμό αποκαταστάθηκαν, συμβάλλοντας όχι μόνο στην άνετη διαμονή των τουριστών αλλά και στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της.

Πέρα όμως από τα Ολυμπιακά "απομεινάρια", η πόλη μας εμπλουτίστηκε και με άλλα μεγάλα έργα τα τελευταία χρόνια, έγινε όχι μόνο πιο όμορφη και βιώσιμη για τους πολίτες της, αλλά και περισσότερο προσβάσιμη για τους επισκέπτες της. Τόσο η διάνοιξη της περιμετρικής οδού η οποία αποσυμφόρησε την πόλη κυκλοφοριακά όσο και η ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου η οποία την έφερε ακόμη πιο κοντά σε κάθε γωνιά της υπόλοιπης Ελλάδας, πρόσφεραν νέες μεγάλες τουριστικές δυνατότητες και διευκολύνσεις. Η γέφυρα μάλιστα, ως ένα πραγματικό αρχιτεκτονικό αριστούργημα, από τα μεγαλύτερα των τελευταίων ετών, προβλήθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο, προσδίδοντας στην Πάτρα έντονο τουριστικό χαρακτήρα.

Διαχρονική τουριστική αξία για τα δεδομένα της Πάτρας, αποτελεί σαφώς το λιμάνι της, το μεγαλύτερο της Ελλάδος κατά το παρελθόν, ένα από τα μεγαλύτερα της χώρας στις μέρες μας. Με την κατασκευή μάλιστα του νέου λιμανιού, του οποίου η ολοκλήρωση επίκειται, οι μετακινήσεις και μεταφορές αποκτούν μεγαλύτερη άνεση και οι τουριστικοί ορίζοντες διευρύνονται. Παρόμοιο σκοπό εξυπηρετεί φυσικά και το πολιτικό αεροδρόμιο του Αράξου, το οποίο βρίσκεται σε μικρή απόσταση από την πόλη των Πατρών και ευνοεί την πρόσβαση από ένα ακόμη σημείο.

Το έτος που διανύουμε, η Πάτρα είναι πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης. Ενόψει του γεγονότος αυτού, έγιναν νέες μεγάλες προσπάθειες αναβάθμισης τόσο πολεοδομικής όσο και πολιτιστικής. Φιλοξενήθηκαν έως τώρα αλλά και θα συνεχίσουν να φιλοξενούνται ως το τέλος του 2006 ενδιαφέρουσες εκθέσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις, στοιχεία που συντελούν ασφαλώς στην τουριστική της αξιοποίηση και διαφήμιση σε, τουλάχιστον, Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Διαχρονικότερο βέβαια πολιτιστικό προϊόν της Πάτρας παραμένει το καρναβάλι της, αναγνωρισμένο ως πρώτο στην Ελλάδα και δεύτερο παγκοσμίως. Στέφεται κάθε χρόνο με επιτυχία και προσελκύει όχι μόνο εσωτερικούς αλλά και εξωτερικούς επισκέπτες.

Είδαμε λοιπόν μέχρι τώρα ένα πλήθος τουριστικών χαρακτηριστικών και δυνατοτήτων που διαθέτει η πόλη μας και που εάν είχαν αξιοποιηθεί αποτελεσματικά, θα την καθιστούσαν ίσως ένα από τα πιο τουριστικά αστικά κέντρα της χώρας. Ας μην ξεχνάμε ότι πρόκειται για μια πόλη που άκμασε κατά το παρελθόν τόσο οικονομικά όσο και πολιτιστικά που αναδείχτηκε στο μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο της Ελλάδος. Είναι πραγματικά κρίμα μια περιοχή τόσο όμορφη και προσβάσιμη, να προσελκύει επισκέπτες μόνο περιστασιακά, ενόψει κάποιου γεγονότος. Είναι κρίμα να γίνονται καθημερινά τόσες ανθρώπινες μετακινήσεις μέσω του λιμανιού της και οι διανυκτερεύσεις στα ξενοδοχεία της να είναι ανύπαρκτες.

Όλος αυτός ο κόσμος που περνά καθημερινά από την Πάτρα πρέπει να γίνουν προσπάθειες να γνωρίσει την τουριστική της πλευρά και όχι μόνο να εξυπηρετείται επαγγελματικά. Ευτυχώς τα τελευταία χρόνια οι αρμόδιοι φορείς αντιλήφθηκαν το πρόβλημα και προέβησαν σταδιακά σε ενέργειες αξιοποίησης ώστε η πόλη να κερδίσει το χαμένο έδαφος και την προσοχή που αξίζει. Έτσι έγιναν οι παρεμβάσεις που περιγράφηκαν παραπάνω αλλά επίκεινται και νέες κατόπιν των προσπαθειών που καταβάλλει ο Δήμος της Πάτρας. Εντοπίζει τα μεγαλύτερα προβλήματα της πόλης, θέτει προτεραιότητες και επεμβαίνει βαθμιαία εκεί όπου κρίνεται αναγκαίο. Καταρτίζει προγράμματα τα οποία αποσκοπούν πρώτα από όλα στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων-η οποία προϋποτίθεται- και έπειτα στην τουριστική αξιοποίηση του τόπου.

Στη μελέτη μας αυτή θα ασχοληθούμε με ένα από αυτά τα προγράμματα, το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη και καταρτίσθηκε με στόχο την αναβάθμιση αφενός της ποιότητας ζωής των κατοίκων και αφετέρου των υποδομών και ανοδομών της

περιοχής της Άνω πόλεως των Πατρών. Πρόκειται για το πιο παλιό τμήμα της πόλης, το οποίο ενώ φιλοξενεί ουσιαστικά ολόκληρη την ιστορία και τα απομεινάρια της, έχει παραμεληθεί τόσο που όχι μόνο δεν αποτελεί το τουριστικό κίνητρο που δικαιούται αλλά επιπλέον καθιστά τη διαβίωση των κατοίκων της, τουλάχιστο δύσκολη.

Θα ξεκινήσουμε με τον γεωγραφικό προσδιορισμό της πόλεως και στη συνέχεια θα ξετυλίξουμε την ιστορία, τη θρησκεία και τη γενικότερη κοινωνικοοικονομική της πορεία μέσα στο χρόνο, έχοντας πάντα ως σημείο αναφοράς το τμήμα της Άνω Πόλεως, το οποίο αποτελεί και το θέμα μας στην παρούσα μελέτη. Θα "φωτογραφίσουμε" τα ιστορικά της ευρήματα και αξιοθέατα ώστε να αναδείξουμε την τουριστική της άποψη και έπειτα θα ασχοληθούμε με την περιοχή επέμβασης του προγράμματος αναλυτικά. Θα τη διακρίνουμε σε υποπεριοχές και παραθέτοντας την πρωτογενή έρευνα που έχει διεξαχθεί για λογαριασμό της ΑΔΕΠ, θα μελετήσουμε τα προβλήματα της κάθε περιοχής ξεχωριστά. Αφού αναλύσουμε και αξιολογήσουμε την κοινωνικοοικονομική κατάσταση που προέκυψε από την έρευνα, θα εκθέσουμε και θα περιγράψουμε το επιχειρησιακό σχέδιο αναβάθμισης της περιοχής.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η Πάτρα είναι η σπουδαιότερη πόλη της Πελοποννήσου καθώς και της Δυτικής Ελλάδος σε όλη την έκταση του Ιονίου, πρωτεύουσα του νομού Αχαΐας και τέταρτη πόλη στην εθνική πληθυσμιακή κατάταξη μετά την Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη. Βρίσκεται στη ΒΔ πλευρά της Πελοποννήσου, στο μυχό του Πατραϊκού κόλπου και έχει έκταση σχεδίου πόλεως 24.000 στρέμματα και έκταση διοικητικών ορίων 59.000 στρέμματα. Διακρίνεται στην Άνω και στην Κάτω πόλη

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Σχετικά με την ονομασία της Πάτρας, έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις, με επικρατέστερη εκείνη που την αποδίδει στον Πατρέα, ηγέτη της αποικίας των Λακεδαιμονίων, ο οποίος κυριεύσε και κατοίκησε την Ιωνική Αρόη και της έδωσε το όνομά του.

Άλλη εκδοχή πρεσβεύει πως η ονομασία προήλθε από τα ευγενή γένη τα οποία ονομάζονταν "Πάτραι". Άλλη, από την Ιωνική λέξη "πάτρη" που σημαίνει πατρίδα. Άλλη δέχεται πως προήλθε από τη λέξη "πατριά" που σημαίνει το ειδικό γένος, τη μεγάλη οικογένεια. Άλλη υποστηρίζει πως το όνομα προήλθε από τα Πάταρα της Λυκίας.

Βέβαιο είναι πάντως, πως το πρώτο όνομα της Πάτρας ήταν Αρόη, όνομα που επικράτησε έως τα πρώτα Ρωμαϊκά χρόνια. Στα χρόνια του Νέρωνα ονομάστηκε Νερωνιανή και αργότερα, στο Μεσαίωνα, λεγόταν από τους Επτανήσιους αγρότες κατοίκους της, Πατρούν και Πατρώ. Κατά τη Βυζαντινή εποχή συναντάμε το όνομα Παλαιαί Πάτραι ή Παλαιά Πάτρα, διαφοροποιήσεις που έγιναν για να την ξεχωρίσουν από την Υπάτη που στα μέσα του 6^{ου} αιώνα ονομάστηκε Νέαι Πάτραι. Οι Ενετοί την είπαν Patraso (Patra+so= Μεγάλη Πάτρα), οι Λατίνοι Patrae και οι Καταλανοί Patraix. Οι Άραβες γεωγράφοι την ονόμαζαν Bend Μπάρδα (εμπορικό λιμάνι της Πάτρας) και οι Εβραίοι Batra(h). Οι Τούρκοι την είπαν Μπάντιρε(Πάτρα), Μπάλο Μπάντρα(Παλιά Πάτρα), Μπάδρα και Μπάλα-Πάδρα. Ο Κολοκοτρώνης αναφέρει τους τύπους: "της Πατρώς" και "τες Πάτρες". Οι Τούρκοι χρονογράφοι την αποκαλούσαν "Μαργαριτάρι της Αυτοκρατορίας", ενώ ο Τούρκος περιηγητής Τσελεμπί την είπε Μπάλη Πάτρα (=μέλινη Πάτρα), από το πολύ μέλι που έδιναν οι μέλισσες που είχαν κάνει κυψέλη τους μια τρύπα του μεγάλου κυπαρισσιού της Εγλυκάδας, ο κορμός του οποίου δύσκολα αγκαλιαζόταν από τα ενωμένα ανοιχτά χέρια επτά ατόμων. Μετά την απελευθέρωση ο Μυνγεάρτ την αποκάλεσε "Παρίσι του Μοριά".

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Προϊστορικά & αρχαία χρόνια

Στα προϊστορικά χρόνια, στη θέση της σημερινής παλιάς Πάτρας(περιοχή κάστρου) υπήρχε ένας οικισμός, τον οποίο, κατά την παράδοση, ίδρυσε ο Εύμηλος, που έγινε και ο πρώτος βασιλιάς του. Οι λίγοι κάτοικοι του οικισμού αυτού είχαν ως μόνη ασχολία τη βοσκή των προβάτων. Στα τέλη του 15^{ου} π.Χ. αι. επισκέφτηκε τον Εύμηλο ο Τριπτόλεμος, γιος του βασιλιά της Ελευσίνας Κελεού, και δίδαξε στους κατοίκους την καλλιέργεια των δημητριακών. Από την καλλιέργεια της γης ο μικρός ανώνυμος οικισμός ονομάστηκε Αρόη(=καλλιεργήσιμη γη), όνομα που προέρχεται από το αρχαίο ρήμα αρώω(=αροτριώ, οργώνω, καλλιεργώ).

Με το πέρασμα των χρόνων και την αύξηση των κατοίκων ιδρύθηκαν οι οικισμοί Άνθεια και Μεσάτιδα, στους οποίους όμως δεν θα αναφερθούμε περαιτέρω, καθώς δεν άπτονται του θέματος της μελέτης μας. Θα πάμε λοιπόν παρακάτω, έως την ιστορία του Πατρέα, ο οποίος ουσιαστικά δίνει συνέχεια στη ζωή της Άνω πόλης.

Ο Πατρέας λοιπόν, γιος του Πρευγένη και αρχηγός της λακεδαιμονικής αποικίας όπως προαναφέρθηκε, κυρίευσε και αποίκησε μόνο την Αρόη(1082 ή 1041), αφήνοντας ανέπαφους τους γύρω αγροτικούς οικισμούς. Η Αρόη ήδη διέθετε φρούριο, ο Πατρέας την επέκτεινε και αφού έχτισε μεγαλύτερο περίβολο, την ονόμασε Πάτρα. Η άψογη διοίκηση του Πατρέα και των διαδόχων του έφερε ευημερία και ησυχία στην Πάτρα και στους κατοίκους της, οι οποίοι ζούσαν ευχαριστημένοι και κράτησαν ουδέτερη στάση απέναντι σε διαμάχες και πολέμους που ακολούθησαν στον Ελλαδικό χώρο, όπως έκαναν άλλωστε και όλες οι Αχαϊκές πόλεις ως τα μέσα του 5^{ου} π.Χ. αι.

Τότε ήταν που παρατηρήθηκε και η πρώτη μεταβολή στην εξωτερική πολιτική της Αχαϊκής Συμπολιτείας και κατά συνέπεια και της Πάτρας(αφού αποτελούσε πλέον μέλος της), η οποία διέκοψε την μέχρι στιγμής τακτική της και άρχισε να συμμετέχει στα ελλαδικά θέματα. Στον Πελοποννησιακό πόλεμο, (431-404) κράτησε και πάλι ουδέτερη στάση και μόνο προς το τέλος του, προσχώρησε στην Πελοποννησιακή συμμαχία. Στη ναυμαχία της Πάτρας το 429 μεταξύ του Αθηναϊκού και του Πελοποννησιακού στόλου στον Πατραϊκό κόλπο, η Πάτρα και πάλι δεν είχε καμία συμμετοχή. Το μόνο ίσως αξιοσημείωτο απομεινάρι του Πελοποννησιακού πολέμου για την Πάτρα, ήταν τα μακρά τείχη της με τη θάλασσα, τα οποία χτίστηκαν ύστερα από προτροπή του Αθηναίου στρατηγού Αλκιβιάδη, χωρίς όμως να πετύχει τα περαιτέρω σχέδιά του για προσχώρηση των Πατρινών στην Αθηναϊκή Συμμαχία. Και ίσως και τα ίδια τα τείχη να μην περατώθηκαν ποτέ.

Στο πλήθος των διάφορων πολέμων που ακολούθησαν, η Πάτρα, πάντα ως μέλος της Αχαϊκής δύναμης, συνήθως ελάμβανε μέρος ως σύμμαχος στο πλευρό άλλων, ή απείχε, ανάλογα με τα εκάστοτε συμφέροντα της αχαϊκής Συμπολιτείας. Μια μονάχα φορά ενήργησε ως αυτόνομη κατακτήτρια(η Αχαϊκή Συμπολιτεία), το 390 π.Χ., με νικηφόρο αποτέλεσμα υπέρ της.

Η Αχαϊκή Συμπολιτεία διαλύθηκε όταν μετά τον Λαμιακό πόλεμο, οι Αχαϊκές πόλεις παρότι δεν αναμείχθηκαν, έχασαν την ελευθερία τους. Η Αχαϊκή Δωδεκάπολη έπεσε σε διχόνοια και παρακμή, με αποτέλεσμα κάθε πόλη να λειτουργεί πλέον αυτόνομα και συμφεροντολογικά.

Έπειτα από ένα διάστημα μακεδονικής τυραννικής διακυβέρνησης, η Πάτρα και κάποιες άλλες Αχαϊκές πόλεις επανέκτησαν την ελευθερία τους και προέβησαν στην ίδρυση νέας Αχαϊκής Συμπολιτείας, με λιγότερα αυτή τη φορά μέλη, και δεσμούς

θηρσκευτικούς, πολιτικούς και στρατιωτικούς. Το 279, ένα χρόνο μετά την ίδρυση, οι Πατρινοί, μόνοι απ' τους Αχαιούς, έστειλαν στρατό και πολέμησαν μαζί με τους φίλους τους, τους Αιτωλούς, κατά των Γαλατών στο Κάλλιο της Φωκίδας, όπου και αναδείχθηκαν νικητές. Κατά τον Πausανία, παρά την ήττα των Γαλατών, ο πόλεμος αυτός προξένησε μεγάλες ζημιές στους Πατρινούς. Οι περισσότεροι έφτασαν στα όρια της ανέχειας και αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πόλη τους. Εγκαταστάθηκαν, ως γεωργοί, στην ύπαιθρο και στις γύρω μικρές πόλεις, ώσπου τους επανέφερε στην Πάτρα ο Αύγουστος. Η μαρτυρία αυτή του Πausανία ενισχύεται και από τις ανασκαφές, οι οποίες έδειξαν αραίωση ταφών το πρώτο τέταρτο του 3^{ου} π.Χ. αι. Η κρίση όμως της Πάτρας δεν οφειλόταν μόνο στο Γαλατικό πόλεμο, αλλά και σε διάφορους ληστρικούς πολέμους και πειρατικές επιδρομές, οι οποίες ερήμωσαν τα παράλια της ΒΔ Πελοποννήσου και ιδιαίτερα την Πάτρα, η οποία ήταν λιμενικός σταθμός των Αχαιικών πόλεων.

Στην συνέχεια, η νεοϊδρυθείσα Αχαϊκή συμπολιτεία δέχτηκε την προσχώρηση και άλλων πόλεων, με αποτέλεσμα να εξελιχθεί στη μεγαλύτερη δύναμη της κύριας Ελλάδας(43 πόλεις). Έπειτα από αρκετά χρόνια, εσωτερικές κρίσεις, πολέμους και γενικότερες αντιδικίες, η Πάτρα, καθώς και άλλες πόλεις, υπέστη φοβερές καταστροφές και κατέληξε συντετριμμένη. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Πολύβιο, δεν άργησε να συνέλθει, οι περιουσίες ξαναδημιουργήθηκαν, οι κάτοικοι άρχισαν και πάλι να καλλιεργούν τη γη και η ζωή να εξελίσσεται φυσιολογικά, έως την κυριαρχία των Ρωμαίων, οπότε και άρχισαν νέες συμφορές.

Ρωμαϊκά χρόνια

Οι αιματηροί αγώνες της Αχαϊκής Συμπολιτείας και όλων των Ελλήνων κατά των Ρωμαίων, για να διατηρήσουν την ελευθερία τους, δεν απέδωσαν καρπούς, με αποτέλεσμα όλες οι Ελληνικές πόλεις σταδιακά να παραδοθούν. Παρότι η Αχαΐα έδειξε μεγάλη ανδρεία και φιλοπατρία και αντέταξε την τελευταία Ελληνική άμυνα κατά των Ρωμαίων, τελικά κατακτήθηκε. Οι Αχαιοί αναγκάστηκαν να γκρεμίσουν τα τείχη τους και να παραδώσουν τα όπλα, ο πληθυσμός της Πάτρας μειώθηκε αισθητά και η πόλη έχασε την ευημερία της. Η Αχαϊκή Συμπολιτεία διαλύθηκε. Ανασυστάθηκε και λειτούργησε αργότερα, ως το 267 μ.Χ. μόνο ως συνέδριο των Αχαιικών πόλεων.

Από τα πρώτα χρόνια της Ρωμαϊκής σκλαβιάς, έως τα χρόνια του Οκταβιανού Αυγούστου, η Πάτρα και οι άλλες Αχαϊκές πόλεις υπέφεραν πολύ. Ο Οκταβιανός όμως, προσέφερε μεγάλη ανακούφιση στην Πάτρα και στη δικαιοδοσία της συμπεριέλαβε όλες τις άλλες Αχαϊκές πόλεις. Καθοριστικό ρόλο στην απόφασή του αυτή φαίνεται να έπαιξε το λιμάνι της. Από αυτό το σημείο και μετά, η Πάτρα αυξήθηκε σε πληθυσμό και έγινε στρατιωτική αποικία με την επωνυμία Colonia Augusta Aroe Patrensis(=Αποικία Αυγουσταία Αρόη της Πάτρας) και οι Πατρείς, πρώτοι από όλους τους Έλληνες απέκτησαν το προνόμιο της ελευθερίας. Το 67 μ.Χ. ο Νέρωνας ανακήρυξε ελεύθερους όλους τους Έλληνες της Αχαΐας και της Πελοποννήσου. Όταν τρία χρόνια αργότερα ο διάδοχός του Ουεσπιανός αφαίρεσε αυτή την ελευθερία, στον περιορισμό του δεν συμπεριέλαβε την Πάτρα, επειδή ήταν ελεύθερη πριν απ' τον Νέρωνα.

Στη διάρκεια των αυτοκρατορικών χρόνων (27π.Χ.-476μ.Χ.) η Πάτρα στολίστηκε με όμορφα αρχοντόσπιτα, απέκτησε Γυμνάσιο, Ωδείο, Αμφιθέατρο, Υδραγωγείο και έγινε μεγάλο κοσμοπολίτικο κέντρο. Αναπτύχθηκε η υφαντουργική βιοτεχνία και έγινε ο πόλος έλξης των γύρω πληθυσμών. Στη γενικότερη εξέλιξη της Πάτρας, σημαντικό ρόλο έπαιξε η εγκατάσταση της ρωμαϊκής αποικίας και η εδραίωση, μετά τη ναυμαχία του Ακτίου, της ρωμαϊκής ειρήνης. Ο πληθυσμός της άρχισε να αυξάνει αισθητά και το λιμάνι της έλαβε αξιόλογη ανάπτυξη. Τη μεγαλύτερη ακμή της σημείωσε στα χρόνια των Αντωνίνων(2^{ος} αι.). Ως τον 3^ο αι. η Πάτρα και η Κόρινθος υπήρξαν μεγάλα τραπεζιτικά κέντρα, αφού στα νομισματοκοπεία τους κόβονταν νομίσματα, κυρίως Ρωμαίων αυτοκρατόρων.

Κατά το διάστημα που η Πάτρα αποτελούσε περίλαμπρο κοσμοπολίτικο κέντρο, την επισκέφτηκαν μεγάλα ιστορικά πρόσωπα της εποχής. Μεταξύ αυτών, ο Κικέρωνας, ο Ευαγγελιστής Λουκάς, ο Πλούταρχος, ο Αδριανός, ο περιηγητής Πausανίας, ο Λουκιανός, ο Αντώνιος και η Κλεοπάτρα, ο Ρωμαίος άρχοντας Γάιος Μέμμιος. Αυτός μάλιστα είπε πως "η Πάτρα είναι ένας τόπος εφάμιλλος με τον παράδεισο όπου αναπαύονται οι αθάνατοι". Από όλους ωστόσο τους επισκέπτες, εκείνος που άφησε ανεξίτηλα σημάδια στην Πάτρα ήταν ο Απόστολος Ανδρέας. Έφτασε σε περίοδο ηθικής παρακμής, και με τη διδασκαλία του, την ίδρυση της πρώτης Χριστιανικής εκκλησίας και το σταυρικό Του θάνατο, κατάφερε να μεταδώσει στους Πατρινούς την αξία της αγάπης και το θεσμό του Χριστιανισμού.

Βυζαντινά χρόνια

Από το 330 μ.Χ. η Πάτρα ανήκε στο Ανατολικό Ιλλυρικό τμήμα, που περιελάμβανε πολλές Ελληνικές επαρχίες. Τα πρώτα άσχημα χρόνια τόσο για την πόλη των Πατρών όσο και για ολόκληρη την Πελοπόννησο ήρθαν στα τέλη του 4^{ου} αι., από τους Γότθους του Αλάριχου. Όσοι από τους Πατρινοί δεν κατάφεραν να ξεφύγουν, σφάγηκαν ή έγιναν δούλοι. Τριάντα χρόνια μετά, ο Θεοδοσίος Β', για να ανακουφίσει την κατεστραμμένη πόλη, μείωσε τις φορολογικές υποχρεώσεις των κατοίκων της.

Από τις αρχές του 5^{ου} αι. η Πάτρα, χάρη στον πλούτο, την ευημερία, την αρχιτεκτονική και τη γραφικότητα του τοπίου της, έγινε "υποχρεωτικός" σταθμός των ταξιδιωτών που διέρχονταν από την παλιά, στη νέα πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας. Ακόμα και οι Πάπες της Ρώμης, στάθμευαν πάντα στην Πάτρα όταν περνούσαν από εκεί.

Στις αρχές του Ιουλίου του 551 ένας δυνατός σεισμός έπληξε συθέμελα την Πάτρα, σκορπίζοντας το θάνατο και μετατρέποντας σε ερείπια τα λαμπρά οικοδομήματα. Παρά το απερίγραπτο πένθος, η πόλη κατάφερε όχι μόνο να αναστηθεί αλλά και να μεγαλουργήσει ξανά. Προάγγελος της ανάστασης, το φρούριο που έχτισε ο Ιουστινιανός, αμέσως μετά τον σεισμό, στο λόφο της Ακρόπολης, εκεί που άλλοτε υπήρχε η Αρόη. Ακολούθησε η ανέγερση πλήθους νέων κτισμάτων, αλλά και η άνθηση της γεωργίας, της βιοτεχνίας και κυρίως της μεταξουργίας, δραστηριότητες που οδήγησαν στην εκ νέου ανάδειξη της Πάτρας σε μια φημισμένη πολιτεία.

Από το τέλος του 6^{ου} αι. και μετά, η Πάτρα δέχεται συνεχείς επιδρομές και πολιορκίες από διάφορους λαούς (Αβάρτοι, Σλάβοι, Άραβες, Βούλγαροι, Σαρακηνοί, Νορμανδοί, Ενετοί κ.α.)

Φραγκο-ενετικά χρόνια

Παρά τις λεηλασίες που δέχτηκε, η Πάτρα κατάφερε να σταθεί ως τα τέλη του 11^{ου} αι., υπερήφανη, αρχόντισσα πόλη του Βυζαντίου. Τον 13^ο όμως αι., όταν ολόκληρη η Βυζαντινή αυτοκρατορία καταστράφηκε από τους, δήθεν, Χριστιανούς σταυροφόρους, δεν ήταν δυνατόν να ξεφύγει η πλούσια και όμορφη Πάτρα. Στις 3

Μαΐου και σχεδόν ένα χρόνο μετά την πτώση του Βυζαντίου, κυριεύτηκε από τους Φράγκους. Αυτοί διόρισαν Λατίνο αρχιεπίσκοπο, μεγάλωσαν και ανύψωσαν το βυζαντινό κάστρο της, χρησιμοποιώντας υλικά αρχαίων ναών, αγάλματα, τεμάχια σαρκοφάγων κλπ. Παρά τους δυο αιώνες που διήρκεσε αυτή η χριστιανική λαίλαπα, η Πάτρα κατάφερε να κρατήσει αδούλωτο το ορθόδοξο φρόνημά της.

Στα 1408, παραχωρήθηκε στους Ενετούς, ενώ έπειτα από κάποια χρόνια επανήλθε στην κυριαρχία των Φράγκων.

Παλαιολόγοι

Από το 1429, η Πάτρα περνά στα χέρια του Ιωάννη Ή Παλαιολόγου, ο οποίος την ελευθερώνει από τον Φραγκικό ζυγό, δίνοντας μεγάλη ευτυχία στους Πατριούς. Κατά την διακυβέρνηση των Παλαιολόγων όμως, ήρθαν δύσκολα χρόνια, αποτέλεσμα εσωτερικών πολέμων και οικογενειακών διχασμών. Μέχρι και οι Τούρκοι κατάφεραν να βρουν έδαφος, να εισχωρήσουν στην Πάτρα και να την καταστρέψουν με πυρκαγιές και λεηλασίες. Το κάστρο της, απέτρεψε προσωρινά την Τουρκική κυριαρχία, όχι όμως για πολύ, αφού μετά την πτώση της Κων/πολης, το 1458, υποδουλώθηκε οριστικά, από τα πολυάριθμα Τουρκικά στρατεύματα.

Τούρκικα χρόνια

Για 368 χρόνια που έμεινε η Πάτρα υποδουλωμένη, έκανε τόσους αγώνες για να απελευθερωθεί και δέχτηκε άλλες τόσες λεηλασίες, που καταστράφηκε για πολλοστή φορά. Στην κατάσταση αυτή συνέβαλε και ο μεγάλος σεισμός του 1714, που αποτελείωσε ό,τι είχε απομείνει. Η πόλη ερήμωσε. Από τους 25000 κατοίκους που είχε στα πρώτα χρόνια της σκλαβιάς, απέμειναν μόνο 1615. Ύστερα, το 1770, ήρθε να δώσει χαρά στους Πατριούς η Ορλωφική επανάσταση. Χαρά που εξελίχθηκε σε άγριο θάνατο. Η επανάσταση καταπνίγηκε στο αίμα και η πόλη καρβουνιάστηκε στην κυριολεξία από τη φωτιά που ακολούθησε.

Από τις 21 Μαρτίου του 1821, και με πρωτεργάτη τον Παλαιών Πατρών Γερμανό, η Πάτρα μπήκε στον αγώνα για την ελευθερία. Συνέχισε να μάχεται κατά του Τουρκικού ζυγού, άλλοτε με νικηφόρα αποτελέσματα και άλλοτε με βαριές

απώλειες και καταστροφές, έως τον Οκτώβριο του 1828, οπότε και ελευθερώθηκε με τη βοήθεια των συμμαχικών δυνάμεων (Γαλλία, Ρωσία, Βρετανία). Από εκεί και μετά, δρομολόγησε την ανασυγκρότησή της και χάραξε μια νέα δημιουργική πορεία, που κράτησε έως τον πόλεμο του 1940-41. Ακολούθησαν σκληροί βομβαρδισμοί, η κατάληψη από τα χιτλερικά στρατεύματα, πένθος, οδύνη, πείνα, μαρασμός. Η απελευθέρωση από τους Γερμανούς ήρθε το 1944. Εδώ αρχίζει η οριστική αυτονομία και η αργή αλλά σταθερή ανασυγκρότηση της Πάτρας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η Πάτρα διέθετε υψηλό πολιτιστικό επίπεδο από τους υστερομυκηναϊκούς χρόνους, αφού σε όλους τους συνοικισμούς της Αχαΐας και κύρια τους παραλιακούς, είχε διαδοθεί ο Μυκηναϊκός πολιτισμός, ο οποίος έφτασε σε μεγάλη ακμή. Η πόλη ακολουθούσε την πορεία του εν λόγω πολιτισμού και ανάλογα με την ενίοτε κατάσταση ακμής ή παρακμής του, επηρεαζόταν αντίστοιχα. Έτσι, πέρασε από χρόνια ανοδικά τόσο για τον οικονομικό, όσο και για τον πολιτιστικό και κοινωνικοπολιτικό τομέα, αλλά υπέστη και ανάλογη κάμψη μετά την πτώση των μυκηναϊκών κρατών. Η δομή της κοινωνίας παρέμεινε σταθερή, ενώ η οικονομική δραστηριότητα, κατά την περίοδο κάμψης της οικονομίας, βασίστηκε στη γεωργία και την κτηνοτροφία.

Η γενικότερη κατάσταση της Πάτρας άρχισε να βελτιώνεται από τον 8^ο αι. και μετά, οπότε η δημοκρατία αντικατέστησε τη βασιλεία, επικράτησε συνεχής ειρήνη και άρχισαν οι επαφές με την πλούσια Δύση. Ένα είδος παρακμής γνώρισε η Πάτρα μεταξύ των χρόνων 323-280, όταν οι Αχαϊκές πόλεις τελούσαν υπό τον έλεγχο των μακεδονικών φρουρών. Τα πράγματα βελτιώθηκαν προσωρινά μετά την ίδρυση της Αχαϊκής Συμπολιτείας, όμως οι διάφοροι πόλεμοι που ακολούθησαν οδήγησαν την πόλη σε κοινωνικοοικονομική κρίση. Νέα δείγματα ανοδικής πορείας εμφανίστηκαν από το 33 π.Χ., με τους Πατρινούς διανοούμενους της εποχής και τα πρώτα ασημένια και χρυσά νομίσματα της πόλης. Γενικά τα χρόνια που ακολούθησαν ήταν μεγαλειώδη για την Πάτρα, η οποία όχι μόνο έγινε αξιόλογη πόλη αλλά και χάρη στη μοναδικότητα της γεωγραφικής της θέσης, έγινε η πύλη της Ανατολής.

Η ανοδική της πορεία και ευημερία παρέμειναν σταθερές στα χρόνια του Αυγούστου, του Νέρωνα, των Τραϊανού & Αδριανού, των Αντωνίνων, σε όλη γενικά

τη διάρκεια των αυτοκρατορικών χρόνων. Στο μεγάλο αυτό διάστημα ο πληθυσμός της Πάτρας αυξήθηκε σημαντικά, η πόλη διακοσμήθηκε, απέκτησε πλήθος σπουδαίων μνημείων, μεγάλη βιβλιοθήκη, αξιοποιήθηκε ιδιαίτερα το λιμάνι της, άκμασε η βιοτεχνία και το εμπόριό της, έγινε βιομηχανικό και τραπεζιτικό κέντρο και γενικά, γνώρισε *την πρώτη χρυσή εποχή* στην ιστορία της. Το υψηλό επίπεδο του πολιτισμού της απεικονίζεται από το πλήθος των πνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, τις γιορτές, τα πανηγύρια, τις θεατρικές παραστάσεις και γενικότερα την προσέλκυση των λαμπρών προσωπικοτήτων της εποχής.

Από τα πρώτα βυζαντινά χρόνια, και ειδικά μετά τον ολέθριο σεισμό του 551, η Πάτρα γνωρίζει ισχυρή οικονομική κάμψη, η οποία συνεχίζεται σε όλη τη διάρκεια του 6^{ου} αι. Από τον 7^ο αι. αρχίζει και πάλι η οικονομική αναζωογόνηση και κατά τα προχωρημένα βυζαντινά χρόνια (9^{ος}-10^{ος} αι.) η πόλη φτάνει σε νέα ακμή και εξελίσσεται σε αληθινή μεγαλούπολη, την πρώτη ίσως της Ελλάδος σε έκταση, πληθυσμό (100.000 κάτ.) και βιομηχανία. Σ' αυτό συντελεί αφενός η σπουδαία βιοτεχνία κατασκευής ταπήτων πολυτελείας, μεταξωτών υφασμάτων και χρυσοκεντημάτων, περιζήτητων από όλη την αυτοκρατορία, και αφετέρου, η ανάδειξη του λιμανιού της σε κόμβο διαμετακομιστικού εμπορίου και πρωταρχικής σημασίας πέρασμα από την Ανατολή στη Δύση. Έτσι, η Πάτρα γίνεται ξακουστή μέχρι τις εσχατιές της βυζαντινής αυτοκρατορίας και ζει *την δεύτερη χρυσή εποχή* της.

Αισθητή οικονομική κάμψη γνώρισε η πόλη τον 11^ο αι., όταν εξαιτίας του θαλάσσιου δρόμου γύρω από την Πελοπόννησο, έχασε το μέχρι τότε μονοπώλιο των μετακινήσεων και μεταφορών μέσω του λιμανιού της. Επαρκείς τόνους ζωτικότητας διατήρησε κατά την Φραγκο-ενετική εποχή, τους οποίους άρχισε να χάνει μετά την Τουρκική υποδούλωση. Από τα τέλη του 18^{ου} αι. και μέχρι τις παραμονές της Ελληνικής επανάστασης, ανέκτησε την παλιά φήμη της και ξανάγινε όχι μόνο το σπουδαιότερο λιμάνι της Πελοποννήσου, αλλά και το σπουδαιότερο αστικό κέντρο της Νότιας Ελλάδας.

Μετά την απελευθέρωση του 1828, στράφηκε στην καλλιέργεια της σταφίδας, την οποία εμπορευόταν άριστα, τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό βαθμό, με αποτέλεσμα την αλματώδη οικονομική ανάπτυξη. Τόσο λοιπόν το εμπόριο όσο και η βιομηχανία εξελίσσονται ραγδαία κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αι. και έτσι η Πάτρα γίνεται η δεύτερη βιομηχανική πόλη της χώρας. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο αριθμός των 13 εργοστασίων του 1876, αυξήθηκε σε 30, το 1900. Παράλληλα, η κοινωνική ζωή

γνώρισε άνοδο, αφού πριν φύγει ο 19^{ος} αι., η Πάτρα διέθετε ήδη, Τράπεζα, Πρωτοδικείο, Εμποροδικείο, Τελωνείο, Δημοτικά σχολεία, Γυμνάσια, Ωδεία, Θέατρο, Φιλαρμονική, εκδόσεις περιοδικών και εφημερίδων κλπ.

Η ευημερία και η ανάπτυξη συνεχίστηκαν για την Πάτρα, η οποία στον 20^ο αι. συνδέθηκε συγκοινωνιακά με πλήθος πόλεων, εντός και εκτός Ελληνικών συνόρων. Διατηρήθηκε η υψηλή άνθιση του εμπορίου και παράλληλα αναπτύχθηκε η χαρτοποιία και η ξυλουργική και μεταλλουργική βιομηχανία. Οι πρώτες δυσμενείς επιπτώσεις για την οικονομία της Πάτρας ήρθαν με το Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο, μετά από τον οποίο πολλοί κάτοικοι αναγκάστηκαν να ξενιτευτούν(Καναδά, Γερμανία, Αυστραλία) για να βρουν εργασία. Τότε άρχισε και η εκβιομηχάνιση της πόλης, η οποία μέσα σε δύο δεκαετίες διέθετε μεγάλες βιομηχανικές μονάδες που προβλήθηκαν σε Ελλάδα και εξωτερικό και μέσα στα επόμενα χρόνια εξελίχθηκαν σημαντικά. Γενική παραγωγική κάμψη άρχισε τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1990, πολλά εργοστάσια έκλεισαν, η βιομηχανική παραγωγή μειώθηκε και η ανεργία αυξήθηκε.

Στον αιώνα που διανύουμε (21^ο), η Πάτρα συνεχίζει να αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα ανεργίας και γενικότερα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, παρότι οι λύσεις σε μεγάλο βαθμό έχουν δρομολογηθεί και σπουδαία έργα που παρακλώονταν για καιρό, έχουν πια περατωθεί επιτυχώς. Εξ' αυτών, τα μεγαλύτερα είναι η ζεύξη Ρίου-Αντιρρίου και η διάνοιξη της περιμετρικής οδού. Παραμελημένη είναι και η τουριστική αξιοποίηση της πόλης, με αποτέλεσμα να στερείται σημαντικών εσόδων που δικαιούται χάριν της πολιτιστικής της κληρονομιάς, μόνο και μόνο επειδή κανείς δεν φροντίζει για την προώθησή της.

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Είναι δύσκολο να περιγράψουμε με αριθμούς τον πληθυσμό της Πάτρας των προχριστιανικών αλλά και πρωτοχριστιανικών χρόνων, αφού πουθενά δεν αναφέρεται. Το βέβαιο είναι πως στην ίδρυσή της, είχε μικρό αριθμό κατοίκων, ο οποίος μεταβλήθηκε αρκετές φορές στην πορεία, ανάλογα με την εκάστοτε πολιτικοοικονομική κατάσταση.

Ιστορικοί υπολογισμοί, βασισμένοι σε πληροφορίες του Ηρόδοτου, εκτιμούν αύξηση σε 100.000 κατοίκους που όμως αναφέρεται σε ολόκληρη την Αχαΐα, στο τέλος του 5^{ου} αι. π.Χ. Περί το 220 π.Χ., ο πληθυσμός της Αχαϊκής Δωδεκάπολης υπολογίζεται σε 70.000 κατοίκους. Εάν αυτές οι εκτιμήσεις αληθεύουν, μάλλον επιβεβαιώνουν τον μικρό πληθυσμό της Πάτρας, γιατί ακόμη και στατιστικά να εξετάσουμε το θέμα, δεν μπορεί να της αντιστοιχεί μεγάλο πληθυσμιακό μέγεθος.

Αισθητή μείωση χαρακτηρίζει τον πληθυσμό της κατά τη διάρκεια των πολέμων με τη Ρώμη. Έπειτα την Ρωμαϊκή όμως επιβολή και την ανάδειξη της Πάτρας σε Ρωμαϊκή αποικία, ο πληθυσμός αυξήθηκε και πάλι, με συνέπεια μάλιστα την επέκταση της πόλης προς τη θάλασσα. Στα αυτοκρατορικά χρόνια τον πληθυσμό της Πάτρας συγκροτούσαν Ρωμαίοι βετεράνοι, παλιοί πειρατές, Έλληνες και Εβραίοι. Κατά τον Πausανία, στην εποχή του (173 μ. Χ.), οι γυναίκες ήταν σχεδόν διπλάσιες σε αριθμό από τους άντρες.

Η Πάτρα του 9^{ου} και 10^{ου} αι. (χρυσή εποχή) ήταν η πρώτη ίσως πόλη της Ελλάδας, αφού αριθμούσε 100.000 κατοίκους. Μετά, λόγω των πολέμων και των εχθρικών επιδρομών, ο πληθυσμός της άρχισε και πάλι να μειώνεται. Τα πρώτα χρόνια της Τουρκικής σκλαβιάς οι Πατρινοί κάτοικοι εκτιμούνται στους 25.000 κατ., ενώ το 1687, αμέσως μετά την κυριαρχία των Ενετών, είχε μόλις 1615 κατοίκους. Επί Ενετών παρατηρήθηκε αισθητή αύξηση, ενώ στους 3.832 κατοίκους έφτασε κατά την απογραφή του 1700, οπότε και χαρακτηρίστηκε ως δεύτερη πόλη μετά την πρωτεύουσα (Ναύπλιο, 6.548 κατ.).

Από το 1780 έως και τις αρχές του 19^{ου} αι., παρατηρείται πληθυσμιακή στασιμότητα, μεταξύ 8.000-10.000. στη συνέχεια, μετά τους πολέμους που ακολούθησαν και κυρίως την επανάσταση του 1821, και τις διάφορες επιδημίες, προέκυψε νέα αισθητή μείωση. Μετά την απελευθέρωση πάντως (1828), καταγράφονται 4.000-5.000 κάτοικοι, οι οποίοι από τότε αυξάνουν συνεχώς.

Στη συνέχεια παρατίθεται πίνακας πληθυσμιακών ανακατατάξεων:

Πίνακας Πληθυσμού της Πάτρας

1828: 4.000	1854: 19.394	1907: 37.724
1834: 6.500	1855: 19.399	1920: 52.174

1838: 6.000	1856: 19.138	1928: 61.278
1840: 8.000	1858: 19.875	1940: 79.570
1841: 11.183	1859: 20.000	1951: 88.811
1848: 15.400	1861: 23.000	1961: 96.100
1850: 14.694	1870: 26.000	1971: 112.228
1851: 14.395	1879: 25.494	1981: 142.163
1852: 14.139	1889: 33.529	1991: 154.161
1853: 19.499	1896: 37.985	

ΛΑΤΡΕΙΑ

Αρχαία λατρεία

Ανεπτυγμένα δείγματα λατρείας εμφανίζονται στην Πάτρα, από τη μακρινή ακόμα αρχαιότητα. Οι κάτοικοι της Αρόης λάτρευαν την Τρικλαρία Άρτεμη, ναό της οποίας είχαν κοντά στον ποταμό Μείλιχο. Λάτρευαν επίσης το Διόνυσο Αισυμνήτη(=ηγεμόνα), άγαλμα του οποίου υπήρχε σε βωμό του ναού της τρικλαρίας. Το Διόνυσο τον γιόρταζαν με νυχτερινές λιτανείες, κατά τις οποίες σχημάτιζαν μεγάλη πομπή και μετέφεραν το άγαλμά του στον ποταμό Μείλιχο όπου αφιέρωναν στη θεά στεφάνια από στάχια και της ζητούσαν να έχει επιτυχία το μάζεμα των δημητριακών.

Τέμενος (ιερό άλσος) και ναό προς τιμήν της Λιμνάτιδας Άρτεμης είχαν οι αρχαίοι Πατρινοί απέναντι από την Αγορά. Άγαλμά της υπήρχε εντός του ναού και κατά την ετήσια γιορτή της, οι κάτοικοι τιμούσαν τους ιδρυτές της πόλης, Πρευγένη και Πατρέα.

Στο χώρο του σημερινού κάστρου, είχαν ναό αφιερωμένο στην Αθηνά, διακοσμημένο με το χρυσελεφάντινο άγαλμά της. Αργότερα την ονόμασαν Παναχαΐδα.

Ναό αφιερωμένο στη Λαφρία Άρτεμη είχαν στο χώρο της Ακρόπολης, όπου και βρισκόταν το χρυσελεφάντινο άγαλμά της. Προς τιμήν της καθιερώθηκαν τα "Λάφρια", διήμερη καλοκαιριάτικη γιορτή με μεγαλειώδεις πομπές, θυσίες ζώων και

κάψιμο καρπών, προσφορές που, κατά την πίστη τους, εξευμένιζαν τη θεά, η οποία προστάτευε την παραγωγή τους.

Ακόμη, λατρευόταν από τους Πατρινούς η θεά Δήμητρα, ο ναός της οποίας βρισκόταν στη γεωγραφική θέση του σημερινού παλιού ναού του Αγίου Ανδρέα. Στην πηγή της θεάς (πηγάδι Αγ.Ανδρέα), λειτουργούσε μαντείο.

Άλλοι θεοί που λάτρευαν, ήταν η Δινδυμήνη, ο Άπτης, η Σωτηρία, ο Ολύμπιος Δίας (ο ναός του οποίου ήταν εκεί που βρίσκεται ο σημερινός Παντοκράτορας), η Ήρα, ο Ασκληπιός, ο Ήφαιστος, η Νέμεση, ο Καλυδώνιος Διόνυσος, η Αφροδίτη, ο Ποσειδώνας, ο Σάραπης, ο Απόλλωνας, κ.α.

Κατά την εποχή των Ρωμαίων, προστέθηκε η λατρεία του Μίθρα, περσική θεότητα που ταυτιζόταν με τον Ήλιο και λατρευόταν σε σπήλαια.

Σύμβολο της Πάτρας κατά την αρχαιότητα ήταν η κεφαλή του Ολύμπιου Δία και η Αθηνά οπλισμένη με δόρυ και ασπίδα.

Χριστιανική λατρεία

Η πίστη των Πατρινών στους πολλούς θεούς άρχισε να κλονίζεται με τον ερχομό, τη διδασκαλία, τα θαύματα και το θάνατο του Αγίου Ανδρέα στην Πάτρα. Παρότι οι διωγμοί και το νεαρό του Χριστιανισμού καθυστέρησαν το έργο της εξάπλωσής του, εντέλει εδραιώθηκε στις ψυχές και τα σύμβολα των Πατρινών, οι οποίοι έπαψαν να συγκινούνται από τα θεάματα των τελετών και των θυσιών και άρχισαν να λατρεύουν τον ένα και μοναδικό Θεό.

Η πίστη τους δοκιμάστηκε σκληρά στα χρόνια που ακολούθησαν, ιδίως κατά την Τουρκική υποδούλωση, όταν οι χριστιανικοί ναοί βεβηλώθηκαν, χωρίς όμως να καμφθεί η βαθιά πίστη. Σήμερα η Πάτρα διαθέτει πλήθος ναών, αφιερωμένους στο Θεό και στους Αγίους της όπου οι σύγχρονοι Πατρινοί, συνεχίζουν να τιμούν τη θρησκεία τους.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΑΝΩ ΠΟΛΗΣ

Η Πάτρα χωρίζεται στην Άνω (παλιά) και στην Κάτω (νέα) πόλη. Η άνω (Παλιά Πάτρα) είναι κτισμένη γύρω από το λόφο του Κάστρου και έχει μέσο ύψος 53μ. Η κάτω πόλη είναι κτισμένη σε πεδιάδα, που στενεύει στο βόρειο μέρος, ενώ προς το νότιο απλώνεται και κλίνει ελαφρά προς τη θάλασσα.

Το συντομότερο πεζοπορικό ανέβασμα από το κέντρο της νέας πόλης στην παλιά πόλη είναι οι σκάλες: Αγ. Νικολάου (193 σκαλιά), Αχιλ. Γεροκωστοπούλου ή Γιογκαράκη (61 σκαλιά) και Πατρέως (94 σκαλιά).

Το κάστρο, που δεσπόζει του ομώνυμου λόφου, και το δημοτικό περίπτερο στο Δασύλλιο, είναι οι καλύτερες κοντινές θέσεις για μια πανοραμική θέα της πόλης και του γύρω τοπίου. Στα ανατολικά, και συνέχεια της λοφοσειράς που αναφέρθηκε, υψώνεται ο επιμήκης όγκος του Παναχαϊκού ή Βοδιά με ψηλότερη κορυφή τον Πύργο Παλαβού (1927 μ.). Στα δυτικά είναι το τεχνητό λιμάνι με τον κυματοθραύστη του (μήκους 930 μ. και πλάτος 9 μ.), τους τέσσερις μόλους τη ιχθυόσκαλα, τους δύο σταθμούς υποδοχής πλοίων εξωτερικού, τη μαρίνα και τις πολλές αποθήκες στην αποβάθρα του.

Η Άνω Πόλη της Πάτρας αποτελεί σημαντικό σημείο της Πόλης δεδομένου ότι πολλά σημαντικά ιστορικά μνημεία βρίσκονται στα οριά της. Τα σημαντικότερα από αυτά θα τα δούμε παρακάτω.

Πλατεία 25^{ης} Μαρτίου

Εκεί που τελειώνουν οι σκάλες Γεροκωστοπούλου και Πατρέως, βρίσκεται η μικρή και ιστορική πλατεία της 25^{ης} Μαρτίου (Αγ. Γεωργίου). Ο χώρος της γειτονεύει ανατολικά με το χώρο του Αρχαίου Ωδείου και δυτικά με το χώρο του

Ρωμαϊκού Αμφιθεάτρου ή Σταδίου. Σ' αυτήν, όταν ήρθε η τιμημένη ώρα του εθνικού ξεσηκωμού, όρκισε τους αγωνιστές της ελευθερίας ο επίσκοπος Γερμανός και σ'

αυτήν οι Αχαιοί πρόκριτοι διακήρυξαν επίσημα την απόφασή τους για «λευτεριά ή θάνατο».

Ο επισκέπτης θα συγκινηθεί, καθώς θα αντικρίζει την αναθηματική στήλη και θα διαβάσει τη διακήρυξη, και καθώς θα βλέπει το μνημείο με τις ανάγλυφες μορφές του Π.Π Γερμανού και των έξι προεστών που υπέγραψαν τη διακήρυξη: του Κερνίκης Προκοπίου, του Ανδρέα Λόντου, του Μπενιζέλου Ρούφου, του Ανδρέα Ζαΐμη, του Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλου και του Σωτ. Θεοχαροπούλου.

Ο Ναός του Παντοκράτορα

Στην Άνω Πόλη, κοντά στο νότιο τείχος του Κάστρου, υψώνεται μεγαλοπρεπέστατος ο Ναός του Παντοκράτορα, ρυθμού Βασιλικής (τρίκλιτος) με τρούλους χαλκοσκέπαστους. Ο κεντρικός τρούλος στηρίζεται σε τέσσερα σφαιρικά τρίγωνα. Η όλη εξωτερική μορφή του ναού θυμίζει το ναό της αγίας

Σοφίας Κων/λης.

Ο πρώτος ναός κτίστηκε γύρω στα 900, στο απλό σχέδιο των τότε χριστιανικών ναών και στη θέση που στην αρχαιότητα υπήρχε ο ναός του Ολύμπιου Δία. Μετά την ενετοκρατία μεταβλήθηκε σε καθολική εκκλησία και ονομάστηκε «Άγιος Μάρκος». Αργότερα, κατά την τουρκοκρατία, μεταβλήθηκε σε τζαμί και ονομάστηκε «Κουρσούμ-τζαμί», δηλαδή μολυβδοσκέπαστος, επειδή ο θόλος του ναού είχε σκεπαστεί με μολύβι.

Με την έναρξη της Επανάστασης του 1821 οι πρώτες σφαίρες που ρίχτηκαν στην πάτρα κατά των Τούρκων ήταν από το μολύβι του θόλου του τζαμιού. Το 1828, όπως ήταν οθωμανικό τέμενος, χρησιμοποιήθηκε και σαν νοσοκομείο του γαλλικού στρατού του Μαιζόν. Μετά την απελευθέρωση κατεδαφίστηκε το τέμενος και κτίστηκε ο σημερινός ναός σύμφωνα με το σχέδιο του ναού της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινούπολης.

Η ανέγερση υπολογίζεται ότι έγινε μεταξύ των ετών 1835-1840. υπήρξε ο πρώτος καθεδρικός ναός της Πάτρας. Η σπουδαιότερη συμπλήρωση -επισκευή έγινε το 1951. Τότε έγινε και η επικάλυψη με χαλκό όλων των

τρούλων και τρουλίσκων της στέγης , για να αποφεύγεται η υγρασία και να μη χαλάσει η πλούσια και ωραία αγιογράφιση και η λοιπή διακόσμηση, που έγινε ένα χρόνο νωρίτερα απ' τον αγιογράφο Σπύρο Ψαρρό.

Στο ναό φυλάσσονται λείψανα του Αγίου Ελευθερίου, γι' αυτό ο ναός γιορτάζει δύο φορές το χρόνο: του Αγίου ελευθερίου και της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα.

Ο Ναός του Αγίου Δημητρίου

Κοντά στον Παντοκράτορα (300μ. ΝΑ), στην οδό Αγ.Δημητρίου 89 και Γεωργίου Ρούφου, βρίσκεται ο Ναός του Αγίου Δημητρίου.

Ο σημερινός ναός άρχισε να κτίζεται το 1877, στη θέση που ήταν (απ' το 17^ο αι.) ο μικρός παλιός ναός, ο οποίος το 1819 έγινε μητροπολιτικός. Για το κτίσιμο του ναού χρησιμοποιήθηκε και μέρος του επισκοπικού οικήματος που υπήρχε εκεί. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν στις 16 Μαρτίου 1880. Οι σεισμοί του 1909 (Μάιος) προξένησαν στο ναό κάποιες ζημιές.

Το μέγεθος, το αρχιτεκτονικό σχέδιο, η πλούσια αγιογράφιση, δημιούργημα σπουδαίων αγιογράφων (Τ.Πριονά, Π.Φωτεινόπουλου, Γρ.Φόρτη, Γερ.Κασόλα, Χρ.Λιμάρ κ.α.) και ο θαυμάσιος εσωτερικός διάκοσμος, κάνουν το ναό πολύ επιβλητικό.

Στο ναό (Άγιο Βήμα) φυλάσσεται η εικόνα της Παναγίας της Σκουπιώτισσας (από το Σκουπί – Πάος σήμερα – των Καλαβρύτων).

Ο Ναός της Αγίας Αικατερίνης

Παρεκκλήσι του Αγίου Δημητρίου είναι ο Ναός της Αγίας Αικατερίνης , στη συνοικία «Γύφτικα», 200 μ. νότια του Αγίου Δημητρίου. Πιστεύεται πως ο παλιός ναός της Αγίας Αικατερίνης είχε κτιστεί στη θέση του αρχαίου ιερού της Σωτηρίας και πως, μάλλον υπήρξε μετόχι της Μονής Σινά. Το 1770 (ορλωφικά) ο ναός καταστράφηκε από τους

Τουρκαλβανούς.

Όπως μας πληροφορεί ο Άγγλος αρχαιολόγος Εδουάρδος Ντόντουελ (Dodwell), στα αρχές του 19^{ου} αιώνα υπήρχαν ορατά θεμέλια του ναού, από τετραγωνικούς λίθους, και πηγή νερού. Το νερό της πηγής αυτής, λέει μια παράδοση, επικοινωνούσε με το νερό της πηγής της Δήμητρας (πηγάδι Αγίου Ανδρέα). Ίσως το σημερινό πηγάδι που υπάρχει στο χώρο του ναού, φτιαγμένο από υλικά και μάρμαρα του αρχαίου ναού, να είναι η αρχαία πηγή της Σωτηρίας.

Το 1841, που άρχισαν οι εργασίες ανασκαφής του χώρου για την ανέγερση του σημερινού ναού, βρέθηκε η εικόνα της Αγίας Αικατερίνης με την επιγραφή: «Εν Σινά όρει αγίω 1741». Επέκταση του ναού προς το βορρά έγινε το 1887, όπως μας πληροφορεί εντοιχισμένη επιγραφή, που υπάρχει πάνω απ' τη βορινή θύρα της εισόδου.

Ο Ναός του Αγίου Νικολάου

Στο τέρμα της οδού Αγ. Νικολάου (συνοικία Βλατερό), εκεί που αρχίζουν οι σκάλες, βρίσκεται ο ιστορικός Ναός του Αγίου Νικολάου, που στα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του από τους Λατίνους (14^{ος} αι.) ήταν και μοναστήρι.

Στα τέλη της φραγκοκρατίας ήταν μητροπολιτικός ναός και σ' αυτόν συγκεντρώθηκαν οι Πατρινοί, το 1429, για να επευφημήσουν τον ελευθερωτή τους Κων. Παλαιολόγο και να του ορκιστούν πίστη. Κοντά στο ναό υπήρχε, από το 1400, και νεκροταφείο, το οποίο διατηρήθηκε μέχρι την απελευθέρωση του 1828.

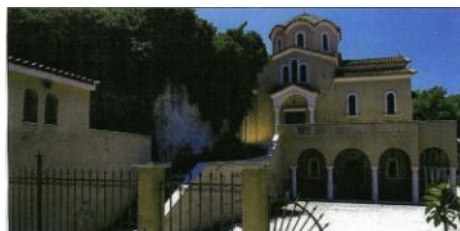
Το 1811 καταστράφηκε από την έκρηξη της μπαρουταποθήκης του Κάστρου, που σημειώθηκε από πτώση κεραυνού. Γρήγορα, όμως, επισκευάστηκε και ξαναλειτούργησε το 1818.

Το 1754 υπήρχε συνοικία (μαχαλάς) Αγ. Νικολάου Βλατερό, ο ναός είχε «περιβόλι», «περιβόλι της εκκλησίας», γειτονικές οικίες και δρόμο (σοκάκι).

Το 1885 είχαν κτισθεί τα θεμέλια του νέου, αλλά μετά από κατολίσθηση εγκαταλείφθηκαν και ο νέος ναός κτίστηκε Β, όπου είναι και σήμερα.

Το 1910 απαγόρευσαν την πυρά την παραμονή της παραμονής της εορτής, όπου υπήρχε έθιμο. Ανακαίνιση του ναού έγινε το 1917.

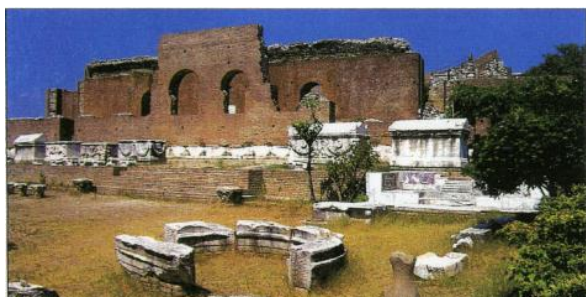
Ο Ναός των Εισοδίων

Παρεκκλήσι του Αγίου Νικολάου είναι ο Ναός των Εισοδίων, στο ύψωμα Σακκέτου (Βρεφοκομείου), κάτω απ' το δυτικό πύργο του Κάστρου. Ο παλιός ναός, η κτίση του οποίου είναι άγνωστη, κατεδαφίστηκε το 1980 και στη θέση του κτίστηκε νέος.

Πιστεύεται πως στη θέση του παλιού ναού των Εισοδίων ήταν η κατοικία του Ρωμαίου άρχοντα της Πάτρας, Αιγεάτη.

Το Αρχαίο Ωδείο

Βρίσκεται στην Άνω πόλη, κοντά στην πλατεία 25^{ης} Μαρτίου (Αγ. Γεωργίου) και πλαισιώνεται απ' τους δρόμους : Γερμανού, Σωτηριάδη και Παντοκράτορα.

Το Ωδείο κατασκευάστηκε το 2^ο αιώνα μ.Χ. Κάποιοι ερευνητές υποστήριξαν πως είναι κτίσμα του 1^{ου} αι. π.Χ και κάποιοι άλλοι του 1^{ου} μ.Χ. Γεγονός είναι πως το Ωδείο είναι παλαιότερο από το Ηρώδειο της Αθήνας, το οποίο κατασκευάστηκε στη δεκαετία του 160 μ.Χ.

Ο Πausanίας, που επισκέφτηκε την Πάτρα στη δεκαετία του 170 μ.Χ., το περιγράφει σαν το πιο αξιόλογο της Ελλάδας, ύστερα από εκείνο του Ηρώδη του Αττικού. Λέει δε πως μέσα στο Ωδείο, που ήταν συνεχόμενο της αρχαίας Αγοράς, υπήρχε άγαλμα του Απόλλωνα. Που έγινε από λάφυρα του πολέμου κατά των Γαλατών (279 π.Χ.) όταν οι Πατρινοί, μόνοι απ' τους Αχαιούς, είχαν βοηθήσει τους Αιτωλούς (Αχαϊκά,20,6).

Οι αιώνες οι σεισμοί και οι πόλεμοι, οι κατακτητές, κατάστρεψαν το Ωδείο και το κάλυψαν με άλλα κτίρια και χώματα. Όλα αυτά τα υλικά δημιούργησαν εκεί ένα μικρό λόφο, το λόφο του Στράνη, όπως ονομάστηκε στην Τουρκοκρατία(από το σπίτι του υποπρόξενου της Σουηδίας Στράνη (1812-1821), που υπήρχε εκεί). Η κάλυψη του Ωδείου δεν ήταν ολοκληρωτική. Κάποια τμήματά του φαίνονταν, όπως αναφέρει ο Πουκεβίλ το 1816, και άλλοι επισκέπτες (Σεναβάρ, Ρέιυ, Ντυλγκάμπιο) το 1844, οι οποίοι το περιγράφουν και το αποκαλούν θέατρο.

Το Ωδείο αποκαλύφτηκε συμπτωματικά το 1889, σε εργασίες εκσκαφής του λόφου για επιχωμάτωση του λιμανιού.

Τα διάφορα ευρήματα που έφεραν στο φως οι αρχαιολογικές έρευνες, μετά τη συμπτωματική του αποκάλυψη (αγάλματα, επιτύμβια, βυζ. νομίσματα, αγγεία, κ.λ.π.), οδήγησαν στο συμπέρασμα πως ο χώρος του Ωδείου, από τον 3^ο μ.Χ. αιώνα μέχρι το 1889. χρησιμοποιήθηκε διαφορετικά.

Η αμάθεια και η απληστία των χρόνων εκείνων είχαν σαν αποτέλεσμα τη λεηλασία των ευρημάτων. Λεία μάρμαρα, κεφάλια λιονταριών που στόλιζαν τις σκάλες, κ.α. ευρήματα, εκλάπησαν, ενώ πολλές μαρμάρινες κολόνες έγιναν... ασβέστης για τις οικοδομές! Παρόλα αυτά το Ωδείο σώθηκε σε καλή κατάσταση.

Για πολλές δεκαετίες έμενε αναξιοποίητο, έτσι όπως αποκαλύφθηκε το 1889 κι όπως στη συνέχεια, λεηλατήθηκε. Έπρεπε να ανεβούν στο δημαρχιακό αξίωμα φωτισμένοι Πατρινοί, να βρεθούν αξιόλογοι πολίτες, για να καταλάβουν την αξία του περίλαμπρου κτίσματος, που είχε αρχίσει να καταρρέει. Για να καταλάβουν πως έπρεπε να διατηρηθεί...

Το 1938, με χορηγία του συγγραφέα Γ. Αναστασόπουλου, άρχισαν εργασίες στερέωσης του Ωδείου, που συνεχίστηκαν ως το 1943.

Το 1957, ο αρχαιολόγος Ν. Ζαφειρόπουλος καθάρισε τη σκηνή και βρήκε ψηφιδωτό, όστρακα, βυζαντινά νομίσματα και συλλημένο παλαιοχριστιανικό τάφο. Τον επόμενο χρόνο (1958) το Ωδείο άρχισε να αναστηλώνεται, χάρη στην πρωτοβουλία και τις δαπάνες του Πατρινού αρχιτέκτονα και λογοτέχνη Ιωάννη Βασιλείου. Το είχε βάλει σκοπό της ζωής του, αυτός ο σπουδαίος πατρινός, από όταν ήταν πρωτοετής φοιτητής του Πολυτεχνείου (μάλλον το 1919), να αναστηλώσει το Αρχαίο Ωδείο, να το κάμει όπως ήταν στην παλιά εποχή.

«...Όταν έφευγα εκείνο το πρωί (σ.σ. Μεγάλη Παρασκευή) από το πολυερείπωμένο Αρχαίο Ωδείο, το αποχαιρέτησα δίνοντας, σιγανά, μια απαράβατη υπόσχεση και σ' αυτό και στον εαυτό μου. Αν κάνω κάτι στη ζωή, να έρθω μια μέρα να το αναστηλώσω, όπως ήταν στην παλιά εποχή...».

Και η πολύ τολμηρή και ρομαντική του υπόσχεση άρχισε να πραγματοποιείται 39 χρόνια μετά. Οι εργασίες επισκευής και αναμαρμάρωσης που άρχισαν το 1958 και συνεχίστηκαν ως το 1963 (αρχιτέκτονες: Βασιλείου, Ορλάνδος, Στήκας, Γιαλούρης, Μαστροκώστας), έδωσαν στο αρχαίο Ωδείο την πρωταρχική του μορφή. Πολλά απ' τα ευρήματα (επιγραφές, αγάλματα, επιτύμβια) μπήκαν στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πάτρας.

Το κοίλο του Ωδείου (διαμ.50μ.), με τα δύο διαζώματα, τις 11 κερκίδες (4 στο κάτω διάζωμα και 7 στο επάνω) και τις 23 σειρές καθισμάτων (16 με μαρμάρινη κάλυψη στο κάτω διάζωμα και 7 – τόσες σώζονται- στο επάνω, χωρίς μαρμάρινη επένδυση. Σε μια κερκίδα του πάνω διαζώματος, τη ΒΑ, υπάρχουν άλλες 4 σειρές καθισμάτων), μπορεί να δεχτεί γύρω στις 2.500 θεατές (όσους σχεδόν δεχόταν και το αρχικό). Η ημικυκλική του ορχήστρα (ακτίνα 5μ.), που είναι επενδυμένη με μαρμάρινες πλάκες και χωρίζεται απ' το κοίλο με μαρμάρινο χαμηλό θωράκιο, οι πάροδοι, το προσκήνιο, η σκηνή και τα παρασκήνια, συνθέτουν, όλα μαζί, την εικόνα ενός αρχαίου θεάτρου, με μόνη τη διαφορά, ότι το κοίλο του δεν είναι λαξευτό ούτε στηρίζεται σε κάποιο φυσικό αντιστήριγμα. Για την στήριξή του κατασκευάστηκε αναλημματικός τοίχος, που δε σώζεται σε όλο το ύψος του.

Η γνώμη κάποιων πως όλο το κοίλο του Ωδείου (των ωδείων γενικά) ήταν σκεπασμένο, δε φαίνεται να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Κατά το Ν. Παπαχατζή (Παυσανία Αχαϊκά, σελ 110, σημ. 1) σκεπασμένη ήταν η σκηνή ή οι τελευταίες προς τα πάνω σειρές εδωλίων.

Στη δεκαετία του 60 έγινε, ύστερα από έγκριση του αείμνηστου πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου, η απαλλοτρίωση και η κατεδάφιση των ξένων κτισμάτων του οικοδομικού τετραγώνου, που βρίσκονταν στο μνημείο, και έτσι το οικοδομικό τετράγωνο μετατράπηκε σε αρχαιολογικό χώρο. Σ' αυτό το χώρο, με το αριστουργηματικό Ωδείο, εκτίθενται έξι σαρκοφάγοι ρωμαϊκών χρόνων (οι 4 φέρουν

ανάγλυφες παραστάσεις), δύο μεγάλα μισοκαταστραμμένα ψηφιδωτά, διάφορα μαρμάρινα τμήματα αρχαίου κτίσματος κ.λ.π.

Στο Αρχαίο Ωδείο εμφανίζονται (περίοδος καλοκαιριού) αξιόλογα ελληνικά και ξένα καλλιτεχνικά συγκροτήματα (μουσικά, θεατρικά, χορευτικά) και δίνουν παραστάσεις, που τις παρακολουθούν χιλιάδες θεατές (Έλληνες και ξένοι).

Το Κάστρο

Το μεσαιωνικό Κάστρο της Πάτρας, που τα τείχη του περικλείουν μια τριγωνική σχεδόν έκταση 22.725 τ.μ., βρίσκεται στην Άνω πόλη, στο λόφο που στη μακρινή αρχαιότητα υπήρχε ο οικισμός της Αρόης.

Απ' το κέντρο της πόλης φτάνει κανείς στο Κάστρο αφού διασχίσει την οδό Αγίου Νικολάου και ανεβεί τις σκάλες της μπορεί, βέβαια , να πάει και με αυτοκίνητο, ακολουθώντας διάφορους δρόμους (βλέπε χάρτη Πάτρας).

Η επίσκεψη του κάστρου είναι απαραίτητη για κάθε επισκέπτη της Πάτρας. Θα δει από κοντά έναν αρχαιολογικό χώρο (κάπως εγκαταλειμμένο, βέβαια), θα πάρει μια ολοκληρωμένη εικόνα της Πάτρας και του λιμανιού της και θα απολαύσει την απεριόριστη φυσική ομορφιά του τοπίου. Αν ο επισκέπτης βρεθεί στο κάστρο την ώρα του ηλιοβασιλέματος, θα μαγευτεί από τα χρώματα της δύσης.

Το Κάστρο πρωτοκατασκευάστηκε απ' τον Ιουστινιανό, μετά τον καταστρεπτικό σεισμό του 551, με υλικά προχριστιανικών οικοδομημάτων. Ήταν πολύ μικρότερο απ' το σημερινό. Στους βυζαντινούς αιώνες μέχρι τον ερχομό των φράγκων (1205), το πολιορκήσαν διάφοροι εχθροί (Σλάβοι, Σαρακηνοί, Βούλγαροι, Νορμανδοί κ.α.), χωρίς όμως, να μπορέσουν να το πάρουν. Φοβερότερη απ' όλες ήταν η πολιορκία των Σλάβων και των Σαρακηνών του 805, που κατάληξε σε μεγάλη ελληνική νίκη.

Το 1205 (Μάιος) το κυρίεψαν οι Φράγκοι σταυροφόροι, οι οποίοι το μεγάλωσαν, το ενίσχυσαν και άνοιξαν τάφρο στις τρεις πλευρές του (στη δυτ. δεν άνοιξαν γιατί υπήρχε η απότομη πλαγιά του λόφου). Τάφρο άνοιξαν και μέσα στο Κάστρο, μπροστά από το εσώτερο οχυρό (Πύργο-Γουλά). Για το μέγαλωμα του

Κάστρου χρησιμοποίησαν ποταμίσιες πέτρες της περιοχής και υλικά αρχαίων και χριστιανικών ναών (Αγίας Σοφίας του Κάστρου), μαρμάρινα αγάλματα, τμήματα σαρκοφάγων, μαρμάρινες πλάκες, επιγραφές κ.λ.π. τέτοια υλικά φαίνονται και σήμερα σε διάφορα σημεία των τειχών, ιδιαίτερα δε στο βόρειο. Ένα άγαλμα (η Πατρινέλλα) υπάρχει σε κόγχη του νότιου τείχους (πάνω απ' τη δεξαμενή του υδραγωγείου).

Το 1276 υποθηκεύτηκε στο Λατίνο αρχιεπίσκοπο, στο χέρι του οποίου έμεινε ως το 1408. Στην περίοδο αυτή κινδύνεψε τρεις φορές: το 1318 απ' το Φερδινάνδο Αραγωνικό, το 1337 απ' το Βετράνδο ντε Βω και το 1368 από τη Μαρία των Βουρβόνων.

Το 1408 μισθώθηκε, μαζί με τα βαρονία της Πάτρας στους Ενετούς για πέντε χρόνια. Όταν τελείωσε η μίσθωση (1413) επιστράφηκε στον αρχιεπίσκοπο, στα χέρια του οποίου έμεινε ως το 1430, χρονιά που το κυρίεψε ο Κων. Παλαιολόγος και του έδωσε, μετά από 225 χρόνια σκλαβιάς και περιπέτειας, την ελευθερία του.

Όταν βρισκόταν στα χέρια των Παλαιολόγων το Κάστρο κινδύνεψε πολύ (1447) από τον Τούρκο σουλτάνο Μουράτ Β'. Χάρη, όμως, στην αντίσταση των Ελλήνων το Κάστρο σώθηκε και μαζί του σώθηκε και η Πελοπόννησος.

Το 1460 το κυρίεψε ο Μωάμεθ Β' και άρχισε η Α' Τουρκοκρατία (1460-1685), στη διάρκεια της οποίας πολιορκήθηκε, χωρίς επιτυχία, από τον Ενετό Ιάκωβο Βαρβαρίγο και τον Έλληνα οπλαρχηγό Μιχαήλ Ράλλη (1466), από τον Ισπανό ναύαρχο Ανδρέα Ντοριά (1532), ο οποίος και το κυρίεψε, αλλά μόνο για έξι μήνες (14 Οκτ. 1532 – 8 Απρ. 1533). Το 1686 το κυρίεψε ο Ενετός στρατάρχης Φραγκίσκος Μοροζίνι (Πελοποννησιακός) και το κράτησε 28 χρόνια, αφού έκαμε σ' αυτό όση επιδιορθώσεις μπόρεσε.

Απ' το Μοροζίνι ήρθε και πάλι στα χέρια των Τούρκων (1715), με σοβαρότατες ζημιές απ' το δυνατό σεισμό του 1714 (27 Ιουλίου).

Στη διάρκεια της Β' Τουρκοκρατίας (1715-1821) το Κάστρο χτυπήθηκε δύο φορές από σεισμό (1785 και 1811) και δύο φορές από εκρήξεις της μπαρουταποθήκης του (Μάρτιος 1731 και Μάιος 1811).

Στην ορλωφική επανάσταση του 1770 πολιορκήθηκε σκληρά χωρίς όμως αποτέλεσμα, οι Τούρκοι κατάπνιξαν το κίνημα και κατάστρεψαν την πόλη.

Το 1821 (21 ή 23 Μαρτίου) , με την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης στη Πάτρα, το Κάστρο πολιορκήθηκε από τους Έλληνες , μα δεν ελευθερώθηκε. Η

λευτεριά ήρθε στις 7 Οκτωβρίου 1828 απ' το Γάλλο στρατηγό Μαιζόν, ο οποίος το παράδωσε στους Έλληνες στις 15 Αυγ. 1829.

Στον πόλεμο του 1940 βομβαρδίστηκε από τα ιταλικά αεροπλάνα κι έπαθε αρκετές ζημιές (κύρια στο δυτικό πύργο και στον πύργο πάνω απ' τη ΝΔ είσοδο).

Στα χρόνια 1941-1944 ήταν στη γερμανική κατοχή, απ' την οποία λευτερώθηκε (μαζί με την Πάτρα) στις 4 Οκτ. 1944.

Αρκετές επιδιορθώσεις του Κάστρου (στερέωση τειχών και πύργων, επισκευή ετοιμόρροπων τμημάτων κ.λ.π.)έγιναν στα χρόνια 1971-1973.

Από το 1973 το Κάστρο είναι στη εποπτεία της 6^{ης} Εφορίας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Στο λυόμενο θέατρο (640 θέσεων) του Κάστρου γίνονται (κάθε καλοκαίρι) διάφορες εκδηλώσεις, στα πλαίσια του Διεθνούς Φεστιβάλ Πάτρας και του Οργανισμού Καλλιτεχνικών – Πολιτιστικών Εκδηλώσεων.

Ο κάθε επισκέπτης του Κάστρου θα πρέπει να προσέξει καλά τα τείχη (κύρια τις εξωτερικές πλευρές, αν και αρκετά σημεία της βόρειας και της νότιας είναι απλησίαστα), τους πύργους, τους προμαχώνες και την ανατολική είσοδο.

Στην εξωτερική πλευρά του βορείου τείχους , και συγκεκριμένα στα χαμηλά τμήματά της θα ιδεί μια ισχυρή τοιχοδομία από μεγάλους λαξευτούς πωρόλιθους και μάρμαρα. Τα τμήματα αυτά ανήκουν στο βυζαντινό κάστρο. Σε όλη την έκταση του βορείου τείχους θα πρέπει να προσέξει τα πολλά υλικά αρχαίων κτισμάτων, που έχουν εντοιχιστεί. Τέτοια υλικά θα ιδεί και στις άλλες πλευρές των τειχών, κύρια όμως στη νότια. Ο ημικυκλικός πύργος που υπάρχει στο μέσον περίπου του μήκους του βορ. τείχους και ο προμαχώνας του είναι προσθήκες ενετικές ή τουρκικές.

Μεγάλο μέρος της ανατολικής και της νότιας πλευράς είναι φραγκικές προσθήκες (13^{ου} και 14^{ου} αι.). Το τμήμα του ανατολικού τείχους κοντά στον

εφτάπλευρο προμαχώνα της ΝΑ γωνίας ανήκει στους Βυζαντινούς , ενώ ο προμαχώνας (εφτάπλευρος) καθώς και η διαμόρφωση της θολωτής εισόδου της ανατολικής πύλης (πύλη Ζευγολατιού ή Εβραϊκή) ανήκουν στους Τούρκους.

Ο δυτικός στρογγυλός πύργος - προμαχώνας της δυτικής πλευράς είναι βενετικής κατασκευής (αρχές 15^{ου} αι.).

Στο τείχος και σε κόγχη του μικρού ορθογώνιου πύργου κατασκευασμένου από αρχαία υλικά (μάλλον κατασκευής Παλαιολόγων) θα ιδεί ο επισκέπτης ακρωτηριασμένο άγαλμα, που ανήκει στο Δία ή στον Πατρέα και που η παράδοση το ονομάζει «Πατρινέλλα».

Στο εσωτερικό άνοιγμα που είναι αμέσως μετά την κύρια ανατολική είσοδο και καταλήγει στην επάνω οχύρωση του τείχους. Σ' αυτό συρόταν (άνω - κάτω) σιδερένια εσχάρα που προστάτευε την πύλη. Στο ίδιο μέρος θα ιδεί δύο πέτρινους κρίκους (μεντεσέδες) που εξέχουν του τείχους και στους οποίους στηριζόταν η πύλη για το ανοιγόκλειμά της. Θα προσέξει ακόμη εκεί κάποιες τρύπες στο τείχος. Σ' αυτές αποσύρονταν οι αμπάρες που συγκρατούσαν την πύλη όταν θα έπρεπε να μένει κλειστή.

Μπροστά απ' τον Πύργο- Γούλα (εσωτερικό οχυρό) υπάρχει πέτρινη γέφυρα δύο τόξων. Χρησίμευε για το πέρασμα της τάφρου που υπήρχε εκεί (φαίνεται ακόμη). Αν ο επισκέπτης θέλει να μπει στον Πύργο-Γουλά (είναι κλειστός) και να δει το χώρο του (οικήματα ερειπωμένα, αποθήκες, δεξαμενές, οχύρωση), θα πρέπει να πάρει άδεια από την 6^η εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Δυτικότερα της γέφυρας θα προσέξει ο επισκέπτης ερείπια κτίσματός (τα μόνα σωζόμενα). Ανήκουν , μάλλον, στο ναό της Αγίας Σοφίας (πρώτων βυζαντινών χρόνων), που στην εποχή των Ενετών μετατράπηκε σε λατινική εκκλησία και αργότερα (τουρκοκρατία) σε τζαμί.

Αξιοπρόσεκτη, τέλος, είναι η διπλή οχύρωση (άνω και κάτω) των τειχών και των πύργων- προμαχώνων, με το διάδρομο έπαλης, τις πολλές στενόμακρες πολεμίστρες της άνω οχύρωσης και τις μεγάλες θολωτές της κάτω (αυτή η οχύρωση σώζεται καλύτερα στο νότιο τείχος).

Το Ρωμαϊκό Υδραγωγείο (Καμάρες)

Στη θέση «Ασύρματος», 500μ. περίπου ανατολικά του Κάστρου. Στα ριζά του λόφου του Δασυλλίου, βρίσκονται αξιόλογα τμήματα του Ρωμαϊκού Υδραγωγείου. Η οδός Αρτέμιδος, που προχωρεί ακριβώς ανατολικά του Κάστρου, βγάζει στα τμήματα αυτά. Κάποια άλλα τμήματα σώζονται στα ριζά του λόφου της Αρόης, 700 περίπου μ. ΝΑ των προηγουμένων.

Το υδραγωγείο αυτό, που ήταν και το πρώτο συστηματικό υδραγωγείο της Πάτρας (η αρχαία πόλη υδρευόταν κύρια από πηγάδια) είναι έργο ρωμαϊκό, ίσως της εποχής του Αυτοκράτορα Αυγούστου. Κατά τον ιστορικό Στέφανο Θωμόπουλο (Ιστορία της πόλεως των Πατρών, έκδοσης 1888) το υδραγωγείο το κατασκεύασε ο στρατηγός Αρτέμιος τον 4^ο αιώνα.

Το Ρωμαϊκό Αμφιθέατρο ή Στάδιο

Στην οδό Ηφαίστου (μεταξύ των οδών Γεροκωστοπούλου και Πατρέως), στην πλαγιά που δημιουργεί η υψομετρική διαφορά του εδάφους (No 3σχεδιαγράμματος) υπάρχουν τμήματα μεγάλης ρωμαϊκής κατασκευής, τα οποία ήρθαν στο φως τα έτη 1982-1983. πρόκειται για ερείπια αμφιθεάτρου ή σταδίου (ίσως και ιπποδρομίου!) της αυτοκρατορικής εποχής (μάλλον του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα).

Τα ερείπια αποτελούνται από τμήμα του τοίχου-ορίου της κονίστρας (δαπέδου θεάτρου), πλακόστρωτο διάδρομο, θολωτή είσοδο (6,60 x 3,35μ.) και τμήματα άλλων, ίχνη κλιμάκων ανόδου στο κοίλο (χώρο θεατών) μ μία απ' τις οποίες (στη νότια άκρη) σώζει τέσσερα λίθινα σκαλιά. Πίσω απ' τις θολωτές εισόδους, στην πλαγιά, δύο ή τρεις περιφερειακοί διάδρομοι. Το κτίριο προς τα ανατολικά (οδός 25^{ης} Μαρτίου, πρώην Αγίου Γεωργίου) έκλεινε τοίχος με αντηρίδες. Τα ερείπια αυτά μπορεί να δει ο επισκέπτης απ' την οδό Ηφαίστου και από την οδό 25^{ης} Μαρτίου.

Το αμφιθέατρο ή στάδιο ή ιπποδρόμιο!, που έχει εντοπιστεί σε επτά, μέχρι σήμερα οικόπεδα, περικλείεται απ' τις οδούς 25^{ης} Μαρτίου (Αγ. Γεωργίου),

Παντανάσσης, Αλεξ. Υψηλάντη, με τμήματα προς την οδό Καραϊσκάκη και Γεροκωστοπούλου, κα τμήμα προς της οδό Ερμού (βλέπε σχεδιάγραμμα).

Το αμφιθέατρο ή στάδιο ίσως φιλοξένησε, την εποχή των Ρωμαίων , αγώνες μονομάχων. Από τα ευρήματα, στα τμήματα που ήρθαν στο φως (οδός Ηφαίστου- Νο 3 σχεδιαγράμματος), τρεις εγχάρακτες και ενεπίγραφες στήλες με παραστάσεις μονομάχων, που έχουν διαφορετικό οπλισμό, μια ζωφόρος με ανάγλυφα τρία ζεύγη αντιμέτωπων μονομάχων, μωσαϊκό που παριστάνει την τελική φάση αγώνα μεταξύ δύο μονομάχων κ.α.

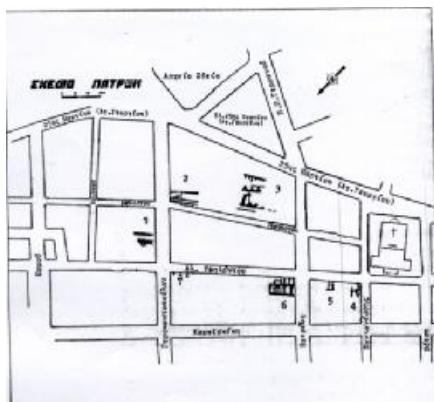
Στα άλλα τμήματα του αμφιθέατρου ή σταδίου αποκαλύφθηκαν τα εξής κυριότερα: στην οδό Γεροκωστοπούλου 45Γ- 47 (Νο1 σχεδιαγράμματος) μία θολωτή είσοδος σε όλο το μήκος της (12,70μ.), αρχή θολωτής στέγασης, δάπεδο από πατημένη γη, τοίχος με επένδυση από ασβεστολιθικές πλάκες, πέτρινη σκάλα με 10σωζόμενα σκαλιά, διάδρομοι, στεγασμένη δίοδος κ.α. πιστεύεται πως απ' την οδό Γεροκωστοπούλου θα υπάρχει η αρένα (υπάρχουν απαλλοτριωμένα οικόπεδα στην οδό αυτή).

Στη οδό Γεροκωστοπούλου 56 και Ηφαίστου 43 (Νο 2 σχεδιαγράμματος) αποκαλύφθηκαν τμήματα δύο κτιρίων μεγάλων διαστάσεων, τα οποία χωρίζε χαλικόστρωτος διάδρομος στεγασμένος με θόλο. Του ενός κτιρίου, προς το βορρά, τα θεμέλια των τοίχων είναι κατασκευασμένα από χαλίκια, ενώ η ανωδομή από πέτρες ακανόνιστες, στις οποίες παρεμβάλλονται οριζόντια σειρές από κεραμίδια. Στο άλλο κτίριο, προς το νότο, βρέθηκαν δύο παράλληλοι τοίχοι (από Β προς Ν) και τμήμα θολωτής κατασκευής, με άνοιγμα πόρτας προς το διάδρομο.

Στην οδό Αλεξ. Υψηλάντη και Παντανάσσης (Νο 4 σχεδιαγράμματος) αποκαλύφθηκε το κάτω μέρος τειχών της ΝΔ πλευράς του αμφιθέατρου και αρχή

καμπύλου τοίχου της νότιας στενής πλευράς.

Ανάμεσά τους μια συμπαγής τοιχοποιία στήριζε την σκάλα, απ' την οποία σώζονται ίχνη, ανατολικά ανοιγόταν ο χώρος της αρένας, στρωμένος με αμμοχάλικο και μεγάλος χτιστός υπόνομος για την αποχέτευση, με κατεύθυνση από Α προς Δ. το οικόπεδο έχει απαλλοτριωθεί και ο χώρος είναι , στο μεγαλύτερο μέρος, επιχωματωμένος.

Φαίνονται τμήματα τοίχων, με μορφή κηρύθρας (πέτρες τετράπλευρες με τεμάχια κεραμιδιών στις πλευρές τους).

Στην οδό Αλεξ.Υψηλάντη 182 (No 5 σχεδιαγράμματος), βρέθηκαν στοιχεία που πιστοποιούν την πορεία της δυτικής πλευράς του Ρωμαϊκού αμφιθεάτρου. Ο χώρος έχει κτισθεί.

Στην οδό Πατρέως 87-89 και Αλ. Υψηλάντη (No 6 σχεδιαγράμματος), αποκαλύφθηκαν χώροι μεγάλου κτιρίου με τρεις εισόδους που πλαισιώνονται από πέτρινες παραστάσεις (στη μεσαία σώζονται τρία πέτρινα σκαλιά). Οι εισοδοί οδηγούσαν σε μεγάλη αίθουσα, της οποίας ο ανατολικός τοίχος, απέναντι απ' τις εισόδους, είχε δύο ανοίγματα. Η μορφή της αίθουσας αλλοιώθηκε από μεταγενέστερη κατασκευή. Στο χώρο αυτό βρέθηκαν, κεραμικός κλίβανος (παλιότερος του κτιρίου), λυχνάρια που χρονολογούνται από το 1^ο έως τον 3^ο αιώνα μ.Χ., πήλινη μήτρα για δίσκο λυχναριού με παράσταση Νίκης που κρατάει κλαδί φοίνικα και σφαίρα. Το κεντρικό τμήμα του κτιρίου με τις τρεις εισόδους διατηρήθηκε στο υπόγειο της πολυκατοικίας. Η επίσκεψή του μπορεί να γίνει μετά από συνεννόηση με την Στ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (Αλ. Υψηλάντη 197 και Πατρέως, τηλ.275.408-276.207).

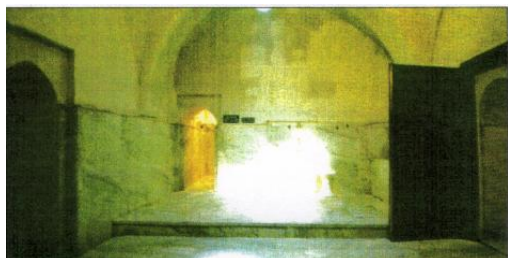
Στην οδό Γεροκωστοπούλου 46 και Αλ. Υψηλάντη (No 7 σχεδιαγράμματος), αποκαλύφθηκαν υπόλοιπα τριών παράλληλων (από Δ. προς Α.) τούβλινων τοίχων. Τα δυτικά άκρα των τοίχων αυτών έχουν παραστάδες (τετραγωνικές κολόνες χωρίς ραβδώσεις) με επένδυση πέτρινων πλακών. Αποκαλύφθηκαν και οι δύο εισοδοί πλάτους 4,45 μ., οι οποίες ανήκαν στη δυτική πλευρά της αμφιθεατρικής κατασκευής. Το οικόπεδο έχει απαλλοτριωθεί και ο χώρος έχει επιχωματωθεί.

Το Δεκέμβρη του 1994 άρχισαν ορισμένες κατεδαφίσεις παλαιών απαλλοτριωμένων οικιών, στη ΒΑ πλευρά (οδό Ηφαίστου). Ελπίζουμε να συνεχιστούν, για να έρθει, κάποτε, στο φως το Ρωμαϊκό Στάδιο ή Αμφιθέατρο, και μαζί με το συνεχόμενο Ωδείο να αποτελέσουν ένα ενιαίο αρχαιολογικό σύνολο.

Η κατεδάφιση όλων των οικιών των οικοπεδικών τετραγώνων, στο χώρο των οποίων υπάρχει το Ρωμαϊκό Στάδιο ή Αμφιθέατρο, θα είναι παράλληλα μια ανάσα στην πόλη, η οποία έχει μεταβληθεί σε πολεοδομική ζούγκλα.

Το Χαμάμ

Τα χαμάμ, που πρωτοεμφανίστηκαν στη Συρία στις αρχές του 8^{ου} αιώνα, ήταν οι ρωμαϊκές «θέρμες» σε απλούστερη μορφή και προσαρμοσμένες στη μουσουλμανική ζωή. Ήταν κτίσματα για την εκπλήρωση των επιταγών της υγιεινής, που ήταν συνυφασμένη με τους ορισμούς της θρησκείας των μουσουλμάνων, σύμφωνα με την οποία έπρεπε να πλένονται συχνά, και μάλιστα με τρεχούμενο νερό.

Τα χαμάμ, που μπορούσαν να θεωρηθούν σαν κέντρα αστικής ζωής, γειτόνευαν συνήθως με τα τζαμιά, τα κέντρα θρησκευτικής ζωής. Το Χαμάμ της Πάτρας βρίσκεται στην οδό Μπουκαούρη 29 στην Άνω πόλη, κοντά στο Κάστρο. Το κτίριο κτίστηκε πριν από 500 χρόνια (γύρω στα 1500) και από τότε λειτουργούν σ' αυτό τα χαμάμ (τούρκικα θερμόλουτρα) συνεχώς, με μικρές μόνο διακοπές.

Το Χαμάμ της Πάτρας είναι το μοναδικό που λειτουργεί σήμερα στην Ελλάδα και με ένα όμοιό του στο Παρίσι είναι τα μοναδικά που απόμειναν στην Ευρώπη. Το παλιό κτίριο του Χαμάμ της

Πάτρας

Χαμάμ.Θόλοι(εξωτ.άποψη)(ανακαινισμένο πρόσφατα), με τους διαδρόμους, που οδηγούν στις θολωτές, επενδυμένες με μάρμαρο, αίθουσες, τους αρχιτεκτονικούς θόλους, που το πάνω τμήμα είναι διάτρητο για να εξασφαλίζει το φωτισμό και τον εξαερισμό, τα καγκελόφραχτα αψιδωτά παράθυρα, τους πέτρινους τοίχους, έχει κριθεί διατηρητέο.

Πολλοί πατρινοί όλων των ηλικιών, άντρες και γυναίκες, και κάποιοι ξένοι περαστικοί από την πόλη, επισκέπτονται το Χαμάμ και γυμνοί απολαμβάνουν μια διαδικασία για την υγεία και την καθαριότητα, με τον τρόπο και στον ίδιο χώρο, όπως πριν από πέντε αιώνες.

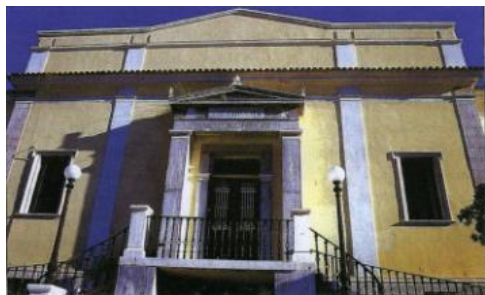
Στην πρώτη φάση της διαδικασίας (βαρύ χαμάμ –θερμοκρασία 43 C) οι επισκέπτες κάθονται 20 λεπτά, μέχρι να γίνει εφίδρωση. Μετά ακολουθεί η φάση του ελαφριού χαμάμ στις παραδοσιακές «γούρνες» (39 C), όπου οι λουόμενοι πλένονται.

Όποιος θέλει μπορεί αντί τις «γούρνες» να προτιμήσει για πλύσιμο τα ντους με το χλιαρό νερό.

Τα αποτελέσματα του χαμάμ είναι ευεργετικά για τον οργανισμό.

Τα χαμάμ, που σήμερα είναι ιδιοκτησία της Αικατερίνης Δημητρίου (τηλ.274.267), λειτουργούν από το Σεπτέμβριο μέχρι τον Ιούλιο.

Το παλιό Δημοτ. Νοσοκομείο (Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου)

Το νεοκλασικό κτίριο, όπου στεγαζόταν το παλιό Δημοτικό Νοσοκομείο, βρίσκεται στην Άνω πόλη, κοντά στο νότιο τείχος του Κάστρου. Θεμελιώθηκε από τον Όθωνα στις 15-10-1857 σε οικόπεδο 3650τ.μ. και σε σχέδιο του Δανού αρχιτέκτονα Ch.E.Hansen. Άρχισε να λειτουργεί το 1872, με την επωνυμία «Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών ο Άγιος Ανδρέας».

Νοσοκομείο μεταφέρθηκε στο κεντρικό συγκρότημα, όπου και σήμερα λειτουργεί με την ίδια επωνυμία, και το κτίριο εγκαταλείφθηκε.

Το 1984, με απόφαση του εφετείου Πάτρας, το κτίριο του παλιού Νοσοκομείου παραχωρήθηκε στο Δήμο, ο οποίος άρχισε (1989) εργασίες αποκατάστασής του. Έχουν τελειώσει οι εργασίες εξωτερικών και εσωτερικών όψεων και έχει αποκατασταθεί πλήρως ένα τμήμα της βόρειας πτέρυγας, στο οποίο στεγάζονται (απ' το Δεκέμβριο του 1992) οι υπηρεσίες του Πολιτιστικού Τομέα Δήμου Πατρέων (Π.Τ.Δ.Π.).

Στις ανακαινιζόμενες αίθουσες Hansen (πρόσοψη κτιρίου), που θα τελειώσουν μέσα στο 1997, θα στεγαστεί μόνιμα η Δημοτική Πινακοθήκη με μόνιμη συλλογή (παλαιά και νέα αποκτήματα), την αίθουσα περιοδικών εκθέσεων, την εικαστική βιβλιοθήκη, το τμήμα εκδόσεων, την εικαστική σχολή και τα παιδικά εργαστήρια που προβλέπεται να λειτουργήσουν. Στις υπόγειες αίθουσες Hansen προβλέπεται να λειτουργήσει το Μουσείο Ιστορικής και να στεγαστεί το Μουσείο Τυπογραφίας με παλιές και νέες τυπογραφικές μηχανές.

Το Δασύλλιο

Πευκόφυτος λόφος (Σχατοβούνι), γειτονικός με το λόφο της Ακρόπολης (Κάστρο). Είναι η «βεράντα» του Πατραϊκού κόλπου, η «βεράντα» και οι «πνεύμονες» της Πάτρας. Η πευκοφύτευσή του έγινε το Μάρτη του 1916 από μαθητές των Δημοτ. Σχολείων, των δύο Γυμνασίων και της Εμπορικής Σχολής, κάτω από την επίβλεψη του αυστριακού δασολόγου Στεγγελ. η ιδέα της δενδροφύτευσης του λόφου ήταν του Ανδρέα Μιχαλακόπουλου. Πριν ήταν ένας άγονος και άνυδρος λόφος, και γι' αυτό ο λαός το ονόμασε Σκατοβούνι, ονομασία που μετέτρεψαν αργότερα σαν Εσχατοβούνι (έσχατο (τελευταίο) προβούνι του Παναχαϊκού) και Σχατοβούνι.

Το ΒΑ απότομο κόψιμο του λόφου (χαράδρα) ονομάζεται της «Γριάς τ' απήδημα».

Στην κορυφή του λόφου υπάρχει ο Ραδιοφωνικός Σταθμός της ΕΡΤ και στην πλευρά προς την θάλασσα είναι το τουριστικό περίπτερο. Στην είσοδο του Δασυλλίου, από το μέρος του Κάστρου, βρίσκεται η προτομή του φιλοδασικού Αγγέλου Ρηγόπουλου.

Το Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου Πατρέων «Αναβάθμιση ποιότητας ζωής τμήματος της παλαιάς πόλης των Πατρών»

Το παρόν τεύχος αφορά το Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου Πατρέων «Αναβάθμιση ποιότητας ζωής τμήματος της παλαιάς πόλης των Πατρών» που έχει ενταχθεί στα μέτρα 4.5 & 4.6 ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας.

Η Πάτρα εν όψει πολύ σημαντικών εκδηλώσεων που θα φιλοξενήσει τα επόμενα χρόνια, ολυμπιακή πόλη το 2004, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης το 2006. Μεσογειακοί αγώνες το 2009, προετοιμάζεται και ανασυγκροτείται.

Σ' αυτά τα πλαίσια η επιλογή της συγκεκριμένης περιοχής είναι εξαιρετικά κρίσιμη και αφορά ένα σημαντικό κομμάτι της πόλης που βρίσκεται ουσιαστικά κεντρικά στον παλιό ιστό, περικλείοντας σημαντικά μνημεία της πόλης και ταυτόχρονα είναι εξαιρετικά υποβαθμισμένο.

Ο Δήμος της Πάτρας ανέθεσε στην Αναπτυξιακή Δημοτική του Επιχείρηση (ΑΔΕΠ) την προετοιμασία του Επιχειρησιακού αυτού Σχεδίου.

Την ομάδα εκπόνησης αποτελούν οι:

1. Τάκης Τριανταφύλλου, Χωροτάκτης Πολεοδόμος/Συντονιστής
2. Χρυσούλα Γεραγά, Σύμβουλος σε θέματα Ε.Ε.
3. Δέσποινα Ρόρη, πολιτικός Μηχανικός
4. Διονύσης Σαβράμης, Ψυχολόγος
5. DATA RC (Διεξαγωγή έρευνας κοινωνικοοικονομικού προφίλ)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ
&
ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Τίτλος του έργου	URBAN – ΕΥΠ ΠΑΤΡΑΣ
	Χρηματοδοτικά στοιχεία του έργου
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ή Κοινοτική Πρωτοβουλία	Κοινοτική πρωτοβουλία URBAN
Φορέας Χρηματοδότησης	1.ΕΚΤ 2.ΕΤΠΑ 3.Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
Συνολικός Προϋπολογισμός του έργου.	11,465 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΥΡΩ
	Συνοπτική Παρουσίαση του Έργου
Συντονιστής	ΑΔΕΠ
Ομάδες Στόχοι	ΝΟΤΙΟ-ΔΥΤΙΚΕΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ ΠΟΛΗΣ ΠΑΤΡΩΝ (συνοικίες Κρύα Ιτεών, Ιτιές, Ταραμπούρα, Ζαρουχλέικα, Ψαροφάι, Προσφυγικά)
Έτος υλοποίησης	1996-2001
Ημερομηνία έναρξης	1.1.1996
Διάρκεια σε μήνες	72
	<p>Η κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN ΕΥΠ- Πάτρας προβλέπει την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανάπτυξης στο νοτιοδυτικό τμήμα, της πόλης, το οποίο χαρακτηρίζεται από χαμηλό βιοτικό επίπεδο, υποβαθμισμένο αστικό περιβάλλον και έλλειψη κοινωνικών παροχών. Συγκεκριμένα η περιοχή επέμβασης περιλαμβάνει τις συνοικίες Κρύα Ιτεών, Ιτιές, Ταραμπούρα, Ζαρουχλέικα, Ψαροφάι και Προσφυγικά.</p> <p>Κύρια χαρακτηριστικά της περιοχής είναι η γεινίαση με βιομηχανικές - βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, η περιορισμένη εφαρμογή του Σχεδίου Πόλης, οι σοβαρές ελλείψεις σε υποδομές , ο ανοργάνωτος τρόπος</p>

	<p>οικοδόμησης. Η περιοχή περιλαμβάνει δύο μεγάλα συγκροτήματα εργατικών κατοικιών, μια συνοικία τσιγγάνων και ένα προσφυγικό συνοικισμό. Οι κάτοικοι της περιοχής παρουσιάζουν τον υψηλότερο δείκτη ανεργίας της πόλης, καθώς στην πλειοψηφία τους εργάζονταν είτε στις βιομηχανίες της περιοχής που τα τελευταία χρόνια στα πλαίσια του γνωστού προβλήματος της αποβιομηχάνισης της πόλης σταμάτησαν την λειτουργία τους είτε στις συμπληρωματικές δραστηριότητες, που η ραγδαία αποβιομηχάνιση συμπαρέσυρε ρε τερματισμό.</p> <p>Οι παρεμβάσεις του προγράμματος URBAN-EΥΠ Πάτρας έχουν τους εξής στόχους:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ø Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, με την υιοθέτηση στρατηγικής αντιμετώπισης της ανεργίας μέσα από δράσεις και ενέργειες, που αποσκοπούν παράλληλα τόσο στην αναβάθμιση γνώσεων και δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, όσο και στην υποστήριξη των ανέργων και των ευαίσθητων ομάδων του πληθυσμού, για την επίλυση των ειδικών προβλημάτων και δυσκολιών που αντιμετωπίζουν στις προσπάθειες τους για επαγγελματική ένταξη. Ø Αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος και βελτίωση των αστικών υποδομών ώστε να εξασφαλισθούν δικαιότερες και αξιοπρεπέστερες συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων και να γίνει η περιοχή ελκυστική για νέες παραγωγικές αλλά και κοινωνικές δραστηριότητες. Ø Λειτουργική αναβάθμιση της επιλέξιμης περιοχής , με την δημιουργία σύγχρονης, κατάλληλης και
--	---

	<p>επαρκούς κοινωνικής υποδομής, που θα στεγάσει ένα ποικίλο πλήθος παροχών και δραστηριοτήτων , κοινωνικών, οικονομικών, αθλητικών και πολιτιστικών.</p> <p>Ø Υποστήριξη των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων με την ανάπτυξη λειτουργιών υποστήριξης των επιχειρήσεων κυρίως προς την κατεύθυνση της προβολής των τοπικών προϊόντων.</p> <p>Το πρόγραμμα έχει συνολικό προϋπολογισμό 11.465.834 ΕΥΡΩ και χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ:6.474.376 Ευρώ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ:2.125.000 Ευρώ) και το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ (Εθνική Συμμετοχή 2.866.459 Ευρώ).</p>
--	--

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Η περιοχή Επεμβάσεων βρίσκεται σε εξαιρετικά κομβικό σημείο για την πόλη. Το κεντρικό της κομμάτι αποτελεί τον παλιό πυρήνα της πόλης, την Άνω Πόλη.

Όπως είδαμε και παραπάνω αναλυτικά εκεί βρίσκεται το Ρωμαϊκό Ωδείο, το βυζαντινό Κάστρο, το Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο (Πολιτιστικός χώρος, κτήριο Χάνσεν), ο περίφημος ναός του Παντοκράτορα, το παλαιό χαμάμ, μια πληθώρα από πολύ σημαντικά χαρακτηρισμένα διατηρητέα κτήρια, το δημοτικό ανοικτό θέατρο, κλπ.

Αυτό το κομμάτι, γεμάτο από ιστορία και εξαιρετικής σημασίας για την πόλη μνημεία, κτήρια κλπ. Περικλείεται από μικρές υποπεριοχές, οι οποίες είναι εξαιρετικά υποβαθμισμένες και σε μεγάλο βαθμό απομονωμένες και ως επακόλουθο κατοικούνται από κοινωνικά και οικονομικά υποβαθμισμένες πληθυσμιακές ομάδες.

Η επιλογή επομένως αυτής της περιοχής ως υποψήφιος για ένταξη στο παρόν Επιχειρησιακό Σχέδιο και η προσπάθεια αναζωογόνησης της, πλην των προφανών λόγων (που στηρίζονται στα αστικό - κοινωνικό - οικονομικά δεδομένα της) είναι εξαιρετικά κρίσιμη για την πόλη και λόγω του ότι η Πάτρα πρόκειται να υποδεχτεί σημαντικά γεγονότα τα αμέσως επόμενα χρόνια, (Ολυμπιακή πόλη το 2004, πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, Μεσογειακοί το 2007), η δε θέση της περιοχής βρίσκεται ουσιαστικά στην καρδιά της πόλης.

Η βασική ιδέα του προτεινόμενου Επιχειρησιακού Σχεδίου είναι η αναζωογόνηση αυτών των υποπεριοχών με τη σύνδεση τους με την προαναφερθείσα κεντρική περιοχή.

Στις υποπεριοχές αυτές πραγματοποιούνται αναπλάσεις με διαμόρφωση οδών ήπιας κυκλοφορίας (traffic calming), πεζόδρομους, φωτισμούς, ανακατασκευή κλιμάκων, οργάνωση των περιορισμένων ελεύθερων χώρων- χώρων πρασίνου, κλπ.

Ταυτόχρονα επιδιώκεται, μέσω των έργων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, η ανάπλαση δύο βασικών αξόνων της ΠΕ, της οδού γερμανού και της καθέτου προς αυτήν οδού Μπουκαούρη και ενθαρρύνεται η εγκατάσταση των κατάλληλων οικονομικών χρήσεων για να αποκτήσει η περιοχή τον επιθυμητό χαρακτήρα.

Στην περιοχή της Αγίας Αικατερίνης, η οποία έχει μια σημαντική ιδιαιτερότητα στη δομή της αλλά και το προφίλ των κατοίκων της, έχει υιοθετηθεί μια αναγκαστικά

πολύπλοκη λύση και απευθύνεται σε περισσότερες της μιας χρηματοδοτικές πηγές και κύρια μέσω του «Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για την κοινωνική ένταξη των τσιγγάνων», όπου προβλέπεται και η οριστική επίλυση του στεγαστικού προβλήματος των κατοίκων της.

Για την κοινωνικοοικονομική ανασυγκρότηση της ΠΕ προτείνονται μια σειρά δράσεων που θα τη βοηθήσει να επιλύσει τα προβλήματα που ουσιαστικά διέγινωσε η διεξαχθείς έρευνα.

Προτείνονται:

Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας.

Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων

Πρώθηση στην Απασχόληση

Ενέργειες Κατάρτισης

Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες για ειδικές κατηγορίες γυναικών που πλήττονται με κοινωνικό αποκλεισμό

Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) Άνω Πόλης Πατρών, συνδυαζόμενο με υπάρχουσες δομές που ήδη λειτουργούν στο χώρο του Δημοτικού Βρεφοκομείου, όπως η Σχολή Γονέων του Δήμου Πατρέων και ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός.

Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Τσιγγάνων.

Δίνεται έμφαση στη συμπληρωματικότητα των ενεργειών μεταξύ τους και στην συνέργια με ήδη υπάρχουσες του Δήμου ή άλλων φορέων που συμμετέχουν ως εταίροι στο σχέδιο. Το γεγονός αυτό προσδιορίζει τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα του σχεδίου, απαντά όμως και σε πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού της Περιοχής Επέμβασης. Όλες δε οι δράσεις συμβουλευτικής συνδυάζονται με ενέργειες δικτύωσης και ευαισθητοποίησης/ δημοσιότητας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων της Π.Ε και η εφαρμογή των ενεργειών του προγράμματος (όπως περιγράφονται στην "Ενότητα Γ" και στη "Ενότητα Δ"), απαιτεί τη συνεργασία τοπικών φορέων, που η δράση τους επηρεάζει την αντιμετώπιση των επιμέρους θεμάτων, που χειρίζεται το επιχειρησιακό σχέδιο.

Για το λόγο αυτό, η ΑΔΕΠ έχει προβεί στη σύσταση τοπικού δικτύου φορέων που θα αποτελούν τους εταίρους της για την υλοποίηση του προτεινόμενου επιχειρησιακού σχεδίου. Το δίκτυο περιλαμβάνει δυο κατηγορίες φορέων- εταίρων:α) τελικοί δικαιούχοι, που θα είναι υπεύθυνοι υλοποίησης πράξεων, και θα διαχειριστούν κονδύλια συμπληρώνοντας και παρακολουθώντας τα σχετικά τεχνικά δελτία και β) εμπλεκόμενοι εταίροι μη τελικοί δικαιούχοι, που με την εμπειρία τους θα υποστηρίξουν την υλοποίηση δράσεων, ενθαρρύνοντας τη δικτύωση, χωρίς να διαχειριστούν οι ίδιοι χρήματα.

Συγκεκριμένα , προβλέπεται η εμπλοκή των ακόλουθων φορέων ως τελικοί δικαιούχοι:

- ∅ Δήμος Πατρέων
- ∅ ΟΑΕΔ Πάτρας
- ∅ Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πάτρας (ΑΔΕΠ)

Επίσης , το δίκτυο περιλαμβάνει τους εξής φορείς που θα εμπλακούν με ενεργό δράση σε θέματα δικτύωσης και ευαισθητοποίησης:

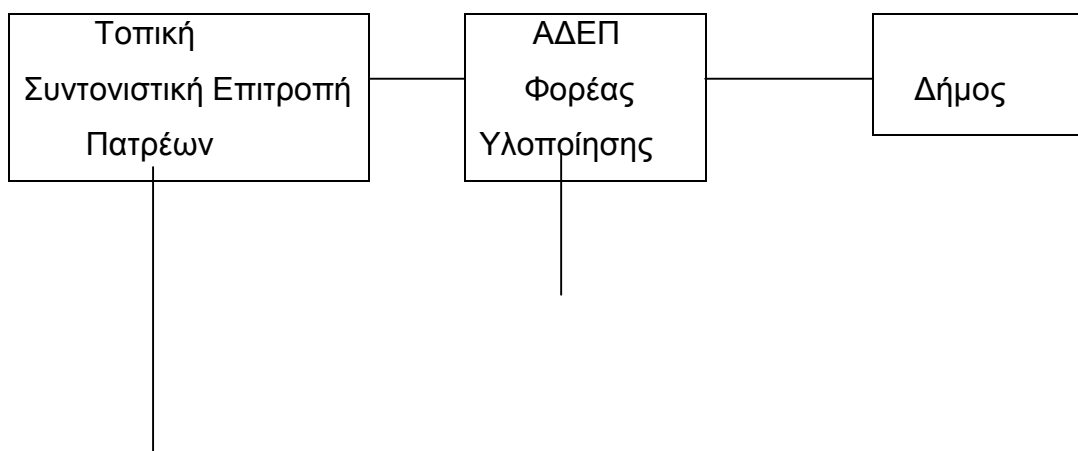
- ∅ Δημοτικός Οργανισμός Υγείας Πρόνοιας (ΔΟΥΠ) Δήμου Πατρέων
- ∅ Επιμελητήριο Αχαΐας
- ∅ ΟΕΒΕΣ Ν. Αχαΐας
- ∅ Παν/μιο Πατρών – Τμ. Μηχανολόγων & Αεροναυπηγών Μηχανικών – Σπουδαστήριο Διοίκησης Εργοστασίων
- ∅ Παν/μιο Πατρών – Τμ. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών – Εργαστήριο Πολεοδομικού & Χωροταξικού Σχεδιασμού

- Ø Παν/μιο Πατρών – Τμ. Πολιτικών Μηχανικών – Εργαστήριο Αρχιτεκτονικής Τεχνολογίας & Σχεδιασμού του χώρου
- Ø Δίκτυο ΡΟΜ
- Ø Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) Πάτρας
- Ø ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ- Περιφερειακή Επιτροπή Πελοποννήσου & Ιονίων Νήσων
- Ø Κίνηση "ΠΡΟΤΑΣΗ"
- Ø Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας
- Ø Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ν. Αχαΐας
- Ø Σώμα Ελληνίδων Οδηγών – Τοπικό Τμήμα Πάτρας
- Ø Σώμα Ελληνίδων Προσκόπων – Περιφερειακή Εφορεία Αχαΐας
- Ø Φυσιολατρικός Ορειβατικός Σύλλογος Πατρών
- Ø Αχαϊκή Συνεταιριστική τράπεζα

Παράλληλα, ο Δήμος Πατρέων εγγυάται την ενεργό συμμετοχή επιμέρους διευθύνσεων του (π.χ. Δ/ση Έργων, Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού & Εφαρμογών, Περιβάλλοντος & Αποκέντρωσης, κλπ.) όπως και δομών του (π.χ. ΔΕΠΑΠ, Σχολή Γονέων, ΚΔΑΠ), δεδομένου ότι ο Δήμος θα είναι αρωγός της προσπάθειας όλων των φορέων- εταίρων, σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης των ενεργειών. Παράλληλα, ο Δήμος Πατρέων θα είναι αρμόδιος για την προκήρυξη των ενεργειών κατάρτισης και των ΣΥΥ.

Ήδη έχει υπογραφεί το **"Συμφωνητικό Σύμπραξης"** για τη σύσταση του εταιρικού σχήματος που επισυνάπτεται σε σχετικό Παράρτημα σε συνδυασμό με τις επιστολές που στάλθηκαν από το Δήμο Πατρέων – ΑΔΕΠ για το σκοπό αυτό.

Το σύστημα διαχείρισης και συντονισμού του δικτύου στα πλαίσια της υλοποίησης του προγράμματος, αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα σε συνδυασμό με την παρουσίαση των ρόλων των εταίρων και τη σχετική εμπειρία τους, που ακολουθούν. Αναλυτική περιγραφή των δράσεων των φορέων και σχετικό έντυπο ενημερωτικό υλικό, επισυνάπτονται στο αντίστοιχο Παράρτημα.

Οι ρόλοι των επιμέρους οργάνων του συστήματος διαχείρισης και συντονισμού έχουν ως εξής:

- ∅ Φορέας Υλοποίησης (ΦΥ) / ΑΔΕΠ

Φορέας Υλοποίησης του έργου και άρα ένας από τους τελικούς δικαιούχους είναι η ΑΔΕΠ, που θα δρα υπό την εποπτεία του Δήμου Πατρέων και θα έχει την ευθύνη του συνόλου του προγράμματος. Θα εκτελεί όλες τις ενέργειες χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ καθώς και μέρος των ενεργειών ΕΚΤ.

Έμφαση θα δοθεί στην ενεργή εμπλοκή του Κέντρου Υποστήριξης Απασχόλησης (ΚΥΑ). Πρόκειται για δομή που οργανώθηκε, στελεχώθηκε και ξεκίνησε να λειτουργεί από την ΑΔΕΠ, στα πλαίσια του προγράμματος URBAN I – ΕΥΠ ΠΑΤΡΑΣ για την ενίσχυση των ανέργων, των νέων ατόμων και των γυναικών, στις προσπάθειες επαγγελματικής τους ένταξης. Το Κέντρο αναμένεται να συμβάλει στην υλοποίηση των κοινωνικών δράσεων, να συμμετέχει σε θέματα πληροφόρησης και να διαθέσει τα στοιχεία που διατηρεί στις βάσεις δεδομένων του και στα αρχεία του σε θέματα ανεργίας, προγραμμάτων για την απασχόληση, Κοινοτικών και εθνικών δράσεων υπέρ των ίσων ευκαιριών για άντρες και γυναίκες, κλπ.

Επίσης η ΑΔΕΠ θα είναι τελικός δικαιούχος για τις ακόλουθες προτεινόμενες ενέργειες προς χρηματοδότηση από το ΕΚΤ:

- ∅ Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (ΔΥΕΠ)
- ∅ Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ)
- ∅ Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες για άνεργες γυναίκες που πλήττονται με κοινωνικό αποκλεισμό

- Ø Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) Άνω Πόλης Πατρών
- Ø Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Τσιγγάνων (ΔΡΑΣΥΤ)

Τέλος, η ΑΔΕΠ ως ΦΥ θα είναι αρμόδια για την τήρηση των οικονομοτεχνικών διαδικασιών που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση του προγράμματος και θα συνδέει το Δήμο Πατρέων (και τις επιμέρους εμπλεκόμενες διευθύνσεις του) με την Τοπική Συντονιστική Επιτροπή και το Τοπικό Δίκτυο των εταίρων.

Ø Τοπική Συντονιστική Επιτροπή (ΤΣΕ)

Προβλέπεται να δημιουργηθεί Τοπική Συντονιστική Επιτροπή (ΤΣΕ), που θα αποτελείται από έναν εκπρόσωπο κάθε φορέα – εταίρου, όπως αυτοί παρουσιάζονται στο ανώτερο διάγραμμα. Η σύνθεση της ΤΣΕ θα διασφαλίσει πλουραλισμό ιδεών και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ ατόμων ειδικών στον κάθε διαφορετικό πεδίο δραστηριότητάς τους. Επικεφαλής της ΤΣΕ θα είναι ο Δήμος Πατρέων (Δήμαρχος).

Η ΤΣΕ θα δρά ως συνδετικός κρίκος μεταξύ του Φορέα Υλοποίησης (ΑΔΕΠ), του Δήμου Πατρέων και των φορέων – εταιρειών, με στόχο την ενημέρωση της ΑΔΕΠ & του Δήμου για τους "πόρους" (τεχνογνωσία, υλικό, κλπ.) που μπορούν να διαθέσουν στο έργο, τα προβλήματα που πιθανόν ανακύψουν και τις προτεινόμενες διορθωτικές ενέργειες (όπου αυτό κριθεί σκόπιμο).

Η ΤΣΕ θα είναι αρμόδια για την λήψη αποφάσεων πλαισίου, τη συνεχή παρακολούθηση της εξέλιξης της υλοποίησης του προγράμματος και κυρίως για την ανάληψη δράσεων με στόχο την εξασφάλιση της συναίνεσης και συμμετοχής των εμπλεκόμενων φορέων.

Ø Δήμος Πατρέων

Ο Δήμος Πατρέων, επικεφαλής της ΤΣΕ, θα δρα πρωταγωνιστικά σε όλη τη διάρκεια διαχείρισης / υλοποίησης του έργου. Αξιοποιώντας επιμέρους Δ/νσεις του, ο Δήμος προβλέπεται να διαθέσει τεχνογνωσία που θα χρησιμοποιηθεί συμπληρωματικά από την ΑΔΕΠ για την επιτυχή επίτευξη των στόχων του προγράμματος, Συγκεκριμένα, αναμένεται στενή συνεργασία με τις Αντιδημαρχίες "Έργων" και "Έργων Πολιτιστικής

Πρωτεύουσας”, καθώς και με τις επιμέρους δ/νσεις τους, όπως τη “Δ/ση Έργων” και τη “Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Εφαρμογών”. Προβλέπεται να συμπληρώσουν την τεχνογνωσία της ΑΔΕΟ σε θέματα τεχνικών έργων, παρέχοντας τόσο την εμπειρία όσο και τις απαραίτητες εγκρίσεις – θεωρήσεις για την κατασκευή δημόσιων τεχνικών έργων.

Επίσης, ο Δήμος Πατρέων θα είναι ο αρμόδιος για την προκήρυξη των ενεργειών κατάρτισης και των ΣΥΥ.

Επιπλέον, δομές του Δήμου (όπως ο Δημοτικός Οργανισμός Υγείας & Πρόνοιας (ΔΟΥΠ), τα ΚΑΠΗ), καθώς και της ΑΔΕΠ (π.χ. ΚΔΑΠ) θα λειτουργήσουν υποστηρικτικά ενισχύοντας τη συνεργία των προτεινόμενων δράσεων ΕΚΤ με υπάρχουσες λειτουργίες τους.

∅ Τοπικό Δίκτυο Εταίρων

Το Τοπικό Δίκτυο Εταίρων περιλαμβάνει φορείς, εκπρόσωποι των οποίων συμμετέχουν στη ΤΣΕ και ως εκ τούτου διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στη γενική υλοποίηση των δράσεων καθώς και της παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης.

Ορισμένοι από τους εν λόγω φορείς αποτελούν και τελικούς δικαιούχους πράξεων, όπως αυτές αναλυτικά περιγράφονται στην “Ενότητα Δ”.

Ωστόσο, ενισχύεται η ενεργός εμπλοκή όλων των φορέων του εταιρικού σχήματος, οι οποίοι πρόκειται να διαθέσουν την εμπειρία τους, την τεχνογνωσία τους και τις επαφές τους για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση του έργου.

ΦΟΡΕΑΣ	ΡΟΛΟΣ
ΟΑΕΔ	Υλοποίηση δράσεων προώθησης της απασχόλησης (πληροφόρηση σχετικά με διαθέσιμες θέσεις εργασίας, προγράμματα επαγγελματικής πρακτικής & απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, STAGE, κλπ) ∅ Τελικός δικαιούχος
Επιμελητήριο Αχαΐας	Εμπλοκή στις δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας

	τόσο σε ότι αφορά στην οργάνωση των Δράσεων Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (ΔΥΕΠ) όσο και των ενεργειών ευαισθητοποίησης που προβλέπονται σε επιμέρους άλλες δράσεις ΕΚΤ.
ΟΕΒΕΣ Ν.Αχαΐας	Σύνδεση με τους επαγγελματιοβιοτέχνες & ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης. Ενεργός συμμετοχή στις δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας
ΦΟΡΕΑΣ	ΡΟΛΟΣ
ΚΕΘΙ Πάτρας	Συνεργασία για την πληροφόρηση και υποστήριξη γυναικών για την επαγγελματική τους ένταξη – έμφαση στην προώθηση ίσων ευκαιριών απασχόλησης μεταξύ ανδρών και γυναικών
Δημοτικός Οργανισμός Υγείας & Πρόνοιας (ΔΟΥΠ) Δήμου Πατρέων	Ο ΔΟΥΠ αναμένεται να διαθέσει τις έρευνες που έχει κάνει στην Π.Ε. καθώς και τις επαφές που διατηρεί με δομές κοινωνικ'ού χαρακτήρα στην Π.Ε., στην πόλη της Πάτρας και σε εθνικό επίπεδο
ΚΙΝΗΣΗ "ΠΡΟΤΑΣΗ"	Συνεργασία σε θέματα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και νέων και εμπλοκή σε δράσεις ενεργοποίησης, ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.
Πανεπιστήμιο Πάτρας -Τμ. Μηχανολόγων & Αεροναυπηγών Μηχανικών -Σπουδαστήριο Διοίκησης Εργοστασίων -Τμ.Αρχιτεκτόνων Μηχανικών / Εργαστήριο Πολεοδομικού & Χωροταξικού	Αξιοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας σε θέματα επιχειρήσεων, νέων μορφών απασχόλησης & χρήση νέων τεχνολογιών στα πλαίσια της κοινωνίας των πληροφοριών. Εμπλοκή στα θέματα των αναπλάσεων και του χωροταξικού – πολεοδομικού σχεδιασμού

Σχεδιασμού -Τμ. Πολιτικών Μηχανικών – Εργαστήριο Αρχιτεκτονικής Τεχνολογίας & Σχεδιασμού του χώρου	
Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας	Συνεργασία σε δράσεις ευαισθητοποίησης σχετικά με το περιβάλλον, οργάνωση επισκέψεων για πληροφόρηση, ανταλλαγή πληροφοριακού υλικού και πραγματοποίηση σχετικών εκδηλώσεων
ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ	Συνεργασία με τις δομές προς όφελος των παιδιών και των νέων. Ενεργός συμμετοχή στα εν λόγω προγράμματα καθώς και σε δράσεις ευαισθητοποίησης, ενεργοποίησης και ενημέρωσης με έμφαση στις ίσες ευκαιρίες για ΑΜΕΑ
Δίκτυο ΡΟΜ	Διασύνδεση σε δράσεις προς όφελος των τσιγγάνων κατοίκων στη συνοικία της Αγ.Αικατερίνης
Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Πάτρας	Εμπλοκή στους τομείς των αναπλάσεων και των δράσεων ΕΤΠΑ με στόχο την ανταλλαγή απόψεων για το σχεδιασμό και την υλοποίηση.
Φυσιολατρικός Σύνδεσμος Πάτρας & Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Πάτρας	Συνεργασία με τις δομές για τη δημιουργική απασχόληση παιδιών, νέων. Ενεργός συμμετοχή στα εν λόγω προγράμματα καθώς και σε δράσεις ευαισθητοποίησης, ενεργοποίησης και ενημέρωσης.
Σώμα Ελλήνων	Συνεργασία με τις δομές για τη δημιουργική απασχόληση

Προσκόπων	παιδιών και νέων. Ενεργός συμμετοχή στα εν λόγω προγράμματα καθώς και σε δράσεις ευαισθητοποίησης, ενεργοποίησης και ενημέρωσης.
Σώμα Ελληνίδων Οδηγών	Συνεργασία με τις δομές για τη δημιουργική απασχόληση παιδιών και νέων. Ενεργός συμμετοχή στα εν λόγω προγράμματα καθώς και σε δράσεις ευαισθητοποίησης, ενεργοποίησης και ενημέρωσης.
Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα	Συνεργασία με τις δομές για τη δημιουργική απασχόληση παιδιών, νέων. Ενεργός συμμετοχή στα εν λόγω προγράμματα καθώς και σε δράσεις ευαισθητοποίησης, ενεργοποίησης και ενημέρωσης.

**ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

Η περιοχή επεμβάσεων (Π.Ε.)

Πρόκειται για μια περιοχή που βρίσκεται στα ανατολικά του κέντρου της πόλης και καλύπτει μια έκταση 1000 περίπου στρεμμάτων.

Μεγάλο της τμήμα βρίσκεται μέσα στο Ιστορικό κέντρο της πόλης (ΦΕΚ 499Δ/16-5-96), το δε υπόλοιπο στις παρυφές του, όπως φαίνεται στον αντίστοιχο χάρτη.

Το σύνολο σχεδόν της περιοχής είναι κατοικημένο από πολύ παλιά και είναι ενταγμένο στο Σχέδιο Πόλης κατά την περίοδο 1867 – 1923.

Αποτελείται από τις εξής πολεοδομικές ενότητες – συνοικίες:

- Αγία Αικατερίνη
- Τάσι – Ταμπάχανα
- Εβραιομνήματα – Κρητικά
- Κανδριάνικα
- Σκάλες Αγ.Νικολάου – Οδός Αγ.Γεωργίου – Ωδείο – Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο
- Τριτάκη

Στις επόμενες παραγράφους περιγράφονται πιο αναλυτικά οι υποπεριοχές αυτές.

Αγία Αικατερίνη

Η συνοικία της Αγία Αικατερίνης βρίσκεται μέσα στον κεντρικό πυρήνα της πόλη και περιβάλλεται από περιοχές μεγάλης εμπορικής αξίας.

Το κύριο τμήμα της αποτελείται από μια γειτονιά επονομαζόμενη "Γύφτικα". Πρόκειται για μια περιοχή με ιδιαίτερα έντονα προβλήματα, που αναφέρονται κύρια στις υπερβολικά χαμηλές συνθήκες διαβίωσης.

Η περιοχή πρωτοκατοικήθηκε από τσιγγάνους. Κατά τον 13^ο αι. απαντάται στην Πάτρα εμπόριο πυρεστιών (φουφούδων), τις οποίες κατά Θωμόπουλο 427 κατεργάζονταν οι διαμένοντες στη συνοικία της Αγ. Αικατερίνης (δίπλα στο ναό) ή στα Γύφτικα οι σημερινοί Ατσιγγανοί. Αυτοί συνεχίζει ο Θωμόπουλος μετοίκησαν στην Πάτρα επί των Ανδηγαυών βασιλέων της Νεαπολέως από τα Επτάνησα (1309-1383), διότι αυτοί υπήρχαν στην Κέρκυρα όπου και μνημονεύεται τιμάριο Αθίγγανων εκεί. Κατά το Θωμόπουλο χαρακτηριστική και αρχαία είναι η συμμετοχή των Γύφτων στον εορτασμό της Πρωτομαγιάς μέχρι των ημερών στην Πάτρα.

Επί Ενετοκρατίας γράφει ο Σπύρ. Λάμπρος, (Μικταί σελίδες 586), ήρθαν πολλοί στην Πελοπόννησο και τους δόθηκαν και προνόμια υπό του τοποτηρητού Όκταβ. Μπουόνο.

Τα παντοπωλεία στην συνοικία Αγ. Αικατερίνης ή Γύφτικα είναι εστία κακουργιών γράφει ο «Μίνως»^{29,11,1872}. «Γύφτοι 60 έφτασαν πρότινος» γράφει ο «Νεαλόγος» 8.6.1911. Την εποχή των Ενετών είχαν εγκατασταθεί πολλοί. Στα τέλη του 18^{ου} αι. υπήρχε ευσταλής-λεβέντης Πατρινός φουστανελοφόρος, ο καπετάνιος των Γύφτων, όπως αποκαλείτο, τον οποίο οι Αθίγγανοί της Πάτρα, αν και δεν ήταν ομόφυλός τους, αναγνώριζαν ως αρχηγό τους.

Έκτοτε παντού η περιοχή αναφέρεται ως "Γύφτικα" και κατοικείται αποκλειστικά από τσιγγάνους.

Αποτελείται κύρια από παραπήγματα ξύλινα ή πλινθόκτιστα, πολύ μικρού μεγέθους, τα οποία σχηματίζουν ένα δαιδαλώδες "δίκτυο" ημιιδιωτικών – ημιδημόσιων χώρων.

Τα παραπήγματα διατάσσονται κατά ενότητες σχέσεων συγγενείας, συχνά ενοποιημένα, περικλείοντας εσωτερικά κοινόχρηστους χώρους και μικρές διόδους και επικοινωνούν μεταξύ τους κύρια μέσω της οδού αρματολών, που είναι η κύρια εσωτερική οδός της περιοχής με πλάτος από 2,50 ως 5 μέτρα.

Το 1975 έγινε επιτόπια έρευνα και αποτύπωση της περιοχής, από τη Διεύθυνση τεχνικών υπηρεσιών του Δήμου Πατρέων, η οποία ανάγλυφα σε αριθμούς όσα φαίνονται καθαρά και στην παρατιθέμενη φωτογραφική αποτύπωση.

Το σύνολο της περιοχής καταλαμβάνει 12 στρέμματα από τα οποία 44% είναι "ιδιοκτησίες" και το υπόλοιπο 56% κοινόχρηστοι χώροι.

Η περιοχή αποτελείται από 81 "ιδιοκτησίες", συνολικού εμβαδού 4.612 τετρ. μέτρων και το οικόπεδο στο οποίο βρίσκεται ο ναός της Αγίας Αικατερίνης εμβαδού 472 τετρ.μέτρων.

Έκταση Οικοπέδου	Αριθμός Ιδιοκτησιών	Έκταση Οικοπέδων	Ποσοστό Ιδιοκτησιών	Ποσοστό Έκτασης
0-25	19	301	23.5 %	6.5 %
26-50	30	1188	37.0 %	25.8 %
51-75	15	925	18.5 %	20.1 %
76-100	6	542	7.4 %	11.8 %
101-125	4	453	4.9 %	9.8 %
126-150	4	540	4.9 %	11.7 %
150	3	663	3.7 %	14.4 %
Άθροισμα	81	4612	100.0 %	100.0 %

Από τον παραπάνω πίνακα φαίνεται ότι το μέγεθος των οικοπέδων είναι εξαιρετικά μικρό. Περίπου τα μισά οικόπεδα έχουν εμβαδόν μέχρι 50 τετρ.μέτρα. ενώ σχεδόν το σύνολο (96,3%) έχει μέγεθος μέχρι 150 τετρ. μέτρα

Το σύνολο σχεδόν των κατοίκων είναι πλινθόκτιστα με πολύ χαμηλό ύψος (2,50 μ. κατά μέσο όρο), ενώ υπάρχουν ελάχιστα λίθινα και ξύλινα ή χάρτινα (!)

Μέγεθος κατοικίας (σε τετρ. μέτρα)	Αριθμός κατοικιών	
30	22	27.2 %
40	26	32.1 %
50	11	13.6 %

60	5	6.2 %
70	7	8.6 %
80	3	3.7 %
90	4	4.9 %
110	1	1.2 %
130	1	1.2 %
180	1	1.2 %
Σύνολα	81	100.0 %

Από τον παραπάνω πίνακα είναι φανερό ότι πρόκειται, για πολύ μικρές κατοικίες, αφού το 60% του συνόλου είναι μέχρι 40 τετρ. μέτρα, ενώ περισσότερο από το 90% είναι μικρότερο των 80 τετρ. μέτρων.

Από την έρευνα που έγινε για τις ανάγκες της παρούσας πρότασης (συγκεντρώθηκαν 41 ερωτηματολόγια από την περιοχή, δηλ. το 50 % του συνόλου) διαπιστώνεται ότι:

- Ο μέσος αριθμός ατόμων ανά κατοικία είναι 4,3 άτομα,
- Ο μέσος αριθμός δωματίων είναι 2,3.

Έτσι, έχουμε περίπου 1,9 άτομα ανά δωμάτιο.

Ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς παρατηρούνται τα εξής:

Από την έρευνα συμπεραίνεται ότι 66% περίπου δηλώνουν ότι είναι ιδιοκτήτες, 20% ότι το ενοικιάζουν και 14% ότι τους έχει παραχωρηθεί.

Είναι σαφές πάντως ότι υπάρχουν πολλά κενά στο θέμα της νομιμότητας των ιδιοκτησιών.

Μεγάλο ποσοστό των κατοικιών δεν διαθέτει καθόλου χώρους υγιεινής και εξυπηρετείται από δημοτικούς κοινόχρηστους που κατασκευάστηκαν γι' αυτό το σκοπό.

Είναι φανερό ότι η συνοικία της Αγίας Αικατερίνης αποτελεί την πλέον υποβαθμισμένη περιοχή κατοικίας της πόλης, επηρεάζοντας και μια ευρύτερη πέριξ περιοχή.

Στα πλαίσια της προετοιμασίας της πόλης και για την υποδοχή του θεσμού της Πολιτιστικής πρωτεύουσας της Ευρώπης για το 2006, θεωρείται απαραίτητη ενέργεια

η ανάπτυξη της περιοχής και η επίλυση του στεγαστικού προβλήματος αυτής της κοινωνικής ομάδας.

Τάσι

Από τις παλαιότερες περιοχές της πόλης. Πρόκειται για την κεντρική συνοικία της Άνω Πόλης, με αξιόλογο από αρχιτεκτονική άποψη κτιριακό δυναμικό, παρά την καταστροφή από τον σεισμό. Υπάρχουν σημειακά προβλήματα ολοκλήρωσης του Σχεδίου του 1867. Διαθέτει αξιόλογα διατηρητέα μνημεία (εκκλησία Παντοκράτορα, τούρκικο χαμάμ, κλπ)στα δε όριά της υπάρχουν σχεδόν όλα τα σημαντικά μνημεία της πόλης, όπως το Ρωμαϊκό Ωδείο, το Παλιό Δημοτικό Νοσοκομείο (Χάνσεν), το Κάστρο της πόλης, κ.α.

Η οδός Γερμανού η οποία διασχίζει την συνοικία, αλλά και όλη την περιοχή επεμβάσεων, είναι από τους παλαιότερους δρόμους της πόλης και διαθέτει σημαντικό αριθμό διατηρητέων κτηρίων και τις χαρακτηριστικές στοές, σημαντικό στοιχείο του αναγεννησιακού χαρακτήρα του πολεοδομικού ιστού της πόλης, που παρά την αλλοίωσή τους, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια δίνουν έναν ξεχωριστό τόνο στην εμφάνιση της πόλης. Η στοά υπαγορεύτηκε κυρίως από τις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου, καθώς προσφέρει σκιά το καλοκαίρι και προφυλάσσει από τη βροχή το χειμώνα, αλλά αποτελεί και ένα στοιχείο «δανεισμένο» από τη γειτονική Ιταλία, γεγονός που μαρτυρά την Ιταλική επίδραση στη διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής έκφρασης στη Πάτρα, την σχέση της Ιταλικής αναγέννησης με τον νεοκλασικισμό και τον ρομαντισμό.

Τον ίδιο χαρακτήρα (διατηρητέα κτήρια και στοές) έχει και η οδός Μπουκαούρη, η οποία είναι κάθετος της προαναφερθείσας οδού Γερμανού και συνδέει την συνοικία με τις νοτιότερες περιοχές της Π.Ε.

Ο ναός του Παντοκράτορα είναι από τους παλαιότερους και σπουδαιότερους ναούς της πόλης. Είναι τρίκλιτη βασιλική μετά τρούλων και είναι χαρακτηρισμένος ως διατηρητέο μνημείο από το 1962. είναι κτισμένος στη θέση του αρχαίου ναού του Δία όπου ήταν και η αγορά της ελληνιστικής πόλης. Οι Τούρκοι μετέτρεψαν την εκκλησία σε τζαμί, το Κουρσούμ Τζαμί.

Η πλατεία στην οποία βρίσκεται ο ναός , καθώς και η διέξοδοι προς τα άλλα προαναφερθέντα μνημεία, όπως προβλέπονται από το σχέδιο, έχουν μείνει ημιτελή, με αποτέλεσμα το μνημείο να πνίγεται και να μη μπορεί να αναδειχτεί.

Εβραιομνήματα – Κρητικά

Τα Εβραιομνήματα ήταν όπως φαίνεται και ετυμολογικά το εβραϊκό νεκροταφείο της παροικίας των Εβραίων, οι οποίοι από την αρχαιότητα υπήρχαν στην Πάτρα.

Σήμερα η περιοχή μαζί με τα Κρητικά, αποτελούν μια ενότητα στην οποία ενσωματώνεται και τμήμα μιας άλλης παλαιάς συνοικίας των Πατρών, των Ταμπαχάνων.

Η περιοχή Εβραιομνήματα αποτελεί την Πολεοδομική Ενότητα 32 του Πολεοδομικού συγκροτήματος των Πατρών.

Έντονα υποβαθμισμένη περιοχή. Έχει έντονες υψομετρικές διαφορές, που διαμορφώνουν και τον ιστό της, σχετικά μικρές ιδιοκτησίες και μέτριας ποιότητας κτιριακό απόθεμα, στο μεγαλύτερο τμήμα της. Λόγω της γεωμορφολογίας της και της έλλειψης δικτύου, υποφέρει από πλημμύρες.

Λόγω των υψομετρικών διαφορών, η σύνδεση αρκετών οδών μεταξύ τους γίνεται με σκάλες ή καθόλου. Οι έντονες κλίσεις δεν ευνοούν καθόλου την διάνοιξη των οδών, αλλά αποτελούν ένα ενδιαφέρον τοπογραφικό υπόβαθρο για την ανάπτυξη της περιοχής με ενδιαφέρουσες αισθητικές λύσεις.

Είναι εμφανέστατη η έλλειψη οποιουδήποτε αστικού εξοπλισμού και οργανωμένων ελεύθερων χώρων. Οι μετρήσεις δείχνουν ότι η περιοχή δεν διαθέτει επάρκεια σε κοινόχρηστους και κοινωφελείς χώρους. Με βάση την έκταση και τον υπάρχοντα Σ.Δ. και το πληθυσμιακό μέγεθος που εξάγεται από αυτές τις παραμέτρους, με αποδεκτή τιμή 39,1 τ.μ. ΚΧ και ΚΦ ανά κάτοικο, η περιοχή διαθέτει μόνον 22,57 τ.μ. ανά κάτοικο.

Τα πληθυσμιακά στοιχεία μεταξύ 1981 (2020 κάτοικοι) και 1991 (1107 κάτοικοι) δείχνουν μια φθίνουσα τάση στον πληθυσμό. Αυτό το στοιχείο ενισχύει περισσότερο τον προβληματικό χαρακτήρα της περιοχής όπως αυτή υπάρχει σήμερα.

Κυκλοφοριακά η περιοχή εφάπτεται δύο σημαντικών αρτηριών, της μικρής περιμετρικής και της Παπαδιαμαντοπούλου. Η ολοκλήρωση των οδικών αυτών βασικών αρτηριών θα δώσει μία άλλη ώθηση στην περιοχή, στοιχείο που θα επηρεάσει σημαντικά την ανάπτυξη της περιοχής.

Μια από τις αρχαιότερες συνοικίες της Πάτρας συνδεδεμένη με την εποχή της Δαναϊλίδος (9^{ος} μ.Χ. αιώνας) και την μεγάλη ανάπτυξη της ταπητουργίας και της επεξεργασίας της μετάξης, που σημειώθηκε την εποχή αυτή στην Πάτρα.

Το όνομα «Καντριάνικα» προέρχεται από λέξη Περσική και αφορά στον λεπτό ιστό μετάξης που εξέρχεται από το στόμα του μεταξοσκώληκα.

Υποβαθμισμένη περιοχή με υψομετρικές διαφορές, με σχετικά μικρές ιδιοκτησίες, πυκνοκτισμένη, με μεγάλο Σ.Δ., κατά το πλείστον με μέτριας ποιότητας κτηριακό απόθεμα και με πολύ στενά δρομάκια και αδιέξοδα προς τα βορειοανατολικά της (λόγω υψομετρικών διαφορών) που διαμορφώνουν ένα δύσκολο στην προσπέλαση δίκτυο.

Η περιοχή βρίσκεται μέσα στην ενότητα 35 του Πολεοδομικού Συγκροτήματος των Πατρών.

Η ενότητα έχει έκταση περίπου 250 στρέμματα και Σ.Δ.2.4.

Παντελής έλλειψη ελεύθερων χώρων ή χώρων πρασίνου. Με αποδεκτή τιμή 39.1 τ.μ. ανά κάτοικο, η περιοχή με βάση την έκταση και τον ισχύοντα Σ.Δ. μπορεί να εξασφαλίσει μόνον 19.2 τ.μ. ανά κάτοικο.

Πληθυσμιακά μεταξύ 1981 και 1991 παρουσιάζει μια ελάχιστη μείωση.

Κυκλοφοριακά η περιοχή διασχίζεται από την μόνη (12^{ου} Συντάγματος) βασική οδό που οδηγεί στην περιοχή της Αρόης. Έχει δηλαδή μεγάλο κυκλοφοριακό φόρτο. Πράγμα που είναι πολύ σημαντικό για την διαμόρφωση των προτάσεων για ανάπτυξη.

Η ανάπτυξη που προτείνεται θα αντιμετωπίσει με πολεοδομικά κριτήρια την όλη περιοχή και θα προσφέρει ουσιαστικά στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.

Κανδριάννικα και Καντριάννικα

Συνοικία της Άνω πόλης της Πάτρας, ή της Παναγίας Αλεξιωτίσσης, όπου και έγινε μάχη το 1821.

Κανδριάννικα (έφυγε το γ, όπως Ρωγοί, Ροϊτικά), Κανδριγιάννικα, κατά Θωμόπουλο 276, από του κανδρέδε του Γιάννη, πιθανώς του υιού της Δανηλίδος, αρχόντισσα ιδιοκτήτρια ταπητουργείων-μεταξουργείων. Από του περσ. Καντ-μτρ, είδος ιστού, εργαλείου κυρτού για τα μεταξωτά. Η γαλλική λέξη Cantre. Η περσική λέξη καν και εβραϊστή κανέγ, εξελληνισθείσα σε κάνναν, που κυρίως σημαίνει το λεπτότατο νήμα που βγαίνει από το στόμα του μεταξοσκώληκα. Γύρω από την περιοχή υπάρχουν μεσαιωνικά τοπωνύμια όπως (Γηροκομείον, Παγώνα) και ο τόπος θα κατοικηθεί κατά τους βυζαντινούς χρόνους.

Εκεί βρισκόταν η οικία του Τριαντ. Καλαπόδα, η οποία μαζί με την γύρω περιοχή και με δέντρα οπωροφόρα πωλείται το 1809 στην μονή του Ομπλού. Υπάρχουν κι άλλες αναφορές, κυρίως μέσα σε διαθήκες, για την περιοχή.

Τα Κανδριάννικα κατά τον ΙΖ' αι. (Ενετοκρατία) ήταν οικισμός, προάστιο της πόλεως, αποκομμένο από την άλλη πόλη και ανάμεσά τους μεσολαβούσε χώρος κενός, ο οποίος έγινε τόπος βυρσοδεψείων (Ταμπάχανα) με τον μεγάλο τότε ρύακα τον γνωστό μετέπειτα Βρωμολάγκαδο. Σε μία Ενετική απογραφή του 1689, αναφέρεται ιδιαίτερος Cadriatica στο διαμέρισμα των Πατρών με 23 άνδρες, 4 νέους, 30 γυναίκες, σύνολο 57 κατοίκους. Είχε δημοτικό σχολείο κατά τον προϋπολογισμό του Δήμου του 1869.

Σκάλες Αγ.Νικολάου – Οδός Αγ.Γεωργίου – Ωδείο – Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο

Η περιοχή περιλαμβάνει το απότομο φυσικό πρανές JADI – AGA, που παρεμβάλλεται μεταξύ άνω – κάτω πόλεως και ουσιαστικά με τις έντονες κλίσεις του διαχωρίζει τα 2 τμήματα της πόλεως, απομειούμενο αισθητά στο δυτικό του μέτωπο από τον διπλασιασμό του εύρους (διαπλάτυνση) της οδού 25^{ης} Μαρτίου.

Το πρανές διαμορφώθηκε διαχρονικά έτσι ώστε να αποτελεί σύνδεση μεταξύ των αποκομμένων τμημάτων, με γραμμικές εγκάρσιες κλίμακες (Αγ.Νικολάου, Μηνιάτη) και με κεκλιμένες οδούς (Εισοδίων).

Για την εξυπηρέτηση της περιοχής διαμορφώθηκε ενδιάμεσο δίκτυο δρομίσκων μεταβλητού πλάτους και υψομέτρων (Αινιάνων, Γεωργάκη, Δενδρολιβάνου κ.α.).

Η οικοδόμηση του πρανούς κατά περιόδους έχει να παρουσιάσει:

Κοινόχρηστα κτίρια (Ναός Εισοδίων, Δημοτικό Σχολείο, Βρεφοκομείο, Καραμανδάνειο) στο Ν.Α. μέτωπο έναντι του Π.Δ. Νοσοκομείου και του Ρωμαϊκού Ωδείου, στις παρυφές της άνω πόλεως.

Κατοικίες, κυρίως ισόγειες ή διώροφες μονοκατοικίες, με αυλές και σχετικό αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, με αυξανόμενο ρυθμό ανεγέρσεως τους πλέον.

Ελάχιστες εμπορικές χρήσεις απομένουν έναντι του Κάστρου, ενώ παρά την οδό 25^{ης} Μαρτίου εγκαταλείφθηκαν

Η εικόνα σήμερα του πρσανούς, εκτός του ρόλου σύνδεσης με την πόλη και την ύπαρξη των μνημείων, εμφανίζεται εσωτερικά σαν μια παραμελημένη περιοχή, περιορισμένου ενδιαφέροντος.

Η περιοχή βρίσκεται κεντρικά στο Πολεοδομικό συγκρότημα των Πατρών, έχει εξαιρετική θέα προς την κάτω Πόλη και τον Πατραϊκό κόλπο και έτσι μπορεί να λειτουργήσει σαν εξώστης προς την θάλασσα.

Το φυσικό ανάγλυφο της περιοχής προσφέρεται για εφαρμογή επεμβάσεων με δημιουργία διαδρομών – λιθόστρωτων δρομίσκων πλάτους 2.50 μ. με αφετηρία – απολήξεις σε χαρακτηριστικά σημεία της περιοχής που θα συναντώνται με υπάρχοντες δρομίσκους, μικρές σκάλες, πλατώματα κ.α. εξυπηρετούντα ήδη την περιοχή, με σκοπό την δημιουργία προσβάσεων προς διάφορα μνημεία της περιοχής (π.χ. Κάστρο, Ωδείο, Π.Δ. Νοσοκομείο, Παντοκράτορας κ.α.).

Τριτάκη

Η περιοχή Τριτάκη βρίσκεται στο Β-ΒΑ όριο της Πάτρας και μεταξύ της οδού Δερβενεκίων και του διαμορφωμένου ορίου του Δασυλλίου της πόλης. Αναπτύσσεται στους πρόποδες του λόφου του κάστρου και μέρος των κτισμάτων της εφάπτονται του τείχους του κάστρου και είναι κατασκευασμένα επί των θεμελίων του.

Η περιοχή παρεμβάλλεται μεταξύ του σχεδίου της Κάτω Πόλεως των Πατρών(του Σταμάτη Βούλγαρη) και του Κάστρου(Ακρόπολης) και αποτελεί την Ν-ΝΑ επέκταση της συνοικίας του Βλατερού.

Η ιστορία της περιοχής φθάνει μέχρι την Υστερομυκηναϊκή εποχή (περί το 1500 π.Χ.).Υπέστη μεγάλη καταστροφή τον Μάιο του 1811, από έκρηξη που προκλήθηκε από πτώση κεραυνού στην πυριτιδαποθήκη του ΝΔ τείχους της Ακροπόλεως. Τον

Απρίλιο του 1821 όμως κατεστράφη ολοσχερώς μετά την πυρπόλησή της από τους Τούρκους

Η περιοχή Τριτάκη φέρει το όνομά της από την οικογένεια Τριτάκη, της πόλης, στην οποία ανήκε η έκταση μεταξύ Ακροπόλεως και Δασυλλίου(Σχατοβουνίου). Οι αδελφοί Τριτάκη οικοπεδοποίησαν την έκτασή τους και κατασκεύασαν μικρού μεγέθους κτίσματα κατά τον Κ' αιώνα, σχηματίζοντας την συνοικία «Τριτάκη».

Η περιοχή παρουσιάζει έντονες κλίσεις του φυσικού εδάφους, οι οποίες κυμαίνονται μεταξύ 54% και 37% και έχει μεγάλη δυσκολία προσβάσεως.

Εκτός από τις οδούς Δερβενακίων και Δασυλλίου – Φρουρίου, που βρίσκονται στα όρια της, τα μικρά τμήματα των οδών που είναι βατές με αυτοκίνητο καταλήγουν σε αδιέξοδα.

Όλες οι άλλες οδοί, με σημαντικότερη την οδό Τριτάκη, είναι μικρού πλάτους και σχηματίζονται με σκαλοπάτια.

Παρουσιάζει έντονη εγκατάλειψη με μεγάλο αριθμό ερειπίων και κτιρίων σε κακή κατάσταση και γενικότερα είναι υποβαθμισμένη τόσο στους ιδιωτικούς όσο και στους δημόσιους χώρους.

Οι κάτοικοι είναι χαμηλού εισοδήματος, κυρίως συνταξιούχοι, ενώ εμφανίζονται έντονες τάσεις εγκατάστασης αλλοδαπών προσφύγων.

Στην συνοικία Τριτάκη βλέπουμε αυτή την τοπική παράδοση στην αρχιτεκτονική, που προσδιορίσθηκε από τα οικοδομικά υλικά που διατίθενται, το επίπεδο της τεχνολογίας, τα ντόπια σινάφια ή ακόμα σινάφια όπως οι τεχνίτες της Τήνου, με παράδοση στο σμίλευμα της πέτρας και του μαρμάρου, που δούλεψαν στη Πάτρα. Έτσι, στα μικρότερης κλίμακας σπίτια, βλέπουμε να παντρεύεται ο νεοκλασικισμός με τη λαϊκή ντόπια παράδοση, δηλαδή τα τοπικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής, που είναι η χρήση της πέτρας αλλά και του συμπαγούς τούβλου στη δόμηση, το βυζαντινό κεραμίδι για την κεραμοσκεπή στέγη, η απλή γύφτικη σιδεριά στο μπαλκόνι, στοιχεία που παρατηρούμε περισσότερο στην Άνω Πόλη καθώς και στις περιοχές γύρω από το κάστρο.

Η επιφάνεια της περιοχής Τριτάκη, περιλαμβάνει έκταση 42,400,00 μ². Στην επιφάνεια της περιοχής δεν συμπεριλαμβάνεται το Ο.Τ. με κωδικό κτηματογράφησης 25/21 σ'επαφή με την οδό Δασυλλίου προς την πλευρά του Κάστρου, το οποίο περιέχει 49 ιδιοκτησίες συνολικής επιφάνειας 4,357,00 μ².

Βασικά πληθυσμιακά χαρακτηριστικά & μεγέθη

Ο συνολικός πληθυσμός της Πάτρας σήμερα ανέρχεται περίπου σε 200.000 άτομα. Η πληθυσμιακή εξέλιξη φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πληθυσμιακή εξέλιξη στο Δήμο Πατρέων

ΕΤΟΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
1971	112.228
1981	142.163
1991	153.344
1993	195.732

Στην περιοχή επεμβάσεων (Π.Ε.) υπολογίζεται ότι κατοικούν 11.000 άτομα δηλαδή αποτελεί το 5,5% του πληθυσμού του Δήμου Πατρέων.

Η περιοχή επεμβάσεων (Π.Ε.) περιλαμβάνει τις συνοικίες Τάσι, Αγ. Αικατερίνη, Εβραιομνήματα – Κρητικά – Ταμπάχανα, Κανδριάνικα και Τριτάκη. Η περιοχή της Αγ.Αικατερινής εμφανίζει μια ιδιαιτερότητα στη φυσιογνωμία της, καθώς οι κάτοικοι είναι τσιγγάνοι.

Ιστορικά υπολογίζεται ότι οι κάτοικοι της συνοικίας αυτής, ήρθαν στην Πάτρα από τα Επτάνησα τα έτη 1309-1383. Να σημειωθεί, ότι οι κάτοικοι αυτοί και οι επόμενες γενιές τους παρέμειναν στην περιοχή, χωρίς να καταφέρουν να ενσωματωθούν στον κοινωνικό ιστό της πόλης.

Ανάλυση κοινωνικό-οικονομικής κατάστασης / υποδομών / περιβάλλοντος

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες του ΟΑΕΔ, η ανεργία καταγράφεται ως πρώτο κοινωνικό πρόβλημα από την πλειοψηφία των εργαζομένων στην πόλη της Πάτρας. Σημαντικότερα προβλήματα στην αναζήτηση εργασίας αναφέρονται τόσο η εξεύρεση σταθερής και μόνιμης απασχόληση, όσο και οι πηγές εξεύρεσης, οι οποίες

παραμένουν πιστές στον πατροπαράδοτο τρόπο της διαμεσολάβησης γνωστού, φίλου ή συγγενή.

Η ανεργία στην περιοχή της Πάτρας καλπάζει με γρήγορους ρυθμούς, όπως διαπιστώνεται από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Μεγέθη και ποσοστά ανεργίας κατά τα έτη 1991-1994 στην Πάτρα

Έτος	Άνεργοι	%	Εγγραφές ανέργων	Απολύσεις
1991	2871	7,2	585	419
1992	3480	8,8	697	449
1993	4365	11	535	313
1994	4639	11,7	549	328

Πρόσφατα στοιχεία από τον ΟΑΕΔ, αναφέρουν ότι οι εγγεγραμμένοι άνεργοι στην πόλη της Πάτρας, έφτασαν τα 11.113 άτομα το 1999 και αυξήθηκαν σε 15.300 άτομα το 2000. να σημειωθεί, ότι κατά τα εν λόγω έτη υλοποιούνται με επιτυχία τα προγράμματα του ΟΑΕΔ για την καταπολέμηση της ανεργίας μέσω επιδότησης επιχειρήσεων για την απασχόληση πτυχιούχων (ΟΑΕΔ- προγράμματα STAGE).

Απαραίτητη προϋπόθεση συμμετοχής των ενδιαφερομένων πτυχιούχων, είναι η καταρχήν εγγραφή τους στα μητρώα του ΟΑΕΔ για την απόκτηση κάρτας ανεργίας, γεγονός που αναμφίβολα οδήγησε σε εμπλουτισμό των αρχείων του Οργανισμού, ενθαρρύνοντας την καταγραφή και αποτυπώνοντας καλύτερα την υπάρχουσα κατάσταση ανεργίας στην Πάτρα.

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθούν τα εξής:

- Ø Ο ρυθμός των ανέργων παρουσιάζει συνεχώς αυξητικές τάσεις, όπως εξάλλου και στο σύνολο της χώρας.
- Ø Η αύξηση τείνει να μεγιστοποιηθεί κατά τη διάρκεια των ετών 1992-1993 όπου και αρχίζει η αποβιομηχάνιση της περιοχής

- Ø Από τα έτη 1994 έως 1999 το ποσοστό δείχνει να έχει σχεδόν διπλασιαστεί (11% έναντι 20%), γεγονός που επιβεβαιώνει το έντονο πρόβλημα της απασχόλησης στην πόλη.

Είναι αναμενόμενο, η κατάσταση αυτή στο σύνολο της πόλης της Πάτρας, να επηρεάζει και την Περιοχή Επέμβασης (συνοικίες Τάσι, Αγ. Αικατερίνη, Εβραιομνήματα-Κρητικά -Τριτάκη)

Αποτελέσματα έρευνας κοινωνικών χαρακτηριστικών και συνθηκών στέγασης που πραγματοποίησε η ΑΔΕΠ (Σεπτέμβριος 2000) για τις ανάγκες υποβολής πρότασης στην κοινοτική πρωτοβουλία URBAN II

Αναλυτικότερα, και με βάση το ενδιαφέρον του Δήμου της Πάτρας για την ενσωμάτωση της περιοχής επέμβασης (Π.Ε.) στον ιστό της πόλης, πραγματοποιήθηκε πρόσφατα, έρευνα κοινωνικού χαρακτήρα, τα αποτελέσματα της οποίας αξιοποιήθηκαν μεταξύ άλλων και για την εκπόνηση της παρούσας πρότασης. Αρχικά πρέπει να σημειωθεί ότι η έρευνα, στο μεγαλύτερο μέρος της διεξήχθη στην περιοχή της Αγίας Αικατερίνης, η οποία θεωρείται ως η πιο υποβαθμισμένη περιοχή της Πάτρας, που απέχει μόλις 10 λεπτά από το κέντρο της πόλης. Η έρευνα επίσης αναφέρθηκε στις συνοικίες Ταμπάχανα και Εβραιομνήματα.

Στην Αγ.Αικατερίνη κατοικούν 80 οικογένειες και η έρευνα απευθύνθηκε σε 41 εξ αυτών (με συνολικό πληθυσμό 177 άτομα). Αναλύοντας τα δεδομένα της έρευνας παρατηρούμε:

- § Το 52% των νοικοκυριών είναι τετραμελείς και πενταμελείς οικογένειες και το 20% εξαμελείς και επταμελείς. Ένα μεγάλο μέρος των οικογενειών αυτών, παρατηρείται ότι συγκατοικεί με άλλα άτομα ή και άλλες οικογένειες.
- § Ως προς τις ηλικίες, στο σύνολο των 177 ατόμων:23% είναι νέοι κάτω των 20 ετών και 18% έχουν ηλικία 20-30 έτη, δηλαδή παρατηρείται μεγάλος αριθμός νέων ανθρώπων στην συνοικία. Σε αντίθεση, παρατηρείται μικρός αριθμός ηλικιωμένων ατόμων (>60 ετών), στοιχείο που υποδηλώνει ότι οι νέοι δεν εγκαταλείπουν τη συνοικία, η οποία καταφέρνει να διατηρεί στο χώρο της τις επιμέρους γενιές των οικογενειών. Να σημειωθεί, ότι οι παρατηρήσεις αυτές, ισχύουν τόσο για τους άντρες όσο και για τις γυναίκες.

- § Μεγάλος αριθμός ατόμων συγκατοικεί ακόμα με τους γονείς, στο πατρικό σπίτι (50.3%).
- § Ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού είναι αναλφάβητοι (24,3%), ποσοστό πολύ μεγάλο συγκρινόμενο με το αντίστοιχο για την πόλη της Πάτρας (10%). Γενικότερα, το επίπεδο εκπαίδευσης είναι πολύ χαμηλό, καθώς οι απόφοιτοι Δημοτικού ανέρχονται σε 42,4% ενώ οι απόφοιτοι Λυκείου φτάνουν μόλις το 5,1% και δεν υπάρχουν πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ακόμα και οι νέες γενιές δεν συνεχίζουν το σχολείο και το σταματούν πριν ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση κυρίως για οικονομικούς λόγους και δευτερευόντως για εκπαιδευτικούς.
- § Η επαγγελματική τους κατάσταση παρουσιάζεται μέτρια , εφόσον καλύπτουν τις ανάγκες τους σ' ένα βαθμό, αν και μεγάλο ποσοστό δηλώνει άνεργο (39,3%) που είναι κυρίως νέοι. Ένα σημαντικό ποσοστό (11,1%) απασχολείται σε μόνιμη θέση εργασίας στο Δημόσιο τομέα (κυρίως στο Δήμο Πατρέων-Τομέα Καθαριότητας). Επίσης, ποσοστό 7% απασχολείται σε περιστασιακές εργασίες και 5% ως εργάτες. Πρέπει να σημειωθεί ότι ένας αρκετά μεγάλος αριθμός γυναικών ασχολείται με το νοικοκυριό του σπιτιού και την φροντίδα της οικογένειας, ενώ ποσοστό 38,75 δηλώνει άνεργο ή περιστασιακά εργαζόμενο, το οποίο υπολείπεται ελαφρώς του αντιστοίχου ποσοστού των ανδρών που ανέρχεται σε 41,8%.
- § Αναφορικά με τις συνθήκες στέγασης, η κατάσταση είναι ιδιαίτερα προβληματική. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού της συνοικίας κατοικεί σε παραπήγματα, πλίνθινα σπίτια που βρίσκονται σε άθλια κατάσταση. Έχουν υγρασία και στάζουν. Πολλά δεν έχουν τουαλέτα και τα περισσότερα έχουν 2 δωμάτια. Τα άλλα σπίτια είναι ισόγειες κατοικίες, χτισμένα αρκετά χρόνια πριν, χωρίς τα περισσότερα να τηρούν τις απαραίτητες προϋπόθεσης υγιεινής. Να σημειωθεί, ότι τα περισσότερα σπίτια είναι ιδιόκτητα, που οι κάτοικοι τα έχουν κληρονομήσει από τις προηγούμενες γενιές. Η έλλειψη υποδομών υγιεινής μέσα στα σπίτια, επηρεάζει αρνητικά και τους λιγοστούς κοινόχρηστους χώρους, καθώς ένα μέρος των λειτουργιών καθημερινής καθαριότητας, πραγματοποιείται σε αυτούς.
- § Ως προς τις συνθήκες υποδομών και περιβάλλοντος υπάρχει έντονο πρόβλημα με το αποχετευτικό σύστημα (μη σύνδεση με το κεντρικό δίκτυο

αποχέτευσης της ΔΕΥΑΠ), με εμφάνιση ποντικιών στην περιοχή, με έλλειψη ελεύθερων χώρων και παιδικών χαρών, με έλλειψη φωτισμού και δρόμων.

Οι άθλιες συνθήκες στέγασης σε συνδυασμό με την προβληματική κοινωνική και οικονομική κατάσταση των κατοίκων της συνοικίας της Αγ.Αικατερίνης, αποτελούν αντικείμενα προβληματισμού για το Δήμο Πατρέων, και χρήζουν άμεσης επίλυσης.

Η συνοικία της Αγ.Αικατερίνης αποτελεί τμήμα της περιοχής επέμβασης. Στις άλλες συνοικίες της Π.Ε., οι συνθήκες είναι πολύ καλύτερες αφού τα σπίτια είναι σε σχετικά καλή κατάσταση.

Τα προβλήματα των κατοίκων επικεντρώνονται στα εγκαταλελειμμένα ιδιόκτητα οικόπεδα που αποτελούν σκουπιδοτόπους και εστία μόλυνσης για την περιοχή. Έντονο είναι επίσης το αποχετευτικό πρόβλημα, με πλημμύρες το χειμώνα. Παρατηρείται επίσης έλλειψη παιδότοπων και πλατειών.

Ως προς τις οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην Π.Ε., έγινε καταγραφή των δραστηριοτήτων των ισογείων της Π.Ε., από την οποία εξάγονται τα εξής συμπεράσματα:

- § Το σύνολο των καταγραφέντων καταστημάτων στην Π.Ε. είναι 291
- § Υπάρχει συγκέντρωση σχεδόν των μισών από αυτά (47%) σε δύο κεντρικούς δρόμους άξονες της περιοχής. Την οδό Γούναρη και την οδό Γερμανού.
- § Μαζί με άλλους 3 δρόμους (6^{ου} Συντάγματος, 12^{ου} Συντάγματος και Μπουκαούρη), οι προαναφερθείσες οδοί συγκεντρώνουν πάνω από τα $\frac{3}{4}$ της συνολικής δραστηριότητας της Π.Ε. πρόκειται σε πολύ μεγάλο ποσοστό για μικρά καταστήματα εξυπηρετούντα άμεσες ανάγκες των γειτονιών.
- § Όσα καταστήματα έχουν αναφορά σε ευρύτερη περιοχή, όπως γραφεία ταξιδίων, τράπεζα, ασφαλιστική εταιρεία, καταστήματα αναψυχής, κλπ βρίσκονται όλα στους προαναφερθέντες δύο οδικούς άξονες.

ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΑΣ,
- ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ,
- ΑΝΕΡΓΙΑΣ,
- ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

ΣΕ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ

ΠΑΤΡΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2002

Εισαγωγή

Η έρευνα έγινε για λογαριασμό της ΑΔΕΠ του Δήμου Πατρών μετά από ανάθεση. Σκοπός της έρευνας ήταν να καταγράψει σε αυστηρά δομημένο ερωτηματολόγιο πληροφορίες ποσοτικού χαρακτήρα σχετικά με χαρακτηριστικά δημογραφίας, απασχόλησης, ανεργίας και μόρφωσης του πληθυσμού της υπό διερεύνηση περιοχής. Η περιοχή της έρευνας και τα επιμέρους τμήματα που την αποτελούν ορίσθηκαν από την ΑΔΕΠ και παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω.

Τεχνική περιγραφή

Ταυτότητα της έρευνας

Η συλλογή των πληροφοριών (συνεντεύξεων) έγινε από την 19/3/2002 έως την 24/3/2002. Το μέγεθος του δείγματος ήταν 299 νοικοκυριά ή 891 άτομα.

Δειγματοληψία

Αξιοποιήθηκε το «κλασσικό» σχήμα δειγματοληψίας το οποίο χρησιμοποιείται σε έρευνες νοικοκυριών με την χρήση προσωπικών συνεντεύξεων. Είναι η στρωματοποιημένη, πολυσταδιακή τυχαία δειγματοληψία (Cochran, W.G. (1977). Sampling Techniques (3rd edition). John Wiley and Sons. New York. και Särndal, C.E., Swensson, B. and Wretman, J. (1992). Model Assisted Survey Sampling. Springer-Verlang. New York, Inc.). Η στρωματοποίηση που στοχεύει στην καλύτερη αντιπροσώπευση του πληθυσμού από το επιλεγέν δείγμα και στην αύξηση της ακρίβειας των αποτελεσμάτων, στηρίχθηκε στους ακόλουθους παράγοντες.

§ Γεωγραφική Περιοχή (όπου αρχικά σχεδιάσθηκε υπέρ αντιπροσώπευση ορισμένων περιοχών ώστε το μέγεθος του δείγματος να επιτρέπει την εξαγωγή αποτελεσμάτων για την κάθε μια ξεχωριστά και στην συνέχεια έγινε στάθμιση με βάση τις εκτιμήσεις της ΑΔΕΠ για την πραγματική αναλογία πληθυσμού της κάθε περιοχής -1991) και

§ Μέγεθος περιοχών (πλήθος κατοίκων)

Ειδική στρωματοποίηση έγινε για μια υποπεριοχή (Γύφτικα) της περιοχής «Αγία Αικατερίνη» στην οποία είναι συγκεντρωμένο ένα ειδικό «στρώμα» πληθυσμού.

Μέσα στο κάθε στρώμα προχωρήσαμε, σε πρώτο στάδιο, στην τυχαία επιλογή ενός δείγματος οικοδομικών τετραγώνων (1ο στάδιο), οικοδομικών κτισμάτων (2ο στάδιο) και νοικοκυριών (3ο στάδιο). Σε τελευταίο στάδιο, μέσα από κάθε νοικοκυριό επιλέγει, ένα μέλος αυτού, στο οποίο και πραγματοποιήθηκε η συνέντευξη για την συλλογή στοιχείων. Έγινε προσπάθεια το μέλος αυτό να είναι ο «αρχηγός» του νοικοκυριού. Όπου δεν ήταν εφικτό η επιλογή έγινε με προκαθορισμένη τυχαία δειγματοληψία.

Σημειώνουμε ότι το σχήμα αυτό δειγματοληψίας εξασφαλίζει σταθερές πιθανότητες επιλογής στο δείγμα των νοικοκυριών. Οι πιθανότητες επιλογής των ατόμων επηρεάζονται, όμως, από τον συνολικό αριθμό ατόμων κάθε νοικοκυριού. Λόγω του εκτεταμένου δείγματος και ταυτόχρονα λόγω της περιορισμένης έκτασης ορισμένων περιοχών έγινε λήψη πληροφοριών σχεδόν από κάθε οικοδομικό τετράγωνο.

Πληθυσμό υπό διερεύνηση αποτέλεσε το σύνολο του πληθυσμού των περιοχών που η ΑΔΕΠ δήλωσε, δηλαδή οι κάτοικοι των περιοχών (Καντριάνικα, Κρητικά – Εβραιομνήματα, Τριτάκη, Σκάλες Αγίου Νικολάου – Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος – Δημοτικό Νοσοκομείο, Αγία Αικατερίνη).

Μέθοδος συλλογής στοιχείων

Η συλλογή των στοιχείων έγινε με την μέθοδο των προσωπικών συνεντεύξεων (door to door) με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. Η απόφαση να χρησιμοποιηθούν προσωπικές συνεντεύξεις έναντι άλλων εναλλακτικών μεθόδων (CATI, ταχυδρομικώς) αν και αποτελεί ακριβότερη μέθοδο μέσα στα οικονομικά πλαίσια της μελέτης, εξυπηρέτησε καλύτερα τους σκοπούς και τους περιορισμούς που καθορίζει η συγκεκριμένη μελέτη (χρόνος, κ.λ.π.) καθώς η μέθοδος αυτή:

- § Διασφαλίζει την εχεμύθεια των συμμετεχόντων διότι έχει την ευκαιρία ο ερωτώμενος της προσωπικής επαφής που τον διευκολύνει να αξιολογήσει το βαθμό επαγγελματισμού όπως επίσης τον ερευνητή και τους εκπροσώπους του.
- § Μεγαλύτερο ποσοστό ανταπόκρισης

§ Εξασφαλίζει την πλήρη προσοχή του ερωτώμενου

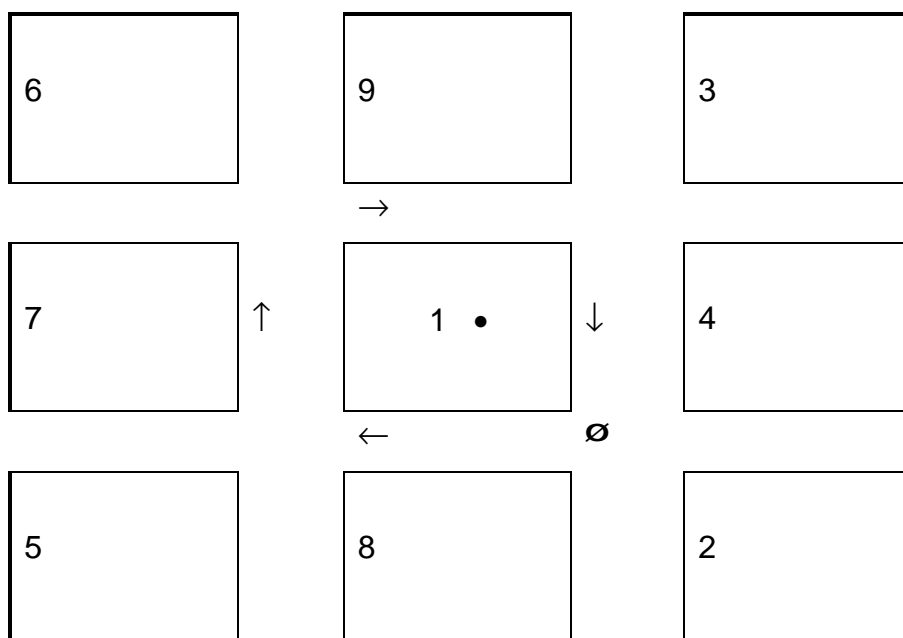
Προϋποθέσεις συνέντευξης

Η συνέντευξη γινόταν, εφόσον ο/η ερωτώμενος/η πληρούσε τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- § Κατοικούσε μόνιμα στο συγκεκριμένο νοικοκυριό
- § Αυτός ή κάποιο συγγενικό πρόσωπο δε δουλεύει σε εταιρεία στατιστικών ερευνών ή σε διαφημιστική εταιρεία.
- § Ο ερωτώμενος δεν ήταν αγράμματος/ή και δεν είχε σοβαρό πρόβλημα οράσεως.

Τρόπος επιλογής νοικοκυριών

Εάν στο πρώτο (επιλεγέν) τετράγωνο δεν τελειώναμε τα ερωτηματολόγιά μας, πηγαίναμε στο διαγώνιο από το σημείο που ξεκινούσαμε το τετράγωνο 2. Εάν και πάλι δεν τελειώναμε, πηγαίναμε στο απέναντι τετράγωνο 3, κ.τ.λ.

Η δειγματοληψία ήταν επιστημονικά τυχαία επιλογή μέσω στατιστικών πινάκων, έχοντας υπόψη τον πληθυσμό της περιοχής και τον αριθμό του δείγματος της

συγκεκριμένης έρευνας. Με αυτό τον τρόπο επιλέχθηκε η περιοχή και το συγκεκριμένο τετράγωνο που δούλεψε ο κάθε ερευνητής. Αποκλείστηκαν οι επαγγελματικοί χώροι. Στην πρώτη πολυκατοικία αρχίζαμε από τον τελευταίο όροφο προς το ισόγειο ή και υπόγειο, ενώ στη δεύτερη από το χαμηλότερο όροφο προς τον υψηλότερο. Χτυπάγαμε την πρώτη πόρτα δεξιά της σκάλας και συνεχίζαμε έτσι και στους υπόλοιπους ορόφους. Μετά από συνέντευξη αφήναμε πάντα 2 πόρτες. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίσαμε την στατιστική ομοιογένεια των στοιχείων που συλλέξαμε.

Τεχνική της συνέντευξης

- § Η έρευνα δεν διεξάχθηκε σε ακατάλληλες ώρες
- § Ποτέ δε δινόταν το ερωτηματολόγιο στα χέρια του ερωτώμενου.

Στατιστική Επεξεργασία Αποτελεσμάτων

Η ύπαρξη και διαθεσιμότητα στοιχείων συμπληρωματικών στα μετρούμενα μεγέθη της έρευνας μπορεί να συνεισφέρει στην αύξηση της ακρίβειας των αποτελεσμάτων μέσω της χρήσης κατάλληλης μετα-στρωματοποίησης (complete post-stratification ή raking-ratio) (Deville, J.C. and Särndal, C.E. (1992). 'Calibration Estimators in Survey Sampling, Journal of the American Statistical Association, 87, 376-382.). Η τεχνική αυτή οδηγεί σε κατάλληλες σταθμίσεις, οι οποίες 'διορθώνουν' το δείγμα έτσι ώστε να δίνει αποτελέσματα συνεπή με τα στοιχεία άλλων πηγών. Η χρήση της μετα-στρωματοποίησης συμβάλει επίσης ουσιαστικά στην εξομάλυνση τυχόν σφαλμάτων που προκύπτουν από παράγοντες όπως η μη-πλήρης πληθυσμιακή κάλυψη που παρέχει το δειγματοληπτικό πλαίσιο, η μη-απόκριση των ερωτώμενων, λάθη καταγραφής κ.ο.κ. Τα στοιχεία εκείνα τα οποία λήφθηκαν υπόψη κατά την διόρθωση του δείγματος περιλαμβάνουν:

- § Κοινωνικο-οικονομικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά από απογραφικές ή δειγματοληπτικές έρευνες της ΕΣΥΕ, όπως το φύλο και η ηλικία

§ Συμπληρωματικές πληροφορίες από τον φορέα ανάθεσης του έργου, όπως το μέγεθος του πληθυσμού κάθε περιοχής (1991)

Εκτιμήσεις

Για τις αξιόπιστες εκτιμήσεις των μεγεθών που μας ενδιαφέρουν, έτσι ώστε να αντιπροσωπεύει το σύνολο του υπο-μελέτη πληθυσμού, χρησιμοποιήθηκαν κατάλληλες στατιστικές τεχνικές έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη:

§ Το σχήμα δειγματοληψίας

Η στρωματοποίηση και οι διαφορετικές πιθανότητες εισαγωγής στο δείγμα των ατόμων.

§ Οι χρησιμοποιούμενες σταθμίσεις για την διόρθωση του δείγματος.

Ταυτόχρονα με τις σημειακές εκτιμήσεις, δόθηκαν τα τυπικά σφάλματα αυτών. Η σημαντικότητα των μεγεθών αυτών έγκειται στο ότι:

§ Παρέχουν ένα μέτρο της ακρίβειας των ίδιων των εκτιμήσεων

§ Συνεισφέρουν στην άντληση τεκμηριωμένων συμπερασμάτων

§ Μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή διαστημάτων εμπιστοσύνης

§ Επιτρέπουν την αξιολόγηση της ποιότητας των αποτελεσμάτων

Η πολυπλοκότητα του δειγματοληπτικού σχήματος, των σταθμίσεων και των ίδιων των εκτιμήσεων, έχει ως αποτέλεσμα την μη ύπαρξη μεθόδων υπολογισμού ακρίβειας (exact). Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού στην διεθνή βιβλιογραφία έχει προταθεί σειρά προσεγγιστικών μεθόδων, οι οποίες στηρίζονται είτε στην αρχή της γραμμικής μορφοποίησης (linearization) ή στην αρχή των επαναλήψεων (replication) (Wolter, K. (1985). Introduction to Variance Estimation. New York: Springer.) και οι οποίες λήφθηκαν υπόψη.

Μορφή εποπτείας και σύστημα διασφάλισης ποιότητας της Έρευνας

Πεδίου

Η ποιότητα της έρευνας πεδίου διασφαλίσθηκε με πολλούς τρόπους, οι οποίοι είναι:

- § Προσδιορισμός των νοικοκυριών/ μονάδων με συγκεκριμένες οδηγίες πορείας και συστηματικής επιλογής
- § Συνέντευξη από το μόνιμο άτομο του νοικοκυριού/ μονάδος
- § Συστηματικοί έλεγχοι από ειδικό τμήμα ελέγχων στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και στην πορεία και τη λογική των απαντήσεων
- § Λογικοί και στατιστικοί έλεγχοι μετά την εισαγωγή των στοιχείων στον ηλεκτρονικό υπολογιστή
- § Έλεγχος στο 15% από τις συνεντεύξεις των ερευνητών τηλεφωνικά από ειδικούς ελεγκτές, για να υπάρχει η βεβαιότητα ότι διεξήχθησαν με βάση τις οδηγίες που δόθηκαν.
- § Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην επιλογή και ενημέρωση των ερευνητών έτσι, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή ακρίβεια στην καταγραφή της πληροφορίας. Πριν από την έναρξη του Field οι ερευνητές ενημερώθηκαν από τον υπεύθυνο της έρευνας διεξοδικά για τα ακόλουθα:
  - Ιστορικό, σκοπός και μέθοδος της έρευνας
  - Λεπτομερής παρουσίαση της επιλογής του δείγματος
  - Επεξηγήσεις για τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων
  - Η έρευνα τέθηκε υπό τον έλεγχο του Διευθυντή του Field και δύο εμπείρων βοηθών του. Ο υπεύθυνος της έρευνας ερχόταν σε καθημερινή επαφή με τους ερευνητές, για να βεβαιώνεται ότι η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων γινόταν σύμφωνα με τις οδηγίες.
  - Εξασφαλίσθηκε η ελαχιστοποίηση της μεροληψίας και του στατιστικού σφάλματος με:
    - Την κατάλληλη οργάνωση του τμήματος συλλογής πληροφοριών
    - Την ύπαρξη τμήματος ελέγχου
    - Την προσεκτική και ελεγχόμενη διάτρηση και επεξεργασία
    - Την εποπτεία όλων των φάσεων από το στατιστικό τμήμα της εταιρείας

Αποτελέσματα και σταθμίσεις

Δείγμα ανά περιοχή

Από την ερώτηση: «Περιοχή που βρίσκεται το νοικοκυριό»

ΠΕΡΙΟΧΗ:	A	B
Καντριάνικα	18,4	10,84
Κρητικά – Εβραιομνήματα	16,7	15,90
Τριτάκη - Σκάλες Αγίου Νικολάου – Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος – Δημοτικό Νοσοκομείο	15,1	10,24
Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)	6,69	3,61
Υπόλοιπη περιοχή	43,11	59,41

Πίνακας 1

Στην στήλη A του πίνακα 1 αναφέρεται το δείγμα πριν την στάθμιση και στην στήλη B μετά την στάθμιση σύμφωνα με τον πραγματικό πληθυσμό (πηγή:ΑΔΕΠ). Αναλυτικά η τεχνική επιλογής του δείγματος αναφέρεται στην τεχνική περιγραφή.

Τα αποτελέσματα της παρούσης έρευνας που αφορούν το σύνολο της περιοχής είναι σταθμισμένα. Τα αποτελέσματα ανά περιοχή είναι αστάθμιστα.

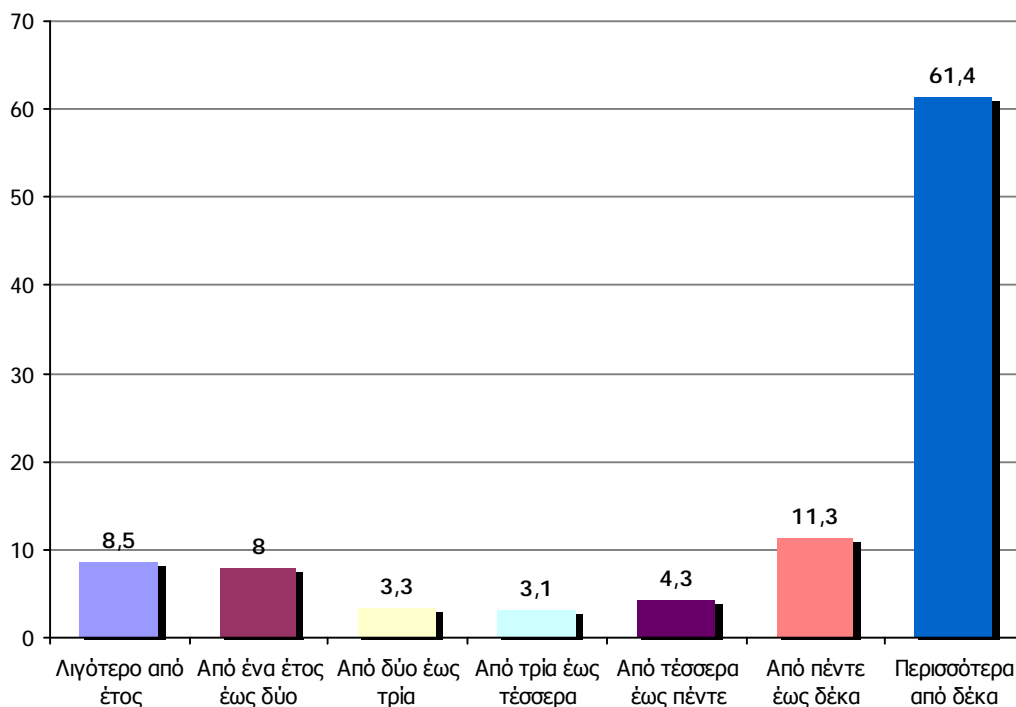
Χρονικό διάστημα στο οποίο μένουν στην περιοχή

Από την ερώτηση: «Πόσο καιρό μένετε (η οικογένεια) σε αυτό το νοικοκυριό (ως κύρια κατοικία);»

	%
Λιγότερο από έτος	8,5
Από ένα έτος έως δύο	8,0
Από δύο έως τρία	3,3
Από τρία έως τέσσερα	3,1
Από τέσσερα έως πέντε	4,3
Από πέντε έως δέκα	11,3
Περισσότερα από δέκα	61,5

Πίνακας 2

Στον πίνακα 2 καταγράφεται το χρονικό διάστημα που διαμένουν μόνιμα στην περιοχή. Σε σχετικό έλεγχο που έγινε δεν φάνηκε να παίζει ρόλο στην αναφορά προβλημάτων ή στην υπόλοιπη συμπεριφορά του πληθυσμού ο χρόνος που μένουν στην συνοικία τους και για αυτό το λόγο δεν προχωρήσαμε σε ιδιαίτερες αναλύσεις. Ο χρόνος παραμονής επηρεάζει όμως την ιδιοκτησία στην κατοικία και άλλα που καταγράφονται σε επόμενα κεφάλαια.

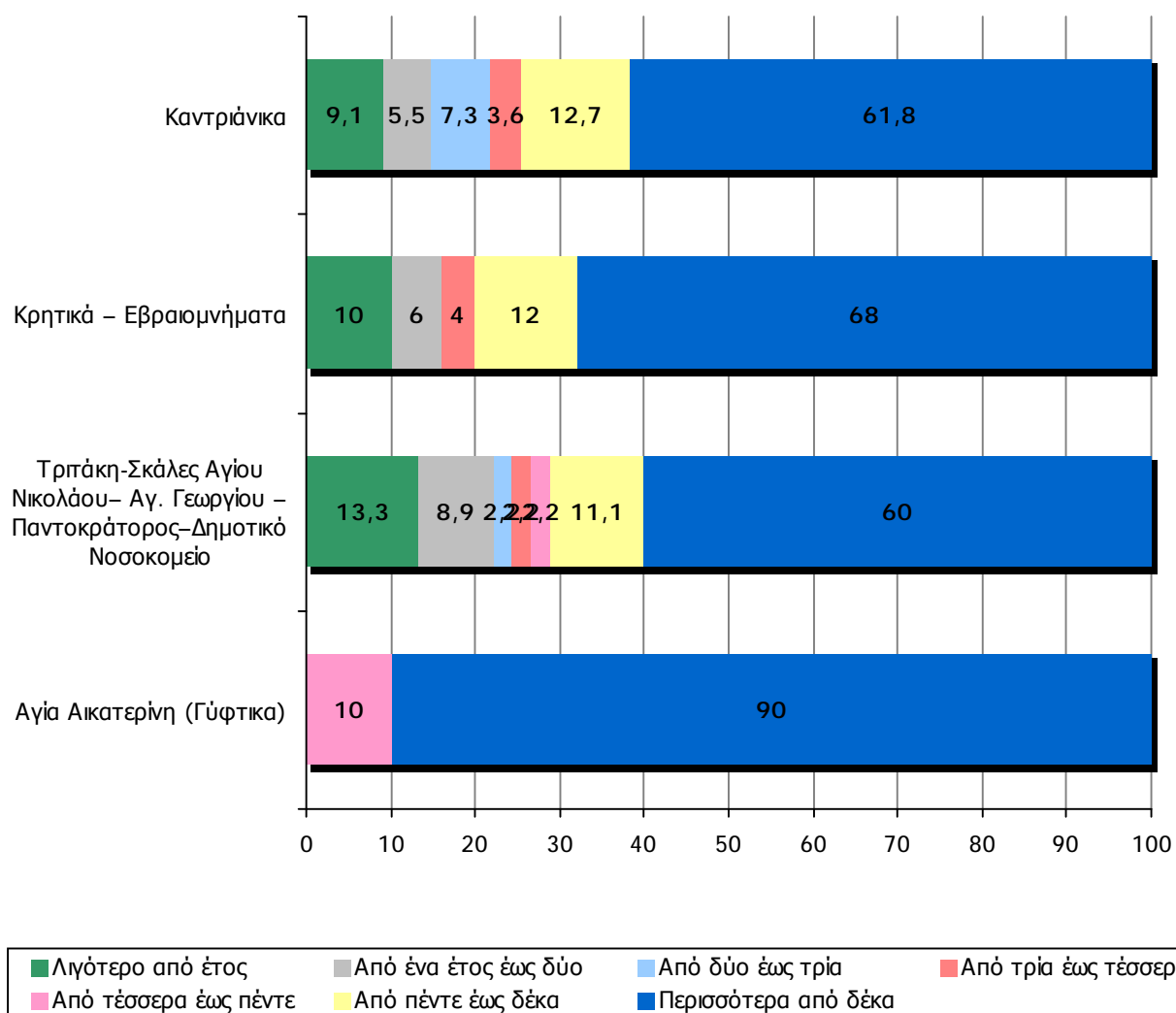

ΠΕΡΙΟΧΗ	Καντριάνικα	Κρητικά – Εβραιομνήματα	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)
> έτος	9,1	10,0	13,3	-
1-2	5,5	6,0	8,9	-
2-3	7,3	-	2,2	-
3-4	3,6	4,0	2,2	-
4-5	-	-	2,2	10,0
5-10	12,7	12,0	11,1	-
10+	61,8	68,0	60	90,0
ΣΥΝΟΛΟ	100,0	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 3

Όπως φαίνεται από τον πίνακα 3 εκτός από τα Γύφτικα που δεν έχουμε κινητικότητα και όλοι οι κάτοικοι μένουν στην περιοχή αυτή πολλά χρόνια σε όλες τις άλλες περιοχές έχουμε «είσοδο» νέων κατοίκων και νοικοκυριών. Στα Κρητικά το 20% των

κατοίκων ήρθε να κατοικήσει στην περιοχή την τελευταία πενταετία, στα Καντριάνικα στο ίδιο χρονικό διάστημα ήρθε το 25,5% και στην συνοικία Τριτάκη κλπ το 28,8%.

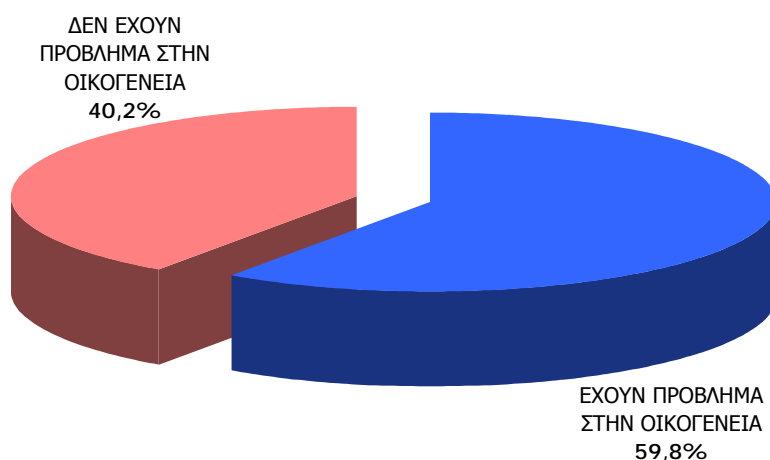
Κεφάλαιο Α: Προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην οικογένεια και στη συνοικία

Προβλήματα στην οικογένεια

Από την ερώτηση: «Ποιο είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζετε ως οικογένεια; Ποιο δεύτερο, ποιο τρίτο;»

	%
ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	59,8
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	40,2

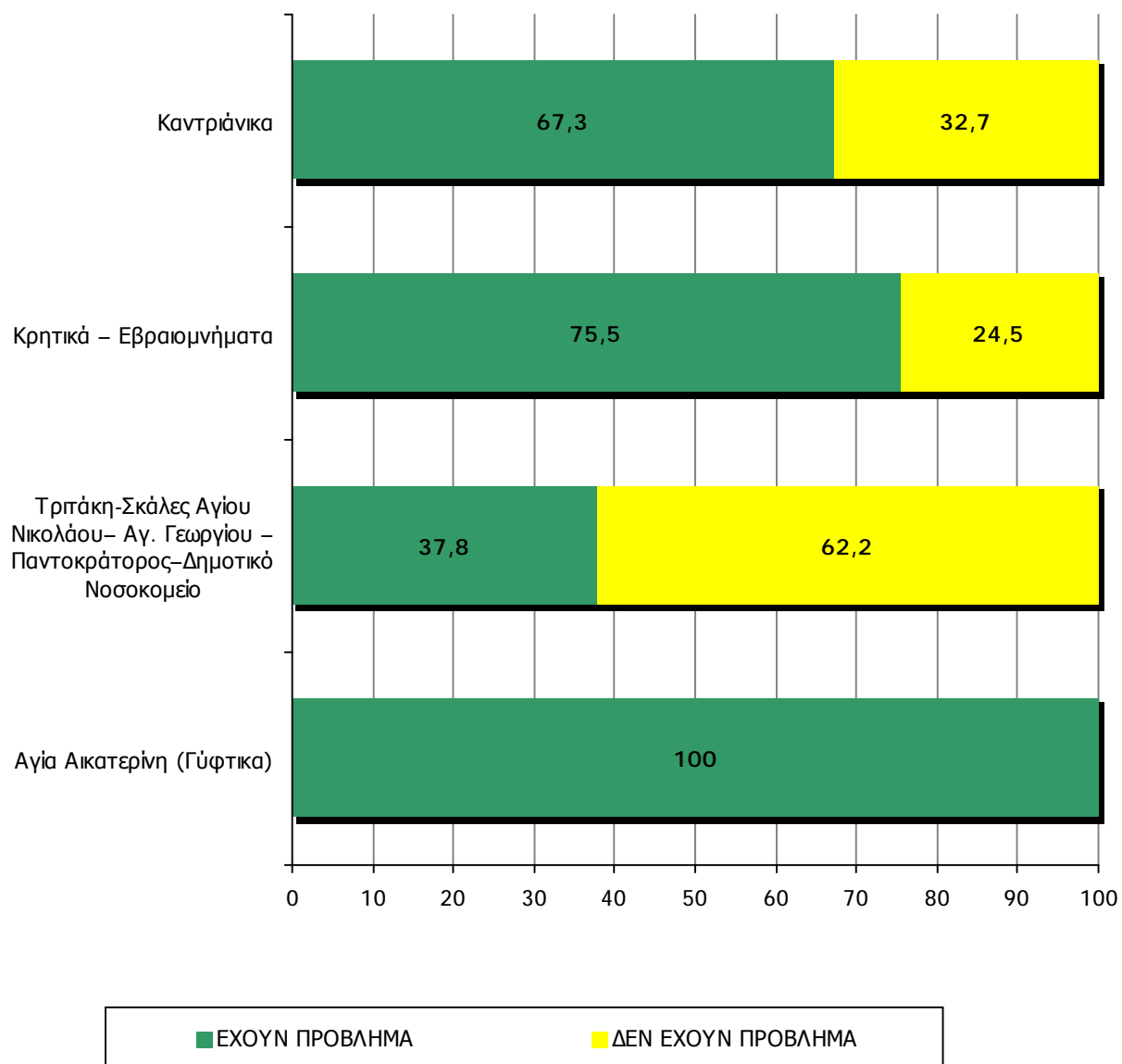
Πίνακας 4

Το 60% των νοικοκυριών ανέφερε ότι αντιμετωπίζει κάποιο σοβαρό πρόβλημα στην οικογένεια του. Πως έχει πρόβλημα απάντησε το σύνολο των κατοίκων της περιοχής Γύφτικα, το 75,5% των κατοίκων της περιοχής Κρητικά – Εβραιομνήματα και το 67% των κατοίκων στα Καντριάνικα. Αντίθετα την ίδια απάντηση έδωσε μόνο το 38% περίπου στην περιοχή Τριτάκη κλπ

ΠΕΡΙΟΧΗ	Καντριάνικα	Κρητικά – Εβραιομνήμα τα	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο	Αγία Αικατερίν η (Γύφτικα)
ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	67,3	75,5	37,8	100,0
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	32,7	24,5	62,2	0,00

Πίνακας 5

ΣΥΝΟΛΟ ΜΕ ΣΤΑΘΜΙΣΗ	1 ^ο πρόβλημα	2 ^ο πρόβλημα	3 ^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Ανεπαρκές εισόδημα	26,8	60,0	59,5	43,3
Υγείας	42,3	10,5	16,5	27,6
Ανεργίας – μειωμένης απασχόλησης	25,8	23,7	6,8	21,3
Ποιότητας Στέγασης	4,3	5,7	17,2	7,3
Άλλο	0,8***	-	-	0,4

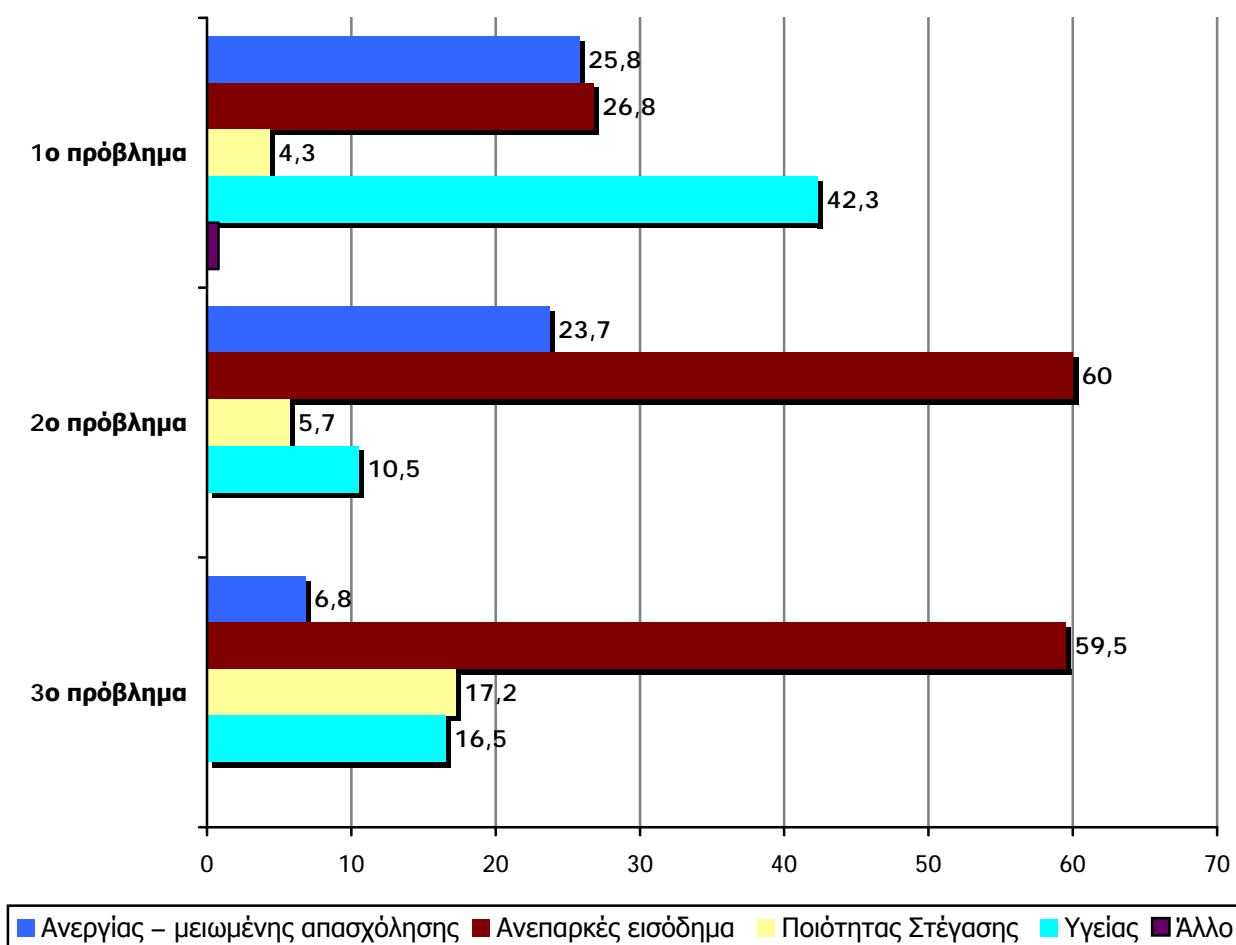
Πίνακας 6

* Στη στήλη «Σύνολο με βαρύτητα» παρουσιάζεται συνολικά το ποσοστό που συγκεντρώνει κάθε πρόβλημα το οποίο προκύπτει από τις απαντήσεις που έχουν δοθεί δίνοντας τους βαρύτητα ανάλογα με την σημαντικότητα την οποία είχαν για το νοικοκυριό. Η βαρύτητα που έχει δοθεί είναι για το 1^ο πρόβλημα 0,5, για το 2^ο πρόβλημα 0,3 και για το 3^ο πρόβλημα 0,2.

*** Αυτοί που ανέφεραν άλλα προβλήματα ανήκουν στην λοιπή περιοχή για την οποία δεν είπε ότι θέλει αναλύσεις

Το πρόβλημα που αναφέρεται με μεγαλύτερη οξύτητα (σαν πρώτο) είναι αυτό της υγείας. Το αναφέρει το 42% περίπου. Στην συνέχεια αναφέρεται η ανεπάρκεια του εισοδήματος και προβλήματα που αφορούν την έκταση και την ποιότητα της απασχόλησης. Το ανεπαρκές εισόδημα μπορεί να μην είναι το πιο οξυμένο πρόβλημα είναι όμως το πρώτο μετά την στάθμιση.

Καντριάνικα	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Ανεπαρκές εισόδημα	32,4	61,9	57,1	46,2
Ανεργίας – μειωμένης απασχόλησης	35,1	23,8	14,3	27,6
Υγείας	29,8	14,3	14,3	22,0
Ποιότητας Στέγασης	2,7	0	14,3	4,2
Άλλο	-	-	-	-

Πίνακας 7

Κρητικά-Εβραιομνήματα	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Ανεπαρκές εισόδημα	16,2	81	50	42,4
Ανεργίας – μειωμένης απασχόλησης	37,9	14,3	16,7	26,6
Υγείας	43,3	4,8	0	23,1
Ποιότητας Στέγασης	2,6	0	33,3	8,0
Άλλο	-	-	-	-

Πίνακας 8

Τριτάκη - Σκάλες Αγίου Νικολάου – Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος – Δημοτικό Νοσοκομείο	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Υγείας	41,3	40	100	52,6
Ανεπαρκές εισόδημα	29,4	40	0	26,7
Ανεργίας – μειωμένης απασχόλησης	11,6	20	0	11,8
Ποιότητας Στέγασης	17,7	0	0	8,9
Άλλο	-	-	-	-

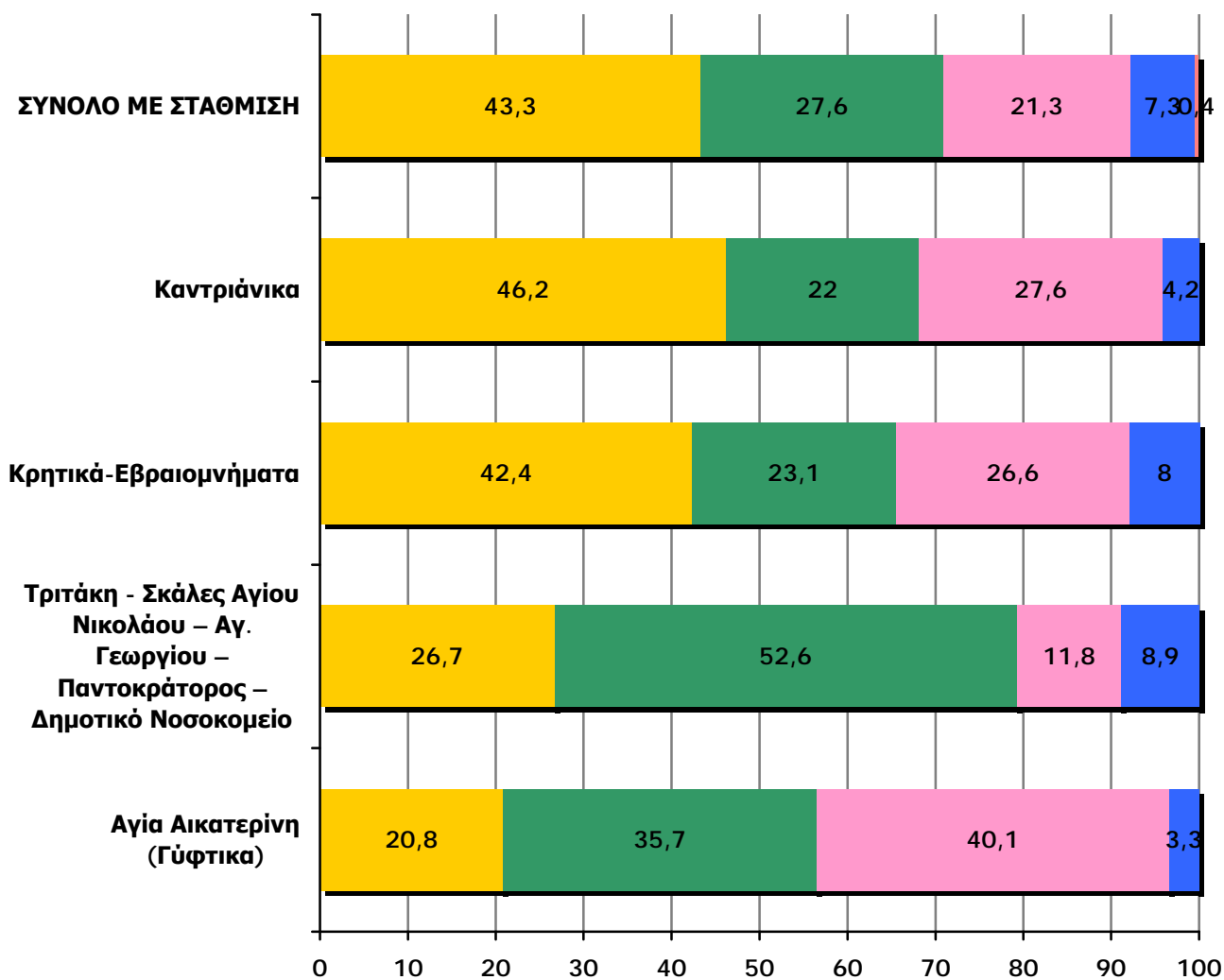
Πίνακας 9

Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Ανεργίας – μειωμένης απασχόλησης	35,0	27,8	71,4	40,1
Υγείας	60,0	0	28,6	35,7
Ανεπαρκές εισόδημα	5,0	61,1	0	20,8
Ποιότητας Στέγασης	0,0	11,1	0	3,3
Άλλο	-	-	-	-

Πίνακας 10

Το πρόβλημα της υγείας αναφέρεται με ιδιαίτερη ένταση στα Γύφτικα (60% πίνακας 10), και στα Κρητικά – Εβραιομνήματα (43% πίνακας 8). Το πρόβλημα της ανεργίας ιδιαίτερα στα Καντριάνικα (35% πίνακας 7) και της ποιότητας στέγασης στην περιοχή Τριτάκη (18% πίνακας 9).

ΣΥΝΟΛΟ ΜΕ ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΑΝΑ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

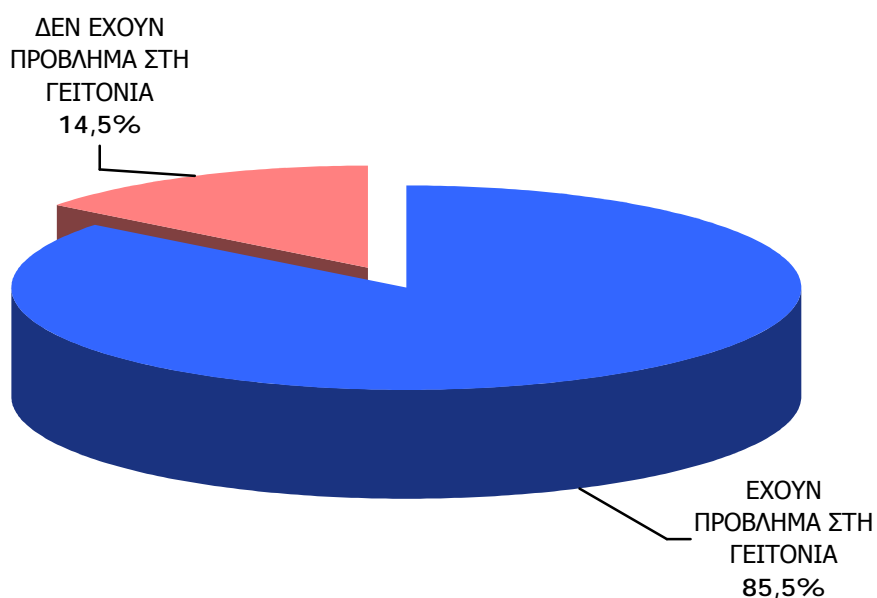
■ Ανεπαρκές εισόδημα	■ Υγείας
■ Ανεργίας – μειωμένης απασχόλησης	■ Ποιότητας Στέγασης
■ Άλλο	

Προβλήματα στη γειτονιά

Από την ερώτηση: «Ποια είναι τα ποιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζετε στην γειτονιά; Ποιο δεύτερο, ποιο τρίτο;»

	%
ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ	85,5
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ	14,5

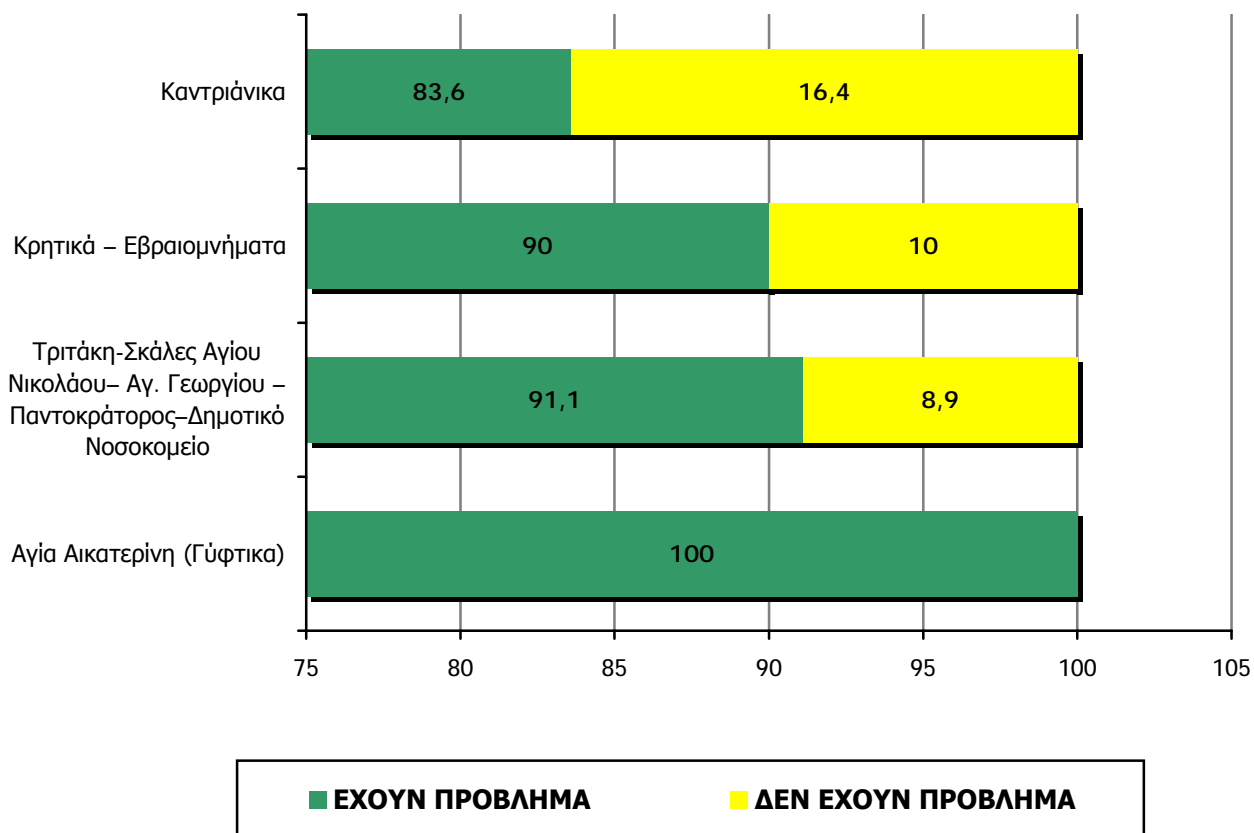
Πίνακας 11

Το 85% των ερωτώμενων απάντησαν ότι έχουν κάποιο πρόβλημα στην γειτονιά που μένουν. Στα Γύφτικα την ίδια απάντηση έδωσε το 100%. Το μικρότερο ποσοστό δόθηκε στα Καντριάνικα με 83,6%.

ΠΕΡΙΟΧΗ	Καντριάνικα	Κρητικά Εβραιομνήμα τα	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου- Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)
ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	83,6	90,0	91,1	100,0
ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ	16,4	10,0	8,9	0,0

Πίνακας 12

ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Κατάσταση οδικού δικτύου	15,6	23,8	13,3	16,45
Καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων-δρόμων	19,5	10,2	11,1	13,63
Διανοίξεις δρόμων	11,1	12,5	10,7	10,64
Καθαριότητα / Αποκομιδή σκουπιδιών	9,9	9,6	4,9	8,11
Χώροι περιπάτου πεζοδρομήσεις	7,1	6,7	9,4	6,94
Κατασκευή και συντήρηση Πλατειών – Πάρκα	4,6	7,0	7,6	5,57
Κατάσταση συγκοινωνιών	5,1	6	7,7	5,54
Προστασία από πλημμύρες	8,2	3,1	4,2	5,27
Αποχέτευση	3,2	8,0	3,4	4,43
Κατασκευή υποδομών αθλητισμού (γήπεδα Κ.Α.)	0,2	4,0	7,5	2,8
Ηλεκτροφωτισμός	2,2	1,5	5,8	2,56
Ύδρευση	2,9	1,5	4,1	2,52
Θόρυβος	2,9	1,4	1,4	1,95
Επάρκεια και κατάσταση σχολικών κτιρίων	0,6	2,1	4,1	1,7
Κλοπές / Ναρκωτικά	1,6	-	1,4	0,98
Άλλο	2,2	-	-	0,95
Παλαιά κτίρια / ετοιμόρροπα	1,6	-	0,7	0,84
Καυσαέριο	0,6	0,7	1,4	0,74
Parking	0,7	0,3	1,4	0,67

Πίνακας 13

* Στην στήλη «Σύνολο με βαρύτητα» παρουσιάζεται συνολικά το ποσοστό που συγκεντρώνει κάθε πρόβλημα το οποίο προκύπτει από τις απαντήσεις που έχουν δοθεί δίνοντας τους βαρύτητα ανάλογα με την σημαντικότητα την οποία είχαν για το νοικοκυριό. Η βαρύτητα που έχει δοθεί είναι για το 1^ο πρόβλημα 0,5, για το 2^ο πρόβλημα 0,3 και για το 3^ο πρόβλημα 0,2.

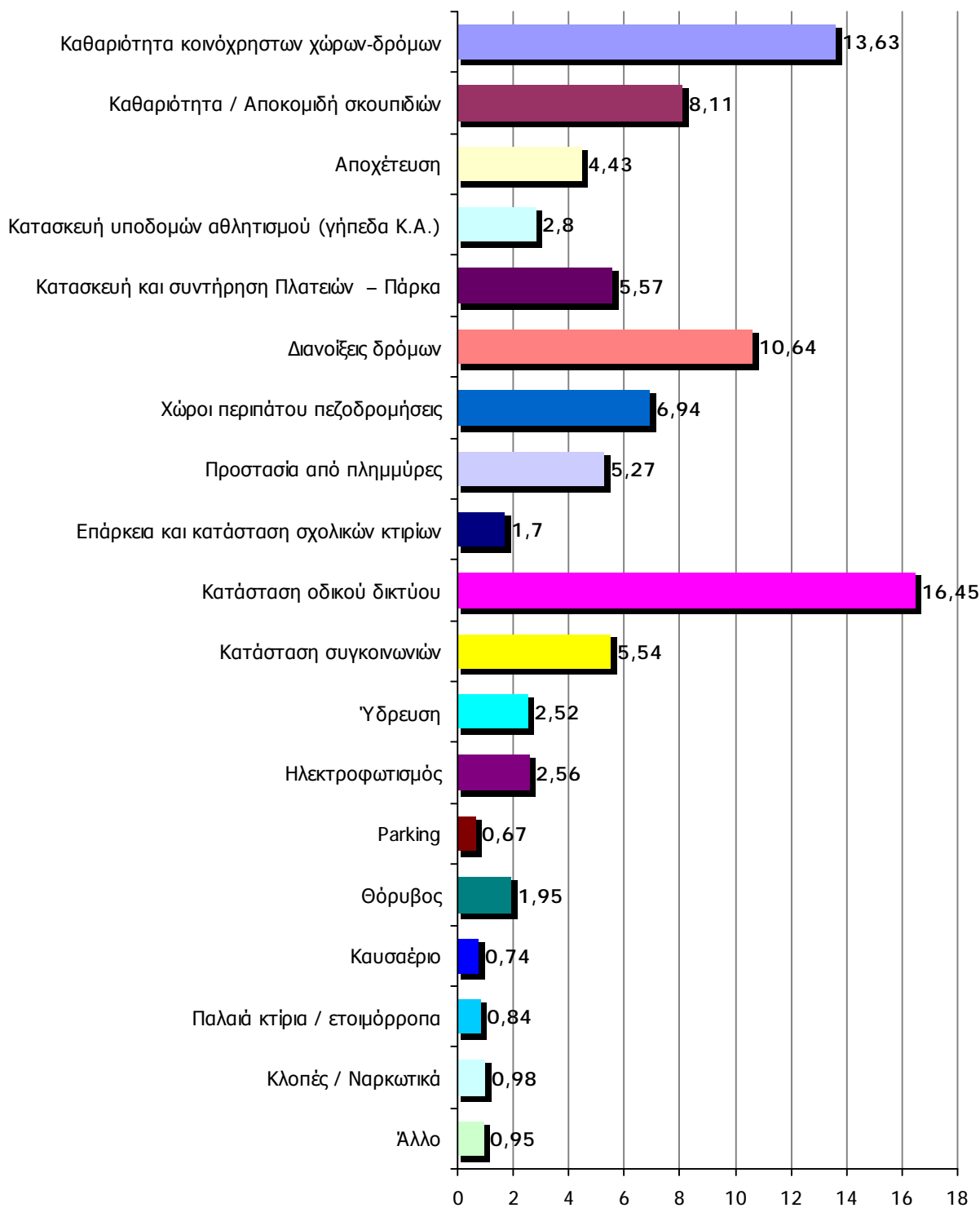
Στην πρώτη στήλη βρίσκονται τα προβλήματα που ανέφεραν ως «πρώτα» και καταγράφεται η οξύτητα τους. Στην τελευταία βρίσκονται τα προβλήματα μετά από ειδική επεξεργασία και καταγράφεται η έκτασή τους. Η καθαριότητα των κοινοχρήστων χώρων και δρόμων αναφέρεται ως το πιο οξυμένο πρόβλημα (πίνακας 13) με 19,5% που ταυτόχρονα είναι και το δεύτερο σε έκταση πρόβλημα. Η κατάσταση του οδικού δικτύου είναι το δεύτερο πιο οξυμένο πρόβλημα (15,6% πίνακας 13) και ταυτόχρονα το πρώτο σε έκταση πρόβλημα. Ως τρίτο πρόβλημα αναφέρονται οι διανοίξεις δρόμων. Μεγάλα ποσοστά απαντήσεων λαμβάνει η καθαριότητα και η αποκομιδή των σκουπιδιών και οι διαμορφώσεις ελευθέρων χώρων.

Ειδικότερα :

- Για την κατάσταση του οδικού δικτύου : με ένταση αναφέρεται το πρόβλημα στα Καντριάνικα ως πρώτο (πίνακας 14), αλλά και στις υπόλοιπες περιοχές.
- Η προστασία από τις πλημμύρες αναφέρεται ως πρώτο πρόβλημα στα Κρητικά – Εβραιμνήματα (πίνακας 15) και στα Γύφτικα (πίνακας 17).
- Οι διανοίξεις δρόμων αναφέρονται ιδιαίτερα στα Κρητικά – Εβραιμνήματα (πίνακας 15) αλλά και στα Καντριάνικα (πίνακας 14) και στα Γύφτικα (πίνακας 17).
- Χώροι περιπάτου και κατάσταση συγκοινωνιών αναφέρονται στην περιοχή Τριτάκη κλπ (πίνακας 16) που απαντούν με διαφορετικό τρόπο από ότι οι κάτοικοι των άλλων περιοχών.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ: ΣΥΝΟΛΟ ΜΕ ΒΑΡΥΤΗΤΑ

Καντριάνικα	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Κατάσταση οδικού δικτύου	13,0	25	25	17,95
Καθαριότητα / Αποκομιδή σκουπιδιών	19,6	18,8	6,3	15,1
Καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων-δρόμων	21,8	6,3	12,5	13,49
Διανοίξεις δρόμων	10,9	12,5	18,8	12,06
Ύδρευση	10,9	3,1	12,5	7,98
Αποχέτευση	4,3	15,6	6,3	7,74
Προστασία από πλημμύρες	8,7	3,1	-	4,58
Χώροι περιπάτου πεζοδρομήσεις	0,0	6,3	6,2	3,13
Κατασκευή και συντήρηση Πλατειών – Πάρκα	2,2	3,1	6,3	3,09
Parking	4,3	3,1	-	2,73
Άλλο	4,3	-	-	1,8
Ηλεκτροφωτισμός	-	0	6,1	1,22
Κατασκευή υποδομών αθλητισμού (γήπεδα Κ.Α.)	-	3,1	-	0,93

Πίνακας 14

Κρητικά-Εβραιομνήματα	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Προστασία από πλημμύρες	37,8	2,4	5,9	18,9
Διανοίξεις δρόμων	13,3	14,3	35,3	17,35
Κατάσταση οδικού δικτύου	8,9	28,6	-	12,58
Καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων-δρόμων	8,9	9,5	11,8	9,21
Κατάσταση συγκοινωνιών	6,7	11,9	5,9	7,75
Καθαριότητα / Αποκομιδή	6,7	4,8	5,9	5,62

σκουπιδιών				
Κατασκευή και συντήρηση Πλατειών – Πάρκα	6,7	4,8	5,7	5,58
Ύδρευση	4,4	2,4	11,8	5,08
Αποχέτευση	2,2	9,5	5,9	5,03
Χώροι περιπάτου πεζοδρομήσεις	2,2	7,1	0	3,13
Ηλεκτροφωτισμός	-	2,4	11,8	3,08
Άλλο	2,2	-	-	1
Κατασκευή υποδομών αθλητισμού (γήπεδα κ.ά.)	-	2,4	-	0,72

Πίνακας 15

Τριτάκη - Σκάλες Αγίου Νικολάου – Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος – Δημοτικό Νοσοκομείο	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Χώροι περιπάτου πεζοδρομήσεις	17,2	15,2	15,0	15,36
Κατάσταση συγκοινωνιών	22,0	6,1	10,0	13,83
Καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων-δρόμων	14,6	15,2	5,0	12,21
Κατάσταση οδικού δικτύου	12,2	12,1	15,0	12,18
Κατασκευή και συντήρηση Πλατειών – Πάρκα	-	18,2	15,0	8,46
Καθαριότητα / Αποκομιδή σκουπιδιών	2,4	15,1	5,0	6,63
Παλαιά κτίρια / ετοιμόρροπα	9,8	-	5,0	5,45
Κατασκευή υποδομών αθλητισμού (γήπεδα Κ.Α.)	2,4	9,1	5,0	4,83
Ηλεκτροφωτισμός	-	3,0	15,0	3,9
Διανοίξεις δρόμων	4,8	3,0	-	3,1

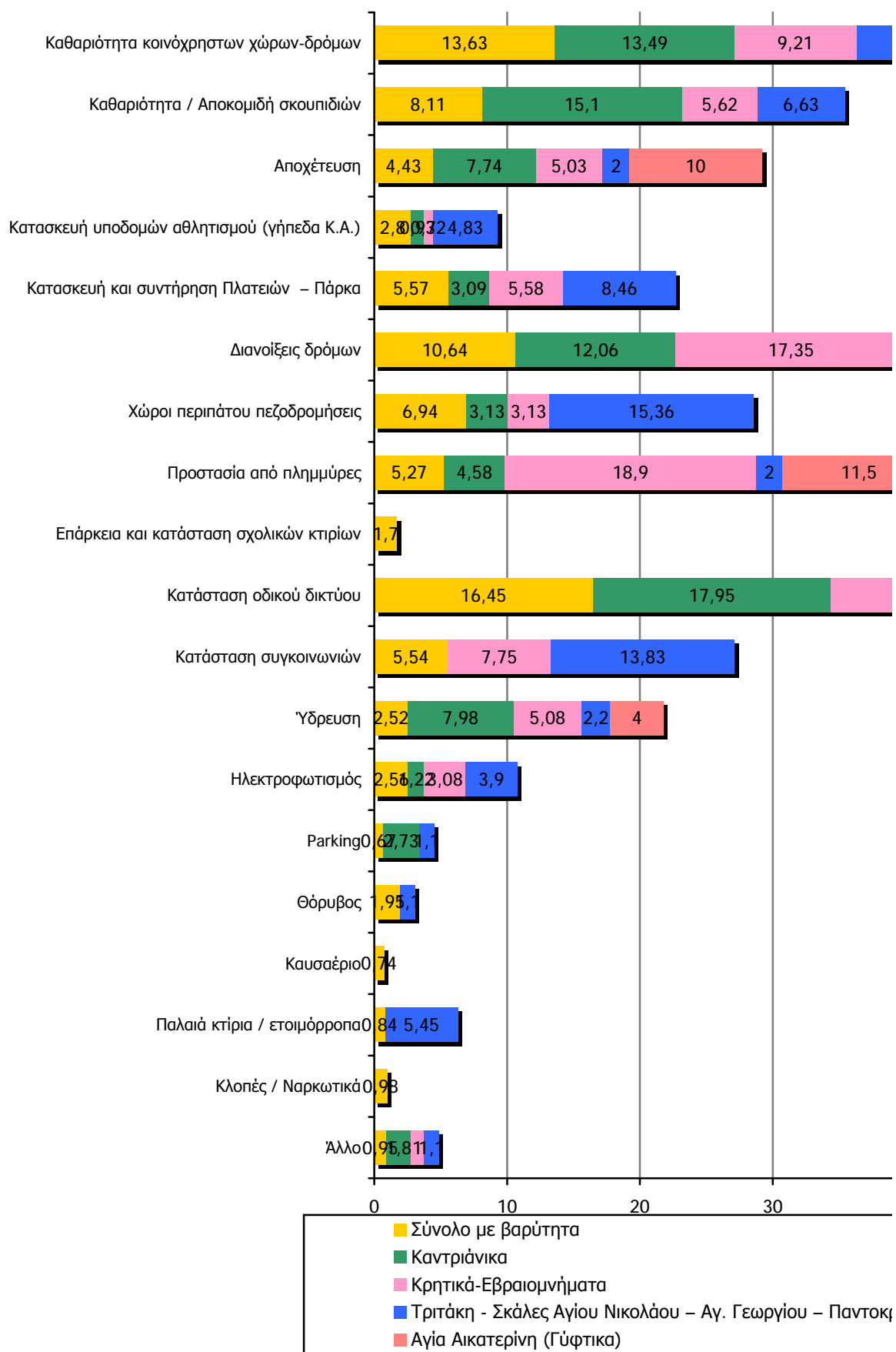
Ύδρευση	4,8	-	-	2,2
Αποχέτευση	2,4	3,0	-	2,0
Προστασία από πλημμύρες	-	-	10,0	2,0
Parking	2,4	-	-	1,1
Θόρυβος	2,4	-	-	1,1
Άλλο	2,4	-	-	1,1

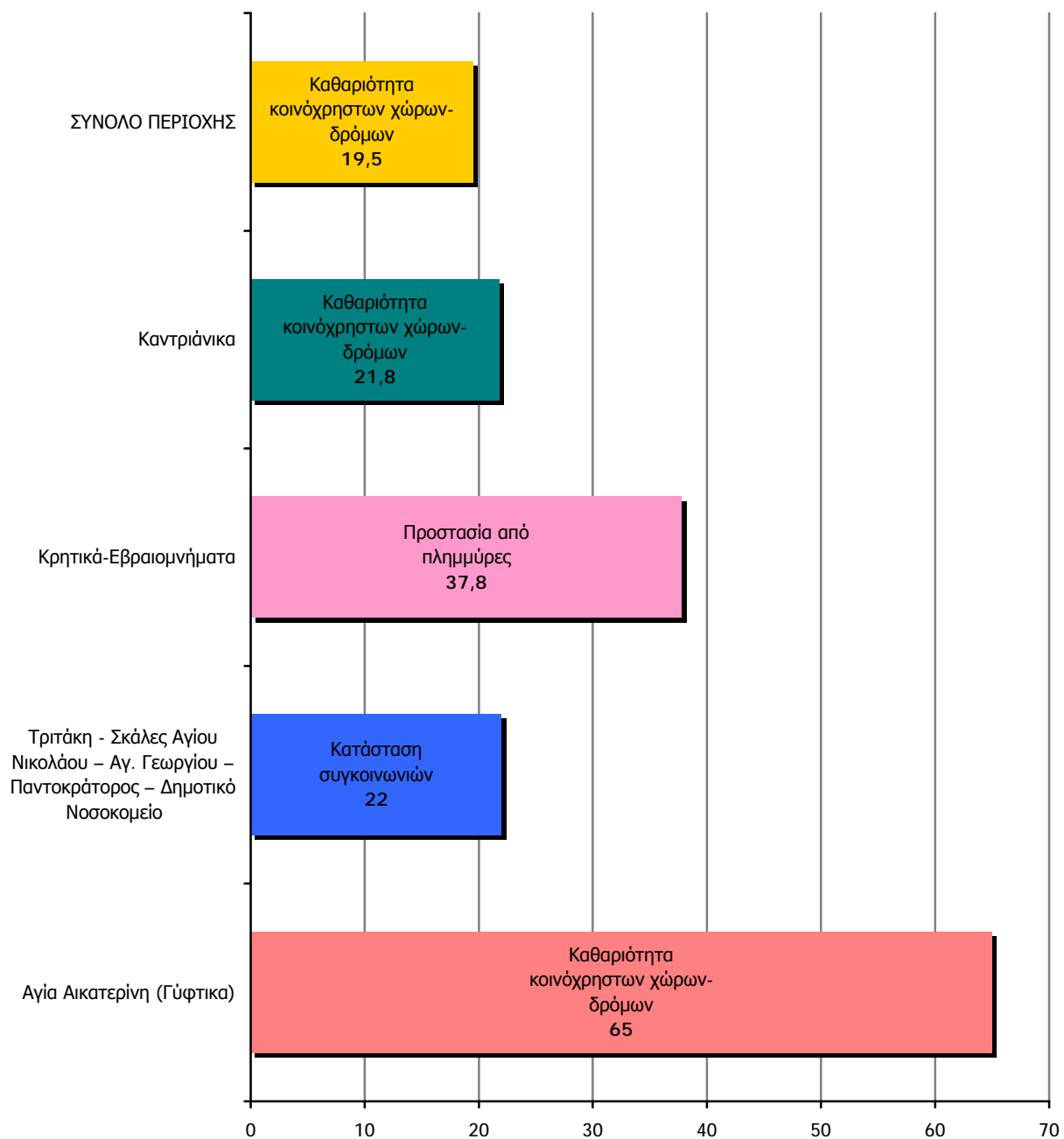
Πίνακας 16

Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)	1^ο πρόβλημα	2^ο πρόβλημα	3^ο πρόβλημα	Σύνολο με βαρύτητα*
Καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων-δρόμων	65,0	15,0	10,0	39,0
Διανοίξεις δρόμων	15,0	40,0	10,0	21,5
Κατάσταση οδικού δικτύου	-	20,0	40,0	14,0
Προστασία από πλημμύρες	10,0	15,0	10,0	11,5
Αποχέτευση	10,0	10,0	10,0	10,0
Ύδρευση	-	-	20,0	4,0

Πίνακας 17

ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΓΕΙΤΟΝΙΑ ΜΕ ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΑΝΑ ΣΥΝΟΙΚΙΑ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΘΕ ΣΥΝΟΙΚΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: Δημογραφία**Αριθμός μελών νοικοκυριού**

Από την ερώτηση : «Πόσα συνολικά μέλη έχει το νοικοκυριό σας;»

ΑΤΟΜΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ 2002	ΠΑΤΡΑ 1994*
1 ΑΤΟΜΟ	19,40	-
2 ΑΤΟΜΑ	26,80	-
Οικογένειες με 1 ή 2 άτομα	46,2	39
3 ΑΤΟΜΑ	14,40	-
4 ΑΤΟΜΑ	24,10	-
Οικογένειες με 3 ή 4 άτομα	38,50	45
5 ΑΤΟΜΑ	9,0	-
6 ΑΤΟΜΑ	5,0	-
7 ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ	1,3	-
Οικογένειες με 5 και άνω άτομα	15,3	16
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΑΝΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ	2,98	3,09

Πίνακας 18

*Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας για την πόλη της Πάτρας (Γραφείο Δοξιάδη Απρίλιος 1994)

Ο Μέσος όρος ατόμων ανά νοικοκυριό στην περιοχή μελέτης είναι 2,98 άτομα (πίνακας 18). Σε σύγκριση με τον Μ.Ο. του συνόλου της Πάτρας είναι περιοχή με λιγότερα άτομα ανά νοικοκυριό και αυτό οφείλεται στην γήρανση του πληθυσμού της περιοχής όπως φαίνεται σε επόμενο πίνακα.

Το 46,2 των νοικοκυριών της περιοχής μελέτης αποτελείται από ένα ή από δύο άτομα ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τον Μ.Ο. της πόλης είναι 39%. Ωστόσο ο μέσος όρος ατόμων ανά νοικοκυριό ποικίλει από περιοχή σε περιοχή. Ο υψηλότερος μέσος ατόμων ανά νοικοκυριό (πίνακας 19) εμφανίζεται στα «γύφτικα» της Αγίας

Αικατερίνης με 3,40 ακολουθούν τα Καντριάνικα με 3,05 και τελευταία είναι η περιοχή Τριτάκη – Αγίου Νικολάου με 2,62 άτομα ανά νοικοκυριό.

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
1	20,00	18,00	28,89	15,00
2	18,18	26,00	28,89	25,00
3	21,82	12,00	8,89	20,00
4	27,27	24,00	22,22	15,00
5	5,45	12,00	6,67	15,00
6	5,45	6,00	4,44	5,00
8	1,82	-	-	
9	-	2,00	-	-
10	-	-	-	5,00
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΑΝΑ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟ	3,05	3,16	2,62	3,40

Πίνακας 19

Φύλο μελών νοικοκυριού

Από την ερώτηση : «Για κάθε μέλος του νοικοκυριού πείτε μας το φύλο του»

ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ - 2002	%
Άνδρας	46,3
Γυναίκα	53,7

Πίνακας 20

Στην περιοχή μελέτης οι γυναίκες αποτελούν το 53,7% του πληθυσμού και οι άνδρες το 46,3% (πίνακας 20). Τα ποσοστά αυτά είναι σημαντικά διαφορετικά από αυτά της Πάτρας, της Αχαΐας αλλά και της Ελλάδας για την ίδια χρονική περίοδο όπως φαίνεται και στον πίνακα 21 που ακολουθεί. Η απόκλιση αυτή οφείλεται στην σύνθεση του πληθυσμού στην περιοχή Τριτάκη – Αγ. Νικολάου – Παντοκράτορος όπου οι γυναίκες είναι κατά πολύ περισσότερες από τους άνδρες (πίνακας 22).

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 2001 *	ΠΑΤΡΑ	ΑΧΑΪΑ	ΕΛΛΑΔΑ
Άνδρας	49,02	50,16	49,58
Γυναίκα	50,98	49,84	50,42

Πίνακας 21 *πηγή : έκδοση ΕΣΥΕ 2001 προσωρινά στοιχεία απογραφής 2001

ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ 2002	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
ΑΝΔΡΑΣ	51,80	48,40	39,50	47,10
ΓΥΝΑΙΚΑ	48,20	51,60	60,50	52,90

Πίνακας 22

Ηλικία μελών νοικοκυριού

Από την ερώτηση : «Για κάθε μέλος του νοικοκυριού πείτε μας την ηλικία του»

ΗΛΙΚΙΑ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	ΠΑΤΡΑ *	ΕΛΛΑΔΑ **	ΔΙΑΦΟΡΑ
0 έως 4	4,6	4,61	5	-0,4
5 έως 9	4,3	5,78	5,57	-1,27
10 έως 14	4,3	8,43	6,77	-2,47
Σύνολο 0-14	13,2	18,82	17,34	-4,14
15 έως 19	7,6	8,68	7,39	0,21
20 έως 24	10,1	10,49	7,57	2,53
Σύνολο 15-24	17,7	19,17	14,96	2,74
25 έως 29	7,7	8,21	7,61	0,09
30 έως 34	6,8	8,07	7,17	-0,37
Σύνολο 25-34	14,5	16,28	14,78	-0,28
35 έως 39	6,8	7,98	6,94	-0,14
40 έως 44	6,8	6,92	6,56	0,24
Σύνολο 35-44	13,6	14,9	13,5	0,1
45 έως 49	6,7	5,63	6,27	0,43
50 έως 54	6,2	4,88	5,67	0,53
Σύνολο 45-54	12,9	10,51	11,94	0,96
55 έως 59	5,7	4,5	6,19	-0,49
60 έως 64	3,7	4,69	6,12	-2,42
65 έως 69	5,7	3,71	5,37	0,33
Σύνολο 55-69	15,1	12,9	17,68	-2,58
70 έως 74	5,9	2,82	3,74	2,16
75 έως 79	3,9	1,96	2,66	1,24
80 έως 84	1,3	1,56	2,02	-0,72
85 έως 89	2,2	1,1	1,39	0,81
Σύνολο 70-89	13,3	7,44	9,81	3,49

Πίνακας 23 * Μελέτη Δοξιάδη ** ΕΣΥΕ Στατιστική επετηρίδα 1998

Σημείωση : Στην στήλη Α (πίνακας 23) παρουσιάζεται η ηλικιακή κατανομή της υπό μελέτη περιοχής όπως προέκυψε από την έρευνα. Στην στήλη Β παρουσιάζεται η ηλικιακή κατανομή της πόλης των Πατρών στην στήλη Γ η ηλικιακή κατανομή για την ίδια χρονιά για το σύνολο της χώρας

Η περιοχή μελέτης είναι μια περιοχή με πιο ηλικιωμένο πληθυσμό από τον μέσο όρο της πόλης αλλά και της Ελλάδας. Έως 14 ετών είναι το 13,2% του πληθυσμού της πόλης το αντίστοιχο ποσοστό είναι 18,82% και στην χώρα 17,34%. Αντίθετα στην ηλικία από 70 ετών και άνω τοποθετείται το 13,3% του πληθυσμού της περιοχής όταν στην πόλη είναι το 7,44% του πληθυσμού και στην Ελλάδα το 9,81%.

ΗΛΙΚΙΑ	Καντριάνικα	Κρητικά – Εβραιομνήματα	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου κλπ	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)
0-4	5,40	5,10	8,40	1,50
5-9	4,80	4,50	5,00	1,50
10-14	4,20	5,10	3,40	1,50
15-19	7,80	9,60	4,20	6,10
20-24	10,20	7,70	12,60	15,20
25-29	12,60	5,10	5,90	9,10
30-34	2,40	4,50	10,10	1,50
35-39	7,80	8,30	3,40	6,10
40-44	8,40	6,40	4,20	9,10
45-49	9,60	7,70	5,00	7,60
50-54	6,60	5,80	5,90	6,10
55-59	5,40	7,10	3,40	4,50
60-64	3,00	2,60	5,90	6,10
65-69	3,60	6,40	6,70	1,50
70-74	1,20	5,80	6,70	15,20
75-79	4,80	2,60	5,00	7,60
80-84	1,20	1,90	2,50	-
85+	1,20	3,80	1,70	-

Πίνακας 24

Σημείωση : Η ηλικιακή κατανομή στα Γύφτικα της Αγίας Αικατερίνης εκτιμάται ως μη αντιπροσωπευτική της πραγματικότητας και οφείλεται στο γεγονός ότι δέχονταν να πάρουν μέρος στην έρευνα αναλογικά περισσότερο νοικοκυριά με ηλικιωμένους κατοίκους. Έτσι τα αποτελέσματα είναι ενδεικτικά και μόνο. Στον παραπάνω πίνακα καταγράφονται τα ποσοστά πληθυσμού για κάθε μια κατηγορία. Στον παρακάτω πίνακα έχουν ομαδοποιηθεί και γίνονται συγκρίσεις με τον Μ.Ο. της Πάτρας.

ΗΛΙΚΙΑ	Περιοχή μελέτης	Καντριάνικα		Κρητικά – Εβραϊομνήματα		Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο		Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)	
		%	%	Διαφορά	%	Διαφορά	%	Διαφορά	%
Σύνολο 0- 14	13,2	14,4	1,2	14,7	1,5	16,8	3,6	4,5	-8,7
Σύνολο 15- 24	17,7	18	0,3	17,3	-0,4	16,8	-0,9	21,3	3,6
Σύνολο 25- 34	14,5	15	0,5	9,6	-4,9	16	1,5	10,6	-3,9
Σύνολο 35- 44	13,6	16,2	2,6	14,7	1,1	7,6	-6	15,2	1,6
Σύνολο 45- 54	12,9	16,2	3,3	13,5	0,6	10,9	-2	13,7	0,8
Σύνολο 55- 69	15,1	12	-3,1	16,1	1	16	0,9	12,1	-3
Σύνολο 70- 89	13,3	8,4	-4,9	14,1	0,8	15,9	2,6	22,8	9,5

Πίνακας 25

Περιοχή Καντριάνικα : Στην περιοχή διαμένει σαφώς πιο νέος πληθυσμός από ότι στην πόλη.

Περιοχή Κρητικά – Εβραίομνήματα : Στην περιοχή υπάντιπροσωπεύονται οι ηλικίες 15 έως 34 ετών.

Περιοχή Τριτάκη κλπ : Στην περιοχή υπάντιπροσωπεύονται οι ηλικίες 15 έως 24 ετών και έντονα οι ηλικίες 35- 44 ετών.

Περιοχή Γύφτικα : Στην περιοχή διαμένει σαφώς πιο ηλικιωμένος πληθυσμός από ότι στην πόλη.

Μόρφωση μελών νοικοκυριού

Από την ερώτηση : «Για κάθε μέλος του νοικοκυριού πείτε μας τι μόρφωση έχει»

ΜΟΡΦΩΣΗ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	ΠΑΤΡΑ *
Δεν τελείωσα / σε το δημοτικό	15,4	2,6
Δημοτικό	28,0	27,7
Γυμνάσιο	11,6	41,9
Λύκειο	28,2	
ΙΕΚ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ & ΕΠΑΓΓ.ΣΧΟΛΕΣ ΙΔΙΩΤ. & ΔΗΜΟΣΙΕΣ	6,9	27,8
ΑΕΙ – ΤΕΙ	9,6	
Μεταπτυχιακά	0,3	

Πίνακας 26 * Πηγή : Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας για την πόλη της Πάτρας Γραφείο Δοξιάδη Απρίλιος 1994

Η περιοχή μελέτης από την άποψη του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων της υστερεί κατά πολύ του μέσου όρου της πόλης. Το 15% δηλώνει ότι ποτέ δεν ολοκλήρωσε το δημοτικό και το 28% ότι ολοκλήρωσε μόνο το δημοτικό (πίνακας 26). Μετά δευτεροβάθμια εκπαίδευση δήλωσαν λιγότεροι από τους μισούς από ότι ισχύει στην υπόλοιπη Πάτρα.

ΜΟΡΦΩΣΗ	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερί νη (Γύφτικα) %
Δεν τελείωσα / σε το δημοτικό	18,60	20,30	23,80	41,80
Δημοτικό	25,00	21,60	26,70	40,30
Γυμνάσιο	12,80	13,50	5,70	3,00

Λύκειο	25,60	22,30	27,60	4,50
ΙΕΚ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ & ΕΠΑΓΓ.ΣΧΟΛΕΣ ΙΔΙΩΤ. & ΔΗΜΟΣΙΕΣ	8,30	10,80	4,80	10,40
ΑΕΙ – ΤΕΙ	9,60	11,50	11,40	-

Πίνακας 27

Οι διαφορές στο μορφωτικό επίπεδο και μεταξύ των κατοίκων των περιοχών παρουσιάζονται έντονες (πίνακας 27). Η περιοχή Κρητικά – Εβραιομνήματα έχει κατοίκους με την ισχυρότερη μόρφωση και φυσικά τα Γύφτικα είναι η περιοχή της οποίας οι κάτοικοι σχεδόν στο σύνολο τους είναι αναλφάβητοι ή λειτουργικά αναλφάβητοι.

Συμμετοχή σε πρόγραμμα άτυπης επαγγελματικής κατάρτισης

Από την ερώτηση : «Έχετε (ή κάποιο μέλος της οικογένειάς σας) παρακολουθήσει κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης σε κάποιο ΚΕΚ και εάν ναι ποια χρονιά;»

	%
ΝΑΙ	3,4
ΟΧΙ	96,6

Πίνακας 28

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
ΝΑΙ	6,70	14,30	-	-
ΟΧΙ	93,30	85,70	100,00	100,00

Πίνακας 29

Το 3,4% του πληθυσμού των ερωτώμενων (ή 282 άτομα) δήλωσαν ότι έχουν πάρει μέρος σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (πίνακας 28). Κυρίως από την περιοχή Κρητικά – Εβραιομνήματα (πίνακας 29).

	ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ		ΔΗΜΟΤΙΚΟ		ΜΑΘ ΜΕΚ		ΑΠ ΜΕΚ		ΦΟΙΤ		ΑΠΟΦ	
Ηλικία	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
15-19	70	28	647	309	6072	5623	1012	1338	1008	1163	28	0
20-24	84	84	789	999	87	197	3698	3974	4795	3953	546	1023
25-29	57	128	1075	1223	14	28	3204	3401	602	378	1850	2848
30-39	211	168	3354	5011	0	0	5160	6709	112	58	3968	3701
40-49	224	532	4329	5230	0	0	4346	4559	14	14	3301	1883
50-59	652	1777	4050	4774	0	0	3089	1948	0	0	1585	644
60-69	1113	2362	3616	3946	0	0	2161	1532	0	0	798	351
70+	1243	3192	2851	3264	0	0	1123	631	0	0	392	154
	ΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ		ΔΗΜΟΤΙΚΟ		ΜΑΘ ΜΕΚ		ΑΠ ΜΕΚ		ΦΟΙΤ		ΑΠΟΦ	
ΤΟΜΕΙΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
1	224	714	1526	2422	826	546	3150	3696	2254	1778	2184	2184
2	1148	2688	5614	7308	1890	1638	7308	7602	2058	1848	3990	3178
3	1078	1722	5754	5852	868	1106	3682	3626	252	504	910	742
4	69	188	1001	1150	224	181	870	724	127	171	219	160
5	545	1346	2829	3218	726	637	2771	2572	310	326	1212	1045
6	266	952	2506	3066	1078	1274	4256	4060	1246	784	2968	2688

7	310	563	1187	1446	421	368	1518	1462	158	85	695	481
8	14	98	294	294	140	112	238	350	126	70	280	126

Πίνακας 30 Πηγή : Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας για την πόλη της Πάτρας Γραφείο Δοξιάδη Απρίλιος 1994

Ιδιότητα μελών νοικοκυριού

	%
ΟΙΚΙΑΚΑ	14,5
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ	22,7
ΦΟΙΤΗΤΗΣ	6,5
ΜΑΘΗΤΗΣ	12,1
ΔΕΝ ΘΕΛΕΙ / ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΡΓΑΣΤΕΙ	3,0
ΑΝΕΡΓΟΣ *	9,8
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ	31,5

Πίνακας 31 * Άνεργος θεωρείται είτε αυτός που έχει κάρτα ανεργίας (σε ισχύ) είτε δεν έχει κάρτα αλλά πληροί τις παρακάτω προϋποθέσεις να έχει εργασθεί έστω και μία φορά την προηγούμενη εβδομάδα, να ψάχνει για εργασία και να έχει κάνει συγκεκριμένες ενέργειες τις προηγούμενες 4 εβδομάδες προκειμένου να βρει δουλειά και να είναι έτοιμος να εργασθεί την επόμενη εβδομάδα.

Το 31,5 του πληθυσμού της υπό μελέτη περιοχής δήλωσε ότι εργάζεται αυτήν την στιγμή (πίνακας 31). Το ποσοστό αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο στα Καντριάνικα (πίνακας 32) και πολύ μικρότερο στα Γύφτικα. Ως άνεργος δηλώθηκε το 9,8% του συνόλου του πληθυσμού (και όχι του εργατικού δυναμικού που αναφέρεται στον πίνακα 37) που εκτός από τα Γύφτικα εκφράστηκε με ένταση στα Καντριάνικα. Στα Καντριάνικα τα θέματα της απασχόλησης έχουν έμφαση γιατί οι συνταξιούχοι είναι πολύ πιο λίγοι. Η αντίθετη κατάσταση εκφράζεται στην περιοχή Τριτάκη κλπ στην οποία διαμένει μεγάλο ποσοστό συνταξιούχων και νοικοκυρών.

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
--	------------------	---------------------------------	--	--------------------------------------

ΟΙΚΙΑΚΑ	14,80	12,90	16,5	3,00
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ	16,10	23,80	28,4	28,40
ΦΟΙΤΗΤΗΣ	5,20	4,10	6,4	-
ΑΛΛΟ	14,80	21,80	14,7	10,40
ΑΝΕΡΓΟΣ	11,60	8,80	2,8	38,80
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ	37,40	28,60	31,2	19,40

Πίνακας 32

Ηλικία	Φύλο	ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ	ΕΨΑΧΝΕ ΓΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ	ΣΥΝΤΑΞΙ-ΟΥΧΟΣ	ΟΙΚΙΑΚΑ	ΦΟΙΤΗΤ	ΆΛΛΟ
15-19	Άνδρες	576	281	0	28	7306	632
	Γυναίκες	409	367	0	280	6999	392
20-24	Άνδρες	3254	891	0	0	5035	735
	Γυναίκες	2732	1265	0	1310	4445	450
25-29	Άνδρες	5030	745	0	14	532	409
	Γυναίκες	4228	870	0	2375	364	140
30-39	Άνδρες	11641	760	43	14	70	127
	Γυναίκες	7835	855	56	6676	29	140
40-49	Άνδρες	10865	704	350	14	0	127
	Γυναίκες	4892	296	743	6259	0	14
50-59	Άνδρες	6183	705	2048	28	0	255
	Γυναίκες	1377	142	2019	5549	0	0
60-69	Άνδρες	1582	140	5656	0	0	141
	Γυναίκες	257	0	3490	4299	0	29
70+	Άνδρες	142	14	5268	1	0	43
	Γυναίκες	28	0	4947	1830	0	156

Πίνακας 33 Πηγή : Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας για την πόλη της Πάτρας Γραφείο Δοξιάδη Απρίλιος 1994

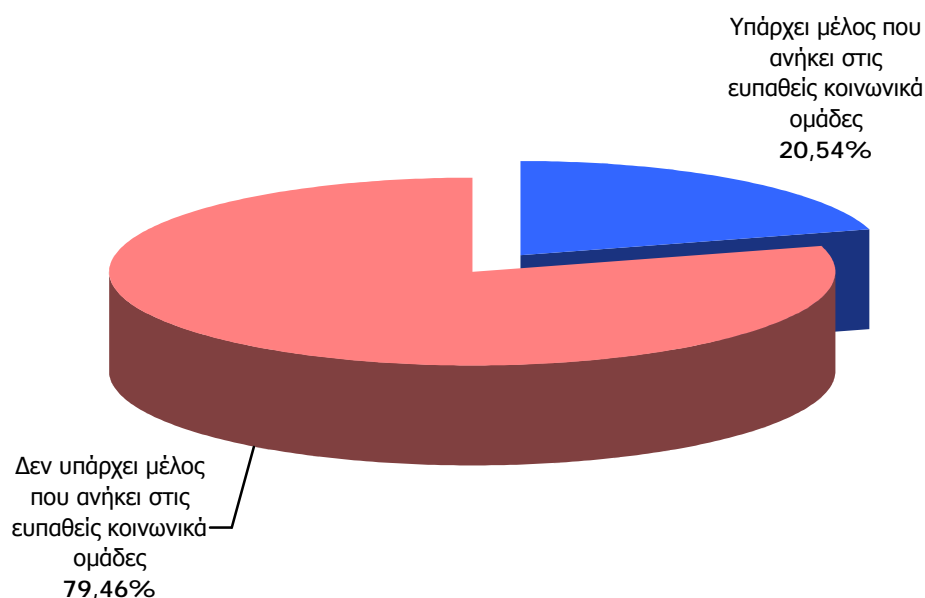
Υπαρξη ατόμων που ανήκουν σε ομάδες που υπόκεινται σε κοινωνικό αποκλεισμό ή κινδυνεύουν από αυτόν (Ευπαθείς κοινωνικά ομάδες).

Από την ερώτηση: «Υπάρχει μέλος στο νοικοκυριό που .....»

	%
Υπάρχει μέλος που ανήκει στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	20,54
Δεν υπάρχει μέλος που ανήκει στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	79,46
Σύνολο	100,0

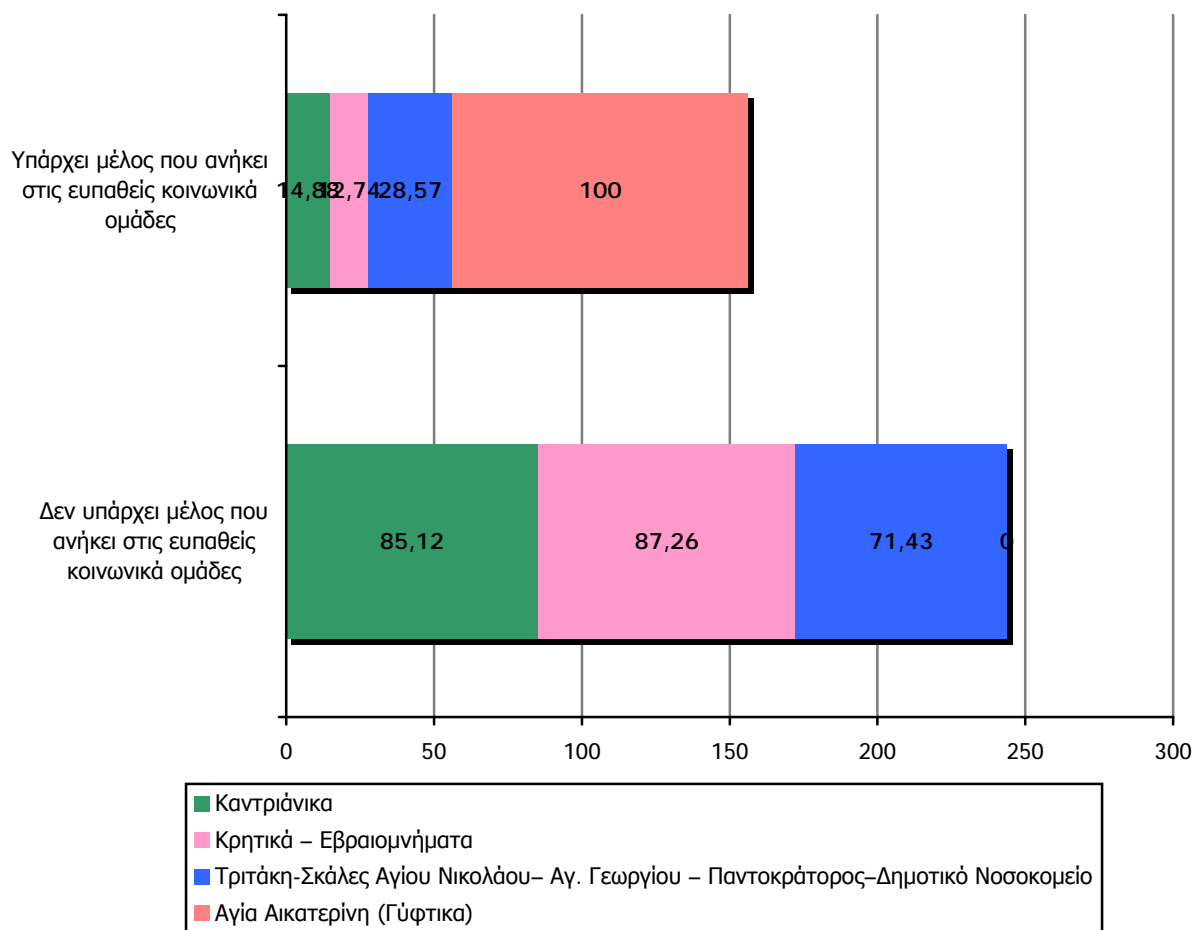
Πίνακας 34

Ο ένας στους πέντε κατοίκους της περιοχής μελέτης κατά δήλωση των ερωτώμενων ανήκει σε κάποια ομάδα πληθυσμού η οποία έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από ότι η πλειοψηφία (πίνακας 33). Στα Γύφτικα το ποσοστό αυτό είναι 100% όπως είναι φυσικό. Μεγάλο ποσοστό εμφανίσθηκε και στην περιοχή Τριτάκη κλπ όπου διαμένει πληθυσμός οικονομικών μεταναστών και αναφέρονται προβλήματα σε σχέση με αυτήν την ομάδα.

	Καντριάνικα	Κρητικά Εβραϊομνήματα	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου- Αγ. Γεωργίου - Παντοκράτορος- Δημοτικό Νοσοκομείο	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)
Υπάρχει μέλος που ανήκει στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	14,88	12,74	28,57	100,0
Δεν υπάρχει μέλος που ανήκει στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	85,12	87,26	71,43	0,00
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 35

Αναλυτικά στοιχεία για τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες	% Στο σύνολο των μελών των νοικοκυριών	% Στο σύνολο των μελών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες
Να έχει έρθει από άλλη χώρα με την θέλησή του (Μετανάστες)	8,42	40,9
Είναι τσιγγάνος	7,41	36,2
Έχει κάποια αναπηρία	3,25	15,7
Είχε διαμένει σε άλλη χώρα και ξαναγύρισε (Παλινοστούντες)	0,79	4,1
Είναι πρώην χρήστες ουσιών ή άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία απεξάρτησης ή νυν χρήστης	0,34	1,8
Είναι αποφυλακισμένος – Φυλακισμένος	0,22	1,0
Έχει κάποια ψυχική ασθένεια	0,11	0,3

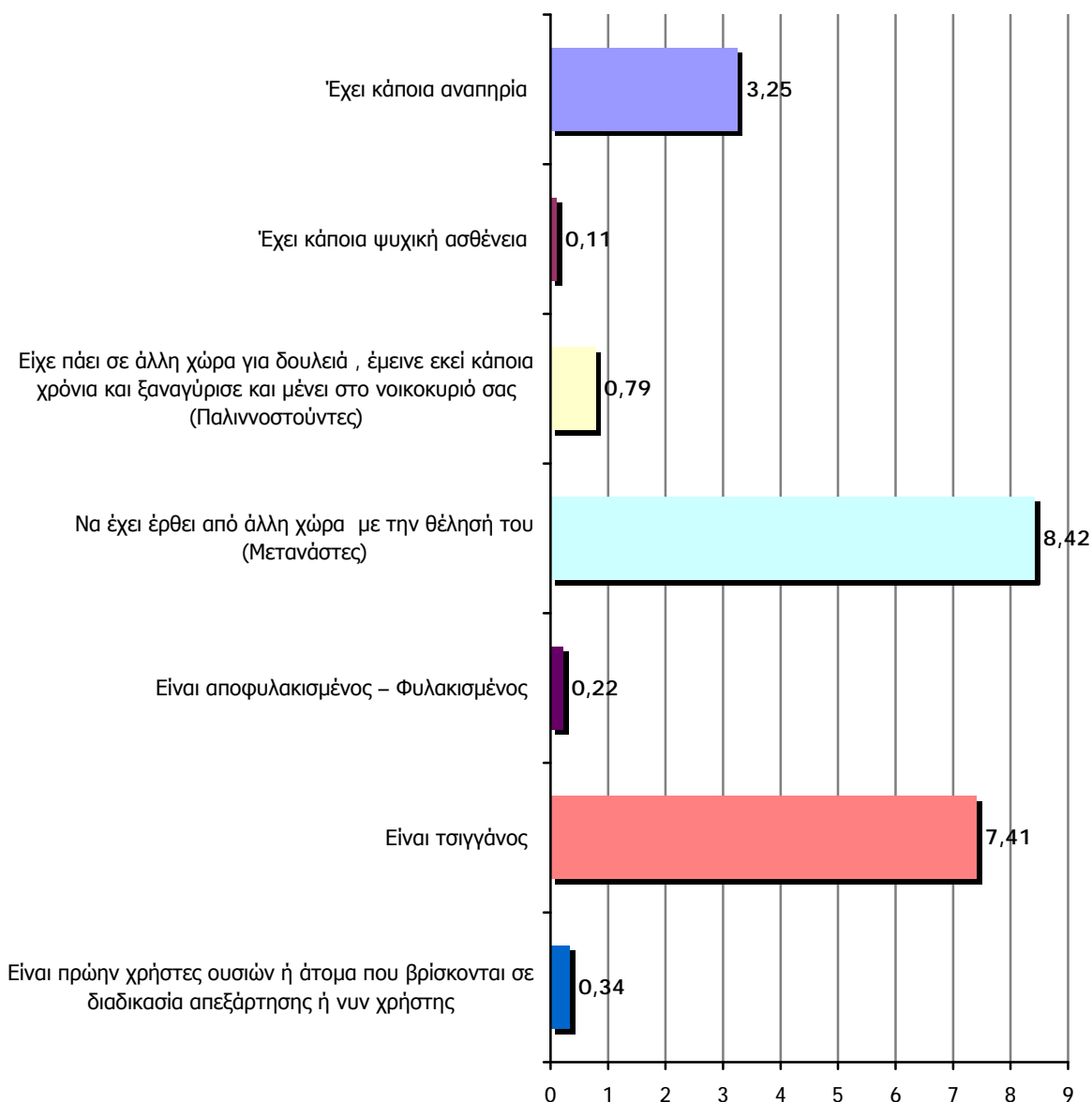

Σύνολο	20,54	100,0
--------	-------	-------

Πίνακας 36

Οι οικονομικοί μετανάστες αποτελούν το 8,42% του πληθυσμού της περιοχής μελέτης (πίνακας 35).

Αναλυτικά στοιχεία για τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες στο σύνολο των μελών των νοικοκυριών

% Στο σύνολο των μελών των νοικοκυριών	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
Έχει κάποια αναπηρία	4,76	3,82	0,84	2,94
Έχει κάποια ψυχική ασθένεια	-	-	-	1,47
Είχε πάει σε άλλη χώρα για δουλειά, έμεινε εκεί κάποια χρόνια και ξαναγύρισε και μένει στο νοικοκυριό σας (Παλινοστούντες)	0,59	-	3,36	-
Να έχει έρθει από άλλη χώρα με την θέλησή του (Μετανάστες)	3,57	3,18	21,00	-
Είναι αποφυλακισμένος	-	-	-	1,47
Είναι τσιγγάνος	5,95	5,73	3,36	100,0
Είναι πρώην χρήστες ουσιών ή άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία απεξάρτησης	-	-	-	1,47
Σύνολο % ύπαρξης ευπαθών κοινωνικά ομάδων ανά περιοχή	14,88	12,74	28,57	100,0

Πίνακας 37

Εκτός από την περιοχή Γύφτικα όπου το σύνολο των κατοίκων είναι τσιγγάνοι, το 28,57% των κατοίκων στην περιοχή Τριτάκη κλπ ανήκει σε κάποια από τις «ειδικές» ομάδες, το 14,88% των κατοίκων της περιοχής Καντριάνικα και το 12,74 της Κρητικά – Εβραιομνήματα.

Κεφάλαιο Γ: Απασχόληση – Ανεργία

Απασχόληση – Ανεργία

	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	ΠΑΤΡΑ *
** Ενεργός πληθυσμός	41,27	36,3
Μη ενεργός πληθυσμός	58,73	63,7

Πίνακας 38

* Πηγή: Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας για την πόλη της Πάτρας
Γραφείο Δοξιάδη Απρίλιος 1994

** στον ενεργό πληθυσμό υπολογίσθηκαν οι εργαζόμενοι και οι άνεργοι. Στην μη ενεργό εντάχθηκαν όσοι ήταν ηλικίας κάτω των 15 ετών, οι μαθητές άνω των 15 ετών, οι φοιτητές, οι συνταξιούχοι, οι ασχολούμενες με τα οικιακά, και όσοι δεν μπορούσαν ή δεν ήθελαν να εργαστούν.

ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	%
Εργαζόμενοι	76,09
Άνεργοι	23,91
Σύνολο	100,0

Πίνακας 39

Υπάρχει το ενδεχόμενο το ποσοστό της ανεργίας να υπερεκτιμάται ελαφρά εξαιτίας λάθος δηλώσεων (συνειδητά ή μη) των ερωτώμενων.

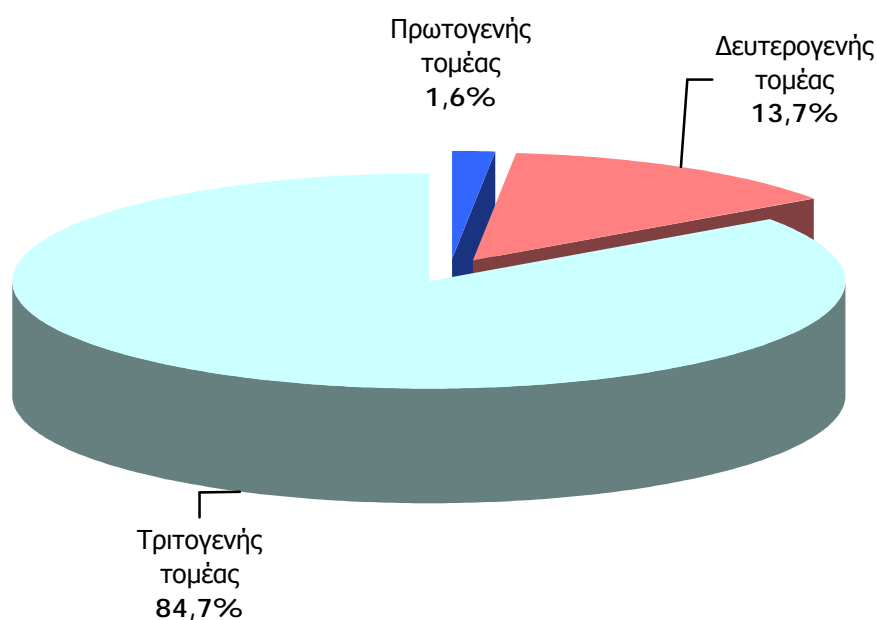
Εργαζόμενοι

Τομέας επαγγελματικής ενασχόλησης ερωτώμενων

	%
Πρωτογενής τομέας	1,6
Δευτερογενής τομέας	13,7
Τριτογενής τομέας	84,4

Πίνακας 40

Το 84,4 των εργαζόμενων απασχολούνται στον τριτογενή τομέα της οικονομίας (πίνακας 40) Σύμφωνα με προηγούμενες έρευνες (πίνακας 41) το ίδιο ποσοστό για το σύνολο της πόλης ήταν 77,8% το 1994 και 53,4 το 1981. Η συμμετοχή του τριτογενή τομέα στην απασχόληση όχι μόνο είναι συντριπτική αλλά αυξάνεται με πολύ γοργό ρυθμό.

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ (1971 – 1993)

ΕΤΟΣ	ΤΟΜΕΑΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ		
	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ
1971	7,7	40,5	51,8
1981	3,3	43,3	53,4
1993	1,0 (*)	21,2 (*)	77,8 (*)

Πίνακας 41*Πηγή: Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας για την πόλη της Πάτρας Γραφείο Δοξιάδη Απρίλιος 1994

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	%
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ – ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ	2,2
ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	1,5
ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ	8,1
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	11,8
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	7,4
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	2,6
ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ	4,1
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ	14,1
ΕΡΓΑΤΗΣ	5,2
ΑΓΡΟΤΗΣ	0,4

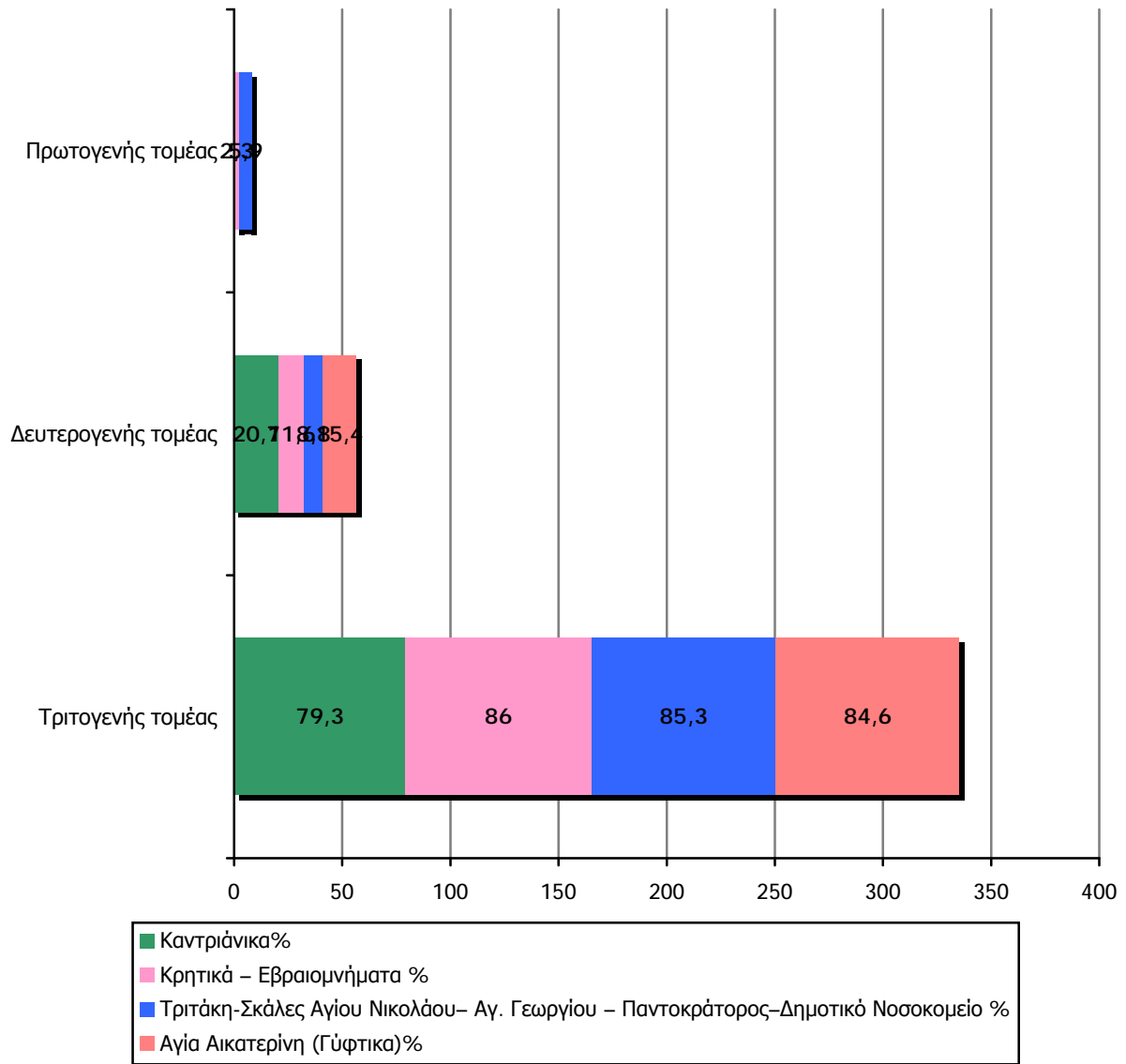
Πίνακας 42

Ένα πολύ σημαντικό εύρημα της έρευνας είναι ότι από τους εργαζόμενους το 14,1% είναι αυτόαπασχολούμενοι και λιγότεροι είναι υπάλληλοι.

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
Πρωτογενής τομέας	-	2,3	5,9	-
Δευτερογενής τομέας	20,7	11,6	8,8	15,4
Τριτογενής τομέας	79,3	86,0	85,3	84,6
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 43

Σημαντικό εύρημα είναι η σημαντική συμμετοχή του δευτερογενή τομέα απασχόλησης στους απασχολούμενους της περιοχής Καντριάνικα.

Άνεργοι

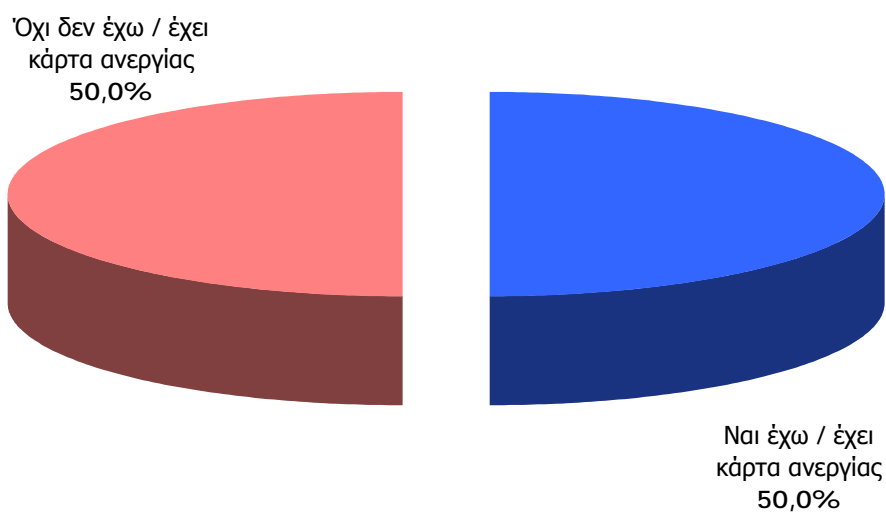
Κατοχή ή όχι κάρτας ανεργίας

Από την ερώτηση: «**Είστε γραμμένοι στον ΟΑΕΔ; Έχετε κάρτα ανεργίας; Μπορώ να την δω;**»

	%
Ναι έχω / έχει κάρτα ανεργίας	50,0
Όχι δεν έχω / έχει κάρτα ανεργίας	50,0

Πίνακας 44

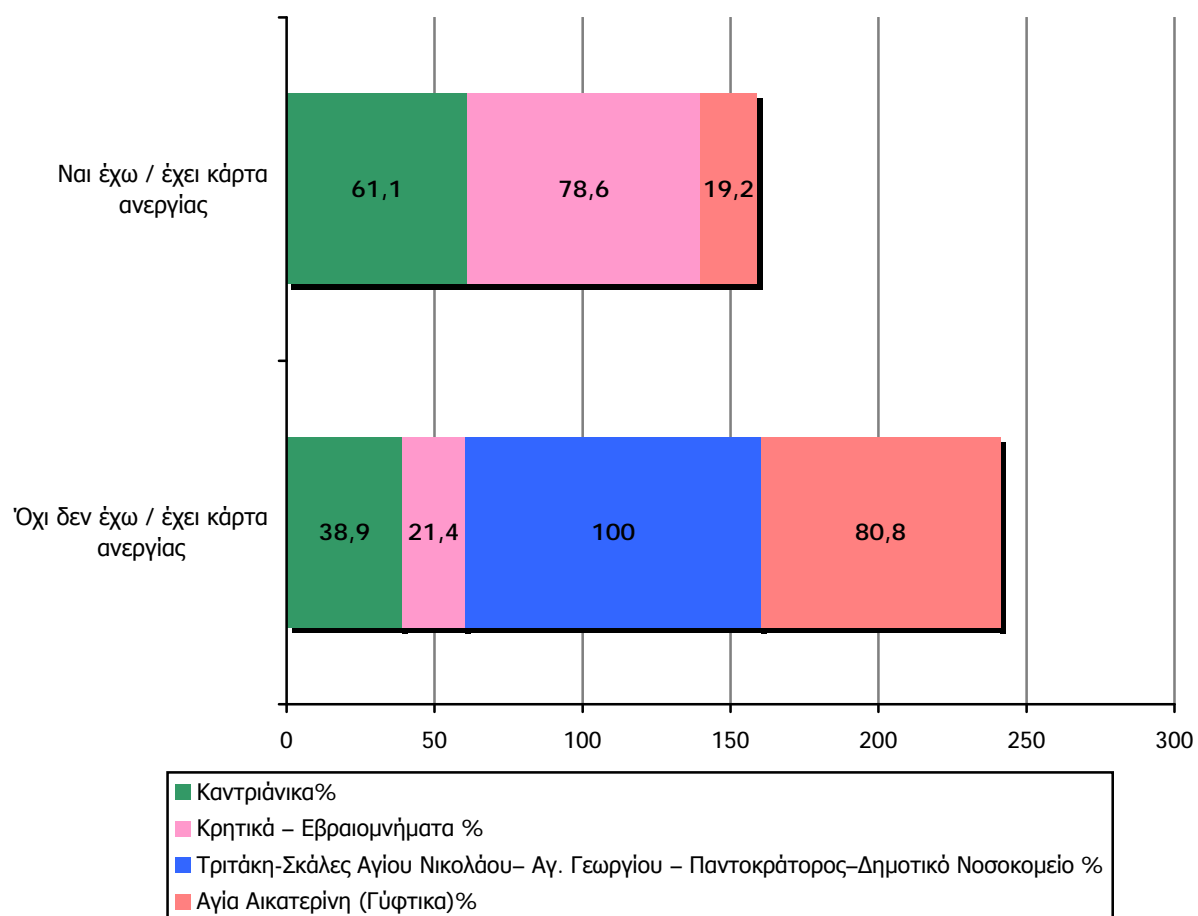
Ένα πολύ σημαντικό εύρημα είναι ότι από όσους δήλωσαν άνεργοι (και είχαν τις προϋποθέσεις να θεωρηθούν άνεργοι) ο ένας στους δύο δεν διαθέτει κάρτα ανεργίας.

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
Ναι έχω / έχει κάρτα ανεργίας	61,10	78,60	-	19,20
Όχι δεν έχω / έχει κάρτα ανεργίας	38,90	21,40	100,00	80,80

Πίνακας 45

Σχολική διαρροή

Από την ερώτηση: «Μας είπατε ότι ο ..... πού είναι κάτω των 18ετών δεν παρακολουθεί το γυμνάσιο / λύκειο. Για ποιο λόγο;»

στο σύνολο των μαθητών γυμνασίου και λυκείου	%
Σχολική διαρροή	16,0
Έπρεπε να εργαστεί	4,0
Δεν τα κατάφερε στο σχολείο	2,0
Άλλος λόγος Ποιος;	10,0

Πίνακας 46

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
Έπρεπε να εργαστεί	-	50,00	-	-
Δεν τα κατάφερε στο σχολείο	-	25,00	-	-
Άλλος λόγος	-	25,00	-	100

Πίνακας 47

Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα και καταναλωτική ισχύ

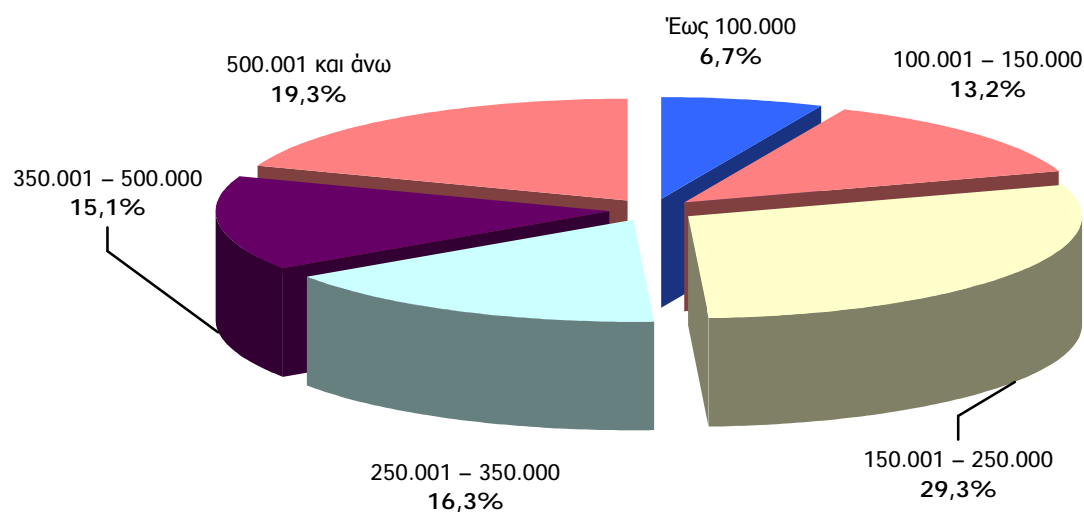
Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα

Από την ερώτηση: «Ποιο είναι το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα της οικογένειας από όλες τις πηγές;»

	%
Έως 100.000	6,7
100.001 – 150.000	13,2
150.001 – 250.000	29,3
250.001 – 350.000	16,3
350.001 – 500.000	15,1
500.001 και άνω	19,3
Μ.Ο.	366.660 δρχ.

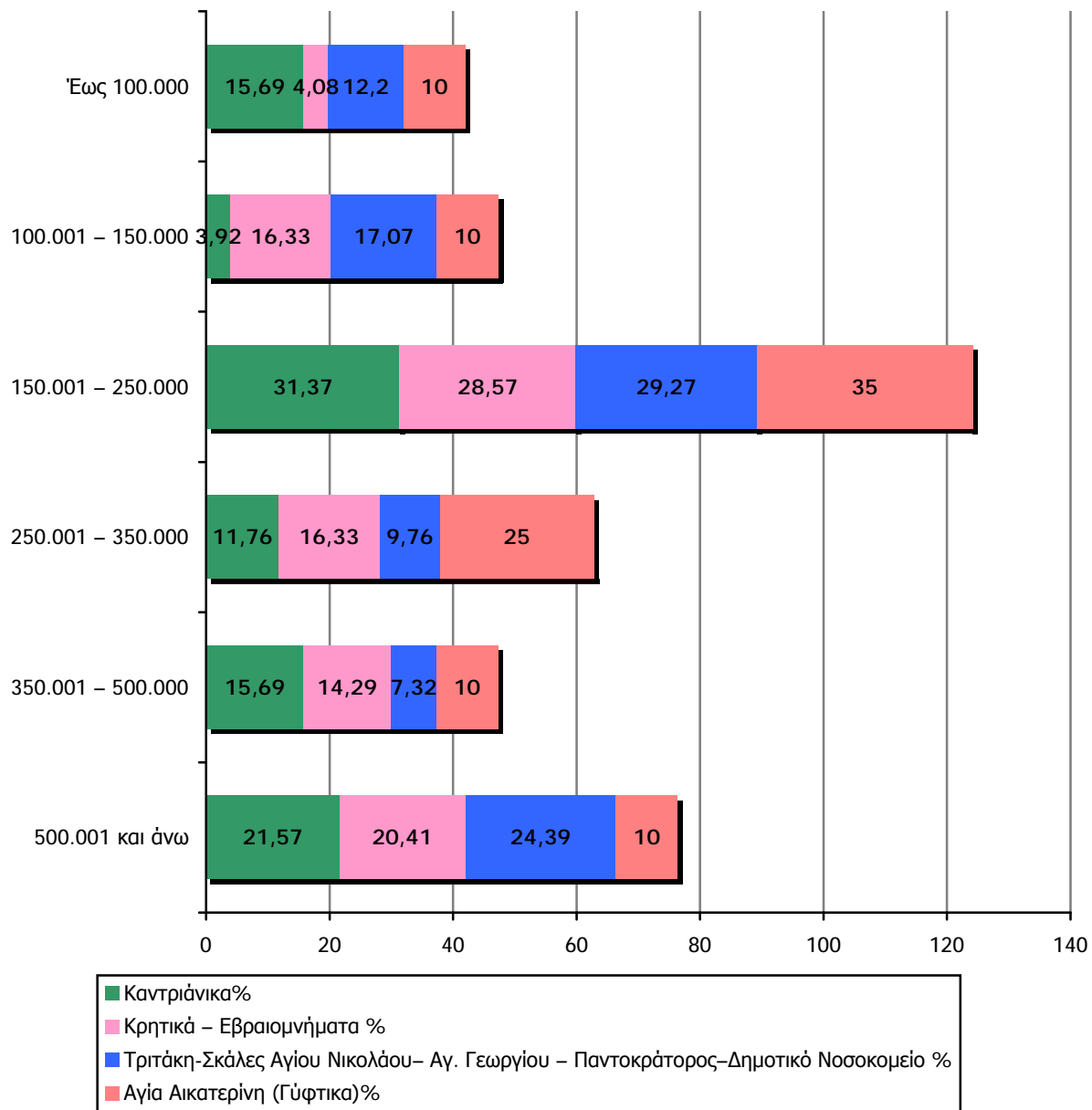
Πίνακας 48

Το μέσο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα από όλες τις πηγές είναι 366.660 δρχ. Σύμφωνα με την έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών της ΕΣΥΕ το μέσο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος είναι 463.863 δρχ.

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραϊομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
Έως 100.000	15,69	4,08	12,20	10,00
100.001 – 150.000	3,92	16,33	17,07	10,00
150.001 – 250.000	31,37	28,57	29,27	35,00
250.001 – 350.000	11,76	16,33	9,76	25,00
350.001 – 500.000	15,69	14,29	7,32	10,00
500.001 και άνω	21,57	20,41	24,39	10,00
Μ.Ο	355.206	377.673	510.073	257.400

Πίνακας 49

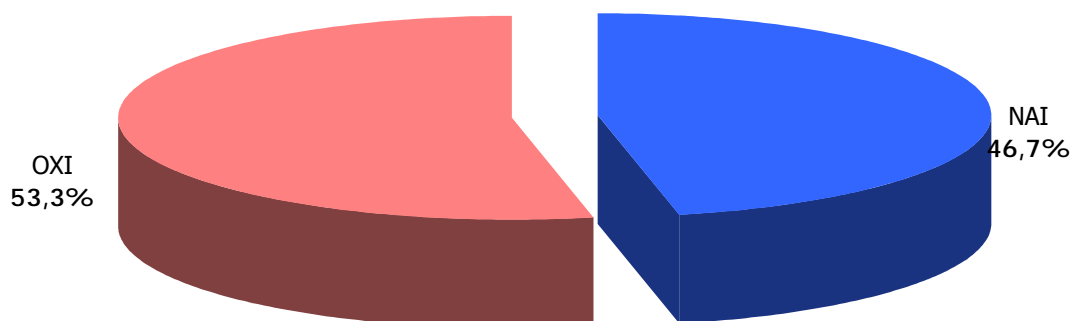

Κατοχή αυτοκινήτου

Από την ερώτηση: «Στο νοικοκυριό έχετε αυτοκίνητο;»

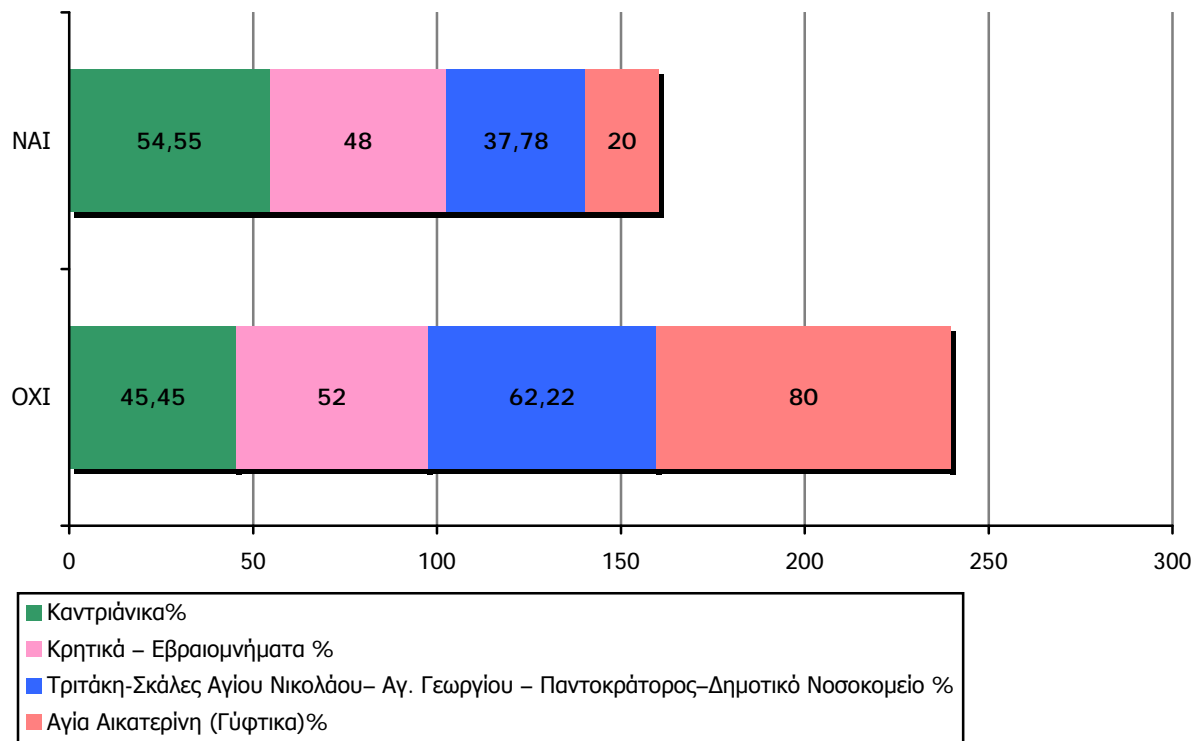
	%
ΝΑΙ	46,7
ΟΧΙ	53,3

Πίνακας 50

	Καντριά νικα %	Κρητικά – Εβραϊομ ήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίν η (Γύφτικα) %
ΝΑΙ	54,55	48,00	37,78	20,00
ΟΧΙ	45,45	52,00	62,22	80,00

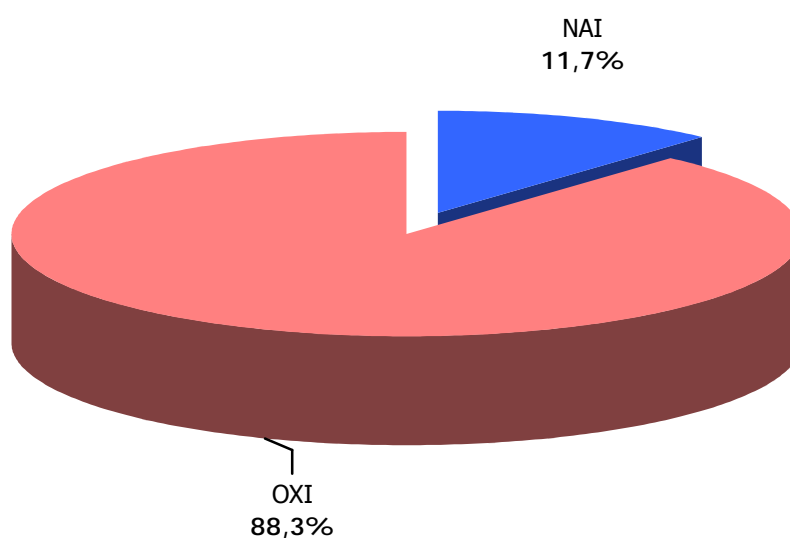
Πίνακας 51

Από την ερώτηση: «Έχετε δεύτερο αυτοκίνητο;»

	%
ΝΑΙ	11,7
ΟΧΙ	88,3

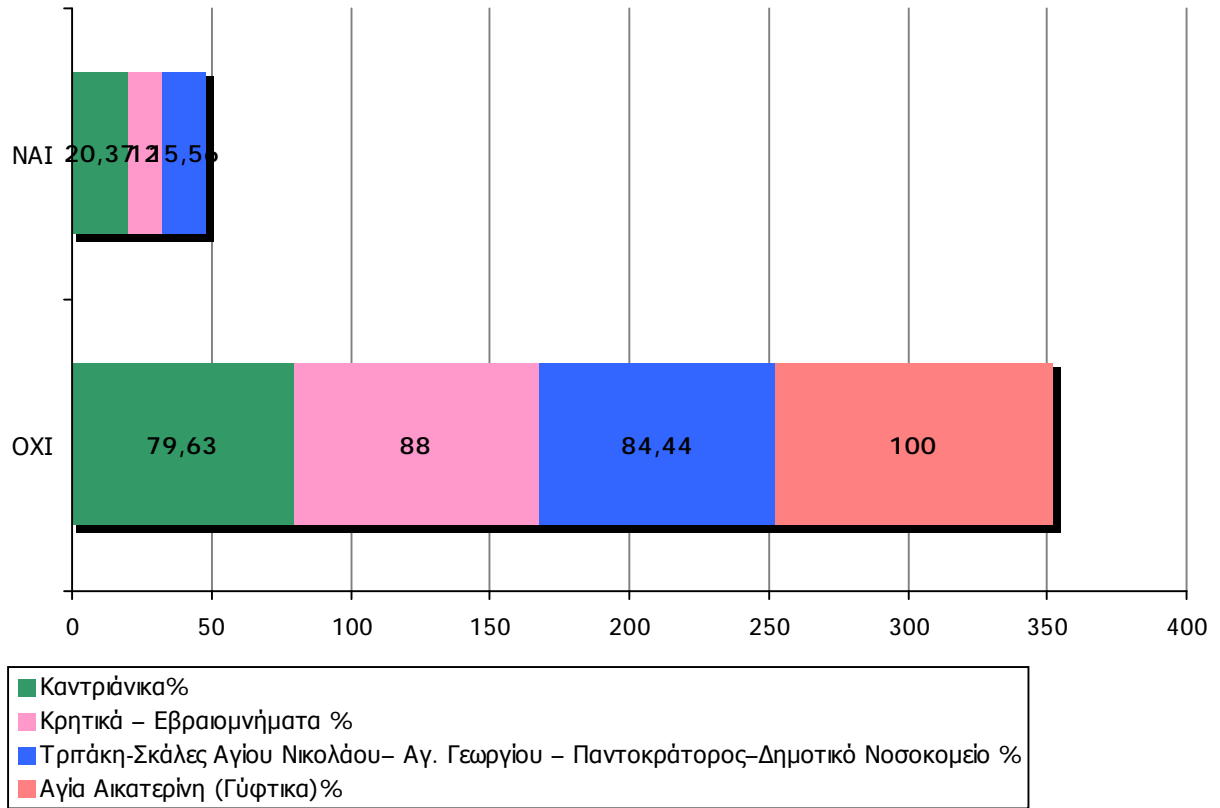
Πίνακας 52

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
ΝΑΙ	20,37	12,00	15,56	-
ΟΧΙ	79,63	88,00	84,44	100,00

Πίνακας 53

Ιδιοκατοίκηση

Από την ερώτηση: «**Το σπίτι σας είναι...**»

	ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	ΠΑΤΡΑ*
Ιδιόκτητο	73,3	65,0
Ενοικιαζόμενο	26,7	33,0**

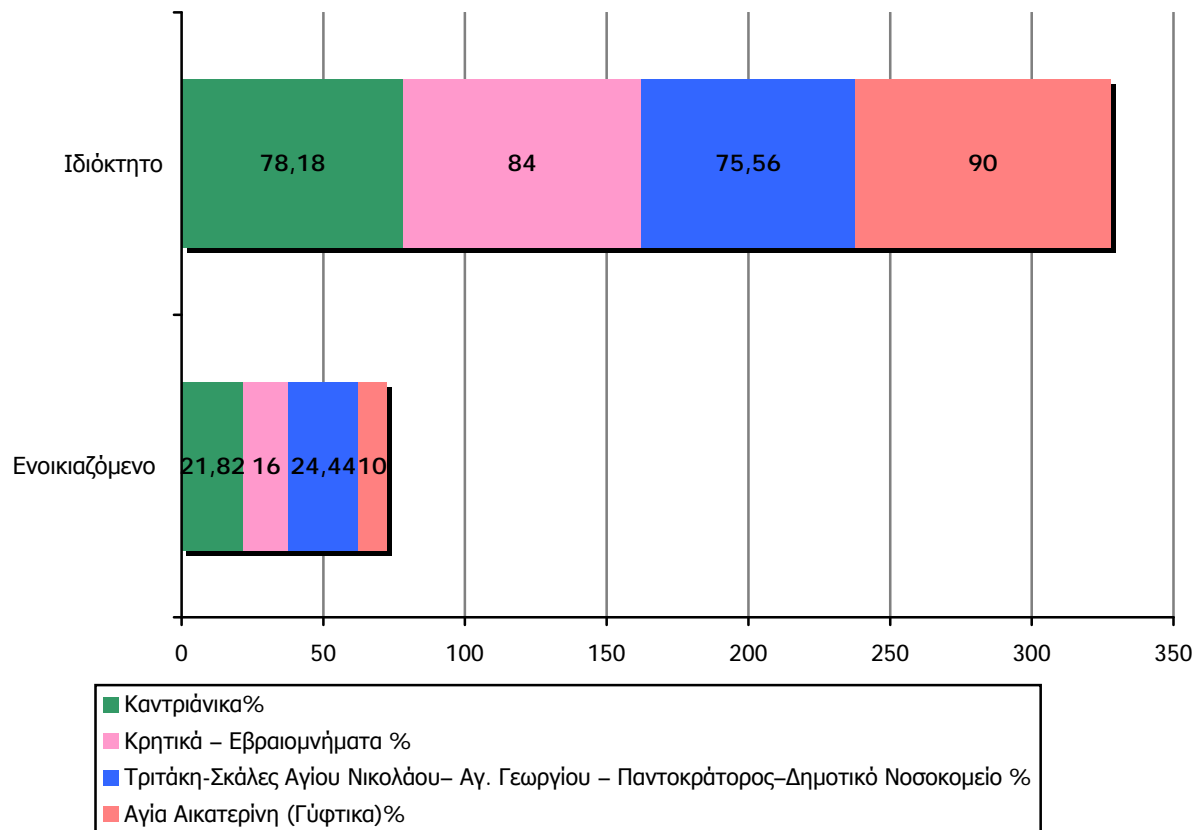
Πίνακας 54

*Γενική μελέτη μεταφορών και κυκλοφορίας για την πόλη της Πάτρας (Γραφείο Δοξιάδη Απρίλιος 1994)

** Το υπόλοιπο ποσοστό 2% είναι δωρεάν παροχή

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
Ιδιόκτητο	78,18	84,00	75,56	90,00
Ενοικιαζόμενο	21,82	16,00	24,44	10,00

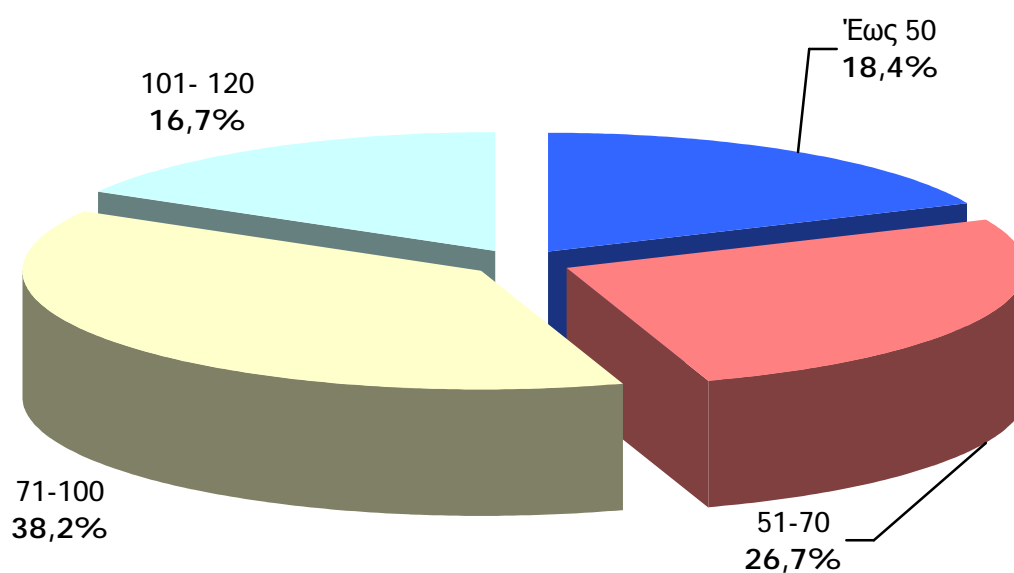
Πίνακας 55

Από την ερώτηση: «Πόσα τετραγωνικά μέτρα είναι _____ τ.μ.»

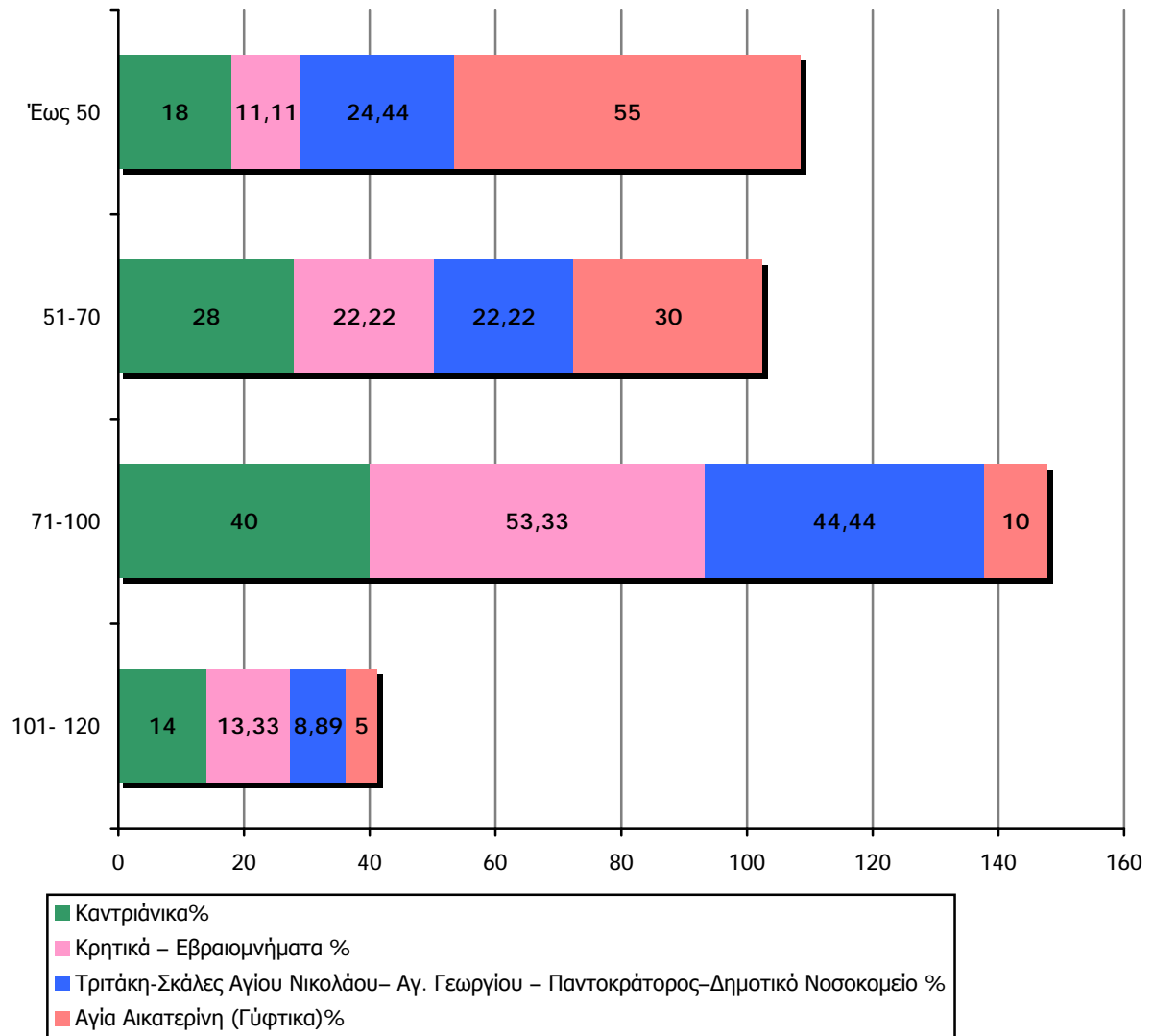
	%
Έως 50	18,4
51-70	26,7
71-100	38,2
101- 120	16,7

Πίνακας 56

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
Έως 50	18,00	11,11	24,44	55,00
51-70	28,00	22,22	22,22	30,00
71-100	40,00	53,33	44,44	10,00
101- 120	14,00	13,33	8,89	5,00

Πίνακας 57

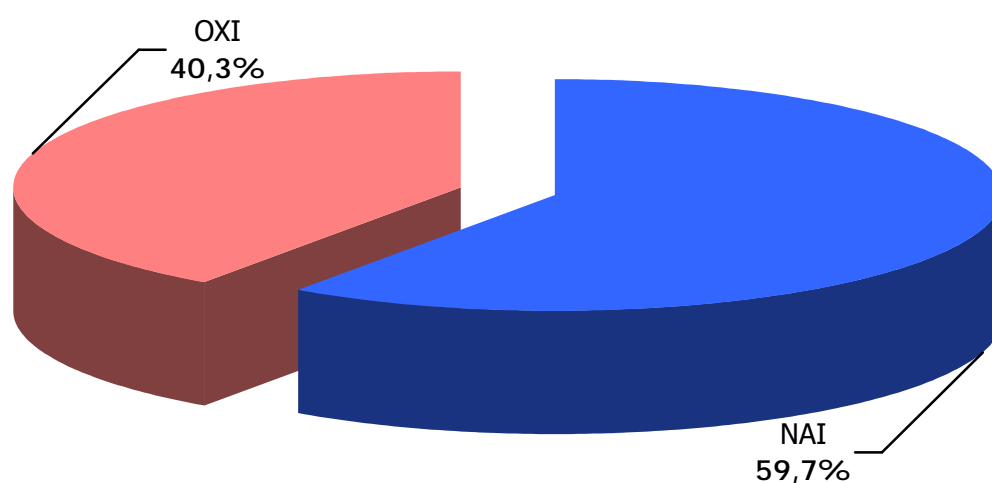

Κατοχή κινητού τηλεφώνου

Από την ερώτηση: «Έχετε κινητό τηλέφωνο;»

	%
ΝΑΙ	59,7
ΟΧΙ	40,3

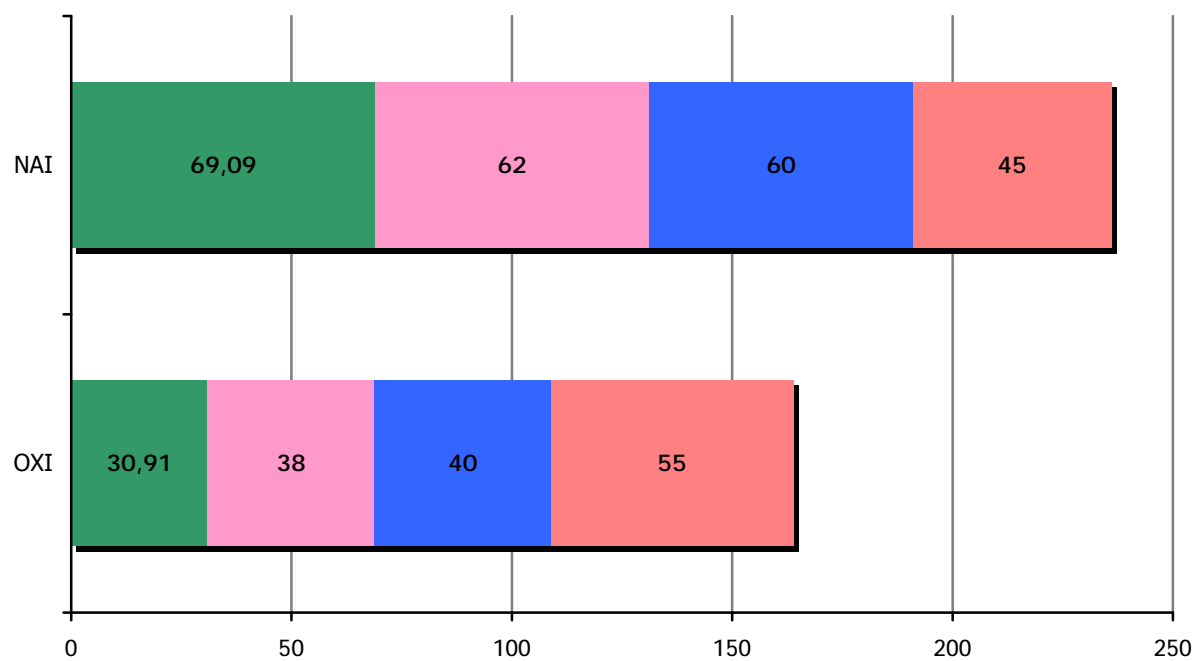
Πίνακας 58

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
ΝΑΙ	69,09	62,00	60,00	45,00

ΟΧΙ	30,91	38,00	40,00	55,00
-----	--------------	--------------	--------------	--------------

Πίνακας 59

■ Καντριάνικα%
■ Κρητικά - Εβραϊομνήματα %
■ Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου- Αγ. Γεωργίου - Παντοκράτορος-Δημοτικό Νοσοκομείο %
■ Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα)%

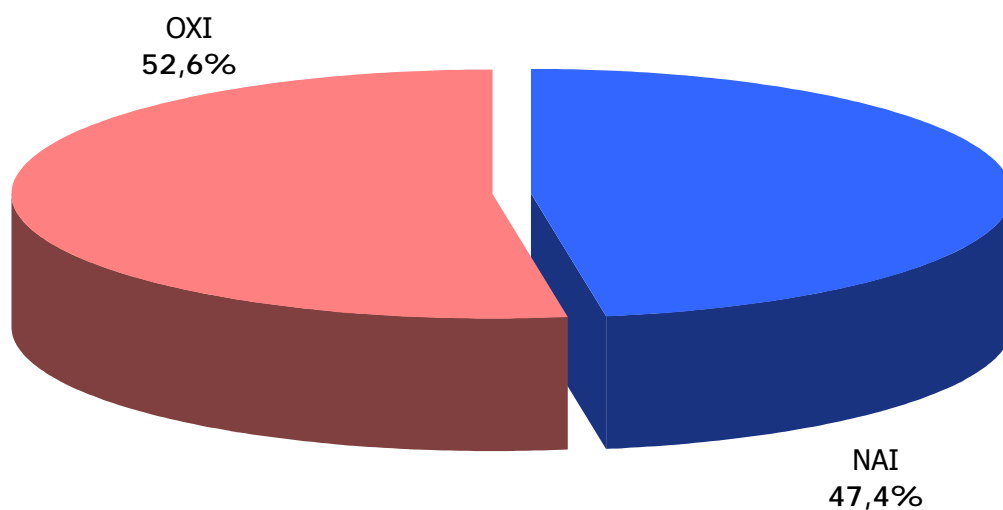

Βαθμός αποταμιεύσεων και χρήσης πιστωτικής κάρτας

Από την ερώτηση: «Έχετε λογαριασμό στην τράπεζα;»

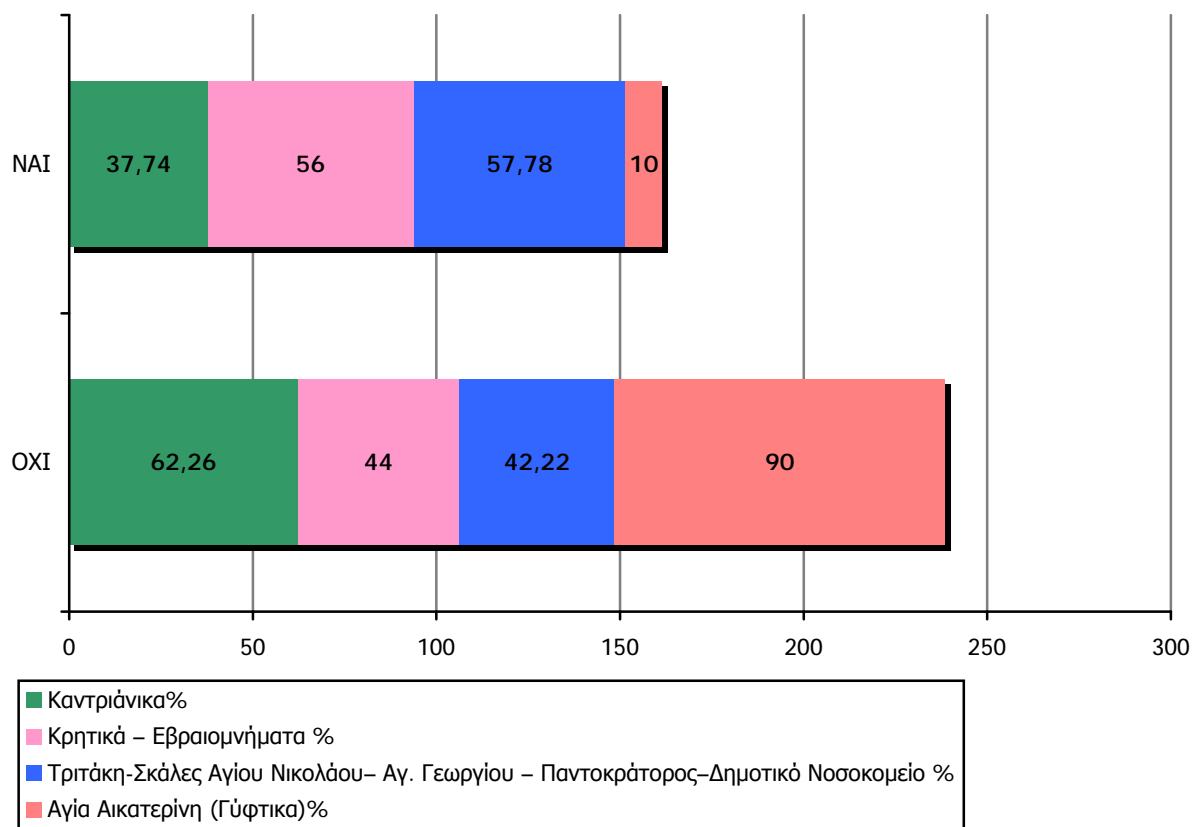
	%
ΝΑΙ	47,4
ΟΧΙ	52,6

Πίνακας 60

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
ΝΑΙ	37,74	56,00	57,78	10,00
ΟΧΙ	62,26	44,00	42,22	90,00

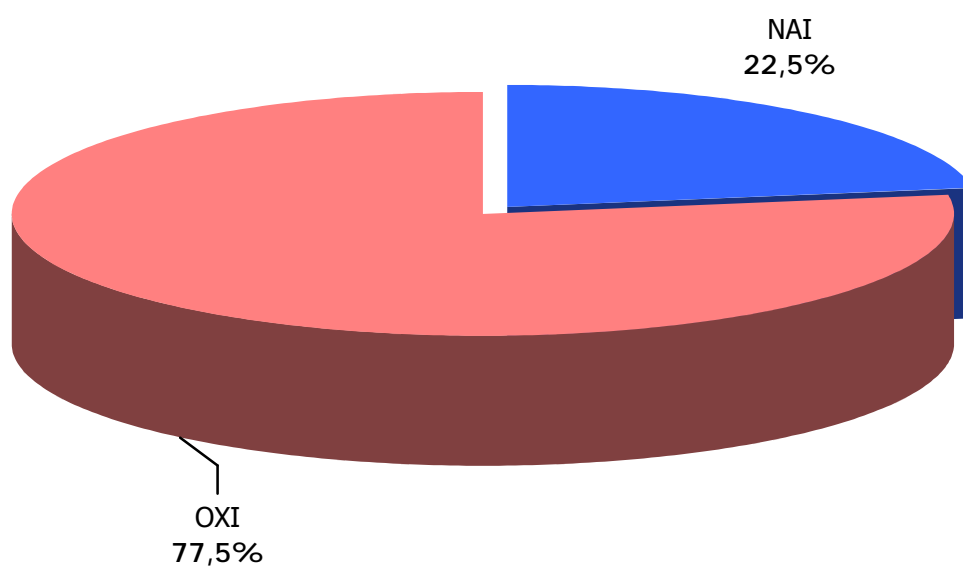
Πίνακας 61

Από την ερώτηση: «Έχετε πιστωτική κάρτα;»

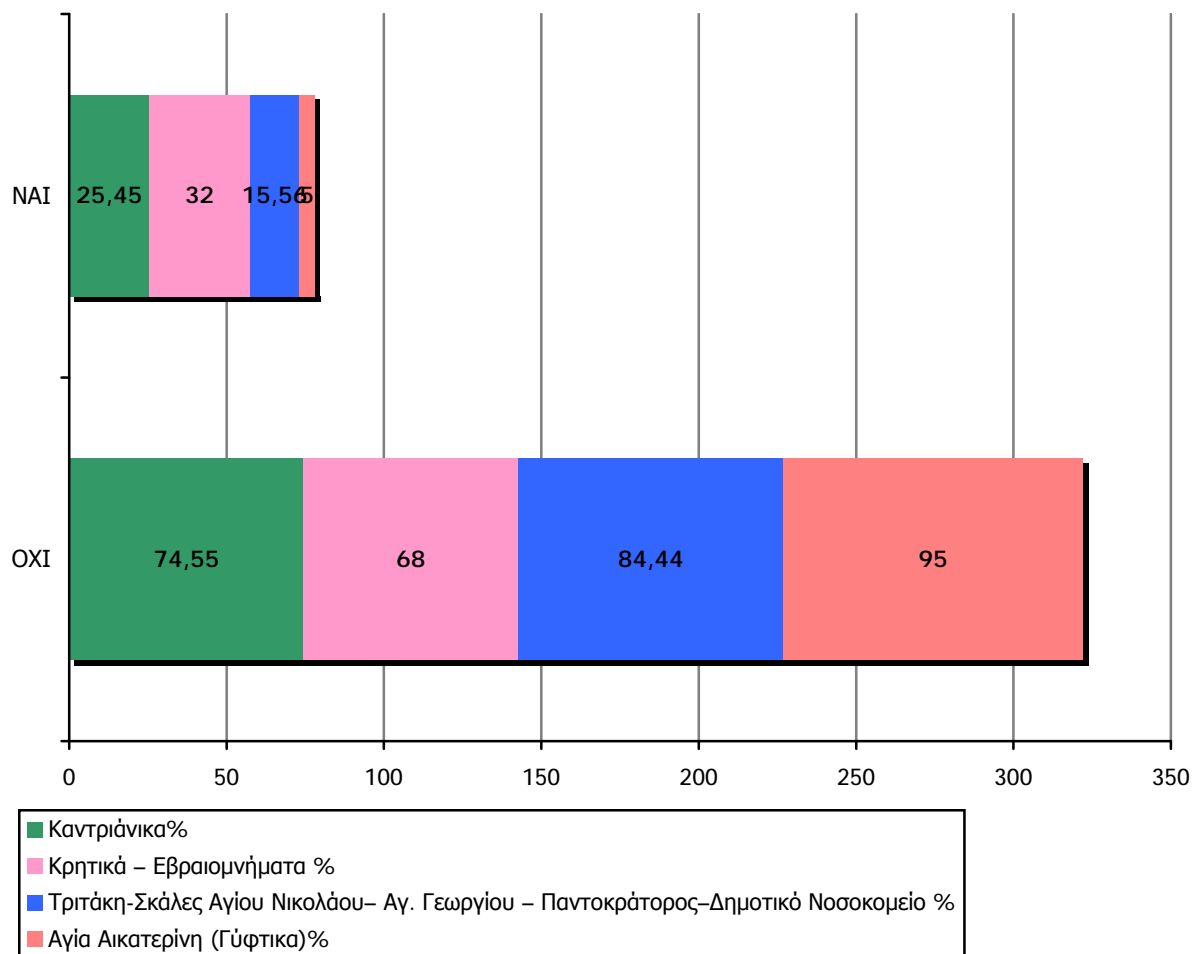
	%
ΝΑΙ	22,5
ΟΧΙ	77,5

Πίνακας 62

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
ΝΑΙ	25,45	32,00	15,56	5,00
ΟΧΙ	74,55	68,00	84,44	95,00

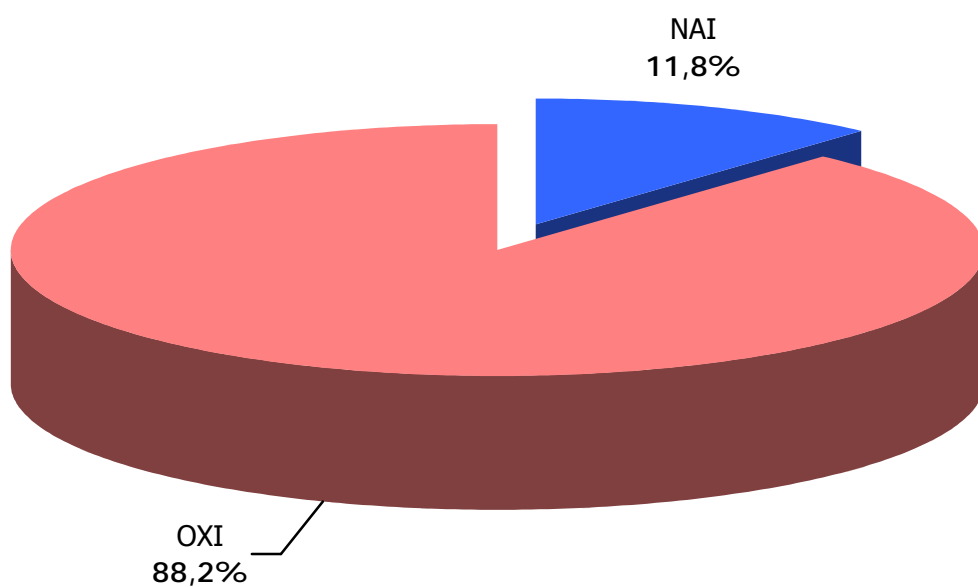
Πίνακας 63

Από την ερώτηση: «**Είχατε ή έχετε μετοχές στο χρηματιστήριο, ομόλογα, αμοιβαία;**»

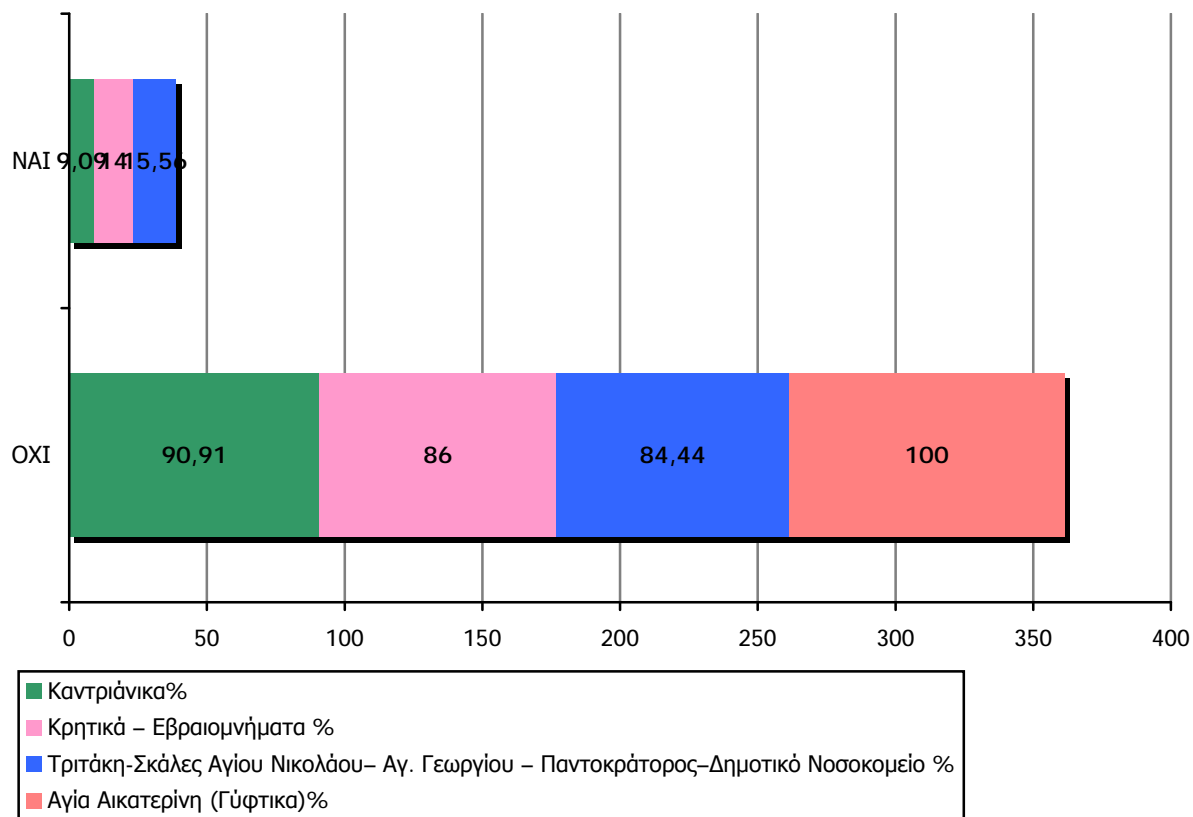
	%
ΝΑΙ	11,7
ΟΧΙ	87,8

Πίνακας 64

	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
ΝΑΙ	9,09	14,00	15,56	-
ΟΧΙ	90,91	86,00	84,44	100,00

Πίνακας 65

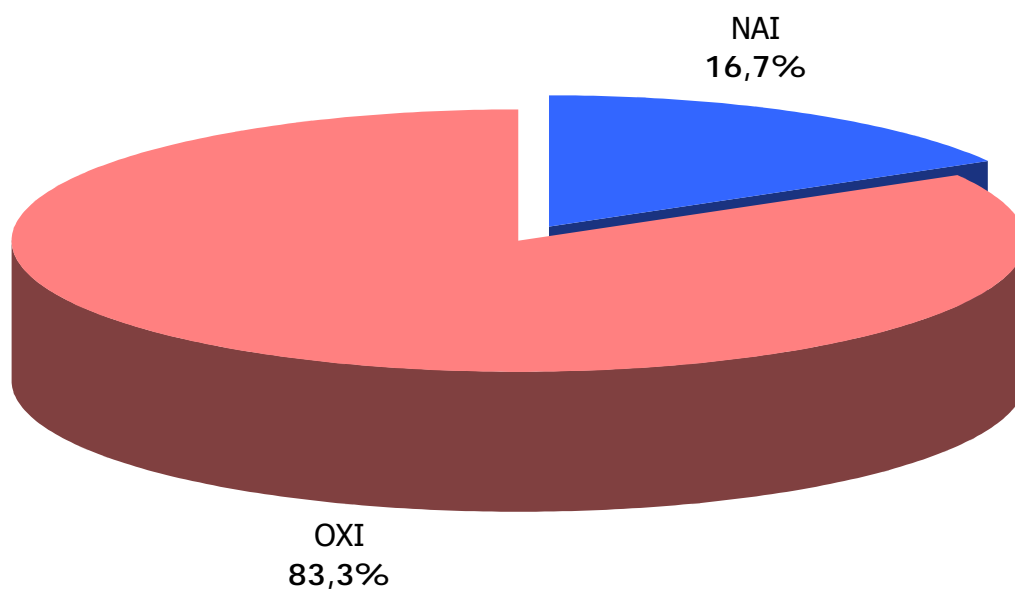

Κατοχή Η/Υ

Από την ερώτηση: «Έχετε ηλεκτρονικό Υπολογιστή;»

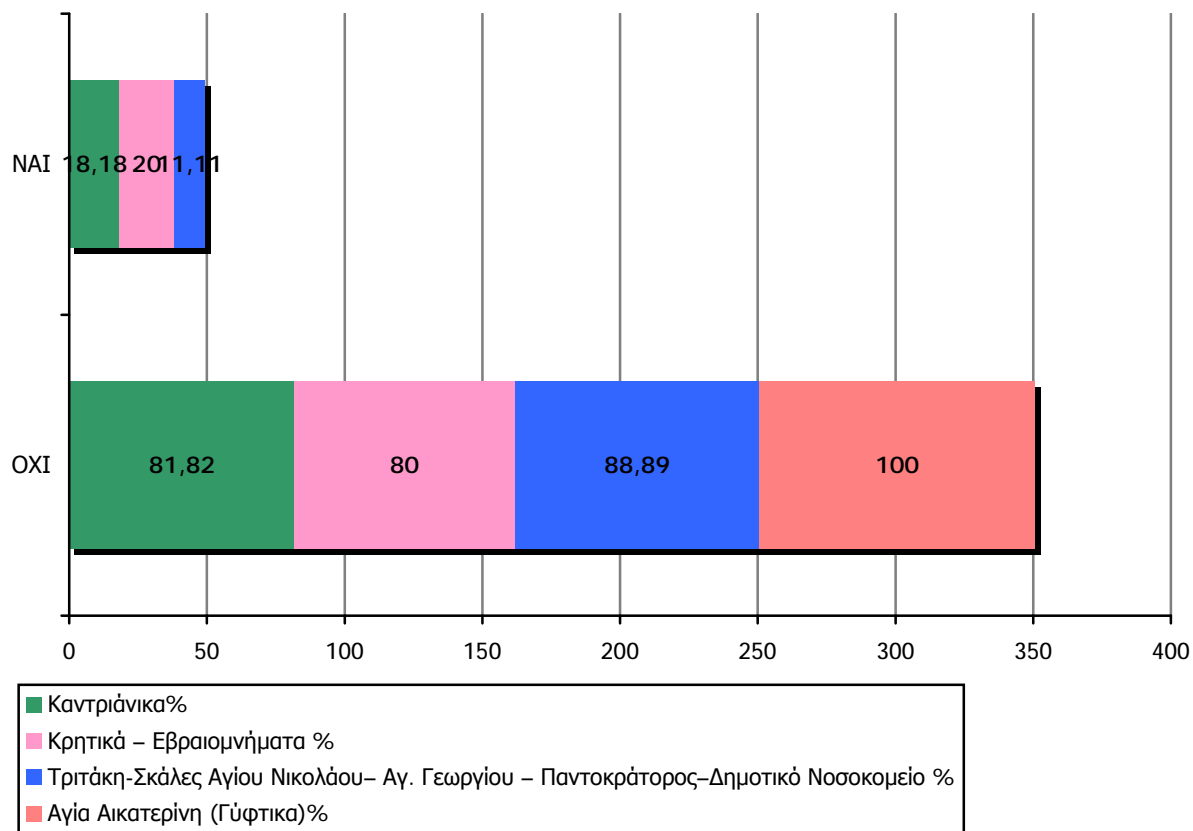
	%
ΝΑΙ	16,8
ΟΧΙ	83,6

Πίνακας 66

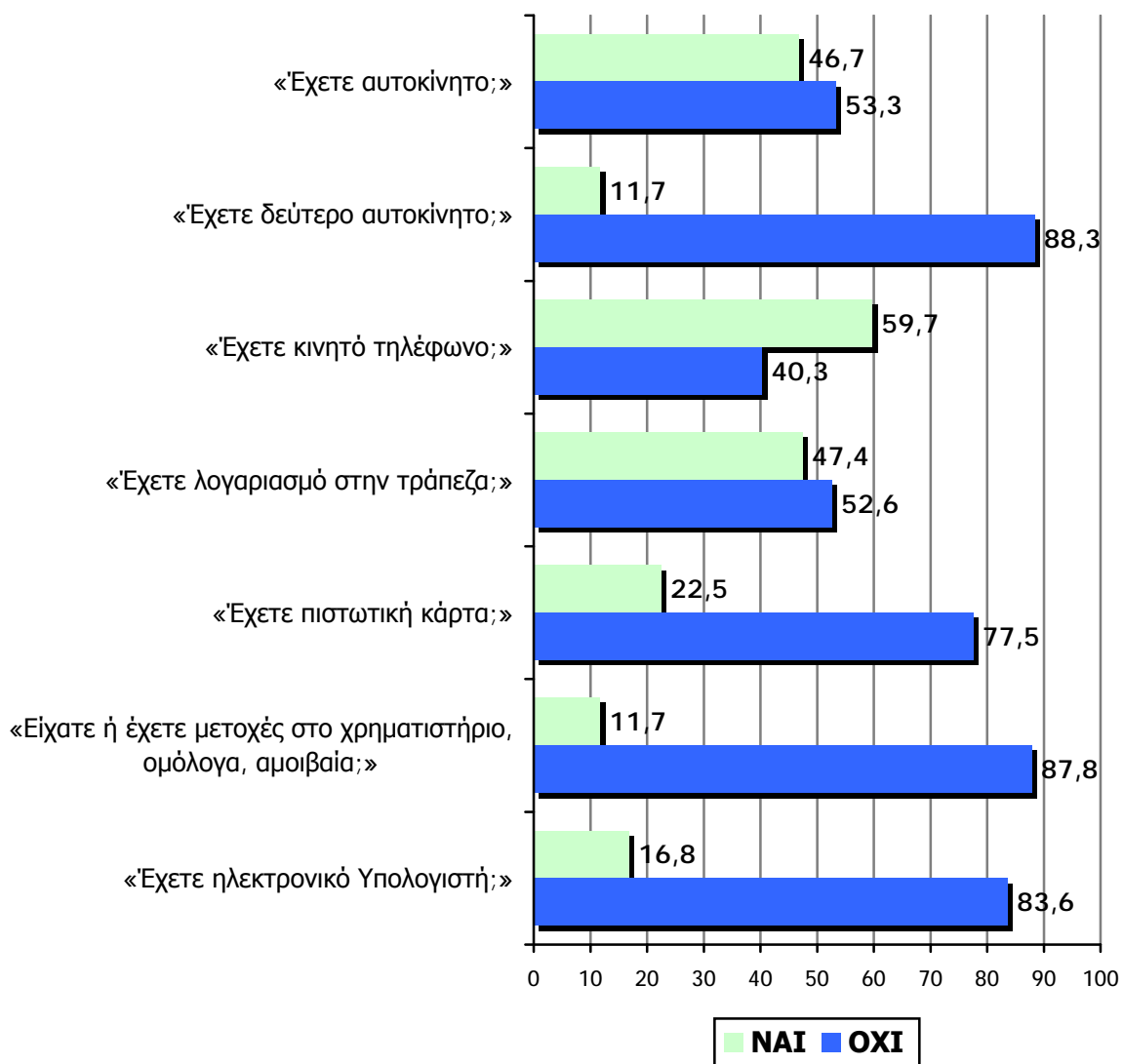
	Καντριάνικα %	Κρητικά – Εβραιομνήματα %	Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου– Αγ. Γεωργίου – Παντοκράτορος– Δημοτικό Νοσοκομείο %	Αγία Αικατερίνη (Γύφτικα) %
ΝΑΙ	18,18	20,00	11,11	-
ΟΧΙ	81,82	80,00	88,89	100,00

Πίνακας 67

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ- ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ - ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Όπως φάνηκε από την περιγραφή του αστικού, περιβαλλοντικού και κοινωνικοοικονομικού προφίλ της περιοχής, υπάρχει φανερή ανάγκη παρεμβάσεων οι οποίες θα στοχεύουν στην ολοκληρωμένη αναβάθμισή τους.

Το Επιχειρησιακό Σχέδιο στηριζόμενο στις βασικές αρχές που διέπουν το σύγχρονο σχεδιασμό των αστικών περιοχών στην Ε.Ε δηλ. την προστασία και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος στηριγμένη στις αρχές της αειφορίας, την κοινωνική και οικονομική αναζωογόνηση του αστικού χώρου, την καταπολέμηση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, των ίσων ευκαιριών στην απασχόληση, την πρόσβαση στην πληροφορία, προτείνει μια σειρά έργων και δράσεων, με στόχο την βελτίωση της ζωής των κατοίκων της Π.Ε σε όλες τους τις συνιστώσες και την δημιουργία προτύπων για περαιτέρω αντίστοιχες προσπάθειες, σε άλλες περιοχές της πόλης με αντίστοιχα κρίσιμα και έντονα προβλήματα.

Οι στόχοι του προτεινόμενου σχεδίου σχετίζονται με θέματα πολεοδομικής ανασυγκρότησης, βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης, ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας, ανάπτυξης απασχόλησης, πρόληψης αρνητικών κοινωνικών φαινομένων, εύκολης πρόσβασης στην πληροφορία και ενεργοποίησης των κοινωνικών ομάδων της Π.Ε

Αναλυτικότερα οι στόχοι της πρότασης περιλαμβάνουν:

- § Βελτίωση αστικού περιβάλλοντος και αισθητική αναβάθμιση της Π.Ε
- § Βελτίωση της προσπελασιμότητας στις υποπεριοχές της Π.Ε
- § Δημιουργία προϋποθέσεων εύκολης πρόσβασης στην πληροφόρηση και ενεργοποίησης των πολιτών
- § Υποστήριξη ομάδων πληθυσμού που έχουν υποστεί ή κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό για κοινωνική & επαγγελματική ένταξη
- § Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού και ενίσχυση απασχόλησης
- § Υποβοήθηση της επιχειρηματικότητας
- § Ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς

- § Βελτίωση γνώσεων και δεξιοτήτων των κατοίκων της περιοχής
- § Προώθηση της ισότητας ευκαιριών ανδρών και γυναικών

Αναμένεται ότι από την εφαρμογή του προγράμματος θα επιτευχθεί μια σειρά σύνθετων στόχων που θα αλλάξουν ριζικά την εικόνα της Π.Ε

Παράλληλα θα επιτευχθεί η λειτουργική αναβάθμιση της Π.Ε και θα προσελκυσθούν νέες οικονομικές δραστηριότητες, που θα απευθύνονται όχι μόνο σε κατοίκους της περιοχής αλλά και σε επισκέπτες αφού η προβλεπόμενη βελτίωση της ελκτικότητας της περιοχής, θα έχει σαν αποτέλεσμα και την προσέλκυση τουριστών στην περιοχή. Παράλληλα η εφαρμογή του προγράμματος θα συμβάλλει στην πρόληψη αρνητικών κοινωνικών φαινομένων, που είναι ιδιαίτερα έντονα στην Π.Ε.

Επίσης αναμένεται βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου και δημιουργία συνθηκών πολιτιστικής και τουριστικής αναβάθμισης.

Τέλος όλα τα ανωτέρω θα συμβάλλουν καθοριστικά στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής καλύπτοντας τις ανάγκες των κατοίκων της Π.Ε.

Για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων, η πρόταση προβλέπει την εφαρμογή μέτρων και την υλοποίηση δράσεων και έργων, που θα συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προαναφερθέντων προβλημάτων.

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ.

Στο παρόν κείμενο παρουσιάζουμε την σκοπιμότητα των προτεινόμενων για χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ έργων.

Η έρευνα έγινε για λογαριασμό της Αναπτυξιακής Δημοτικής Επιχείρηση Πάτρας (ΑΔΕΠ) μετά από ανάθεση στην εταιρία Data Research. Η ανάθεση αυτή έγινε για λόγους αντικειμενικής σύγκρισης των στοιχείων με αυτά που η ΑΔΕΠ έχει για την περιοχή του Δήμου Πάτρας, με αυτά που έχουν προκύψει από συλλογή στοιχείων από άλλες πηγές (ΕΣΥΕ, Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης) και με αυτά που διαθέτει από προηγούμενες έρευνες που η ίδια έχει πραγματοποιήσει σε εντοπισμένες περιοχές όπως στην περίπτωση της συνοικίας Αγ. Αικατερίνης και άλλων.

Σκοπός της έρευνας ήταν να καταγράψει σε αυστηρά δομημένο ερωτηματολόγιο πληροφορίες ποσοτικού χαρακτήρα σχετικά με χαρακτηριστικά δημογραφίας, απασχόλησης, ανεργίας και μόρφωσης του πληθυσμού της υπό διερεύνηση περιοχής. Η περιοχή της έρευνας και τα επιμέρους τμήματα που την αποτελούν ορίσθηκαν από την ΑΔΕΠ και αφορούν τη προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης.

Η συλλογή των πληροφοριών έγινε από τις 19 έως τις 24 Μαρτίου 2002. το μέγεθος του δείγματος ήταν 299 νοικοκυριά και στηρίζεται σε 891 άτομα.

Αξιοποιήθηκε το «κλασικό» σχήμα δειγματοληψίας το οποίο χρησιμοποιείται σε έρευνες νοικοκυριών με τη χρήση προσωπικών συνεντεύξεων. Είναι η στρωματοποιημένη, πολυσταδιακή τυχαία δειγματοληψία. Η μεθοδολογία αυτή επιλέχθηκε με στόχο την καλύτερη αντιπροσώπηση του πληθυσμού από το επιλεγέν δείγμα και στην αύξηση της ακρίβειας των αποτελεσμάτων. Έτσι, μπορούμε να πούμε πως από την έρευνα αυτή προκύπτουν κάποια στοιχεία τα οποία είναι στατιστικά σημαντικά και κάποια που είναι ενδεικτικά.

Η ΑΔΕΠ μελετώντας τα στοιχεία αυτά διέγνωσε τις ανάγκες του πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης και μέσα από τα στοιχεία αυτά προσπάθησε να κάνει συγκεκριμένες προτάσεις για να αντήσει σε αυτές τις ανάγκες, είναι επίσης σημαντικό να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι σε πολλές προτεινόμενες Δομές το στοιχείο της καινοτομίας είναι προεξάρχον.

Οι καινοτομίες μάλιστα αυτές προκύπτουν από την προσπάθειά μας οι προτεινόμενες υπηρεσίες μας να είναι απόλυτα προσαρμοσμένες στις ανάγκες του πληθυσμού μας αλλά και ευέλικτες – αναπροσαρμόσιμες (βλέπε περιγραφή σχετικά με την καινοτομία).

Πληθυσμό υπο διερεύνηση αποτέλεσε το σύνολο του πληθυσμού των περιοχών που η ΑΔΕΠ δήλωσε, δηλαδή οι κάτοικοι των περιοχών Καντριάνικα, Κρητικά- Εβραιομνήματα, Τριτάκη, Σκάλες Αγίου Νικολάου- Αγ. Γεωργίου - Παντοκράτορος – δημοτικό Νοσοκομείο και Αγία Αικατερίνη. Τα αποτελέσματα της παρούσης έρευνας που αφορούν το σύνολο της περιοχής είναι σταθμισμένα ενώ τα αποτελέσματα ανά περιοχή είναι αστάθμιστα.

Στην περιοχή μελέτης οι γυναίκες αποτελούν το 53,7% του πληθυσμού και οι άνδρες το 46,3% (πίνακας 20). Τα ποσοστά αυτά είναι σημαντικά διαφορετικά από αυτά της Πάτρας, της Αχαΐας αλλά και της Ελλάδας για την ίδια χρονική περίοδο (πίνακας 21). Η απόκλιση αυτή οφείλεται στην σύνθεση του πληθυσμού στην περιοχή Τριτάκη – Αγ. Νικολάου- Παντοκράτορος όπου οι γυναίκες είναι κατά πολύ περισσότερες από τους άνδρες (πίνακας 22). Το στοιχείο αυτό το λάβαμε ιδιαίτερως υπόψη μας στις προτεινόμενες κοινωνικές δομές (βλέπε περιγραφή «ΚΔΑΠ»- ενότητα Δ) και δώσαμε έμφαση στην ενδυνάμωση του ρόλου της Γυναίκας και πολύ περισσότερο στις ενέργειες εκείνες που δίνουν ίσες ευκαιρίες στην προώθηση στην αγορά Εργασίας.

Η περιοχή μελέτης είναι μια περιοχή με πιο ηλικιωμένο πληθυσμό από τον μέσο όρο της πόλης αλλά και της Ελλάδας. Έως 14 ετών είναι το 13,2% του πληθυσμού της πόλης το αντίστοιχο ποσοστό είναι 18,82% και στην χώρα 17,34%. Αντίθετα στην ηλικία από 70 ετών και άνω τοποθετείται το 13,3% του πληθυσμού της περιοχής όταν στην πόλη είναι το 7,44% του πληθυσμού και στην Ελλάδα το 9,81%.

Η περιοχή μελέτης από την άποψη του μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων της υστερεί κατά πολύ του μέσου όρου της πόλης. Το 15% δηλώνει ότι ποτέ δεν ολοκλήρωσε το δημοτικό και το 28% ότι ολοκλήρωσε μόνο το δημοτικό (πίνακας 26). Μετά-δευτεροβάθμια εκπαίδευση δήλωσαν λιγότεροι από τους μισούς από ότι ισχύει στην υπόλοιπη Πάτρα.

Οι διαφορές στο μορφωτικό επίπεδο και μεταξύ των κατοίκων των περιοχών παρουσιάζονται έντονες (πίνακας 27). Η περιοχή Κρητικά – Εβραιομνήματα έχει κατοίκους με υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης και φυσικά τα Γύφτικα είναι περιοχή της οποίας οι κάτοικοι σχεδόν στο σύνολον τους είναι αναλφάβητοι ή λειτουργικά

αναλφάβητοι. Ως αντισταθμιστικό μέτρο του χαμηλού επιπέδου κάναμε προτάσεις με έμφαση στην Πληροφόρηση και τις υποστηρικτικές της ενέργειες. Λάβαμε υπόψη μας επίσης στις προτεινόμενες δράσεις σχετικά με την Υποστήριξη των Τσιγγάνων (βλέπε περιγραφή «Γραφείου Υποστήριξης Τσιγγάνων» - Ενότητα Δ) τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής της ομάδας που δεν περιορίζονται φυσικά μόνο στο επίπεδο εκπαίδευσης.

Το 3,4% του πληθυσμού των ερωτώμενων δήλωσαν ότι έχουν πάρει μέρος σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (πίνακας 28). Αυτός ο πληθυσμός προέρχεται κυρίως από την περιοχή Κρητικά – Εβραιομνήματα (πίνακας 29).

Μόνο το 31,5% του πληθυσμού της περιοχής δήλωσε ότι εργάζεται αυτήν την στιγμή (πίνακας 31). βέβαια το ποσοστό αυτό είναι πολύ μεγαλύτερο στα Καντριάνικα (πίνακας 32) και ακόμη μικρότερο στα Γύφτικα. Άνεργοι δηλώνουν το 9,8% του συνόλου του πληθυσμού που εκτός από τα Γύφτικα, όπως ήταν αναμενόμενο, εκφράστηκε με ένταση και στα Καντριάνικα. Στη συνοικία αυτή τα θέματα της απασχόλησης έχουν ιδιαίτερη σημασία γιατί οι συνταξιούχοι είναι πολύ πιο λίγοι. Η αντίθετη κατάσταση εκφράζεται στην περιοχή Τριτάκη κλπ στην οποία διαμένει μεγάλο ποσοστό συνταξιούχων και νοικοκυρών. Στις προτεινόμενες ενέργειες κατάρτισης έχουμε λάβει υπόψη μας το εκπαιδευτικό προφίλ της περιοχής παρέμβασης και παρουσιάζουμε ιδέες με στόχο την προώθηση στην απασχόληση (βλέπε Περιγραφή Ενεργειών Κατάρτισης Ενότητα Δ).

Ο ένας στους πέντε κατοίκους της περιοχής μελέτης φαίνεται πως ανήκει σε κάποια από τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες πληθυσμού (ποσοστό 79,46%) η οποία όμως έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά από ότι η πλειοψηφία (πίνακας 33). Στα Γύφτικα το ποσοστό αυτό είναι φυσικό. Οι προτάσεις συνολικά είναι προσανατολισμένες στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, σε όλους όσους έχουν υποστεί κοινωνικό αποκλεισμό ή κινδυνεύουν (βλέπε περιγραφές προτεινόμενων Δομών - Ενότητα Δ).

Μεγάλο ποσοστό επίσης εμφανίσθηκε και στην περιοχή Τριτάκη, όπου το 28,57% των κατοίκων της περιοχής Καντριάνικα και το 12,74 της περιοχής Κρητικά – Εβραιομνήματα. Τα ποσοστά αυτά εμφανίζονται ιδιαίτερα υψηλά λόγω του ότι διαμένει πληθυσμός οικονομικών μεταναστών και αναφέρονται προβλήματα σε σχέση με αυτήν την ομάδα (Μετανάστες, Παλιννοστούντες). Οι οικονομικοί μετανάστες αποτελούν το 8,42% του πληθυσμού της περιοχής μελέτης (πίνακας 35).

Και πάλι δεν είναι τυχαία η επιλογή μας με την οποία δημιουργούνται ισχυροί πυρήνες παρέμβασης με ιδιαίτερο χαρακτήρα:

Το κτίριο του «Δημοτικού Βρεφοκομείου» στον οποίο ήδη στεγάζεται ο Παιδικός Σταθμός της περιοχής και η Σχολή Γονέων και στο οποίο προτείνεται να στεγαστεί επίσης και το «ΚΔΑΠ».

Ένα πολύ σημαντικό εύρημα είναι ότι από όσους δήλωσαν άνεργοι (και είχαν τις προϋποθέσεις να θεωρηθούν άνεργοι) ο ένας στους δύο δεν διαθέτει κάρτα ανεργίας. Στο σημείο αυτό μπορούμε να υποθέσουμε ότι είναι θέμα κατάλληλης πληροφόρησης και ενεργοποίησης των πολιτών. Όπως υπάρχει επίσης το ενδεχόμενο το ποσοστό της ανεργίας να υπερεκτιμάται ελαφρά εξαιτίας λάθος δηλώσεων (συνειδητά ή μη) των ερωτώμενων.

Για τα θέματα της εκπαίδευσης τα στοιχεία είναι πιο δύσκολα να ερμηνευτούν για διάφορους λόγους όπως οι πρόσφατες αλλαγές που δρομολογήθηκαν στην οργάνωση της σε Τεχνικά Επαγγελματικά Λύκεια , Τεχνολογικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια κ.α. Το σημαντικότερο εύρημα φαίνεται πως είναι το ποσοστό της Σχολικής διαρροής το οποίο και επιβεβαιώνεται από την Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και ανέρχεται στο 16,0%. Οι λόγοι διακοπής της Εκπαίδευσης που εμφανίζονται ως αναγκαιότητα εργασίας (το 4,0%) ή οι δυσκολίες στην εκπαίδευση (το 2,0%) χρειάζονται μεγαλύτερη διεύρυνση όπως επίσης και το 10% που δηλώνει «Άλλους λόγους». Το συντριπτικό αλλά αναμενόμενο αποτέλεσμα της Σχολικής Διαρροής και γενικότερα της άρνησης ένταξης στο εκπαιδευτικό σύστημα είναι στην περιοχή των Τσιγγάνων.

Τέλος, αναφορικά με το οικονομικά επίπεδο των κατοίκων της περιοχής παρέμβασης, το μέσο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα από τις πηγές που αναφέρονται στο αναλυτικό Report της έρευνας είναι 366,660 δρχ. Είναι δηλαδή κατά πολύ κατώτερο από το μέσο μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος αφού σύμφωνα με την έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας αυτό ανέρχεται στις 463,863 δρχ.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα στοιχεία της έρευνας αποδεικνύουν την αναγκαιότητα δυναμικής παρέμβασης στην επιλεγμένη περιοχή τόσο για τα έργα ανάπλασης που προτείνονται για χρηματοδότησης μέσα από το ΕΤΠΑ όσο και για τη δημιουργία νέων Κοινωνικών Δομών που προτείνονται για χρηματοδότηση μέσα από το ΕΚΤ.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΤΠΑ

1^η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ:

ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ Ε.Π

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Η βασική ιδέα του προτεινόμενου Επιχειρησιακού Σχεδίου είναι η αναζωογόνηση αυτών των υποπεριοχών.

Η 1^η Κατηγορία Πράξεων περιλαμβάνει μια σειρά από έργα ανάπτυξης και λειτουργεί συνεκτικά για τις υπόλοιπες κατηγορίες πράξεων του Ε.Σ.

Η γενική σχεδιαστική φιλοσοφία είναι «η μετατροπή οδών των περιοχών αυτών σε οδούς ήπιας κυκλοφορίας» (Traffic Calming).

- § Με αυτή την τεχνική αποδίδεται η περιοχή κύρια σε χρήση πεζών , παιδιών, ηλικιωμένων, ΑΜΕΑ και κατοχυρώνονται δικαιώματα ασφαλούς κοινωνικής επαφής.
- § Θεσπίζονται διευκολύνσεις για κίνηση , προσπέλαση και στάση ατόμων των ανωτέρω ομάδων (όρια ταχύτητας, ειδικές ρυθμίσεις για ΑΜΕΑ, παιδικά καροτσάκια, συστήματα σήμανσης για άτομα με ειδικές ανάγκες , κ.λ.π.)
- § Δημιουργούνται πεζόδρομοι με πρόβλεψη για έκτακτη διάβαση οχημάτων (ασθενοφόρα, πυροσβεστικά, απορριμματοφόρα, μεταφορά υλικών - επίπλων)
- § Δημιουργούνται πεζόδρομοι που επιτρέπουν την κίνηση των τροχοφόρων μέχρις ενός ορισμένου σημείου με χάραξη διαδρομής (διάδρομος τροχοφόρων εν μέσω δενδροφυτεύσεων ή με διαφορά επιπέδων και διαφοροποιήσεις πλακοστρώσεων σε συμβολές κ.λ.π.)
- § Δημιουργούνται τοπικά δίκτυα περιπάτου – πρασίνου και γίνεται προσπάθεια σύνδεσής τους.
- § Βελτιώνεται ο φωτισμός.

Η προστασία των πεζοδρομίων επιτυγχάνεται (όπου είναι δυνατόν με φυσικό σχεδιασμό)

- § Φράγμα χαμηλού πρασίνου
- § Σημειακά εμπόδια
- § Υψηλό κράσπεδο

Προβλέπονται επίσης, αποκαταστάσεις – διαμορφώσεις ελεύθερων χώρων καθώς και πεζοδρόμων – κλιμάκων των υποπεριοχών που χαρακτηρίζονται από τις μεγάλες υψομετρικές διαφορές που διακόπτουν τον ιστό της πόλης και τους προσδίδουν μια ιδιαίτερη φυσιογνωμία (ιδιαίτερα στην Τριτάκη και στην περιοχή σκάλες Αγ. Νικολάου, Αγ. Γεωργίου, Ωδείο, Παλαιό Δημ. Νοσοκομείο).

Ειδικότερα ανά περιοχή:

1. ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΡΙΤΑΚΗ (1.600.000)

Μετατροπή οδών της περιοχής σε οδούς ήπιας κυκλοφορίας με χρησιμοποίηση υλικών για την αισθητική και βελτίωση του περιβάλλοντος του αστικού ιστού της συγκεκριμένης υποπεριοχής παρέμβασης. Αποκαταστάσεις – διαμορφώσεις – φωτισμός ελεύθερων χώρων, χώρων στάθμευσης καθώς και των πολύ χαρακτηριστικών κλιμάκων που διαθέτει η περιοχή. Αντικατάσταση δικτύων στους υπό ανάπλαση δρόμους.

2. ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΚΑΛΕΣ ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ΑΓ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΩΔΕΙΟ, ΠΑΛΑΙΟ ΔΗΜ. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ (1.000.000)

Μετατροπή οδών της περιοχής σε οδούς ήπιας κυκλοφορίας με χρησιμοποίηση υλικών για την αισθητική και βελτίωση του περιβάλλοντος του αστικού ιστού της συγκεκριμένης υποπεριοχής παρέμβασης. Αποκαταστάσεις – διαμορφώσεις – ελεύθερων χώρων, χώρων στάθμευσης, κλιμάκων.

Εκπονείται οριστική μελέτη ανάπλασης μιας ευρύτερης περιοχής, τμήμα της οποίας είναι η υπ' όψη υποπεριοχή. Εκτίμηση της μελετητικής ομάδας είναι ότι η διαμόρφωση το μήκος των σχεδιαζόμενων οδών ήπιας κυκλοφορίας ανέρχεται σε 700 τμ και το εμβαδόν των πεζοδρόμων σε 3.500 τ.μ.

3. ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΒΡΑΙΟΜΝΗΜΑΤΑ – ΚΡΗΤΙΚΑ(1.200.000)

Μετατροπή οδών της περιοχής σε οδούς ήπιας κυκλοφορίας με χρησιμοποίηση υλικών για την αισθητική και βελτίωση του περιβάλλοντος του αστικού ιστού της συγκεκριμένης υποπεριοχής παρέμβασης. Αποκαταστάσεις – διαμορφώσεις – φωτισμός ελεύθερων χώρων, χώρων στάθμευσης καθώς και κλιμάκων.

Κατασκευή δικτύου όμβριων στις υπό ανάπλαση οδούς και σε συνδυασμό με τα έργα της μικρής περιμετρικής που διέρχεται από τα όρια της περιοχής.

2^η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΓΑΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΩΝ Η ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΔΟΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ Ε.Π.

ΠΑΛΑΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΒΡΕΦΟΚΟΜΕΙΟ (400.000)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Σε κομβικό σημείο για την Π.Ε βρίσκεται σημαντικό κτιριακό δυναμικό το οποίο είναι ανεκμετάλλευτο ή υποχρησιμοποιείται στεγάζοντας με κακές συνθήκες σημαντικές για την περιοχή δράσεις. Την επανάχρηση αυτού του δυναμικού , αφού αυτό υποστεί τις κατάλληλες επεμβάσεις αξιοποιείται στο μέγιστο βαθμό εξυπηρετώντας δύο πολύ βασικού άξονες.

Την αιφόρο ανάπτυξη αφού δεν χάνεται ως υπάρχον σημαντικό κτιριακό δυναμικό, αλλά και ταυτόχρονα δημιουργεί ένα πόλο δραστηριοτήτων με την συνδρομή και άλλων σημαντικών κτιρίων και χρήσεων (π.χ. Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο ως προγραμματιζόμενος πολιτιστικός χώρος, Ρωμαϊκό Ωδείο, κ.λ.π.) και

ταυτόχρονα με την στέγαση δράσεων που προτείνονται από το Επιχειρησιακό Σχέδιο.

Πρόκειται για το Παλαιό Δημοτικό Βρεφοκομείο, το οποίο υφίσταται από το 1971 ενώ τα τελευταία χρόνια δεν λειτουργεί ως Βρεφοκομείο αλλά σε τμήμα του κτιρίου Δημοτικός Παιδικός Σταθμός.

Βρίσκεται Β. Α. του Ρωμαϊκού Ωδείου και η είσοδός του στην οδό Σωτηριάδου. Περιλαμβάνει 1330 τ.μ. περίπου κτισμένο σε χώρο σε: 700 τ.μ. στο Ισόγειο, 550 τ.μ. στον Α' όροφο και 80 τ.μ. στον Β' όροφο. Επίσης υπάρχουν και άλλοι χώροι Υπογείου. Οι χώροι αυτοί εκτείνονται περιμετρικά στο οικόπεδο οπότε και δημιουργείται ένας αίθριος χώρος 140 περίπου τ.μ. αύλειου χώρου.

Το κτίριο έχει συντηρηθεί μόνο ως προς τους χρωματισμούς πρόσφατα. Χρειάζεται διαμόρφωση των χώρων ώστε να υποδεχτεί τις προτεινόμενες προς στέγαση δράσει, αποκατάσταση – αντικατάσταση κουφωμάτων, δαπέδων και ηλεκτρομηχανολογικών υδραυλικών και λοιπών εγκαταστάσεων. Παρατηρούνται προβλήματα υγραμόνωσης. Επίσης απαιτούνται εργασίες αξιοποίησης του αίθριου και αύλειου χώρου.

Για την κατασκευή όλων των παραπάνω απαιτούνται:

Μελέτες εφαρμογής: Αρχιτεκτονική
 Η/Μ (ηλεκτρομηχανολογικές – υδραυλικές εγκαταστάσεις, κλιματισμός, πυροπροστασία , εξοπλισμός)
 Υγραμόνωσης – Θερμομόνωσης.

Το κτίριο του Βρεφοκομείου μετά την αποκατάσταση και διαμόρφωση του θα στεγάζει τις παρακάτω ήδη υπάρχουσες ή προτεινόμενες (και χρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ) δράσεις:

1. Βρεφοκομείο (όπως σήμερα λειτουργεί)
2. Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)
3. Δομή συμβουλευτικής στήριξης γονέων.
4. Εκθέσεις «προϊόντων» από τις δημιουργίες του ΚΔΑΠ
5. Οργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων.

Πρόκειται να αποτελέσει υψηλών προδιαγραφών λειτουργίας κέντρο φύλαξης βρεφών- παιδιών αλλά και ανάπτυξης δραστηριοτήτων παιδιών. Θα στεγαστούν και

θα αναπτυχθούν ενέργειες και δομές με την πλήρη αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων χώρων του κτιρίου του Δημοτικού Βρεφοκομείου που σήμερα υπολειτουργούν και θα καλύψουν ανάγκες γονέων που οι αυξημένες απαιτήσεις της σημερινής ζωής επιβάλλουν.

3^η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΕΓΑΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΔΟΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ Π.Ε.

1, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ – ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ (40.000)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΣΤΟΧΟΙ

Για την στέγαση δομών που προτείνονται στο παρόν Ε.Σ, θα χρησιμοποιηθούν κάποιοι ενοικιαζόμενοι χώροι. Επειδή οι δομές αυτές απαιτούν χώρους με συγκεκριμένες προδιαγραφές εκτιμάται ότι αυτές οι απαιτήσεις και προδιαγραφές δεν θα καλύπτονται και θα χρειαστούν επεμβάσεις για τη βελτίωση της λειτουργικότητας τους. (Διαμορφώσεις, χωρίσματα, κάλυψη προδιαγραφών ΑΜΕΑ, συντήρηση – ανακαίνιση εγκαταστάσεων, κλπ.)

4^η ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ(120.000)

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

 Ιστορική έρευνα / Οργάνωση έκθεσης υλικού αρχείων / Δημιουργία ταινίας/ Έκδοση βιβλίου

Το μεγαλύτερο τμήμα της περιοχής παρέμβασης περιλαμβάνει συνοικίες από τις παλαιότερες της πόλης της Πάτρας. Με στόχο την ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς των συνοικιών με ιδιαίτερη σημασία, προτείνεται η διεξαγωγή έρευνας για την καταστροφή της ιστορίας τους.

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα αποτελέσουν βάση για:

- § Την λειτουργία μόνιμης έκθεσης του εν λόγω αρχειακού υλικού που θα έχει συλλεχθεί κατά την διάρκεια της έρευνας. Η προτεινόμενη έκθεση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί σε εκθεσιακό χώρο και με αυτόν τον τρόπο τα ευρήματα θα είναι διαθέσιμα καταρχήν στους ίδιους τους κατοίκους της περιοχής, σε επισκέπτες από άλλες συνοικίες της Πάτρας (π.χ. επισκέψεις στο χώρο από σχολεία της περιοχής) και θα αξιοποιούνται στα πλαίσια συναντήσεων φορέων εταίρων σε εθνικό ή και διακρατικό επίπεδο.
- § Τη δημιουργία ταινίας ιστορικού περιεχομένου αναφορικά με τις εν λόγω συνοικίες, που θα παρουσιάζει στοιχεία του παρελθόντος, μαγνητοσκοπημένες μαρτυρίες των κατοίκων, σχετικές φωτογραφίες, γκραβούρες, κλπ.
Τμήμα του φιλμ θα πρέπει να είναι η παρουσίαση της τωρινής κατάστασης της περιοχής σε σύγκριση με την αλλαγή της, μετά τις παρεμβάσεις. Η ταινία προτείνεται να παραχθεί στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, ώστε να μπορεί να προβληθεί στα πλαίσια των εργασιών, συσκέψεων και ανταλλαγών προγραμμάτων (σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο) σχετικά με τομείς τοπικής ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής, προώθησης ίσων ευκαιριών, ανάδειξης της πολιτισμικής κληρονομιάς κ.λ.π.
- § Την έκδοση βιβλίου με αντίστοιχο περιεχόμενο, στην ελληνική, αγγλική και γαλλική γλώσσα. Το βιβλίο θα αξιοποιηθεί σε προσπάθειες ενημέρωσης των

κατοίκων της περιοχής και της ευρύτερης πόλης της Πάτρας καθώς και των επισκεπτών της, αφού θα εστιάζει σε μια περιοχή ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας για την πόλη. Παράλληλα, θα μπορεί να δοθεί ως ενθύμιο σε επίσημους επισκέπτες από άλλες πόλεις της Ελλάδας καθώς και σε φορείς – εταιρείες από το εξωτερικό, δεδομένης της έντονης εμπλοκής του Δήμου Πατρέων και των δομών του, τόσο σε διακρατικά προγράμματα όσο και σε διεθνή δίκτυα πόλεων.

Διοργάνωση εορταστικών εκδηλώσεων

Προτείνεται η διοργάνωση εορταστικών εκδηλώσεων σε ετήσια βάση και σε δεδομένη χρονική περίοδο (π.χ. πρώτη εβδομάδα του Μαΐου). Κάθε μία εκ των τριών ημερών θα αφιερώνεται σε συγκεκριμένη συνοικία, όπου και θα υλοποιούνται οι εκδηλώσεις οι οποίες θα πρέπει να λειτουργούν συνδυαστικά και σε αλληλουχία.

Η διεξαγωγή της έρευνας που αναφέρθηκε ανωτέρω, αναμένεται να παίξει σημαντικό ρόλο σε ότι αφορά την ανάδειξη τοπικών εθίμων και γιορτών (π.χ. θρησκευτικού ή και διαπολιτισμικού χαρακτήρα) που πλέον έχουν εκλείψει. Η αναβίωση του εορτασμού τους θα αποτελούσε καινοτόμο χαρακτηριστικό της προτεινόμενης δράσης και θα ενθάρρυνε την συμμετοχικότητα των κατοίκων.

Επίσης σε ότι αφορά στη διοργάνωση και στην υλοποίηση των εκδηλώσεων, έμφαση θα δοθεί:

- § Στην εμπλοκή ομάδων ατόμων που ήδη θα λειτουργούν στα πλαίσια των προτεινόμενων δομών που θα έχουν δημιουργηθεί μέσω της εφαρμογής του επιχειρησιακού σχεδίου π.χ. εργαστηρίων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, νέων και ηλικιωμένων ατόμων.
- § Στη συμμετοχή των υφιστάμενων τοπικών και πολιτιστικών ομάδων και συλλόγων, εθελοντών, κ.λ.π.

Με σκοπό να δοθούν επιπλέον κίνητρα για την συμμετοχικότητα των πολιτών και να δοθεί η κατάλληλη προβολή, προτείνεται επίσης να διοργανωθούν διαγωνισμοί σε θέματα όπως: ποίηση, μονόπρακτα θεατρικά, μίμοι, ζωγραφική με θέματα εμπνευσμένα από την Άνω Πόλη της Πάτρας κ.α. Οι δράσεις αυτές (θεατρικά δρώμενα, εκθέσεις προϊόντων των εργαστηρίων κ.α. και τα έργα (φωτογραφικό

υλικό, ζωγραφικοί πίνακες κ.α.) που θα προκύπτουν από αυτές θα μπορούν να εκτείθονται σε διαρκείς εκθέσεις ή σε περιοδικές, σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους, μελετημένους για το σκοπό αυτό. Έτσι η επιλεγμένη περιοχή παρέμβασης θα αναβαθμιστεί γιατί θα αναλάβει να διαδραματίσει ένα ρόλο που δεν υπάρχει ανάλογο του στην ευρύτερη περιοχή των Πατρών.

Γενικότερα, θα πρέπει να σημειωθεί ότι απώτερος στόχος όλων των ανωτέρω ενεργειών είναι:

- § Η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η άρση των ανισοτήτων όπου αυτές υφίστανται τόσο εντός των «ορίων» της περιοχής παρέμβασης όσο και σύνδεσή της με την υπόλοιπη πόλη της Πάτρας.
- § Η προώθηση ίσων ευκαιριών κοινωνικής ενσωμάτωσης και ενδυνάμωση του κοινωνικού ιστού.
- § Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και των συνθηκών διαβίωσης

Η Δημοτική επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πάτρας (ΔΕΠΑΠ) προτείνεται ως τελικός δικαιούχος των ανωτέρω ενεργειών, υπεύθυνη για την υλοποίησή τους.

Ωστόσο, όπως ήδη αναφέρθηκε, η «Συμμετοχικότητα» είναι όρος «Κλειδί» και σε αυτή την περίπτωση. Έτσι κρίνεται καθοριστικής σημασίας η ανάπτυξη ενεργειών δικτύωσης και η διασύνδεση με τοπικούς εκπολιτιστικούς συλλόγους, το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, το Σώμα Ελληνίδων Οδηγών, το Φυσιολατρικό Σύνδεσμο Πατρών, κ.λ.π.

Ως τελικός δικαιούχος των ενεργειών για την ανάδειξη της ιστορικότητας και της πολιτισμικής κληρονομιάς των συνοικιών της Περιοχής επεμβάσεων προτείνεται η ΔΕΠΑΠ.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΤ

Σε ότι αφορά στις προτεινόμενες δράσεις για χρηματοδότηση από το ΕΚΤ, έμφαση θα δοθεί στη συμπληρωματικότητα των ενεργειών μεταξύ τους και στην συνέργια με ήδη υπάρχουσες του Δήμου ή άλλων φορέων που συμμετέχουν ως εταίροι στο σχέδιο της ΑΔΕΠ. Το γεγονός αυτό προσδιορίζει τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα του σχεδίου απαντά όμως και σε πραγματικές ανάγκες του πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης όπως η κατάσταση έχει αποτυπωθεί από την έρευνα της ΑΔΕΠ και περιγράφεται στο αντίστοιχο σημείο.

Συγκεκριμένα, προτείνονται οι εξής δράσεις:

- § ΔΡΑΣΕΙΣ Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (ΔΥΕΠ) (στέγαση σε ενοικιαζόμενο χώρο)
- § ΔΡΑΣΕΙΣ Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ) (στέγαση σε ενοικιαζόμενο χώρο)
- § Προώθηση στην Απασχόληση
- § Ενέργειες Κατάρτισης
- § Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες για ειδικές κατηγορίες γυναικών που πλήττονται με κοινωνικό αποκλεισμό
- § Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) Άνω Πόλης Πατρών (θα συνδυαστεί με υπάρχουσες δομές που ήδη λειτουργούν στο χώρο του Δημοτικού Βρεφοκομείου, όπως η Σχολή Γονέων του Δήμου Πατρέων και ο Δημοτικός Παιδικός Σταθμός)
- § « Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Τσιγγάνων (ΔΡΑΣΥΤ)» (θα φιλοξενηθούν σε ενοικιαζόμενο χώρο στη συνοικία Αγ. Αικατερίνης).

Όλες οι ανωτέρω δράσεις συμβουλευτικής συνδυάζονται με ενέργειες δικτύωσης και ευαισθητοποίησης/ δημοσιότητας. Οι ενέργειες αυτές, καθώς και οι υπηρεσίες συμβουλευτικής και οι συνοδευτικές υποστηρικτικές θα παρακολουθούνται με ξεχωριστά τεχνικά δελτία μεταξύ τους και επίσης για κάθε δράση χωριστά, ενισχύοντας έτσι την ανεξαρτησία υλοποίησης από πιθανές καθυστερήσεις μεταξύ των ενεργειών ίδιου τύπου .

Οι χώροι που θα φιλοξενήσουν τις προτεινόμενες δράσεις θα είναι κυρίως ενοικιαζόμενοι, που θα βρίσκονται γεωγραφικά εντός της περιοχής παρέμβασης και αν είναι δυνατό σε κοντινές αποστάσεις μεταξύ τους.

Επίσης, να σημειωθεί ότι για την υλοποίηση των ανωτέρω δράσεων θα εφαρμοστούν οι σχετικές ΚΥΑ (όπου υφίστανται) που περιγράφουν το εκάστοτε σύστημα διαχείρισης και θέτουν τις επιμέρους προδιαγραφές που θα τηρηθούν.

Ακολουθεί πιο αναλυτική περιγραφή των ανωτέρω προτεινόμενων δράσεων.

1.ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

1.1 Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (ΔΥΕΠ)

Προτείνεται η ΑΔΕΠ να υλοποιήσει «**Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας**». Οι προτεινόμενες δράσεις απευθύνονται σε όλους τους πολίτες της επιλεγμένης περιοχής Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί:

- Στους ανέργους ή υποαπασχολούμενους και
- Στις ειδικές πληθυσμιακές ομάδες που αντιμετωπίζουν προβλήματα αποκλεισμού από την αγορά εργασίας.

Οι ΔΥΕΠ είναι προσανατολισμένες σε κύριους άξονες ενεργειών, ως εξής:

1. **Συμβουλευτική και Τεχνική** υποστήριξη με σκοπό τον προσανατολισμό και την υποστήριξη για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.
2. **Ευαισθητοποίηση** μέσω τεκμηριωμένης ειδικής πληροφόρησης με σκοπό την άρση των ανισοτήτων μέσω της πρόσβασης στα νέα δεδομένα και την προώθηση ίσων ευκαιριών
3. **Δικτύωση**, μέσω οργάνωσης ειδικά προσανατολισμένων εκδηλώσεων και εφαρμόζοντας ειδικές μεθόδους προσέγγισης.

Οι ωφελούμενοι μπορεί να είναι όσοι ενδιαφέρονται να δημιουργήσουν τη δική τους επιχείρηση (είτε εργάζονται είτε είναι άνεργοι), καθώς και όσοι έχουν μία επιχείρηση και επιθυμούν να απασχολήσουν προσωπικό ή να αναζητήσουν προγράμματα επιδότησης. Το αντικείμενο των δράσεων αυτών είναι επομένως διπλό, αφού αφενός θα υποστηρίζει τις διαδικασίες δημιουργίας νέων μικρών επιχειρήσεων και αφετέρου θα στηρίζει την επιχειρηματικότητα όλων όσων ήδη έχουν δραστηριοποιηθεί στον τομέα αυτό.

Μέσω των ενεργειών ευαισθητοποίησης, οι ενδιαφερόμενοι θα μπορούν να ενημερώνονται σχετικά με:

- § Χρηματοδοτήσεις – επιδοτήσεις
- § Είδη Επιχειρήσεων – Νομική Μορφή Επιχειρήσεων
- § Επιχειρηματικό Σχέδιο
- § Διαδικασίες ίδρυσης Μικρο-μεσαίας επιχείρησης

Η τεχνογνωσία που η ΑΔΕΠ έχει αποκτήσει μέσα από τη λειτουργία του Κέντρου Υποστήριξης Απασχόλησης (ΚΥΑ) από το 1999, είναι πολύ μεγάλη, αφού για την εξυπηρέτηση των ενδιαφερομένων σε αυτά τα θέματα έχει δημιουργήσει μια βάση δεδομένων. Η εμπειρία λοιπόν από την εξυπηρέτηση του κοινού, δείχνει πως υπάρχουν πολλοί που ενδιαφέρονται για να δημιουργήσουν τη δική τους επιχείρηση μέσω επιδοτούμενων προγραμμάτων – ωστόσο, αν και δεν λείπουν οι επιχειρηματικές ιδέες, οι περισσότεροι δεν γνωρίζουν τη μεθοδολογία και δεν έχουν πρόσβαση στην πληροφόρηση.

Αξίζει μάλιστα να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι πολλοί από τους ενδιαφερόμενους που έχουν κατά καιρούς ζητήσει την υποστήριξη του ΚΥΑ σε θέματα επιχειρηματικότητας είχαν παρακολουθήσει, σε κάποιο σχετικό αντικείμενο, προγράμματα κατάρτισης επιδοτούμενα από το URBAN-EΥΠ Πάτρας.

Επίσης, σημαντική θα είναι η συμβολή των ενεργειών **Δικτύωσης** στην επιτυχία των «Δράσεων Υποστήριξης της Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας».

Για το λόγο αυτό προτείνεται:

- Να οργανώνονται σε τακτική βάση (π.χ. τριμηνιαία) εργαστήρια (workshops) με θέμα **«Ανοιχτές Πόρτες»** με επιχειρήσεις που επιθυμούν να ενημερώσουν για τις δραστηριότητές τους και παράλληλα να εντοπίσουν και να γνωρίσουν από κοντά μελλοντικά δυναμικά στελέχη. Είναι μια μεθοδολογία που έχει αποδειχθεί επιτυχής σε ειδικές ενέργειες προώθησης της απασχόλησης μέσω του ΚΥΑ και μέσω των οποίων αρκετοί άνεργοι βρήκαν εργασία.
- Να δίνεται η δυνατότητα διερεύνησης τόσο συνεργατών για νέους επιχειρηματίες όσο και επιχειρηματικών σχεδίων, καθώς και η δυνατότητα διερεύνησης αναπτυξιακών επιχειρηματικών συνεργασιών μέσα από τις ενέργειες των συμβούλων που παρέχουν τις συμβουλευτικές υπηρεσίες
- Να ενισχυθεί η συνεργασία του ΚΥΑ και της ΑΔΕΠ με άλλους τοπικούς φορείς όπως το Επιμελητήριο Αχαΐας και τα ΚΕΚ της περιοχής, ώστε να εντοπίζονται τα άτομα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν στελέχη σε επιχειρήσεις που αναζητούν προσωπικό. Η εν λόγω μέθοδος έχει ορισμένα σαφή πλεονεκτήματα δεδομένου ότι δίνει έμφαση στην ιδιαιτερότητα των αναγκών της επιχείρησης και στην προσωπικότητα του υποψηφίου, εξασφαλίζει και εγγυάται τη διάρκεια των αποτελεσμάτων, μειώνοντας παράλληλα το κόστος που απαιτείται για την εξεύρεση του κατάλληλου προσωπικού.

Εξίσου σημαντικές για την ολοκλήρωση των "Δράσεων Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας" είναι οι ενέργειες ευαισθητοποίησης-δημοσιότητας, μέσα από τις οποίες προτείνεται:

- > Η προβολή και ενημέρωση των ενδιαφερομένων για 'καλές πρακτικές'⁵. Οι ενέργειες αυτές θα περιλαμβάνουν επιχειρήσεις της ευρύτερης περιοχής των Πατρών που θα μπορούσαν να αποτελέσουν παράδειγμα ανάπτυξης και επιτυχίας.
- > Η δημιουργία δύο τουλάχιστον ημερίδων ετησίως για την προβολή των δράσεων και την ενημέρωση του κοινού και των επιχειρήσεων για τις "ΔΥΕΠ", με παρουσίαση τόσο των προσφερομένων υπηρεσιών όσο και πετυχημένων παραδειγμάτων από τη λειτουργία τους.
- > Η δημιουργία και έκδοση τεχνικών οδηγιών για την μεθοδολογία σύνταξης επιχειρηματικού σχεδίου και άλλων βοηθημάτων.
- > Η δημιουργία και έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων.

Βασικός στόχος της Συμβουλευτικής θα είναι πρωτίστως η κοινωνική και εργασιακή προετοιμασία. Η παροχή συμβουλευτικής μετά την καταγραφή ατομικών χαρακτηριστικών του ενδιαφερομένου και την αξιολόγηση του αιτήματος του, θα περιλαμβάνει συνεργασία με άλλον εξειδικευμένο φορέα (π.χ. το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας -ΚΕΘΙ στις περιπτώσεις των γυναικών ή τον ΟΑΕΔ για τις επιδοτήσεις κ.τ.λ.). Οι σύμβουλοι στις Δράσεις αυτές θα είναι επίσης σε θέση να προσανατολίσουν κατάλληλα τον ενδιαφερόμενο σε άλλες ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης αν κρίνουν πως ο αιτών δεν πληρεί τις προϋποθέσεις ένταξης του στις δράσεις αυτές.

Τέλος, απαραίτητο στοιχείο στη διαδικασία είναι η παρακολούθηση του επωφελούμενου από τις Δράσεις για ένα ικανό διάστημα, που θα πρέπει να είναι τουλάχιστον έξι μηνών, μετά την ολοκλήρωση του κύκλου συμβουλευτικής. Η παρακολούθηση αυτή (follow up) έχει ως σκοπό αφενός την αξιολόγηση των Δράσεων και τη δυνατότητα αναπροσαρμογής τους αφετέρου την υποστήριξη του επωφελούμενου για τη διατήρηση της επιχείρησής του, όπου αυτό κριθεί αναγκαίο. Αναμενόμενα αποτελέσματα από τις Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας είναι:

- > Η προώθηση των πρωτοβουλιών αυτοαπασχόλησης.
- > Η ενίσχυση των μικρών επιχειρήσεων.
- > Ο επαναπροσανατολισμός για όλους όσους δεν πληρούν τις προϋποθέσεις ένταξης τους σε Δράσεις Επιχειρηματικότητας.
- > Η Δικτύωση επιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις ή με νέα δυναμικά στελέχη.
- > Η επανατροφοδότηση τη αγοράς εργασίας με νέες επιχειρηματικές ιδέες.

Το κόστος των επιμέρους ενεργειών των ΔΥΕΠ, έχει ως εξής:

Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (ΔΥΕΠ)	
<i>Είδος ενέργειας</i>	<i>Κόστος (ευρώ)</i>
Συμβουλευτική	149.
•	600
Δικτύωση	117.
Ευαισθητοποίηση / δημοσιότητα	68.
ΣΥΝΟΛΟ "ΔΥΕΠ"	335.

Εκτιμάται πως 2 επιστήμονες (κοινωνικών και οικονομικών επιστημών) και ένα άτομο γραμματειακής υποστήριξης θα απασχοληθούν για την υλοποίηση των προτεινόμενων ενεργειών. Οι ανωτέρω δράσεις προβλέπεται να φιλοξενηθούν σε ενοικιαζόμενο χώρο (120 τ.μ. περίπου). Το κόστος ενοικίων για τρίχρονη λειτουργία των δράσεων έχει συνυπολογιστεί στις δαπάνες δικτύωσης.

Η Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πάτρας προτείνεται ως τελικός δικαιούχος, υπεύθυνη για την υλοποίηση των ΔΥΕΠ.

1.2 ΔΡΑΣΕΙΣ Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ)

Προτείνεται η ΑΔΕΠ να υλοποιήσει "ΔΡΑΣΕΙΣ Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ)", οι οποίοι με ατομική - οργανωμένη δραστηριότητα ή/και μέσα από τη συμμετοχή τους σε οργανωμένες ομάδες εργαστηρίων και δράσεων εθελοντισμού, δικτύωσης, ευαισθητοποίησης και

δημοσιότητας, θα ενισχύονται στην προσπάθεια τους για επαγγελματικό προσανατολισμό, επαγγελματική αποκατάσταση μέσω προσφερόμενων διεξόδων και ενεργό κοινωνική συμμετοχή.

Η ανεργία είναι ένα σύνθετο κοινωνικό πρόβλημα που μαστίζει ένα ολοένα και αυξανόμενο κομμάτι του πληθυσμού, ενώ πλήττει περισσότερο τις οικονομικά και κοινωνικά ευαίσθητες ομάδες (νέους, άτομα με ειδικές ανάγκες, γυναίκες, άτομα που εγκαταλείψαν πρόωρα την εκπαίδευση για βιοποριστικούς λόγους κ.ά.), συντελώντας στην υποβάθμιση και στον κοινωνικό αποκλεισμό τους. Το πρόβλημα επιδεινώνεται, καθώς οι τεχνολογικές αλλαγές στο οικονομικό σύστημα της αγοράς, εξελίσσονται με ταχύτατους ρυθμούς, γεγονός που συνεπάγεται την άμεση και ραγδαία αύξηση της ανεργίας, ως αποτέλεσμα της προσπάθειας εξοικονόμησης ανθρώπινης εργασίας. Η διάσταση του θέματος παρουσιάζεται ανάγλυφα στα γενικά συμπεράσματα της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας (WHO) αναφορικά με τα συνολικά πορίσματα των σχετικών ερευνών, σύμφωνα με τα οποία, τα τρέχοντα επίπεδα της ανεργίας πρέπει πλέον να θεωρηθούν ως σημαντική επιδημιολογική καταστροφή για πολλές κοινωνίες, σε εθνικό αλλά και σε τοπικό επίπεδο.

Όπως κάθε είδους απώλεια για τον άνθρωπο συνεπάγεται και μια ανάλογη ψυχοσυναισθηματική αντίδραση, έτσι και η ανεργία και η ανασφάλεια για την εργασιακή κατάσταση μπορεί να λειτουργήσει ως έντονος στρεσογόνος παράγοντας για αυτόν που τη βιώνει, με άμεση επίδραση τόσο για τη σωματική του όσο και για τη ψυχική του υγεία. Και αυτό, γιατί η εργασία δεν καλύπτει μόνο τη βιοποριστική ανάγκη του ατόμου, αλλά και μια σειρά άλλων, προσωπικών και κοινωνικών αναγκών, οι οποίες, όταν παύουν να καλύπτονται, συντείνουν στη συνολική επιβάρυνση της υγείας του. Όταν η ανεργία ή υποαπασχόληση ταλαιπωρεί τους ιδιαίτερα τους νέους θέτει σε απειλή τον κοινωνικό ιστό.

Για τον λόγο αυτό προτείνεται οι εν λόγω Δράσεις να περιέχουν **ενέργειες συμβουλευτικής** οι οποίες θα συνδέονται και θα συμπληρώνονται με **ενέργειες δικτύωσης** με τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου, τους φορείς και τις υπηρεσίες πολιτιστικής, αθλητικής, περιβαλλοντικής κ.α. τοπικής παρέμβασης και ανάπτυξης, καθώς επίσης και με ενέργειες στα πλαίσια του ίδιου σκεπτικού.

Επίσης θα συνδυάζονται με **ενέργειες ευαισθητοποίησης και δημοσιότητας** για την πολλαπλασιαστική προβολή των αποτελεσμάτων και την ενεργοποίηση του ευρύτερου κοινού.

Συγκεκριμένα προτείνονται:

ü **Ενέργειες Συμβουλευτικής**

Τα στελέχη που θα παρέχουν Συμβουλευτικές Υπηρεσίες θα καταγράφουν τα βασικά προσωπικά στοιχεία των νέων και θα αξιολογούν το αίτημα τους. Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται σε κοινωνικό ιστορικό καθώς και σε δεξιότητες και ικανότητες τις οποίες ο ενδιαφερόμενος έχει αναπτύξει ή στις οποίες έχει κλίσεις. Μέλημα των στελεχών (απαραίτητη προϋπόθεση είναι να διαθέτουν εμπειρία Επαγγελματικού Προσανατολισμού) είναι να διαγνώσουν και να ιεραρχήσουν τις ανάγκες των νέων και να εφαρμόσουν μέσα από ενέργειες διασύνδεσης:

- > Παραπομπή σε ειδικευμένο φορέα, εφόσον κάτι τέτοιο κριθεί αναγκαίο ή αποτελεσματικότερο.
- > Πληροφόρηση για προγράμματα και Ομάδες μέσα από τα οποία ο νέος θα μπορεί να ανακαλύψει επαγγελματικές κλίσεις και
- > Ένταξη σε μία ή περισσότερες διαδοχικά από αυτές τις Ομάδες.
- > Επαγγελματικό Προσανατολισμό ως προς τις κατευθύνσεις εκπαίδευσης, απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης

ü **Ενέργειες Δικτύωσης**

(έμφαση στη χρήση νέων τεχνολογιών και τις εφαρμογές τους / ενέργεια "**e - ANOPOLIS**"):

Οι ενέργειες **Δικτύωσης** θα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις συμβουλευτικές υπηρεσίες, αφού αναμένεται στα πλαίσια της προσπάθειας των νέων για την επαγγελματική τους ενσωμάτωση, να απαιτηθεί έντονα η ανάγκη δικτύωσης τους με φορείς καθώς και η εξοικείωσή τους με τις νέες τεχνολογίες και τις εφαρμογές τους. Για το λόγο αυτό προτείνονται οι ακόλουθες ενέργειες που θα έρθουν να συμπληρώσουν τις ενέργειες συμβουλευτικής στην κατεύθυνση του επαγγελματικού προσανατολισμού:

§ Πλήρης πρόσβαση στο Διαδίκτυο καθημερινά.

§ Οργάνωση κύκλων προγραμμάτων εξοικείωσης με τις νέες

τεχνολογίες όπου θα παρέχεται τεχνική υποστήριξη και πρακτική υποβοήθηση όλων όσων βρίσκονται στο στάδιο της προσαρμογής στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και στις πιο κοινές εφαρμογές (Περιβάλλον Win' 2000, Κειμενογράφος, πλοήγηση στο Διαδίκτυο).

§ Διάθεση σύγχρονου τεχνικού εξοπλισμού προσωπικών μονάδων ηλεκτρονικών υπολογιστών και περιφερειακών συστημάτων (π.χ. εκτυπωτές laser - inject) και ανάλογου λογισμικού για τις εφαρμογές γραφείου (δημιουργία κειμένων, βιογραφικών σημειωμάτων, επιστολών, φυλλαδίων κ.α.) με σκοπό να υποστηρίξει ατομικές ενέργειες ή ενέργειες ομάδων.

§ Διαχείριση στοιχείων σταδιοδρομίας και επαγγελματικού προσανατολισμού

Προβλέπεται επίσης να δοθεί η δυνατότητα σε άτομα που το επιθυμούν να δημιουργήσουν προσωπικά αρχεία (επιστολές, βιογραφικά κ.α.) ή φυλλάδια και περιοδικά ομάδων ή άτυπων συλλόγων με τη δυνατότητα εκτύπωσης σε περιορισμένα αντίτυπα, με σκοπό την προώθηση επαγγελματικών στόχων, την δραστηριοποίηση στα κοινά και την ανάδειξη δεξιοτήτων σε σχέση με τις εφαρμογές γραφείου των υπολογιστών.

Επιπλέον, οι ωφελούμενοι από το "**e -ANOPOLIS**", θα έχουν τη δυνατότητα να συμβουλευονται εγχειρίδια για τη χρήση και τις εφαρμογές των ηλεκτρονικών υπολογιστών και θεματικούς καταλόγους του Ελληνικού Διαδικτύου. Πρόκειται για **ειδική βιβλιογραφία** που θα διατίθεται στον ίδιο χώρο. Δεν θα υπάρχει δυνατότητα δανεισμού των τίτλων - ο εν λόγω χώρος θα έχει κατάλληλα διαμορφωμένο ένα μικρό ζεστό και οικείο περιβάλλον, το οποίο θα δίνει τη δυνατότητα σε όσους το επιθυμούν, να διαβάσουν στο στέκι αυτό. Επίσης η δυνατότητα για ανάγνωση του ημερήσιου εθνικού και τοπικού τύπου αλλά και των εξειδικευμένων περιοδικών σε διάφορα θέματα αναμένεται να φέρει πιο κοντά τους Νέους στη πληροφόρηση και στην αναζήτηση της πληροφορίας όπως για παράδειγμα την αναζήτηση αγγελιών για εργασία, για σεμινάρια κ.α. Αναμένεται να διατηρηθεί στενή επαφή με τη Δημοτική Βιβλιοθήκη καθώς και με το δίκτυο των εταίρων συνολικά, ώστε στον εν λόγω χώρο να διατηρείται ενημερωτικό υλικό σχετικά με τις δράσεις των εταίρων του δικτύου.

Û **Ενέργειες ευαισθητοποίησης / δημοσιότητας / εθελοντισμού**

Σκοπός των εν λόγω ενεργειών είναι η ενημέρωση των νέων ανθρώπων σε επιμέρους θέματα "αιχμής" και δικού τους προβληματισμού, ώστε να ενισχυθεί η ενεργοποίησή τους ακόμη και με στόχο την ανάληψη εθελοντικής δράσης. Και σε αυτή την περίπτωση, ενισχύεται η λειτουργία σε ομάδες με έμφαση στην ενεργοποίηση καταρχήν των ίδιων των νέων και κατ' επέκταση του ευρύτερου πληθυσμού της περιοχής σε επιμέρους θεματικά πεδία. Στα πλαίσια αυτής της δράσης, έμφαση θα δοθεί και στη λειτουργία ομάδων δημιουργικής έκφρασης (π.χ. φωτογραφία, καλλιτεχνικές κατασκευές, καρναβάλι, αθλητισμό, μουσική, χορό) με στόχο την αισθητική ανάπτυξη, την καλλιέργεια του ομαδικού πνεύματος, της συνεργασίας, την ανάπτυξη φαντασίας και δεξιοτήτων.

Στα πλαίσια αυτού του σκεπτικού, προβλέπεται να πραγματοποιηθούν προβολές ταινιών και μετέπειτα δυνατότητα λειτουργίας ομάδων νέων, για ανταλλαγή απόψεων και ευαισθητοποίηση καθώς επίσης και να διοργανωθούν ειδικά δρώμενα, ακόμη και διοργάνωση εκδηλώσεων από κοινού με άλλες παρεμφερείς δομές της Πάτρας, μέλη του εταιρικού σχήματος. Οι εν λόγω ενέργειες αναμένεται να συνδέονται με τα θέματα συμβουλευτικής και με τις ανάγκες των ομάδων.

Μέσω των **Ενεργειών Ευαισθητοποίησης** προτείνεται να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση **σε θέματα Περιβάλλοντος**

Οι Ενέργειες Ευαισθητοποίησης σε θέματα Περιβάλλοντος έχουν ως στόχο την ενημέρωση και την ενεργό συμμετοχή κυρίως των νέων σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, ανακύκλωσης, διαχείρισης νέων πηγών ενέργειας, εξοικονόμησης ενέργειας στο οικιακό περιβάλλον, κλπ. Σκοπός είναι να προκαλέσουμε τη συμμετοχικότητα των νέων. Έτσι προτείνεται:

- > η οργάνωση εκδρομών για επισκέψεις σε χώρους με οικολογικό ενδιαφέρον.
- > Οι ανταλλαγές με φορείς που έχουν αναλάβει ανάλογες δραστηριότητες και ήδη συμμετέχουν στο εταιρικό μας σχήμα
- > Η ανάπτυξη δράσεων εθελοντισμού σε σύνδεση με άλλους φορείς π.χ. Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, Φυσιολατρικός Σύλλογος, κλπ.
- > οργάνωση ομάδων δραστηριοποίησης με ανάληψη έργων προστασίας περιβάλλοντος- δένδροφύτευση, προστατευόμενα είδη (careta- careta) κλπ.

> η δημιουργία πρακτικά χρήσιμου έντυπου υλικού

Συγκεκριμένα, προτείνεται η συνεργασία με φορείς της περιοχής όπως:

- § η Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης),
- § σύλλογοι, τυπικές ή άτυπες ομάδες δραστηριοτήτων και εθελοντικές οργανώσεις
- § άλλες σχετικές υπηρεσίες και δομές π.χ. Περιφερειακό Ενεργειακό Κέντρο Δυτ.Ελλάδας, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας, ΧΥΤΑ Δήμου Πατρέων, Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, Σώμα Ελλήνων Οδηγών, Φυσιολατρικός Σύλλογος, Ορειβατικός Σύλλογος, κλπ.

Επίσης, προτείνεται η διασύνδεση των εν λόγω ενεργειών με δράσεις του "ΚΔΑΠ Άνω Πόλης Πατρών" και η ανάληψη δράσεων από κοινού (με έμφαση στην εθελοντική προσφορά) με στόχο την ενεργοποίηση του γενικότερου πληθυσμού.

Για τη σωστή προβολή και δημοσιότητα των ειδικών αυτών δράσεων για το Περιβάλλον προτείνονται τα παρακάτω, τα οποία και θα αποτελέσουν εργαλεία ευαισθητοποίησης:

- § δημιουργία καταλόγου συνταγών για μη αλκοολούχα κοκτέιλς και φυσικούς χυμούς,
- § ενημερωτικό φυλλάδιο για την κατασκευή κτιρίων με εφαρμογές βιοκλιματικής αρχιτεκτονικής,
- § ενημερωτικό φυλλάδιο για την εξοικονόμηση ενέργειας σε εργασιακό και οικιακό περιβάλλον με σωστή χρήση του διαθέσιμου εξοπλισμού και εφαρμογή εναλλακτικών μορφών ενέργειας,
- § ενημερωτικό φυλλάδιο σχετικά με συμπεριφορά φιλική προς το περιβάλλον ,
- § φυλλάδιο για τη λειτουργία του κέντρου και λοιπό υλικό προβολής του όπως για παράδειγμα μπλοκ σημειώσεων, καρφίτσες, στυλό, κλπ.).

Έμφαση αξίζει να δοθεί, και **στις δράσεις ανταλλαγής που προτείνεται να οργανωθούν στα πλαίσια της δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης** - πρόκειται για ανταλλαγές μεταξύ της εν λόγω προτεινόμενης δομής και

παρεμφερών με αυτή που ήδη λειτουργούν στην πόλη της Πάτρας ή/και σε εθνικό επίπεδο. Στόχος θα είναι τα άτομα που θα στελεχώσουν τη δομή, να έχουν τη δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών, προβληματισμών και μεταφοράς τεχνογνωσίας φροντίζοντας για την εύρυθμη λειτουργία της δομής.

Οι "Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ)" έρχονται να ολοκληρώσουν και να ολοκληρωθούν από την παρουσία και το έργο άλλων δομών στην πόλη της Πάτρας με τις οποίες θα διασυνδεθούν και παράλληλα θα ενθαρρύνουν δράσεις ανταλλαγής εμπειριών για τα στελέχη που θα τις υλοποιήσουν αλλά και για τις ομάδες των νέων ατόμων που αποτελούν το "στόχο".

Κατά συνέπεια, η λειτουργία των «ΔΡΑΣΥΝΑ» στην περιοχή παρέμβασης και η ένταξή του σ' ένα υπό διαμόρφωση δίκτυο σχετικών δομών στον πολεοδομικό ιστό της πόλης, πολιτική που έχει υιοθετήσει και υλοποιεί ήδη ο Δήμος Πατρέων, πέραν του ότι θα εξασφαλίσει κάποιες θέσεις εργασίας, θα κινηθεί παράλληλα και προς την κατεύθυνση της προσφοράς υπηρεσιών συμβουλευτικής, αλλά και της άρσης των ανισοτήτων για νέα άτομα μέλη ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

Επίσης, η ΑΔΕΠ μέσω των προτεινόμενων ενεργειών για τους νέους αναμένεται να ενισχύσει στενή συνεργασία με: το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, το Σώμα Ελληνίδων Οδηγών, το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας, την Κίνηση "Πρόταση", το Παν/μιο Πατρών -Σπουδαστήριο Διοίκησης Εργοστασίων, τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογος Πατρών, το Φυσιολατρικό Σύνδεσμο Πάτρας, καθώς και τα σχολεία της περιοχής που έχουν σε εξέλιξη ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Έμφαση θα δοθεί επίσης στη διασύνδεση με δομές συμβουλευτικής που ήδη λειτουργούν στην πόλη όπως το ΚΕΘΙ Πάτρας, το Συμβουλευτικό Σταθμό του Δήμου Πατρέων κ.α.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι:

- § η δημιουργία θέσεων απασχόλησης στη δομή
- § η ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών συμβουλευτικής για τους νέους στην περιοχή
- § η καλλιέργεια συναισθημάτων νέων για την ενεργό συμμετοχή τους στα κοινωνικά δρώμενα
- § η ενίσχυση της επικοινωνίας τους με άλλους ανθρώπους

- § η ανάπτυξη εργαλείων αυτό -αξιολόγησης (κατανόηση των δυνατοτήτων τους & των αδυναμιών τους)
- § η ενθάρρυνση δράσεων παρέμβασης στην κοινότητα (ευαισθητοποίηση/ ενημέρωση) με πρωτοβουλίες των νέων
- § η αύξηση της προσβασιμότητας τους σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων
- § η ενθάρρυνση δράσεων εθελοντισμού με έμφαση στην ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων του πληθυσμού (π.χ. ΑΜΕΑ)

Το κόστος των επιμέρους ενεργειών των ΔΡΑΣΥΝΑ, έχει ως εξής:

Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ)	
<i>Είδος ενέργειας</i>	<i>Κόστος (ευρώ)</i>
Συμβουλευτική (200 ωφελούμενοι * 17 συνεδρίες *)	299.200
Δικτύωση	360.780
Ευαισθητοποίηση / δημοσιότητα	158.720
ΣΥΝΟΛΟ ΔΡΑΣΥΝΑ	818.700

Εκτιμάται πως: 3 επιστήμονες (κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών) θα ασχοληθούν με τις υπηρεσίες συμβουλευτικής, 3 επιστήμονες (θετικής κατεύθυνσης) για τις ενέργειες δικτύωσης & ευαισθητοποίησης και 1 άτομο γραμματειακής υποστήριξης θα απασχοληθούν για την υλοποίηση των προτεινόμενων ενεργειών. Οι ανωτέρω δράσεις προβλέπεται να φιλοξενηθούν σε ενοικιαζόμενο χώρο (220 τ.μ. περίπου). Το κόστος ενοικίων για τρίχρονη λειτουργία των δράσεων έχει συνυπολογιστεί στις δαπάνες δικτύωσης.

Η ΑΔΕΠ προτείνεται ως τελικός δικαιούχος, υπεύθυνη για την υλοποίηση της δράσης.

1.3 ΔΡΑΣΕΙΣ Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Τσιγγάνων (ΔΡΑΣΥΤ)

Οι δράσεις αυτές έχουν σχεδιαστεί με σκοπό την παροχή συμβουλευτικής στους Τσιγγάνους -κατοίκους της συνοικίας Αγ.Αικατερίνης. Χαρακτηρίζεται ως ευέλικτη δέσμη ενεργειών γιατί κύριο μέλημα της, θα είναι η παροχή υπηρεσιών προσαρμοσμένων απόλυτα στις ανάγκες των εξυπηρετούμενων και για το λόγο αυτό θα πρέπει να χρησιμοποιήσει κατάλληλα εξειδικευμένο και έμπειρο στελεχιακό δυναμικό αλλά και πρωτότυπες μεθόδους προσέγγισης και δράσης. Οι "ΔΡΑΣΥΤ" θα παρέχονται από την ΑΔΕΠ, αρχικά μέχρι την ολοκλήρωση των έργων ανάπλασης της συνοικίας της Αγ.Αικατερίνης, σε ενοικιαζόμενο χώρο στο κέντρο της συνοικίας με σκοπό να δημιουργηθεί μία αμεσότητα στη σχέση εξυπηρετούμενων - παρεχόμενων υπηρεσιών.

Σκοπός των "ΔΡΑΣΥΤ" είναι:

- η κοινωνική ενσωμάτωση του πληθυσμού μέσα από ευεργετικές - διορθωτικές ενέργειες για άρση των ανισοτήτων που πιθανόν να έχουν υποστεί,
- η προώθηση ίσων ευκαιριών μέσα από πρόσβαση στην προσιτή και εύχρηστη πληροφορία,
- η δημιουργία, και η αξιοποίηση προγραμμάτων που θα βελτιώσουν τη ποιότητα ζωής και τις συνθήκες διαβίωσης
- ο συντονισμός των συνολικών ενεργειών και προσπαθειών βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης.

Για την επίτευξη του σκοπού έχουν σχεδιαστεί τρεις κυρίως άξονες δράσεων: 1).Καταγραφή των αναγκών για κάθε οικογένεια και κάθε εξυπηρετούμενο. 2).Αξιολόγηση των αναγκών 3) Προώθηση λύσεων / Δημοσιότητα / Δικτύωση με υπηρεσίες του Δήμου Πατρέων και άλλους φορείς.

Για τη καλύτερη οργάνωση και αντιμετώπιση των δυσκολιών που αναμένονται να προκύψουν προτείνεται η λειτουργία ομάδας αξιολόγησης σε εβδομαδιαία βάση με τη συμμετοχή του προσωπικού, τη συμμετοχή εκπροσώπων του Δήμου που έχουν αναλάβει, το πρόγραμμα Μεταστέγασης των Τσιγγάνων της Αγ.Αικατερίνης και ίσως, αν αυτό είναι επιθυμητό από τους ίδιους, εκπροσώπου των Τσιγγάνων.

Μελετάται, επιπλέον, η δυνατότητα πρόσληψης προσωπικού, τουλάχιστον ενός ατόμου, από την ομάδα των ωφελουμένων, ο οποίος θα κληθεί να διαδραματίσει το ρόλο "διαμεσολαβητή" (Mediateur) σε ορισμένες περιπτώσεις. Η ενεργός αυτή συμμετοχή θα αποτελούσε καινοτόμο χαρακτηριστικό της προτεινόμενης δράσης και θα ενθάρρυνε τη συμμετοχικότητα των υπολοίπων.

Οι ενέργειες συμβουλευτικής και υποστήριξης περιγράφονται με λεπτομέρεια και περιλαμβάνουν:

- Εξατομικευμένη υποστήριξη (ψυχολογική και κοινωνική) του ενδιαφερόμενου και έγκυρη ενημέρωση σε θέματα που τον απασχολούν και προάγουν στην άρση του κοινωνικού αποκλεισμού: Εκπαιδευτικά θέματα και θέματα Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης, προγράμματα Αυτοαπασχόλησης, Στρατολογικά θέματα και άλλα θέματα Νομικού και Οικονομικού περιεχομένου.
- Καταγραφή και η αξιολόγηση των προβλημάτων σε συλλογικό επίπεδο καθώς και η καταγραφή και αξιολόγηση και των δυσκολιών που αντιμετωπίζει το άτομο ή/και η οικογένεια προκειμένου να προωθηθούν από το μηχανισμό αυτό βιώσιμες και κοινωνικά δίκαιες λύσεις, όπως στη περίπτωση των αποζημιώσεων των ιδιοκτησιών της συνοικίας Αγ.Αικατερίνης και της δυνατότητας επιδότησης ενοικίου μέσω του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Κοινωνικής Ένταξης των Τσιγγάνων.
- Υποστήριξη και προετοιμασία για την ένταξη.

Παράλληλα θα γίνουν ενέργειες Δικτύωσης με:

- φορείς Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ.) και απασχόλησης για την καλύτερη διαχείριση και αποτελεσματικότητα των σχετικών προγραμμάτων τους και
- κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου Πατρέων και φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που θα λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές του έργου και θα ενισχύσουν τις ενέργειες επανασύνδεσης των τσιγγάνων με τον κοινωνικό ιστό.

Προβλέπεται μάλιστα η συνοδεία των ωφελούμενων στις δημόσιες υπηρεσίες, όπου και όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο, με στόχο την απλή διευκόλυνση (γράψιμο, διάβασμα, κατανόηση των μηχανισμών και των ενεργειών) αλλά και τη βελτιστοποίηση της εξυπηρέτησης από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Το σημείο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει το δεύτερο καινοτόμο χαρακτηριστικό της προτεινόμενης δράσης και να αναδειχθεί σε μείζον στρατηγικό πλεονέκτημα της ολοκληρωμένης παρέμβασης.

Μέσα από τη λειτουργία της εξειδικευμένης αυτής μονάδας αποσκοπούμε:

- στην ενδυνάμωση του κοινωνικού ιστού και την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού,
- στην άρση των ειδικών δυσκολιών που παρουσιάζονται και υποστήριξη των διαδικασιών κοινωνικής ένταξης,
- στη προώθηση επίλυσης βιώσιμων λύσεων στις διαδικασίες κοινωνικής ένταξης και μεταστέγασης των Τσιγγάνων,
- στην δραστηριοποίηση και την ενεργό συμμετοχή της ομάδας των Τσιγγάνων της συνοικίας,
- στην πλήρη κοινωνική ένταξη και στη προώθηση ίσων ευκαιριών τόσο στον εκπαιδευτικό όσο και στον επαγγελματικό στίβο, και
- στην εύρυθμη διαδικασία της μεταστέγασης του πληθυσμού.

Σε κάθε περίπτωση, η ενεργοποίηση όλων των πολιτών, η διασύνδεση των ομάδων που ενδεχομένως να έχουν απομονωθεί κοινωνικά και πολιτιστικά με τον υγιή κοινωνικό κορμό και η κατάλληλη δικτύωση με φορείς και υπηρεσίες που έχουν πολλά να προσφέρουν από την εμπειρία τους στην αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων είναι, όπως ήδη έχει αναφερθεί, απαραίτητα συστατικά για την επιτυχία των δράσεων αυτών. Έτσι, κρίνεται καθοριστικής σημασίας η ανάπτυξη ενεργειών δικτύωσης και η διασύνδεση με υπηρεσίες του Δήμου όπως το Κέντρο Υποστήριξης της Απασχόλησης (ΚΥΑ) που λειτουργεί στην ΑΔΕΠ, η Δημοτική Μέριμνα, το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (του ΥΠΕΣΔΔΑ), η Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας Δυτ.Ελλάδος, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (ΕΕΣ), **το Δίκτυο ROM (Πανελλαδικό Δίκτυο ΟΤΑ για την Υποστήριξη των Ελλήνων Τσιγγάνων)**, η Πρωτοβάθμια και

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Ν.Αχαΐας, η Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης Αχαΐας κλπ.

Έμφαση, επίσης, θα δοθεί και στις δράσεις ανταλλαγής μεταξύ των παραπάνω αναφερόμενων φορέων και των στελεχών που παρέχουν συμβουλευτική στους τσιγγάνους. Στόχος αυτών των ανταλλαγών είναι τα στελέχη να έχουν τη δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών, προβληματισμών και μεταφοράς τεχνογνωσίας φροντίζοντας για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των παρεχομένων υπηρεσιών.

Τέλος, προτείνονται ενέργειες και μέσα **δημοσιότητας**:

- φυλλάδια για τις παρεχόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες
- εργαστήρια ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης σε θέματα υγείας, εκπαίδευσης, απασχόλησης (δημιουργία έντυπου ενημερωτικού υλικού φυλλαδίων με απλουστευμένα κείμενα και επεξηγηματικές φωτογραφίες, κλπ.)
- οργάνωση εκδηλώσεων και παρουσιάσεων σε ομάδες, του έντυπου υλικού με περαιτέρω ανάπτυξη των θεμάτων.

Το κόστος των επιμέρους ενεργειών των ΔΥΕΠ, έχει ως εξής:

Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Τσιγγάνων (ΔΡΑΣΥΤ)	
<i>Είδος ενέργειας</i>	<i>Κόστος (ευρώ)</i>
Συμβουλευτική (100 ωφελούμενοι * 20 συνεδρίες * 88	176.000
Δικτύωση	57.100
Ευαισθητοποίηση / δημοσιότητα	45.000
ΣΥΝΟΛΟ "ΔΡΑΣΥΤ"	278.100

Εκτιμάται πως 3 επιστήμονες (κοινωνικών και οικονομικών επιστημών) και ένα άτομο γραμματειακής υποστήριξης θα απασχοληθούν για την υλοποίηση των προτεινόμενων ενεργειών. Οι ανωτέρω δράσεις προβλέπεται να φιλοξενηθούν σε ενοικιαζόμενο χώρο (120 τ.μ. περίπου).

Το κόστος ενοικίων για τρίχρονη λειτουργία των δράσεων έχουν συνυπολογιστεί στις δαπάνες δικτύωσης.

Η Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πάτρας (ΑΔΕΠ) προτείνεται ως τελικός δικαιούχος και υπεύθυνη για την παροχή της συμβουλευτικής και για την υλοποίησή των προαναφερόμενων ενεργειών δικτύωσης και δημοσιότητας.

2. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Στα πλαίσια του επιχειρησιακού σχεδίου και των χρηματοδοτούμενων δράσεων από το ΕΚΤ προβλέπονται και ενέργειες κατάρτισης που αναλυτικά παρουσιάζονται στην επόμενη παράγραφο 3. Οι εν λόγω ενέργειες προτείνεται να συνδυαστούν με τις ακόλουθες δράσεις **προώθησης της απασχόλησης με τελικό δικαιούχο τον ΟΑΕΑ:**

Τίτλος ενέργειας κατάρτισης	Προϋπολογισμός Προώθησης στην Απασχόληση
Κινητές δομές – συνεργεία οργάνωσης πολιτιστικών-καλλιτεχνικών εκδηλώσεων	59.400 (12 μήνες * 22 ημέρες/μήνα * 15 / ημέρα) *15 άτομα
Διαχείριση αστικών χώρων (πλατείες, πεζόδρομοι, χώροι πρασίνου & αναψυχής, κοινόχρηστοι χώροι)	59.400 (12 μήνες * 22 ημέρες/μήνα * 15 / ημέρα) *15 άτομα
Τεχνίτες εφαρμογής παραδοσιακών τεχνοτροπιών – χρήσης υλικών (πέτρα, ξύλο) & Συντήρηση διατηρητέων κτισμάτων	59.400 (12 μήνες * 22 ημέρες/μήνα * 15 / ημέρα) *15 άτομα
ΣΥΝΟΛΟ	178.200

ü Οι φορείς του δικτύου των εταιρών θα ενδιέφερε να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο σε ότι αφορά στη «φιλοξενία» προγραμμάτων του ΟΑΕΑ για την προώθηση της απασχόλησης (π.χ. προγράμματα εργασιακής εμπειρίας). Έτσι, θα είναι ακόμη πιο δυναμική η διασύνδεση με τις δράσεις κοινωνικού χαρακτήρα που θα λειτουργούν λόγω της υλοποίησης του

επιχειρησιακού σχεδίου.

- ü Ο ΟΑΕΔ θα είναι ο αποκλειστικός φορέας υλοποίησης των ενεργειών προώθησης στην απασχόληση και στην επιλογή των ανέργων ατόμων για την επαγγελματική κατάρτιση. Κρίνεται σκόπιμο, να φροντίσει ο ΟΑΕΔ ώστε οι επιλεγμένοι άνεργοι που θα συμμετάσχουν στις δράσεις κατάρτισης να έχουν τη δυνατότητα εμπλοκής (δηλ. τα τυπικά προσόντα) σε δράσεις προώθησης της απασχόλησης λαμβάνοντας υπόψη τις προδιαγραφές των προγραμμάτων εργασιακής εμπειρίας. Αν υπάρχει αυτή η μέριμνα, τότε θα αυξηθούν και οι πιθανότητες των εν λόγω ατόμων να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία σε ότι αφορά στην υλοποίηση των ενεργειών που προτείνονται στο παρόν επιχειρησιακό σχέδιο.

Στα πλαίσια του ίδιου σκεπτικού και σε ότι αφορά στα χαρακτηριστικά των ανέργων ατόμων που θα συμμετέχουν στην κατάρτιση, θα ενδιέφερε να δοθεί προτεραιότητα σε εκείνα τα άτομα που κατοικούν στην περιοχή παρέμβασης, συμβάλλοντας έτσι στην προσπάθεια του Δήμου Πατρέων-ΑΔΕΠ για ενεργοποίηση του «τοπικού» πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης και -αύξηση της συμμετοχικότητάς τους αφού θα έχουν την ευκαιρία δικής τους ενεργούς εμπλοκής σε δράσεις που γίνονται προς όφελός τους.

3.α. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ & β. ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
--

3.α. Ενέργειες Κατάρτισης

Το επιχειρησιακό σχέδιο περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενέργειες κατάρτισης, με τελικό δικαιούχο φορέα υλοποίησης τους το Δήμο Πατρέων-ΑΔΕΠ και με τον ΟΑΕΔ Πάτρας τελικό δικαιούχο των σχετικών πράξεων προώθησης της απασχόλησης (προγράμματα STAGE, επιλογή των ανέργων που θα εκπαιδευτούν κλπ.).

Συγκεκριμένα, προτείνονται τα εξής εκπαιδευτικά προγράμματα:

Ενέργεια κατάρτισης & Προώθησης της απασχόλησης αρ.3.α.1

Θεματικό πεδίο	Επαγγέλματα Οικονομίας & Διοίκησης
Τίτλος σεμιναρίου	Οικιακή οικονομία: Διαχείριση οικογενειακών πόρων ατόμων σε διαδικασία ενσωμάτωσης στον κοινωνικό ιστό της πόλης
Ομάδα στόχος	Γυναίκες – Τσιγγάνες – Άνεργες (παντρεμένες)
Αριθμός εκπαιδευομένων	15
Διάρκεια σεμιναρίου	150 ώρες
Σκοπιμότητα	Η μεταστέγαση του πληθυσμού των Τσιγγάνων της συνοικίας Αγ.Αικατερίνης, θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των οικογενειών αυτών. Θα βρεθούν αντιμέτωπες σε ανάγκες που θα δημιουργηθούν που είναι νέες και ενδεχομένως να εμφανίσουν το φαινόμενο της «υπερχρέωσης» των οικογενειών αυτών όπως αυτό συμβαίνει συχνά σε ομάδες που-απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό ή

	<p>κινδυνεύουν.</p> <p>Η προσπάθεια είναι να δοθεί η δυνατότητα στις γυναίκες, που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικογενειακή οικονομία να διαχειριστούν, τόσο τους πόρους όσο και της πηγές χρηματοδότησης, με τον καλύτερο δυνατό και πιο προσαρμοσμένο τρόπο, απαντώντας στις ανάγκες τους.</p> <p>Οι Γυναίκες Τσιγγάνες συνήθως υποαπασχολούνται έχοντας και εξ' ολοκλήρου το βάρος του μεγαλώματος των παιδιών.</p> <p>Αναμένεται η ενέργεια αυτή να συνδυαστεί με την υλοποίηση των Δράσεων Συμβουλευτικής & Υποστήριξης των Τσιγγάνων (ΔΡΑΣΥΤ) στη συνοικία της Αγ.Αικατερίνης με στόχο να συμβάλει στην εύρυθμη διαδικασία μεταστέγασης των τσιγγάνων μέχρι σήμερα κατοίκων της.</p>
<p>Κόστος Ενέργειας κατάρτισης</p>	<p>24.300 (11.7 /ατομο/ώρα * 150 ώρες * 10 άτομα)</p>

Ενέργεια κατάρτισης & Προώθησης της απασχόλησης αρ.3.α.2

<p>Θεματικό πεδίο</p>	<p>Επαγγέλματα πολιτισμού & αθλητισμού, ΜΜΕ & επικοινωνιών ή Επαγγέλματα τουριστικά & παροχής υπηρεσιών</p>
------------------------------	---

Τίτλος σεμιναρίου	Κινητές δομές - συνεργεία οργάνωσης πολιτιστικών-καλλιτεχνικών εκδηλώσεων
Ομάδα στόχος	Άνεργοι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΤΕΕ, ΤΕΛ)
Αριθμός εκπαιδευομένων	15
Διάρκεια σεμιναρίου	300 ώρες
Σκοπιμότητα	<p>Θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και ανάγκες από τις προτεινόμενες ενέργειες ΕΚΤ π.χ. σε ότι αφορά στην καθιέρωση των εορταστικών εκδηλώσεων στις συνοικίες της περιοχής παρέμβασης. Επίσης, τέτοιου είδους ανάγκες ανεγείρονται και στα πλαίσια της λειτουργίας των εργαστηρίων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, ηλικιωμένων και νέων ατόμων που προτείνεται να δημιουργηθούν στην περιοχή παρέμβασης. Συγκεκριμένα, οι εν λόγω δομές θα φροντίζουν για την οργάνωση εκδηλώσεων και εκθέσεων με στόχο τόσο την προβολή των "έργων" των ομάδων τους όσο και στην ενίσχυση της συμμετοχικότητας των κατοίκων και της ανάπτυξης δράσεων εθελοντισμού.</p> <p>Πρόταση είναι να αξιοποιηθούν οι θέσεις κατάρτισης από άτομα που στη συνέχεια θα μπορούν να προωθηθούν από τον ΟΑΕΔ στην αγορά εργασίας μέσω π.χ.</p>

	<p>προγραμμάτων STAGE για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.</p> <p>Ιδιαίτερη έμφαση θα μπορούσε να δοθεί αφενός στην δυνατότητα να επιλεγούν άτομα από τον πληθυσμό της περιοχής παρέμβασης, κι επομένως <u>να ενδυναμωθεί η συμμετοχικότητα των πολιτών στις ενέργειες</u>, αφετέρου να εξεταζόταν η δυνατότητα οι καταρτιζόμενοι να κάνουν το πρακτικό μέρος της κατάρτιση τους στα πλαίσια υλοποίησης των ενεργειών του σχεδίου προς όφελος της περιοχής παρέμβασης - έτσι, θα μπορούσαν να διεκδικήσουν πιο δυναμικά τις νέες θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν στην περιοχή.</p>
Κόστος ενέργειας κατάρτισης	52.650 € (11.7 (/άτομο/ώρα) * 300 ώρες * 15 άτομα)

Ενέργεια κατάρτισης & Προώθησης της απασχόλησης αρ. 3.α.3

Θεματικό πεδίο	Επαγγέλματα περιβάλλοντος
Τίτλος σεμιναρίου	Διαχείριση αστικών χώρων (πλατείες, πεζόδρομοι, χώροι πρασίνου & αναψυχής, κοινόχρηστοι χώροι)
Ομάδα στόχος	Ανεργοί απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
Αριθμός εκπαιδευομένων	15

Διάρκεια σεμιναρίου	300 ώρες
Σκοπιμότητα	<p>Θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και ανάγκες από τις προτεινόμενες ενέργειες ΕΤΠΑ π.χ. σε ότι αφορά στις αναπλάσεις υπαρχόντων κτιρίων στις συνοικίες της περιοχής παρέμβασης.</p> <p>Η πρόταση είναι να αξιοποιηθούν οι θέσεις κατάρτισης από άνεργα άτομα που στη συνέχεια θα μπορούν να προωθηθούν στην αγορά εργασίας μέσω π.χ. προγραμμάτων STAGE για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.</p> <p>Ιδιαίτερη έμφαση θα μπορούσε να δοθεί αφενός στην δυνατότητα να επιλεγούν άτομα από τον πληθυσμό της περιοχής παρέμβασης, κι επομένως να ενδυναμωθεί η συμμετοχικότητα των πολιτών στις ενέργειες, αφετέρου να εξεταζόταν η δυνατότητα οι καταρτιζόμενοι να κάνουν το πρακτικό μέρος της κατάρτιση τους στα πλαίσια υλοποίησης των ενεργειών του σχεδίου προς όφελος της περιοχής παρέμβασης - έτσι, θα μπορούσαν να διεκδικήσουν πιο δυναμικά τις νέες θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν στην περιοχή.</p>
Κόστος ενέργειας κατάρτισης	52.650 Π (11.7 Π (/άτομο/ώρα) * 300 ώρες * 15 άτομα)

Θεματικό πεδίο	Επαγγέλματα περιβάλλοντος
Τίτλος σεμιναρίου	Τεχνίτες εφαρμογής παραδοσιακών τεχνοτροπιών - χρήσης υλικών (πέτρα, ξύλο) & Συντήρηση διατηρητέων κτισμάτων
Ομάδα στόχος	Άνεργοι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΤΕΕ, Τί
Αριθμός εκπαιδευομένων	15
Διάρκεια σεμιναρίου	300
Σκοπιμότητα	<p>Θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και ανάγκες από τις προτεινόμενες ενέργειες ΕΤΠΑ π.χ. σε ότι αφορά στις αναπλάσεις υπάρχοντων κτιρίων στις συνοικίες της περιοχής παρέμβασης.</p> <p>Η πρόταση είναι να αξιοποιηθούν οι θέσεις κατάρτισης άνεργα άτομα που στη συνέχεια θα μπορούν να προωθηθούν στην αγορά εργασίας μέσω π.χ. προγραμμάτων STAGE για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας.</p> <p>Ιδιαίτερη έμφαση θα μπορούσε να δοθεί αφενός στην δυνατότητα να επιλεγούν άτομα από τον πληθυσμό της περιοχής παρέμβασης, κι επομένως <u>να ενδυναμωθεί η συμμετοχικότητα των πολιτών στις ενέργειες</u>, αφετέρου να εξεταζόταν η δυνατότητα οι καταρτιζόμενοι να κάνουν το πρακτικό μέρος της κατάρτισής τους στα πλαίσια υλοποίησης των ενεργειών του σχεδίου προς όφελος της περιοχής παρέμβασης – έτσι, θα μπορούσαν να διεκδικήσουν πιο δυναμικά τις νέες θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν στην περιοχή.</p>
Κόστος ενέργειας κατάρτισης	52.650 (11.7 (/άτομο/ώρα) * 300 ώρες * 15 άτομα)

--	--

Επίσης, αξίζει να σημειωθούν τα εξής:

- Δεδομένου ότι, κάθε Κ.Ε.Κ. έχει εξειδίκευση σε τέσσερα από τα ακόλουθα 9 θεματικά πεδία:
  - Επαγγέλματα περιβάλλοντος
  - Επαγγέλματα υγείας & πρόνοιας
  - Επαγγέλματα πολιτισμού & αθλητισμού, ΜΜΕ & επικοινωνιών
  - Παιδαγωγικά επαγγέλματα
  - Επαγγέλματα οικονομίας & διοίκησης
  - Επαγγέλματα πληροφορικής
  - Επαγγέλματα τουριστικά & παροχής υπηρεσιών
  - Αγροτικά επαγγέλματα
  - Επαγγέλματα τεχνικά & μεταφορών,

προέκυψαν τα θεματικά πεδία των προτεινόμενων ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης, λαμβάνοντας επίσης υπόψη, τα αποτελέσματα της κοινωνικο-οικονομικής έρευνας και τις δράσεις που θα αναπτύξουν οι νέες προτεινόμενες δομές.

- Ο Δήμος Πατρέων είναι ο αρμόδιος φορέας για την προκήρυξη των ανωτέρω ενεργειών κατάρτισης.

3.β.1 Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες (ΣΥΥ) για ειδικές κατηγορίες γυναικών που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό

Η μέχρι σήμερα πολυετής εμπειρία της ΑΔΕΠ από τη συνεχή υλοποίηση προγραμμάτων "Βοήθεια στο Σπίτι", "Μονάδα Κοινωνικής Μέριμνας" και "ΚΔΑΠ" (καθώς και προγραμμάτων ""NO\N" & "YOUTHSTART"), αποδεικνύει ότι είναι κυρίως οι γυναίκες που πλήττονται στην προσπάθειά τους να στηρίξουν τα άτομα των ομάδων-στόχων των ανωτέρω δομών (ηλικιωμένοι, παιδιά, ακόμα και ΑΜΕΑ). Πρόκειται για γυναίκες, που ακόμη και στην περίπτωση που διαθέτουν τυπικά και ουσιαστικά προσόντα εργασίας, επιλέγουν να

διευκολύνουν τις εκάστοτε οικογενειακές τους καταστάσεις και γι' αυτό το λόγο έχουν απαρνηθεί (ή δεν έχουν καν ξεκινήσει) το δικό τους επαγγελματικό βίο.

Απώτερος σκοπός της δράσης είναι η ένταξη των ωφελουμένων ατόμων σε άλλες ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης ή στην αγορά εργασίας εφ' όσον διαθέτουν τα αναγκαία προσόντα.

Το προτεινόμενο Σχέδιο δράσης περιλαμβάνει μια σειρά ενεργειών, που συνοπτικά κατηγοριοποιούνται ως εξής:

1. Ενεργοποίηση ωφελουμένων να συμμετέχουν στη διαδικασία ένταξης.
2. Λήψη ιστορικού και διάγνωση αναγκών, ικανοτήτων, δεξιοτήτων των ωφελουμένων
3. Ψυχοκοινωνική υποστήριξη εμπύχωση και ενδυνάμωση των συμμετεχόντων σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. - Προσέγγιση της οικογένειας και παρέμβαση στο οικογενειακό περιβάλλον και εξειδικευμένη προσέγγιση για ειδικές περιπτώσεις.
4. Επαγγελματικός Προσανατολισμός και Συμβουλευτική Διαχείρισης Σταδιοδρομίας (σύνδεση όπου κριθεί σκόπιμο με τις **"Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ)"**, ειδικότερα σε ότι αφορά στην δράση δικτύωσης **"e-ANOPOLIS"**)
5. Πληροφόρηση - ενημέρωση των ομάδων στόχου για θέματα που τους ενδιαφέρουν -θεσμικά, εργασιακά, νομικά, εκπαιδευτικά, επιδοματικής πολιτικής κλπ. Ήδη το Κέντρο Στήριξης Πολιτών με Ειδικές Ανάγκες του Δήμου Πατρέων, διατηρεί μια πλούσια Τράπεζα Πληροφοριών με τη σχετική θεματολογία, σε ηλεκτρονική μορφή.
6. Στήριξη και ενίσχυση των συμμετεχόντων για την αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών (τηλε-εργασία, Internet κλπ) και των εφαρμογών τους για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας (αναμένεται να υπάρξει σύνδεση με την προτεινόμενη νέα **"Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ)"**, ειδικότερα σε ότι αφορά στην δράση **"e-ANOPOLIS"**)
7. Στήριξη και ενίσχυση των συμμετεχόντων για ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Να σημειωθεί, ότι μέσω της λειτουργίας του Κέντρου Υποστήριξης της Απασχόλησης (που λειτουργεί στην ΑΔΕΠ) έχουν διαπιστωθεί περιπτώσεις ενδιαφερόμενων (που εμπίπτουν στις ομάδες-

στόχου) που έχουν εκδηλώσει αρχικά το ενδιαφέρον τους για τη δημιουργία μιας δικής τους επιχείρησης (π.χ. εργαστηρίου) εφ' όσον έχουν από κάποιον φορέα την απαραίτητη υποστήριξη. Σε αυτή την κατεύθυνση αναμένεται να υπάρξει σημαντική η νέα προτεινόμενη ενέργεια "**Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (ΔΥΕΠ)**" - αναλυτικά παρουσιάζεται σε σχετική παράγραφο).

8. Ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης των ωφελουμένων κατά την διάρκεια παροχής ΣΥΥ και κατά την διάρκεια ένταξης στην εργασία.
9. Σύστημα εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης του Σχεδίου Δράσης με σκοπό την συνετή αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών με προσαρμοσμένες παροχές τόσο στις ανάγκες όσο και στις προσδοκίες τους αλλά τη δημιουργία πρότυπων ποιοτικών κριτηρίων αξιολόγησης.
10. Συνεργασία με εθνικά, περιφερειακά ή τοπικά δίκτυα που προάγουν την επιχειρηματικότητα σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Η ΑΔΕΠ μέσω των καθημερινών λειτουργιών του Κέντρου Υποστήριξης της Απασχόλησης (ΚΥΑ) (σε ότι αφορά στην πληροφόρηση και την συμβουλευτική) διατηρούνται άρρηκτες σχέσεις συνεργασίας με επιμέρους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς της Πάτρας (π.χ. Επιμελητήριο Αχαΐας, Πανεπιστήμιο, Εργατικό Κέντρο, ΟΑΕΔ, διάφορα ΚΕΚ. κλπ.). Όλες οι ανωτέρω επαφές, αναμένεται να αξιοποιηθούν στις ανάλογες ενέργειες του σχεδίου δράσης.
11. Ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας με κοινωνικούς - οικονομικούς εταίρους που προάγουν και στηρίζουν ενεργά την επιχειρηματικότητα και φορείς εκπαίδευσης, κατάρτισης & απασχόλησης (με άμεση αξιοποίηση των σχετικών φορέων του εταιρικού σχήματος). Η δημιουργία και ανάπτυξη του σχετικού δικτύου έχει ως σκοπό την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την συνεργασία φορέων καθώς και τη συνέργια των προσφερόμενων υπηρεσιών τους.
12. Την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας σε θέματα ισότητας των φύλων με την έκδοση και δημοσίευση μελετών, ερευνών και άλλου ενημερωτικού υλικού:
  - ▼ Έκδοση εντύπου για την παρουσίαση των συγκεκριμένων ευπαθών ομάδων

- ✓ Διοργάνωση ημερίδας
- ✓ Διοργάνωση εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης του κοινού

13. Την προβολή των ενεργειών με ιδιαίτερη έμφαση στις 'καλές πρακτικές μέσω της διάχυσης της πληροφόρησης που αφορά στην εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης.

Η διάχυση της πληροφόρησης για το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει:

- ✓ Δελτία Τύπου και ανακοινώσεις στο τοπικό Τύπο
- ✓ Έκδοση ενημερωτικού φυλλαδίου
- ✓ Χρήση της ιστοσελίδας της ΑΔΕΠ
- ✓ Αξιοποίηση επαφών (σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο)

14 Την ανάπτυξη και ενεργοποίηση Εθελοντών, Εθελοντικών - Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων καθώς και άλλων κοινωνικών φορέων που δραστηριοποιούνται σε θέματα ισότητας των φύλων και στη προώθηση των γυναικών σε όλους τους τομείς της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Εξέχοντα ρόλο αναμένεται να διαδραματίσει το ΚΕΘΙ με το οποίο και η μέχρι σήμερα συνεργασία μας και σε άλλα προγράμματα που σχετίζονται με τη συμβουλευτική και τις υποστηρικτικές εργασίες υπήρξε γόνιμη (Equal: «Ανάπτυξη συστήματος ποιότητας των υπηρεσιών συμβουλευτικής στήριξης και απασχόλησης»).

15. Κοινωνικές παρεμβάσεις για την υποστήριξη των γυναικών στην προώθηση στην αγορά εργασίας και την συνεργασία με Περιφερειακή Επιτροπή Ισότητας με σκοπό την ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο ειδικών μέτρων διευκόλυνσης που δρουν υποστηρικτικά ώστε να ξεπεράσουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν για την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή τους στο κοινωνικό γίνεσθαι.

Για την αποτελεσματική υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης έχει σχεδιαστεί η ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος παρακολούθησης των συμμετεχόντων από την στιγμή της ένταξής τους στο πρόγραμμα παροχής ΣΥΥ μέχρι και για ένα χρόνο μετά την λήξη του προγράμματος.

Στόχοι της διαδικασίας παρακολούθησης είναι:

✓ Να προσφέρουμε εξατομικευμένες υπηρεσίες με ανθρώπινο πρόσωπο στον κάθε επωφελούμενο σε όλη την πορεία του προγράμματος, τόσο σχετικά με την εξέλιξη του ως προς τους αρχικούς στόχους και τις προσδοκίες του, όσο και αναφορικά με τη διαδικασία επίλυσης πιθανών δυσκολιών και προβλημάτων.

✓ Να γνωρίζουμε την πορεία του κάθε ωφελούμενου μετά το πέρας του προγράμματος ΣΥΥ ως προς την ένταξη του σε άλλες ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

Στο πλαίσιο αυτό, η μεθοδολογία εφαρμογής του συστήματος παρακολούθησης είναι:

Με την έναρξη του προγράμματος ΣΥΥ:

- ανοίγεται ατομικός φάκελος παρακολούθησης για τον κάθε ωφελούμενο στον οποίο συμπεριλαμβάνονται όλα τα στοιχεία που αφορούν την ένταξη και παρακολούθηση του εκπαιδευόμενου κατά την πορεία των ΣΥΥ και για ένα χρόνο μετά.
- Συγκροτείται η ομάδα στελεχών και ανατίθεται η ευθύνη για τον κάθε επωφελούμενο σε συγκεκριμένο στέλεχος ΣΥΥ - κοινωνικό λειτουργό, ψυχολόγο ή άλλο κοινωνικό επιστήμονα, ο οποίος θα έχει την ευθύνη παρακολούθησης σε όλη την διάρκεια των ΣΥΥ και για ένα χρόνο μετά τουλάχιστον.
- Γίνεται καταγραφή του ατομικού και οικογενειακού προφίλ του κάθε ωφελούμενου και καταγράφονται οι προσδοκίες που ο ίδιος έχει από το πρόγραμμα των ΣΥΥ.
- Διερευνούνται και καταγράφονται οι δεξιότητες, ικανότητες και δυνατότητες του κάθε ωφελούμενου με ειδικά τεστ και άλλα εργαλεία δουλειάς.
- Σε συνεργασία με το αρμόδιο στέλεχος ΣΥΥ καθορίζονται οι στόχοι που ο κάθε ωφελούμενος θέτει από την συμμετοχή του στις ΣΥΥ, φτιάχνεται ένα ατομικό "σχέδιο δράσης" και διασφαλίζεται η δέσμευση κάθε ωφελουμένου και η απόφαση του να συμμετέχει ενεργά στις δράσεις που με την συμμετοχή του έχουν σχεδιαστεί.

Κατά την πορεία εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης:

- Τηρούνται πρακτικά για όλες τις ατομικές συνεδρίες, τις συναντήσεις των ομάδων και τις συναντήσεις με την οικογένεια όπου προκύψουν, τα οποία

μπαίνουν στον αντίστοιχο φάκελο.

- Û Τηρείται ηλεκτρονικό μητρώο των ωφελουμένων όπου καταγράφονται αρχικά τα αιτήματα τους από τις ΣΥΥ καθώς και το είδος των υπηρεσιών που τους παρέχεται και ο βαθμός εξέλιξης τους κατά την πορεία του προγράμματος.
- Û Στο ηλεκτρονικό ατομικό αρχείο εντάσσονται και ασκήσεις και τεστ δεξιοτήτων που μπορεί ο ίδιος ο ωφελούμενος να συμπληρώνει στον Η/Υ σε τακτά διαστήματα κάθε εξάμηνο.
- Û Προβλέπονται τακτές συναντήσεις της ομάδας στελεχών και το υπεύθυνο ΣΥΥ - μια κάθε μήνα τουλάχιστον - με θέμα συζήτησης την πορεία των συμμετεχόντων - προβλήματα, δυσκολίες αλλά και θετικοί τρόποι αντιμετώπισης τους.
- Û Κατατίθενται απ' τα υπεύθυνα στελέχη ΣΥΥ, τρίμηνες εκθέσεις για την πορεία του κάθε επωφελούμενου κατά την διάρκεια υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης και εξάμηνες μετά την λήξη τους και για ένα χρόνο τουλάχιστον.
- Û Επίσης κατατίθεται τελική έκθεση για την πορεία του εκπαιδευόμενου με την λήξη του Σχεδίου Δράσης καθώς και έκθεση έξη μήνες μετά το πέρας του προγράμματος ως προς το αποτέλεσμα της παροχής ΣΥΥ και την ένταξη ή όχι του ωφελούμενου σε κάποιες ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.
- Û Τόσο οι ενδιάμεσες όσο και οι τελικές εκθέσεις θα κοινοποιούνται στο ΚΠΑ του ΟΑΕΔ με το οποίο θα υπάρχει στενή συνεργασία όταν προκύπτουν προβλήματα και δυσκολίες.

Τα μέσα και τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διαδικασία παρακολούθησης είναι τα εξής:

- > Ατομικό και οικογενειακό ιστορικό.
- > Τεστ διάγνωσης ικανοτήτων / δεξιοτήτων - και σε ηλεκτρονική μορφή.
- > Ατομικό συμβόλαιο (εξειδικεύεται για τον κάθε ωφελούμενο).
- > Πρακτικά ατομικών συνεδρίων.
- > Πρακτικά συναντήσεων ομάδων.
- > Αποτελέσματα συναντήσεων στελεχών ΣΥΥ.
- > Υλικό εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης.

Το προτεινόμενο Σχέδιο Δράσης των ΣΥΥ θα εστιάζει στην Περιοχή Παρέμβασης, αλλά θα έχει και τη δυνατότητα εξυπηρέτησης γυναικών που απειλούνται ή

κινδυνεύουν με κοινωνικό αποκλεισμό, στην ευρύτερη περιοχή της πόλης της Πάτρας.

Για τον εντοπισμό της ομάδας-στόχου των προτεινόμενων ΣΥΥ θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν επιμέρους δράσεις που θα βρίσκονται σε εξέλιξη και συγκεκριμένα:

- > Η νέα προτεινόμενη ενέργεια "ΣΥΥ για ΑΜΕΑ"
- > Η νέα προτεινόμενη ενέργεια "ΚΔΑΠ" Άνω Πόλης Πατρών
- > Το υφιστάμενο πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι"
- > Το υφιστάμενο πρόγραμμα "Μονάδα Κοινωνικής Μέριμνας"
- > Η υφιστάμενη δομή "Κέντρο Στήριξης ΑΜΕΑ"
- > Η υφιστάμενη δομή της ΑΔΕΠ - "Κέντρο Υποστήριξης Απασχόλησης (ΚΥΑ)"

Οι προτεινόμενες ΣΥΥ θα έχουν τη δυνατότητα να διασυνδέονται με άλλες κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου, φορείς και υπηρεσίες συμβουλευτικής και ανάπτυξης, τυπικές ή άτυπες οργανωμένες εθελοντικές ομάδες, κλπ.

Άμεσα θα είναι τα αναμενόμενα αποτελέσματα για τα ίδια τα άτομα:

- Να νιώθουν & να είναι ενεργά μέλη της κοινότητας
- Να αξιοποιήσουν ταλέντα που τυχόν έχουν & πιθανόν δεν το γνώριζαν
- Να έχουν πρόσβαση σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων
- Να έχουν εργαλεία αυτο-αξιολόγησης (κατανόηση των δυνατοτήτων τους & των αδυναμιών τους)

Επίσης, αναμενόμενα αποτελέσματα θα είναι:

- η δημιουργία ευνοϊκότερων προϋποθέσεων για τον συνδυασμό οικογενειακού και επαγγελματικού βίου των εν λόγω γυναικών
- η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την επαγγελματική ανέλιξη των ωφελουμένων γυναικών
- η δημιουργία θέσεων απασχόλησης για την παροχή των ΣΥΥ

Συνολικά, η προτεινόμενη ενέργεια εντάσσεται στο πλαίσιο των κοινωνικό-οικονομικών πολιτικών που έχει υιοθετήσει και υλοποιεί ήδη ο Δήμος Πατρέων.

Ετσι, η λειτουργία των προτεινόμενων ΣΥΥ για γυναίκες έρχεται να συμπληρώσει και να συμπράξει με τη λειτουργία του ΚΑΠΗ και του Παραρτήματος ΚΑΠΗ του Δήμου Πατρέων καθώς και με την υλοποίηση της

"Μονάδας Κοινωνικής Μέριμνας" και της Μονάδας "Βοήθεια στο Σπίτι", όπως επίσης και των ΚΔΑΠ. Πέραν του ότι θα εξασφαλίσει αρκετές θέσεις εργασίας, παράλληλα θα ενισχύσει την άρση των ανισοτήτων σε ότι αφορά στην εκτίμηση της ενεργούς συμμετοχής των γυναικών στα κοινωνικά δρώμενα και της προσφοράς τους.

Έντονη αναμένεται και η εμπλοκή οργανώσεων και ινστιτούτων γυναικών σε ότι αφορά στην ανάπτυξη δράσεων εθελοντισμού και ευαισθητοποίησης.

Έμφαση προτείνεται να δοθεί επίσης στη διασύνδεση με δομές συμβουλευτικής που ήδη λειτουργούν στην πόλη όπως το ΚΕΘΙ Πάτρας, το Συμβουλευτικό Σταθμό του Δήμου Πατρέων κ.α.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι στα πλαίσια της λειτουργίας των ΣΥΥ για γυναίκες που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό με στόχο την **προβολή** τους, προτείνεται:

- η έκδοση σχετικών ενημερωτικών φυλλαδίων.
- η διοργάνωση ημερίδας για τη σύναψη επαφών και την παρουσίαση των εμπειριών από την παροχή των υπηρεσιών και το αντίκτυπό τους.

Έμφαση αξίζει να δοθεί, και στις δράσεις ανταλλαγής που προτείνεται να οργανωθούν μεταξύ της εν λόγω προτεινόμενης δομής και παρεμφερών με αυτή που ήδη λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο.

Το **κόστος των** εν λόγω επιμέρους ενεργειών, έχει ως εξής:

Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες για ειδικές κατηγορίες γυναικών που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό		
ΔΡΑΣΕΙΣ	ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΚΟΣΤΗ	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΥΥ (2400 συνεδρίες * 88 / συνεδρία) > 120 γυναίκες όπου συμπεριλαμβάνονται α Δικτύωση β Ευαισθητοποίηση / δημοσιότητα	27.000,00 15.240,00	211.200,00

Ο Δήμος Πατρέων αναμένεται να προκηρύξει τις εν λόγω δράσεις.

4.ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

4.1 Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) Άνω Πόλης Πατρών

Στο προτεινόμενο ΚΔΑΠ θα απασχολούνται παιδιά ηλικίας 6-12 ετών για ορισμένο χρονικό διάστημα της ημέρας, εκτός σχολικού ωραρίου.

Μέσα από τη λειτουργία εργαστηρίων θα προωθείται η δημιουργική απασχόληση των παιδιών, η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους με την ατομική - οργανωμένη δραστηριότητα ή/και μέσα από οργανωμένες ομάδες εργαστηρίων καθώς και η εξυπηρέτηση των γονέων. Το ΚΔΑΠ θα έχει τη δυνατότητα διασύνδεσης με τις εκπαιδευτικές μονάδες και τις κοινωνικές τους υπηρεσίες (Κέντρων Διάγνωσης Αξιολόγησης και Υποστήριξης - ΚΔΑΥ & Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής - ΣΜΕΑ) που ανήκουν στην Α'βαθμια και Β'βαθμια Εκπαίδευση Ν.Αχαΐας, τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου, τους φορείς και τις υπηρεσίες πολιτιστικής, αθλητικής, περιβαλλοντικής κ.α. τοπικής παρέμβασης και ανάπτυξης. Η διασύνδεση αυτή θα είναι μέρος του δικτύου που πρόκειται να αναπτύξουν οι προτεινόμενες από το σχέδιο ΣΥΥ στα πλαίσια ανάπτυξης δικτύου για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την συνεργασία φορέων και τη συνέργια των προσφερόμενων υπηρεσιών τους. Στη Δομή θα εξασφαλίζεται η υγιεινή και ασφαλής παραμονή των παιδιών σε χώρο κατάλληλα προσαρμοσμένο βάσει των σχετικών τεχνικών προδιαγραφών. Επίσης στον εξωτερικό προαύλιο χώρο του συγκροτήματος προτείνεται η διαμόρφωση και η τοποθέτηση παιχνιδιών εξωτερικού χώρου με ειδικές προδιαγραφές ασφαλείας, μέσω χρηματοδότησης του από το ΕΤΠΑ.

Ο χώρος θα διαμορφωθεί κατάλληλα με βάση το σύστημα διαχείρισης ενός ΚΔΑΠ ώστε να υπάρχουν:

- Αίθουσα κατασκευών: κατάλληλα διαμορφωμένη με τραπέζια εργασίας και νιπτήρες
- Αίθουσα θεατρικού παιχνιδιού και μουσικοκινητικής αγωγής: κατάλληλα διαμορφωμένη ώστε να χρησιμοποιείται παράλληλα και για άλλες

εκδηλώσεις του Κέντρου (π.χ. γιορτές, παραστάσεις, κλπ.)

Επίσης, ο χώρος θα διαθέτει γραφείο εκπαιδευτών, τουαλέτες και αποθήκη.

Στα πλαίσια του ΚΔΑΠ προτείνεται η λειτουργία εργαστηρίων βάσει ηλικιών (6-8 ετών και 9-12 ετών). Σε κάθε εργαστήριο δραστηριοτήτων θα συμμετέχουν μέχρι 15 παιδιά. Κάθε παιδί θα μπορεί να συμμετέχει το ανώτερο δύο φορές την εβδομάδα, σε δίωρα προγράμματα δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν 2 εργαστήρια, διάρκειας μίας ώρας το καθένα (σύνολο 4 ώρες εβδομαδιαίως για κάθε παιδί). Προβλέπεται η οργάνωση δύο δίωρων προγραμμάτων ημερησίως (Δευτέρα-Σάββατο). Εκτιμάται ότι σύνολο περίπου 120 παιδιών θα αξιοποιεί τις δραστηριότητες του Κέντρου.

Είναι αξιοσημείωτο, ότι για την εύρυθμη λειτουργία των εργαστηρίων δημιουργικής απασχόλησης του Κέντρου, προβλέπεται η αγορά εξοπλισμού, που περιλαμβάνει:

- Κατάλληλα έπιπλα (π.χ. τραπέζια εργασίας, καρέκλες, ντουλάπια, ράφια, βιβλιοθήκες, παιγνιοθήκες)
- Τηλεόραση, video, H/Y, C/D player & ραδιοκασετόφωνο
- Παιχνίδια εσωτερικού χώρου
- Βιβλία, βιντεοκασέτες και C/D (μουσικά και εκπαιδευτικά)

Ο εξοπλισμός αυτός θα δίνει τη δυνατότητα πολλαπλών χρήσεων των χώρων προκειμένου να αναπτύσσονται παράλληλα και συμπληρωματικά προγράμματα και δραστηριότητες δημιουργικής απασχόλησης και έκφρασης.

Τα παιδιά θα συμμετέχουν σε εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης που θα είναι χωρισμένα με βάση τις ηλικίες και θα λειτουργούν μία ή δύο φορές την εβδομάδα. Τα εργαστήρια θα λειτουργούν με κύκλους προγραμμάτων ορισμένης χρονικής διάρκειας (2 μήνες) ενώ ο κάθε κύκλος επεξεργάζεται ένα συγκεκριμένο θέμα:

> Εικαστικά	> Θεατρικά παιχνίδια
> Μουσικοκινητικά παιχνίδια	> Περιβαλλοντική αγωγή
> Οπτικοακουστικά παιχνίδια	> Ομαδικά παιχνίδια
> Εκπαιδευτικά προγράμματα με H/Y	

Εκτός των καθημερινών του δραστηριοτήτων, το Κέντρο θα διοργανώνει ανοιχτές εκδηλώσεις ψυχαγωγικού και ενημερωτικού χαρακτήρα, προκειμένου να υπάρχει άμεση επαφή με την τοπική κοινωνία, ώστε να ενθαρρύνεται η ανταλλαγή απόψεων και ιδεών. Επίσης, στα πλαίσια των πρόσθετων λοιπών εκδηλώσεων έχει προβλεφθεί η κάλυψη των εξόδων για τη δωρεάν παρακολούθηση από τα παιδιά, μουσικών και θεατρικών παραστάσεων που θα διοργανώνονται στην Πάτρα (π.χ. ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας).

Το προτεινόμενο ΚΔΑΠ αναμένεται να στελεχωθεί με ανθρώπινο δυναμικό με εξειδίκευση, εμπειρία και ταλέντο στην εμπύχωση ομάδων και στη δημιουργική απασχόληση παιδιών που θα συνδυαστεί με εξωτερικούς συνεργάτες υπεύθυνους για ειδικές δράσεις του έργου του.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι θα δοθεί έμφαση ώστε το επιστημονικό προσωπικό του ΚΔΑΠ να διατηρεί στενή επικοινωνία με τους γονείς με παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης προς όφελός τους, με σκοπό να συμβάλει στην ενδυνάμωση του ρόλου των γονέων και ιδιαίτερος στο ρόλο της γυναίκας, μέσα και έξω από την οικογένεια και στην ανάπτυξη ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων στην οικογένεια.

Έτσι μέσω της καινοτομικής αυτής μεθόδου προσέγγισης, θα επιβεβαιώνεται η αναγκαιότητα των προβλεπόμενων δραστηριοτήτων του Κέντρου και συγχρόνως θα ενισχύεται η έκφραση επιθυμιών και θα προσφέρεται η δυνατότητα αναβάθμισης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Επίσης, στα πλαίσια της λειτουργίας του, το ΚΔΑΠ θα τηρεί τα ακόλουθα βιβλία:

- > Βιβλίο συμβάντων
- > Βιβλίο παρουσίας παιδιών
- > Βιβλίο ή κατάσταση παρουσίας του προσωπικού

Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι η ανωτέρω λεπτομερής παρουσίαση της λειτουργίας του προτεινόμενου ΚΔΑΠ, είναι αποτέλεσμα της κεκτημένης εμπειρίας της ΑΔΕΠ από την επιτυχή λειτουργία του ΚΔΑΠ στο αρκτικό διαμέρισμα του Δήμου Πατρέων, του ΚΔΑΠ στην περιοχή Ζαρουχλειϊκών, καθώς και της πρόσφατης έναρξης λειτουργίας του ΚΔΑΠ-ΜΕΑ Δήμου Πατρέων.

Η ανωτέρω εμπειρία, μέσα από την πρακτική των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου Πατρέων και της ΑΔΕΠ, έχει δείξει πως ένα μεγάλο μέρος του γυναικείου πληθυσμού παραμένει δεσμευμένο για μεγάλο χρονικό διάστημα ακόμη και μετά την ένταξη του παιδιού στο

εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτό μπορεί να συμβεί σε όλες τις οικογένειες αλλά πολύ περισσότερο σε αυτές που έχουν μόνο ένα παιδί, στις μονογονεϊκές οικογένειες, στις οικογένειες που αντιμετωπίζουν πολλαπλά ή/και έντονα προβλήματα και σε αυτές των οποίων τα παιδιά για διάφορους λόγους παρουσιάζουν δυσκολίες προσαρμογής χωρίς την παρουσία ενός από τους γονείς και συνήθως της μητέρας.

Αυτό θα μπορούσε να έχει αποφευχθεί, σ' ένα μεγάλο μέρος, αν σε τακτά χρονικά διαστήματα και από μικρό, το παιδί είχε τη δυνατότητα να «εξασκηθεί» στη στην αυτόνομη δημιουργική απασχόληση από τρίτους και με τη παρουσία άλλων παιδιών. Για παράδειγμα, παιδιά που θα είχαν δυσκολίες να παραμείνουν σε Παιδικό Σταθμό θα βρουν, μέσα από τη λειτουργία των Εργαστηρίων, ένα ρυθμό ο οποίος θα τα βοηθήσει να προσαρμοστούν ευκολότερα και γρηγορότερα. Έχοντας πρόσφατα αντιληφθεί το γεγονός αυτό, πολλοί ιδιωτικοί σταθμοί προτείνουν προγράμματα προσαρμογής των μικρών παιδιών που όμως συχνά, για ορισμένα παιδιά, αποδεικνύονται ημίμετρα, γιατί δεν πλαισιώνουν κατάλληλα τους γονείς. Ιδιαίτερως σε αυτές τις περιπτώσεις όπου έχουμε να κάνουμε με άτομα που έχουν υποστεί τον κοινωνικό αποκλεισμό ή κινδυνεύουν, το φαινόμενο αυτό γίνεται πολυδιάστατο και μεγεθύνεται. Μέσα, λοιπόν, από αυτή τη διαδικασία λειτουργίας των εργαστηρίων θα δίνεται η δυνατότητα στο παιδί να εξασκηθεί στην εξατομίκευση και στην αυτονόμησή του χωρίς να νιώθει ότι χάνει την επαφή του με τη μητέρα. Αλλά και στη μητέρα θα δίνεται η δυνατότητα να αποκτήσει την απαιτούμενη σιγουριά ότι το παιδί της μπορεί να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος χωρίς ιδιαίτερη υποβοήθηση παρά μόνο τη παρουσία των ειδικών, ώστε να μη παραμένει εγκλωβισμένη των αναγκών του μικρού παιδιού και των φόβων της.

Παράλληλα, η δομή θα δώσει τη δυνατότητα στη μητέρα να επιλέξει αν θέλει να δοκιμάσει της δυνάμεις της για ένταξη ή επανένταξη στην Αγορά Εργασίας.

Η λειτουργία του ΚΔΑΠ Άνω Πόλης Πατρών θα διατηρεί στενή συνεργασία με τη Σχολή **Γονέων του Δήμου Πάτρας**, που θα στεγάζεται επίσης στο

αναμορφωμένο, από ενέργειες χρηματοδότησης μέσω του ΕΤΠΑ, κτήριο του «Δημοτικού Βρεφοκομείου», όπου στεγάζεται επίσης **Δημοτικός Παιδικός Σταθμός**.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι στην περιοχή παρέμβασης που αφορά στο παρόν επιχειρησιακό σχέδιο, δεν υπάρχει ούτε προβλέπεται προς το παρόν δημιουργία άλλου ΚΔΑΠ ή ανάλογης δομής. Επομένως, αναμένεται το προτεινόμενο «ΚΔΑΠ» να καλύψει εν μέρει τις ανάγκες για τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών αυτής της περιοχής, με απώτερο στόχο να δοθεί η δυνατότητα στις μητέρες που ήταν επιφορτισμένες με την φροντίδα τους να απεμπλακούν εν μέρει και να διευκολυνθούν στην ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

Κατά συνέπεια, η λειτουργία του προτεινόμενου «ΚΔΑΠ Άνω Πόλης Πατρών» στην περιοχή παρέμβασης και η ένταξή του σ' ένα υπό διαμόρφωση δίκτυο σχετικών δομών στον πολεοδομικό ιστό της πόλης, πολιτική που έχει υιοθετήσει και υλοποιεί ήδη ο Δήμος Πατρέων, πέραν του ότι θα εξασφαλίσει κάποιες θέσεις εργασίας, θα κινηθεί παράλληλα και προς την κατεύθυνση της προσφοράς υπηρεσιών δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, αλλά και της άρσης των εμποδίων εισόδου για ένα σημαντικό αριθμό γυναικών που επιθυμεί να ενταχθεί στην αγορά εργασίας αλλά που αδυνατεί λόγω της έλλειψης υπηρεσιών αυτού του είδους (προώθηση ίσων ευκαιριών απασχόλησης). Ενώ παράλληλα θα υποστηρίξει την προσπάθεια των γυναικών-μητέρων στην επαγγελματική ένταξη και ενσωμάτωση τους με την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών διαπαιδαγώγησης και απασχόλησης των παιδιών τους.

Επίσης, να σημειωθεί ότι στην περιοχή παρέμβασης και μάλιστα κοντά στο χώρο όπου θα στεγαστεί η προτεινόμενη δομή, ήδη λειτουργεί η "ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ" (Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Γονέων & Κηδεμόνων ΑΜΕΑ). Ο εν λόγω φορέας προτίθεται να διαθέσει τους χώρους του ώστε να αναπτύσσονται ad hoc δράσεις για τα παιδιά, στα πλαίσια μικτών ομάδων με παιδιά με αναπηρίες. Ο στόχος είναι αμφίδρομος: α) η ευαισθητοποίηση των μικρών παιδιών και των μελλοντικών πολιτών σε θέματα ίσων ευκαιριών και άρσης του αποκλεισμού ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και β) συμβολή στην προσαρμογή των παιδιών-ΜΕΑ στην προσπάθεια ενσωμάτωση τους με ίσα δικαιώματα. Σύμφωνα με τα παραπάνω, τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι:

- η δημιουργία ευνοϊκότερων προϋποθέσεων για τον συνδυασμό

οικογενειακού και επαγγελματικού βίου των γυναικών

- η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την επαγγελματική ανέλιξη των γυναικών η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για αναζήτηση εργασίας των ανέργων, κυρίως γυναικών
- η δημιουργία θέσεων απασχόλησης στη δομή (κυρίως γυναίκες)
- η ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών στην περιοχή

Η νέα δομή αναμένεται να αναπτύξει στενή συνεργασία με τις υφιστάμενες δομές ΚΔΑΠ που λειτουργούν στα Ζαρουχλείκα και στο Αρκτικό Διαμέρισμα. Επίσης, σε ότι αφορά στην ανάπτυξη δράσεων εθελοντισμού καθώς και την ενεργοποίηση-ευαισθητοποίηση των ίδιων των παιδιών σε τομείς ενδιαφέροντος, αναμένεται το «ΚΔΑΠ άνω Πόλης Πατρών» να ενισχύσει την επικοινωνία του με το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, το Σώμα Ελληνίδων Οδηγών, το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας, την Κίνηση "Πρόταση", τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογος Πατρών, το Φυσιολατρικό Σύλλογο Πάτρας καθώς και τα σχολεία της περιοχής που έχουν σε εξέλιξη ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Έμφαση θα δοθεί επίσης στη διασύνδεση με δομές συμβουλευτικής που ήδη λειτουργούν στην πόλη όπως το ΚΕΘΙ Πάτρας, το Συμβουλευτικό Σταθμό του Δήμου Πατρέων κ.α.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι στα πλαίσια της λειτουργίας του ΚΔΑΠ Ανω Πόλης Πατρών και με στόχο την **προβολή** του, προτείνεται:

- να εκδοθούν σχετικά ενημερωτικά φυλλάδια και
- να οργανώνονται περιοδικές εκδηλώσεις και εκθέσεις για την παρουσίαση των "δημιουργιών" των παιδιών.

Για το σκοπό. αυτό, θα αξιοποιηθούν οι σχετικοί χώροι εκθέσεων και εκδηλώσεων που προβλέπονται στον αναμορφωμένο χώρο του παλαιού Καραμανδανείου νοσοκομείου (περιγράφονται αναλυτικά στις αντίστοιχες παραγράφους).

Έμφαση αξίζει να δοθεί, και στις δράσεις ανταλλαγής που προτείνεται να οργανωθούν μεταξύ της εν λόγω προτεινόμενης δομής και παρεμφερών με αυτή που ήδη λειτουργούν στην πόλη της Πάτρας ή/και σε εθνικό επίπεδο. Στόχος θα είναι τα άτομα που θα στελεχώσουν τη δομή, να έχουν τη δυνατότητα ανταλλαγής

εμπειριών, προβληματισμών και μεταφοράς τεχνογνωσίας φροντίζοντας για την εύρυθμη λειτουργία της δομής.

Έτσι, προτείνονται επισκέψεις, συναντήσεις εργασίας ή και δημιουργία Ομάδων Εργασίας (Workshops) με τις ακόλουθες δομές:

- φορείς της περιοχής π.χ. Σχολικές Μονάδες της περιοχής κοινωνικές και τις κοινωνικές υπηρεσίες τους (Κέντρα Διάγνωσης Αξιολόγησης και Υποστήριξης και Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής),
- σχετικές υπηρεσίες για παιδιά και γονείς π.χ. ΚΔΑΠ, Παιδικούς Σταθμούς, Σχολή Γονέων, Συμβουλευτικό Κέντρο Οικογένειας Δήμου Πατρέων, ΚΕΘΙ Πάτρας κ.α.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι αναμένεται μέρος των μητέρων των παιδιών του ΚΔΑΠ Άνω Πόλης Πατρών να αξιοποιήσουν τις προτεινόμενες **"Συνοδευτικές Υποστηρικτικές Υπηρεσίες για άνεργες γυναίκες που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό"**, όπως αυτές περιγράφονται στο αντίστοιχο σημείο. Σε συνέχεια των Συνοδευτικών Υπηρεσιών και στις περιπτώσεις εκείνες που, μετά την διάγνωση των ατομικών αναγκών των επωφελούμενων γυναικών, διαπιστωθεί ότι η διασύνδεση με άλλες προτεινόμενες ενέργειες από το σχέδιο θα ήταν ευεργετικές, αυτό θα μπορεί να γίνει μέσα από οργανωμένες πλέον ενέργειες διασύνδεσης και προβολής. Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι **"Δράσεις Υποστήριξης Επιχειρηματικής Πρωτοβουλίας (ΔΥΕΠ)"** όπως και οι **"Δράσεις Συμβουλευτικής & Υποστήριξης Νέων Ατόμων (ΔΡΑΣΥΝΑ)"** θα μπορούσαν να αποδειχθούν ιδιαίτερα αποτελεσματικές αναδεικνύοντας τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα του σχεδίου.

Η δυναμικότητα του ΚΔΑΠ Άνω Πόλης Πατρών αναμένεται να ανέρθει σε 120 παιδιά και θα στελεχωθεί με 3 άτομα επιστημονικό δυναμικό, 1 άτομο βοηθητικό προσωπικό και ένα εξωτερικό συνεργάτη (π.χ. για θέματα ζωγραφικής ή μουσικής ή θεάτρου κλπ.). Το κόστος τριετούς χρηματοδότησης της δομής ανέρχεται σε 396.250,00 ευρώ.

Η ΑΔΕΠ προτείνεται ως τελικός δικαιούχος, υπεύθυνη για την υλοποίηση της δράσης.

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Όπως αναφέρεται και στην περιγραφή της έρευνας για την αποτύπωση των αναγκών του πληθυσμού της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης και των αναγκών για αστικές αναπλάσεις μέσα από την μελέτη των αποτελεσμάτων αυτών προέκυψαν οι προτάσεις μας. Οι προτάσεις αυτές περιέχουν πολλά και δυναμικά καινοτομικά χαρακτηριστικά με σκοπό την συνολικότερη και καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων της περιοχής. Αξίζει λοιπόν να σημειωθούν τα ακόλουθα σε ότι αφορά αυτά τα στοιχεία του προτεινόμενου επιχειρησιακού σχεδίου.

Η γενική σχεδιαστική φιλοσοφία των προτεινόμενων παρεμβάσεων στις υποπεριοχές είναι η "μετατροπή των οδών των περιοχών αυτών σε οδούς ήπιας κυκλοφορίας" (Traffic calming). Με αυτή την τεχνική αποδίδεται η περιοχή κύρια σε χρήση πεζών, παιδιών, ηλικιωμένων, ΑΜΕΑ και κατοχυρώνονται δικαιώματα ασφαλούς κοινωνικής επαφής, θεσπίζονται Δε διευκολύνσεις για κίνηση, προσπέλαση και στάση των ατόμων των ανωτέρω ομάδων. Αυτή η φιλοσοφία παρά το ότι είναι κοινή πρακτική τις δύο τελευταίες δεκαετίες στην Ευρώπη, στην χώρα μας θα αποτελέσουν καινοτομικό σχεδιασμό.

Η θέση των κτιρίων που θα φιλοξενήσουν τις κύριες προτεινόμενες κοινωνικές δομές είναι εξαιρετικά σημαντική, ευρισκόμενη ουσιαστικά στον πυρήνα ενός πολιτιστικού συνόλου, γεγονός που θα επιφέρει μια εξαιρετική αλληλεπίδραση, (τροφοδότηση του ενός από το άλλο).

Ο σχεδιασμός της περιοχής φέρνει μια νέα άποψη για τα κέντρα των γειτονιών χρησιμοποιώντας νέες ιδέες και ταυτόχρονα σεβόμενος τις συνήθειες των κατοίκων και τις κλιματικές συνθήκες.

> **Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ):** Ο σχεδιασμός των εργαστηρίων για τα μεγαλύτερα παιδιά δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στην δημιουργία ομαδικού πνεύματος ενώ στην περίπτωση του εργαστηρίου για τις μικρότερες ηλικίες δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην πρώιμη κοινωνικοποίηση και στην αυτονόμηση των παιδιών. Παράλληλα δίνεται η

δυνατότητα στους γονείς να ανταλλάξουν απόψεις για θέματα που τους απασχολούν τόσο μεταξύ τους (λειτουργία ομάδων) όσο και ατομικά με τους ειδικούς συμβούλους της δομής οι οποίοι λόγω της εμπλοκής τους με τα ίδια τα παιδιά έχουν άποψη για τον χαρακτήρα τους και την συμπεριφορά τους).

> **Γραφείο Υποστήριξης Τσιγγάνων:** Για την καλύτερη οργάνωση και αντιμετώπιση των δυσκολιών που αναμένονται να προκύψουν προτείνεται η λειτουργία ομάδας αξιολόγησης σε εβδομαδιαία βάση με την συμμετοχή του προσωπικού του Γραφείου, τη συμμετοχή εκπροσώπων του Δήμου που έχουν αναλάβει το πρόγραμμα Μεταστέγασης των Τσιγγάνων της Αγ. Αικατερίνης και ίσως αν αυτό είναι επιθυμητό από τους ίδιους, εκπροσώπους των τσιγγάνων. Επιπλέον, προτείνεται η απασχόληση τουλάχιστον ενός ατόμου, από την ομάδα των ωφελουμένων, για να διαδραματίσει ρόλο "διαμεσολαβητή" (Mediateur) σε ορισμένες περιπτώσεις, που κρίνεται σκόπιμο. Η ενεργός αυτή συμμετοχή θα αποτελούσε καινοτόμο χαρακτηριστικό της προτεινόμενης δράσης και θα ενθάρρυνε τη συμμετοχικότητα των υπολοίπων.

Επίσης προβλέπεται η συνοδεία των ωφελούμενων στις δημόσιες υπηρεσίες, όπου και αν αυτό κρίνεται αναγκαίο, με στόχο την απλή διευκόλυνση (γράψιμο, διάβασμα, κατανόηση των μηχανισμών και των ενεργειών) αλλά και την βελτιστοποίηση της εξυπηρέτησης από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Το σημείο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει το δεύτερο καινοτόμο χαρακτηριστικό της προτεινόμενης δράσης και θα αναδειχθεί σε μείζον στρατηγικό πλεονέκτημα της ολοκληρωμένης παρέμβασης.

>: Προβλέπεται η οργάνωση βάσης δεδομένων με τα αιτήματα των πολιτών και την παρακολούθηση των ενεργειών προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες τους. Το σύστημα αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει στο μέλλον πρότυπο για όλες τις υπηρεσίες του Δήμου αλλά και άλλων εταίρων μας για την παρακολούθηση της εξυπηρέτησης Πολιτών. Μέσα από την διαδικασία προτείνεται ενός είδους τυποποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών με σκοπό την βελτιστοποίησή τους . Αυτή είναι επιπλέον και μια καινοτομία στην παροχή υπηρεσιών και την εξυπηρέτηση των Πολιτών η οποία αναμένεται να αναβαθμίσει σημαντικά τον τομέα αυτό στην επιλεγμένη μας και να αποτελέσει πρότυπο για ολόκληρο το Δήμο. Αναμένεται να εναρμονιστεί με την εμπειρία που αποκτά η ΑΔΕΠ μέσω υλοποίησης εγκεκριμένου προγράμματος EQUAL που αφορά στην ανάπτυξη

συστήματος ποιότητας για την παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής και ενημέρωσης.

Το αναμενόμενο αποτέλεσμα είναι κυρίως ότι μέσα από την δικτύωση θα βελτιστοποιηθεί τόσο η διαδικασία εξυπηρέτησης του κάθε ενδιαφερόμενου όσο και αποτελεσματικότητα στις παρεχόμενες υπηρεσίες.

>Προτείνονται δομές που ενδιαφέρει να λειτουργήσουν συνδυαστικά, αφού είναι σαφώς προσανατολισμένες στην πρόσβαση στην πληροφορία και έτσι μπορούν να αποτελέσουν μια ολοκληρωμένη "πρόταση" σε αυτόν τον τομέα για την κάλυψη των σχετικών αναγκών κάθε ενδιαφερόμενου και έρχεται να καλύψει σημαντικές ανάγκες της περιοχής συνολικά.

Η ύπαρξη της Βιβλιοθήκης έχει μελετηθεί ώστε να καλύψει με αμεσότητα ανάγκες οι οποίες θα προκύψουν από τη λειτουργία των δύο άλλων δομών και να διασυνδέσει τον πληθυσμό μας με την Δημοτική Βιβλιοθήκη, η οποία με την σειρά της παρέχει μεγαλύτερη πληρότητα σε θέματα και τίτλου. Η Βιβλιοθήκη αυτή θα γίνει η απαραίτητη Πύλη τεκμηρίωσης της Πληροφορίας για όλους όσους επιθυμούν να εμβαθύνουν. Η ιδέα του Eco -bar εξασφαλίζοντας ένα ζωνρό και δημιουργικό κλίμα, με δυνατότητα προετοιμασίας κοκτέιλς με φυσικούς χυμούς και την προσφορά των συνταγών τους, εναρμονίζεται πλήρως με τις δράσεις Ευαισθητοποίησης για το περιβάλλον διευρύνοντας τα όρια της ενημέρωσης αφού δίνει την δυνατότητα δοκιμής ενός άλλου τρόπου ζωής.

>Στις προτεινόμενες ενέργειες κατάρτισης και σε ότι αφορά στα χαρακτηριστικά των ανέργων ατόμων που θα συμμετέχουν σε αυτές, προτίθεται να δοθεί προτεραιότητα σε εκείνα τα άτομα που κατοικούν στην περιοχή παρέμβασης, συμβάλλοντας έτσι στην προσπάθεια του Δήμου Πατρέων-ΑΔΕΠ για ενεργοποίηση του "τοπικού" πληθυσμού της περιοχής παρέμβασης και αύξηση της συμμετοχικότητάς τους, αφού θα έχουν την ευκαιρία δικής τους ενεργούς εμπλοκής σε δράσεις που γίνονται προς όφελος τους. Παράλληλα προτείνεται να φροντίσει ο ΟΑΕΔ, ώστε οι επιλεγμένοι άνεργοι που θα συμμετάσχουν στις δράσεις κατάρτισης, να έχουν την δυνατότητα εμπλοκής (δηλ. τα τυπικά προσόντα) σε δράσεις προώθησης της απασχόλησης, λαμβάνοντας υπόψη τις προδιαγραφές των προγραμμάτων εργασιακής εμπειρίας. Αν υπάρχει αυτή η μέριμνα, τότε θα αυξηθούν και οι Πιθανότητες των εν λόγω ατόμων να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία σε ότι αφορά στην υλοποίηση των

ενεργειών που προτείνονται στο παρόν επιχειρησιακό σχέδιο. Να σημειωθεί ότι, οι φορείς εταίροι" στο σχήμα, είναι διαθέσιμοι να ανταποκριθούν σε προγράμματα εργασιακής εμπειρίας που θα προκηρύξει ο ΟΑΕΔ , έχοντας υπόψη τους τις ενέργειες του επιχειρησιακού σχεδίου. Επίσης τα θεματικά πεδία των προτεινόμενων ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης προέκυψαν, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της κοινωνικοοικονομικής έρευνας και τις δράσεις που θα αναπτύξουν οι νέες προτεινόμενες δομές.

Όσον αφορά τις ενέργειες για την ανάδειξη της ιστορικότητας και της Πολιτιστικής κληρονομιάς των συνοικιών της περιοχής παρέμβασης προτείνεται η εξαγωγή έρευνας για την καταγραφή της ιστορίας τους και η διοργάνωση εορταστικών εκδηλώσεων στην περιοχή, σε ετήσια βάση και σε δεδομένη χρονική περίοδο. Τα προϊόντα τα οποία θα προκύψουν από την έρευνα αυτή όπως το αρχειακό υλικό που θα συλλεχθεί, θα χρησιμοποιηθούν για την λειτουργία μόνιμης έκθεσής τους .. Η δημιουργία ταινίας ιστορικού περιεχομένου αναφορικά με τις εν λόγω συνοικίες, που θα παρουσιάζει στοιχεία του παρελθόντος, μαγνητοσκοπημένες μαρτυρίες των κατοίκων, σχετικές φωτογραφίες, γκραβούρες, κ.λ.π. και θα μπορεί να προβάλλεται σε ομάδες για παράδειγμα μαθητών. Τμήμα του φιλμ θα πρέπει να είναι παρουσίαση της τωρινής

κατάστασης της περιοχής σε σύγκριση με την αλλαγή της, μετά τις παρεμβάσεις. Ενώ η ταινία αυτή θα παραχθεί στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, ώστε να μπορεί να προβληθεί στα πλαίσια των εργασιών, συσκέψεων και ανταλλαγών προγραμμάτων (σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο) σχετικά με τομείς τοπικής ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής, προώθησης ίσων ευκαιριών, ανάδειξης της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Επίσης η έκδοση βιβλίου με το περιεχόμενο της έρευνας, στην ελληνική, αγγλική και γαλλική γλώσσα θα μπορούσε να αξιοποιηθεί σε προσπάθειες ενημέρωσης των κατοίκων της περιοχής και της ευρύτερης πόλης της Πάτρας καθώς και των επισκεπτών της, αφού εστιάζει σε μια περιοχή ιδιαίτερης ιστορικής σημασίας για την πόλη.

Η διεξαγωγή της έρευνας αυτής αναμένεται επίσης να παίξει σημαντικό ρόλο σε ότι αφορά στην ανάδειξη τοπικών εθίμων και γιορτών (π.χ. θρησκευτικού ή και διαπολιτισμικού χαρακτήρα) που πλέον έχουν εκλείψει. Η αναβίωση του εορτασμού τους θα αποτελούσε καινοτόμο χαρακτηριστικό της προτεινόμενης δράσης και θα ενθάρρυνε την συμμετοχικότητα των κατοίκων: στην εμπλοκή ομάδων ατόμων που ήδη θα λειτουργούν στα πλαίσια των προτεινόμενων δομών που θα έχουν δημιουργηθεί μέσω της εφαρμογής του επιχειρησιακού σχεδίου, καθώς και στη συμμετοχή των υφιστάμενων τοπικών πολιτιστικών ομάδων και συλλόγων, εθελοντών κ.λ.π

>Τέλος αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι με την αναμόρφωση του κτιρίου του "Δημοτικού Βρεφοκομείου" μέσα από την χρηματοδότηση του ΕΤΠΑ θα δημιουργηθεί **ισχυρός πυρήνας παρέμβασης με ιδιαίτερο χαρακτήρα:**

ΣΤΟ κτίριο στο οποίο ήδη στεγάζεται ο "Παιδικός Σταθμός" της περιοχής και η "Σχολή Γονέων. Κάτω από την ίδια στέγη προτείνεται να δημιουργηθεί επίσης και το "ΚΔΑΠ" Το κτίριο αυτό θα αποτελέσει κέντρο παρέμβασης με έμφαση στην οικογένεια, τα παιδιά και τους νέους γονείς. Αναμενόμενο αποτέλεσμα από αυτή τη συνύπαρξη είναι η συμπληρωματικότητα στις δράσεις και η αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των ωφελούμενων

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ – ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ
--

Ο Δήμος Πατρέων είχε αρχίσει να προετοιμάζεται για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου. Είχε ήδη καταθέσει ανάλογη πρόταση με μικρότερο αντικείμενο και σχεδόν για την ίδια περιοχή, στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN II. Πλην όμως δεν χρηματοδοτήθηκε παρά τις εξαιρετικές κριτικές που πήρε κατά την αξιολόγηση.

Έτσι με την προκήρυξη του μέτρου ανετέθη στην ΑΔΕΠ η εκπόνηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου. Η ΑΔΕΠ διαθέτοντας την εμπειρία από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματος που ήταν ενταγμένο στην Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN I και πλήθους άλλων προγραμμάτων συνέστησε μελετητική

ομάδα από στελέχη της τα οποία σε άμεση συνεργασία με το Δήμαρχο και τους υπηρεσιακούς παράγοντες του Δήμου άρχισε την επεξεργασία.

Ανετέθη άμεσα η εκπόνηση κοινωνικοοικονομικής έρευνας για να διαπιστωθεί και με αριθμούς η εκτίμηση της κατάστασης των επιλεγμένων περιοχών. Τα στελέχη της ΑΔΕΠ έκαναν εξαντλητικές συζητήσεις με φορείς και άτομα που δραστηριοποιούνται στην περιοχή. Ταυτόχρονα έγινε έρευνα σε όλες τις δυνατές πηγές άντλησης στοιχείων

Πρόκειται να εκδοθεί ένα αρχικό φυλλάδιο το οποίο θα περιγράφει τις αρχικές προθέσεις του Επιχειρησιακού Σχεδίου και σε αδρές γραμμές τις προτεινόμενες δράσεις. Μετά την γνωστοποίηση των προθέσεων του Δήμου θα οργανωθούν λαϊκές συνελεύσεις στις οποίες θα επεξηγηθεί η φιλοσοφία και οι προτεινόμενες δράσεις και θα εξαχθούν συμπεράσματα προθέσεων, ρυθμίσεων και μεγαλύτερης εξειδίκευσης των προτάσεων.

Είναι προφανές ότι λόγω και του αντικειμένου των προτεινόμενων δράσεων η ενεργοποίηση σημαντικού δυναμικού από την περιοχή θεωρείται κρίσιμη για την επιτυχία του εγχειρήματος.

Μετά την τελική διαμόρφωση των προτάσεων και την έγκριση του Επιχειρησιακού Σχεδίου, οι φορείς που συμμετέχουν στο Εταιρικό Σχήμα, συμμετέχοντας τις περιγραφείσες στην Β Ενότητα διαδικασίες, αλλά και σε επί μέρους διαδικασίες και συνεργασίας που θα προκύψουν θα βοηθήσουν στην εξειδίκευση των τελικών προτάσεων, στη διαμόρφωση προδιαγραφών για την εκπόνηση μελετών ή την υλοποίησή τους.

Η έκδοση ενός φυλλαδίου με τις τελικές προτάσεις είναι απαραίτητη καθώς και μια επόμενη διαδικασία πληροφόρησης, ώστε η φιλοσοφία του ΕΣ να γίνει κτήμα των κατοίκων, μιας και όχι μόνο τους αφορά άμεσα, αλλά αν αυτοί δεν κληθούν να το υποστηρίξουν και να το βοηθήσουν είναι σαφές ότι δεν θα είναι επιτυχές και οι νέες προτεινόμενες δομές θα μαραζώσουν και θα φθίνουν καθημερινά.

Ταυτόχρονα έχει ξεκινήσει διαδικασία ωρίμανσης αρκετών από τα προτεινόμενα έργα και δράσεις του ΕΣ.

Έτσι ήδη έχει εκπονηθεί Προμελέτη ανάπλασης για την περιοχή Τριτάκη, ενώ για την περιοχή "Σκάλες Αγ. Νικολάου-Αγ. Γεωργίου - Ωδείο - Παλαιό Νοσοκομείο", εκπονείται οριστική μελέτη ανάπλασης, ενώ γίνεται επεξεργασία και προετοιμασία για τις υπόλοιπες περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της Αγίας Αικατερίνης, όπου αναμένεται και η έγκριση του Ολοκληρωμένου Προγράμματος ένταξης των Τσιγγάνων, με το οποίο θα επιλυθούν κρίσιμα προβλήματα της περιοχής.

Είναι προφανές ότι κατά την διαδικασία υλοποίησης του ΕΣ, θα ακολουθηθούν όλες οι νόμιμες διαδικασίες ανάθεσης, εκπόνησης και υλοποίησης των έργων και δράσεων.

Είναι σαφώς σχεδιασμένες και οι διαδικασίες συνεχούς παρακολούθησης της πορείας και των επιπτώσεων - αποτελεσμάτων του ΕΣ, ώστε να χρειάζεται να γίνονται οι κατάλληλες διορθωτικές κινήσεις.

Ο ρόλος των φορέων που συμμετέχουν στο σχήμα διοίκησης του σχεδίου μέσα από την Εταιρική Σχέση ή/ και την Τοπική Συντονιστική Επιτροπή περιγράφεται αναλυτικά στην ενότητα Β.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΡΙΤΑΚΗ ΠΑΤΡΩΝ

1. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Η περιοχή Τριτάκη Πατρών βρίσκεται στο Β-ΒΑ όριο του Κάστρου της πόλης και καθορίζεται από τις οδούς Αγίου Νικολάου(σκάλες), Δασυλλίου, Δερβενακίων, Αράτου και το διαμορφωμένο όριο του Δασυλλίου της πόλης. Αναπτύσσεται στους πρόποδες του λόφου του κάστρου και μέρος των κτισμάτων της, εφάπτονται του τείχους του κάστρου, και είναι κατασκευασμένα επί των θεμελίων του.

Η περιοχή παρεμβάλλεται μεταξύ του σχεδίου της Κάτω Πόλεως των Πατρών(του Σταμάτη Βούλγαρη) και του Κάστρου(Ακρόπολης) και αποτελεί την Ν-ΝΑ επέκταση της συνοικίας του Βλατερού.

Η επιφάνεια της περιοχής Τριτάκη, περιλαμβάνει έκταση 42,400,00 μ². Στην επιφάνεια της περιοχής δεν συμπεριλαμβάνεται το Ο.Τ. με κωδικό κτηματογράφησης 25/21 σ'επαφή με την οδό Δασυλλίου προς την πλευρά του Κάστρου, το οποίο περιέχει 49 ιδιοκτησίες συνολικής επιφάνειας 4,357,00 μ².

2. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

Με τις υπάρχουσες αντικειμενικές συνθήκες της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης της περιοχής οποιαδήποτε προσπάθεια ανάπλασης θα απαιτήσει την ανάληψη πρωτοβουλίας όχι μόνο οργανωτικής αλλά και επενδυτικής, σε σημαντική έκταση, από την πλευρά του δημοσίου.

Είναι γεγονός, ότι η θέση της περιοχής στο Πολεοδομικό συγκρότημα των Πατρών, σε αντίθεση με την σημερινή της κατάσταση της προσδίδουν δυνατότητες θετικής ή και προνομιακής μελλοντικής ανάπτυξης και ότι οι σημερινοί δυσμενείς όροι διαβίωσης στην περιοχή «Τριτάκη» είναι περισσότερο αποτέλεσμα ιστορικών συνθηκών ανάπτυξης της περιοχής και λιγότερο εγγενών αδυναμιών.

Η περιοχή «Τριτάκη» παρά τις αδυναμίες της δεν σταματά να είναι μία πλεονεκτική περιοχή που γειτνιάζει με το Κάστρο της πόλης, και αποτελεί το μεταβατικό στοιχείο, προς αυτό από το ανεπτυγμένο παλαιό πυρήνα της Πάτρας, που θα μπορούσε να αναπτυχθεί στην κατεύθυνση μίας ελκυστικής περιοχής κατοικίας με σημαντική ζήτηση ακινήτων και υψηλές αξίες. Το ζήτημα είναι να προσδιοριστούν το αντικείμενο και το μέγεθος της δημόσιας επένδυσης, ώστε να προκύψει μέγιστη δυνατή ωφέλεια με την μικρότερη συμμετοχή των κατοίκων.

Δεδομένο είναι ότι ο Δήμος Πατρέων, αποσκοπεί όχι μόνον στην Πολεοδομική & Περιβαλλοντική βελτίωση της περιοχής αλλά συγχρόνως στην στεγαστική αποκατάσταση – ενίσχυση των κατοίκων και επομένως στην ποιοτική αναβάθμιση τόσο των δημοσίων κοινόχρηστων χώρων, όσο και του δομημένου περιβάλλοντος.

Από την προκαταρκτική μελέτη ανάπλασης προκρίνεται ένα εναλλακτικό σενάριο ανάπλασης, με ήπια ανάπλαση, που θα περιοριστεί κατ' αρχήν σε πολεοδομικές διαμορφώσεις, βελτίωση της τεχνικής υποδομής και συντήρηση-επισκευή του κελύφους και των όψεων των κτιρίων.

Οι εργασίες αυτές καλύπτουν ολόκληρη την έκταση της περιοχής και θα σεβαστούν τον ιδιαίτερο πολεοδομικό ιστό, πλην σημειακών παρεμβάσεων κατεδάφισης και εξυγίανσης για λόγους ασφαλείας και διέλευσης οχημάτων πρώτης ανάγκης.

Οι εργασίες προγραμματίζονται να εκτελεστούν κατά φάσεις, που βασίζονται στην αξιολόγηση του αστικού ιστού και στην ιεράρχηση και επιλογή ορισμένων διαδρομών μέσα σε αυτόν.

Η πρόταση αυτή της ήπιας ανάπλασης και οι προτεραιότητές της καθορίζονται από την προτεινόμενη οργάνωση και λειτουργία της περιοχής, μέσω ενός σχεδίου δομικών παρεμβάσεων.

Με το προτεινόμενο σχέδιο δομικών παρεμβάσεων η περιοχή μέσα από πολεοδομικές διαμορφώσεις, που απαιτούν τροποποιήσεις σχεδίου και λεπτομερή σχεδιασμό των επιμέρους χώρων διατηρεί την χρήση της αμιγούς κατοικίας και εξασφαλίζει:

1. Σύνδεση της επάνω και κάτω πόλης και καλύτερη πρόσβαση και εσωτερική επικοινωνία

Η οδός Δασυλλίου επεκτείνεται μέσω της αδόμητης ιδιοκτησίας του Δήμου Πατρέων προς το Δασύλλιο και καταλήγει στην οδό Αγίας Αναστασίας στο Βλατερό.

Η οδός Βαφιοπούλου διαπλατύνεται και αποκτά πρόσβαση με αυτοκίνητο για περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών. Το εσωτερικό δίκτυο αποκτά συνέχεια.

2. Τρεις νευραλγικής σημασίας χώρους, που θα χρησιμοποιηθούν κυρίως για στάθμευση – πράσινο αλλά και εσωτερική επικοινωνία των διαφορετικών επιπέδων της περιοχής (κοινόχρηστος ανελκυστήρας), σε συνδυασμό με χώρους αναψυχής.

3. Έναν κεντρικό χώρο πλατείας, στην συμβολή όλων των εσωτερικών οδών με σκαλοπάτια, που θα αποτελέσει το κέντρο και βασικό σημείο αναφοράς της περιοχής, αλλά και τον χώρο συγκέντρωσης των κατοίκων, σε περιπτώσεις σεισμού ή πυρκαγιάς.

4. Τρεις δευτερεύοντες χώρους πλατειών, που συνδυάζονται με σημαντικές διευρύνσεις για χώρους στάθμευσης, στους οποίους μπορούν να αναπτύσσονται κοινωφελείς εξυπηρετήσεις, από την εκμετάλλευση των υψομετρικών διαφορών.

5. Δέσμευση των αδόμητων ιδιοκτησιών προς την πλευρά του Δασυλλίου όπου το μεγαλύτερο τμήμα ανήκει στον Δήμο Πατρέων, **για ενιαία πρότυπη οικοδόμηση ανά Ο.Τ., με πρωτοβουλία του Δήμου και την λογική του ενεργού Ο.Τ.**

Για την εξασφάλιση της δυνατότητας εφαρμογής της προτεινόμενης οργάνωσης και λειτουργίας της περιοχής αλλά και την προστασία των κατοίκων της, απαιτούνται συγκεκριμένες **άμεσες παρεμβάσεις**, οι οποίες αποτελούν και το **Πρώτο Στάδιο Ανάπλασης της περιοχής.**

Οι άμεσες αυτές επεμβάσεις είναι εφικτές και επιβεβλημένες, και μπορούν να συντελεστούν αποτελεσματικά και ενεργητικά για την περιοχή, χωρίς να εξαρτώνται άμεσα από τα επόμενα στάδια της ανάπλασης για τα οποία όμως, οι επεμβάσεις αυτές, είναι καθοριστικές.

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

Οι προτεινόμενες άμεσες επεμβάσεις που αποτελούν το πρώτο στάδιο της ανάπλασης, αναφέρονται:

Στην εξυγίανση της περιοχής με

1. κατεδάφιση ερειπίων &
2. έλεγχο & κατεδάφιση ή αντιστήριξη κτιρίων σε κακή κατάσταση

Στην εφαρμογή του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου δόμησης με

1. έλεγχο της νομιμότητας των νέων κτιρίων (μετά το 1980) και επιβολή κυρώσεων.

Στην θεσμοθέτηση του σχεδίου δομικών παρεμβάσεων στην περιοχή με

1. αναθεώρηση του εγκεκριμένου σχεδίου(συνολικές τροποποιήσεις σχεδίου)

Στην αξιοποίηση της χαμηλής εμπορικότητας στην περιοχή, και επομένως της χαμηλής αξίας γης με:

1. Απαλλοτριώσεις των προβλεπόμενων κοινοχρήστων χώρων, κατά φάσεις, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της πρότασης και
2. Επίλυση των ιδιοκτησιακών διαφορών, με τους καταπατητές της ιδιοκτησίας του Δήμου Πατρέων.

Οι άμεσες αυτές επεμβάσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν αποκλειστικά από τον Δήμο Πατρέων, χωρίς την μεσολάβηση άλλου φορέα με εξειδίκευση και εμπειρία σε έργα αναπλάσεων.

Το εκτιμώμενο συνολικό κόστος του ΠΡΩΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ της περιοχής υπολογίζεται στο ποσό των: 1.296.000,00 ευρώ.

(ενός εκατομμυρίου διακοσίων ενενήντα έξι χιλιάδων ευρώ), στο οποίο περιλαμβάνονται:

1. **Το κόστος κατεδάφισης των ερειπίων,**
Απομάκρυνσης των προϊόντων κατεδάφισης
Και καθαρισμού των οικοπέδων, το οποίο

Υπολογίζεται στο ποσό περίπου των: **38.000,00 ευρώ**

2. Το κόστος κατεδάφισης ή αντιστήριξης των

κτιρίων σε κακή κατάσταση, το οποίο

υπολογίζεται στο ποσό περίπου των: **38.000,00 ευρώ**

3. Το κόστος απαλλοτριώσεως, οικοπέδων

και κτισμάτων, το οποίο υπολογίζεται

στο ποσό των: **1.220.000,00 ευρώ**

και κατανέμεται κατά φάσεις ως εξής:

3.1. Πρώτη φάση απαλλοτριώσεων	330.000,00 ευρώ
3.2. Δεύτερη φάση απαλλοτριώσεων	265.000,00 ευρώ
3.3. Τρίτη φάση απαλλοτριώσεων	435.000,00 ευρώ
3.4. Τέταρτη φάση απαλλοτριώσεων	190.000,00 ευρώ

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

Το δεύτερο στάδιο ανάπλασης περιλαμβάνει έργα πολεοδομικών διαμορφώσεων και αναβάθμισης της Τεχνικής υποδομής που συνδυάζονται με έργα αποκατάστασης του κελύφους και κυρίως επισκευής και συντήρησης των όψεων των κτιρίων που διατηρούνται.

Τα έργα αυτά αποσκοπούν στην λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση της περιοχής, ώστε να μην εγκαταλείπεται από τους κατοίκους της, αλλά αντίθετα τους προκαλούν να συμμετέχουν στην βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους.

Τα έργα αυτά μπορούν να εκτελεστούν κατά ενότητες, σύμφωνα με τις προτεραιότητες που καθορίζονται στην μελέτη, με συγκεκριμένες κατευθύνσεις οργάνωσης και προδιαγραφές στην χρήση των υλικών, των αρχιτεκτονικών διαμορφώσεων, του εξοπλισμού κλπ και χωρίς να έχουν υλοποιηθεί οι προτεινόμενες απαλλοτριώσεις.

Σ' αυτά περιλαμβάνονται:

ΕΡΓΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ:

- Διαμορφώσεις χώρων πλατειών–πρασίνου–αναψυχής–στάθμευσης και εσωτερικής επικοινωνίας των διαφορετικών επιπέδων της περιοχής, (με κοινόχρηστο εξωτερικό ανελκυστήρα), με ενσωμάτωση και λοιπών κοινοχρήστων και κοινοφελών χρήσεων σ' αυτούς.
- Διαμορφώσεις δρόμων-πεζοδρόμων-πεζοδρομίων-πλατωμάτων και λοιπών κοινοχρήστων χώρων που σχηματίζουν το κοινόχρηστο δίκτυο εξυπηρέτησης του οικισμού.

ΕΡΓΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

- Η αντικατάσταση του δικτύου ύδρευσης
- Η αντικατάσταση του δικτύου αποχέτευσης λυμάτων και ομβρίων υδάτων
- Η αντικατάσταση του δικτύου ηλεκτρικού ρεύματος και η μετατροπή του σε υπόγειο
- Η αντικατάσταση του δικτύου τηλεπικοινωνιών

ΕΡΓΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΛΥΦΟΥΣ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

- Η επισκευή ή αντικατάσταση ή και κατασκευή της στέγης των κτιρίων, όπου απαιτείται.
- Η επισκευή ή ανακατασκευή των επιχρισμάτων των κύριων όψεων των κτιρίων, όπου απαιτείται.
- Η επισκευή ή αντικατάσταση των κουφωμάτων των κυρίων όψεων των κτιρίων, όπου απαιτείται.
- Οι χρωματισμοί των κυρίων όψεων των κτιρίων.

Τα έργα μπορούν να εκτελέσουν τμηματικά και σύμφωνα με τις προτεραιότητες που αναφέρονται στην προκαταρκτική πρόταση ανάπτυξης της περιοχής.

Το εκτιμώμενο συνολικό κόστος του ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ της περιοχής υπολογίζεται στο ποσό των: **5.667.734,00 ευρώ**

(επτά εκατομμυρίων πεντακοσίων τριάντα οκτώ χιλιάδων, εκατό ευρώ).

Για την εκτίμηση της δαπάνης των έργων του δευτέρου σταδίου της ανάπλασης, έγιναν οι ακόλουθες παραδοχές:

1. Κατά προσέγγιση εκτίμηση των μεγεθών

- Μήκος οδών περιοχής 2.100.00μ.
- Μέσο πλάτος οδών με αναγωγή πλατωμάτων κλπ 4.00 μ
(Εκτός των κοινοχρήστων χώρων που δεσμεύονται για χρήση χώρων πρασίνου-στάθμευσης κλπ κοινοχρήστων χρήσεων)
- Άρα επιφάνεια κοινοχρήστων χώρων: 8.400.00 μ²
- Επιφάνεια χώρων πρασίνου, στάθμευσης και πιθανής αποκατάστασης ρυμοτομούμενων κλπ 3.906.00μ²
- Μέσος όρος οροφών μεταξύ 1.5 και 2.0 μ.
- Μέσο ύψος οικοδομών 8.00 μ.
- Μέσο πρόσωπο κτιρίου στην οδό 8.00 μ
- Για την εκτίμηση της συνολικής επιφάνειας των όψεων αφαιρέθηκε από το μήκος οδών ποσοστό 20%.

2. Κατά προσέγγιση υπολογισμός της τιμής μονάδος δαπάνης των επιμέρους έργων:

- Δαπάνη έργων διαμόρφωσης χώρων πρασίνου, στάθμευσης κλπ. (σε διάφορα επίπεδα λόγω εκμετάλλευσης των υψομετρικών διαφορών) 440,00 ευρώ/μ²
  - Δαπάνη έργων αναβάθμισης της τεχνικής Υποδομής: 90,00 ευρώ/μ²
  - Δαπάνη έργων διαμόρφωσης οριζοντίων επιφανειών (χωρίς δαπάνη κατασκευής δικτύων υποδομής) 90,00 ευρώ/μ²

- Δαπάνη εργασιών συντήρησης-επισκευής όψεων και κελύφους κτιρίων 45,00 ευρώ/μ²
- Πολλαπλασιαστής: 1,35 για δαπάνες μελετών αυτεπιστασίας και εργολαβικού οφέλους

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτουν οι ακόλουθες δαπάνες:

1. Δαπάνη έργων διαμόρφωσης χώρων πρασίνου, στάθμευσης κλπ.:

Επιφάνεια χώρων διαμόρφωσης	3.906.00 μ ²
Δαπάνη έργων ανά μ ²	440,00ευρώ/μ ²
Συνολική δαπάνη έργων 1	
3.906.00 μ ² X 440,00 ευρώ/μ ² X 1,35	2.320.164,00 ευρώ

2. Δαπάνη έργων αναβάθμισης της τεχνικής υποδομής:

Επιφάνεια χώρων διαμόρφωσης	8.400.00μ ²
Δαπάνη έργων ανά μ ²	90,00ευρώ
Συνολική δαπάνη έργων	
8.400.00 μ ² X 90,00 ευρώ/μ ² X 1	

3. Δαπάνη πολεοδομικών διαμορφώσεων (δρόμων-πεζοδρόμων κλπ) σε ολόκληρη την περιοχή:

Επιφάνεια χώρων διαμόρφωσης	8.400.00 μ ²
Δαπάνη έργων ανά μ ²	90,00 ευρώ/μ ²
Συνολική Δαπάνη έργων	
8.400.00 μ ² X 90,00 ευρώ/μ ² X 1,35 =	1.020.600,00 ευρώ

4. Δαπάνη επισκευής – συντήρησης όψεων σ' ολόκληρο το μήκος των δρόμων και κοινόχρηστων χώρων:

Επιφάνεια χώρων διαμόρφωσης	21.504.00 μ ²
(2.100.00 X 2 X 8.00) X 80% = 21.504.00 μ ²)	

Δαπάνη Έργων ανά μ²	45,00 ευρώ/μ²
Συνολική δαπάνη έργων	
21.504.00 X 45,00 ευρώ/μ ² X 1,35 =	1.306.370,00 ευρώ

5. ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ:

+ 1.020. 600.00 +	
+ 1.020.600.00 + 1.306.370.00 =	5.667.734,00 ευρώ

ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΥ & ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ:

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ	1.296.000,00 ευρώ
ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ	5.667.734,00 ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	6.963.734,00 ευρώ

Το συνολικό έργο της ανάπλασης της περιοχής Τριτάκη είναι δυνατόν να εκτελεστεί κατά αυτοτελείς φάσεις, που σχετίζονται με τις ενότητες της περιοχής, όπως αυτές διαχωρίζονται με βάση τις υψομετρικές καμπύλες την βατότητα των δρόμων και το επίπεδο επικοινωνίας.

Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει την περιοχή που καθορίζεται από τις σκάλες Τριτάκη, τις σκάλες Αγίου Νικολάου, την οδό Δασυλλίου και την οδό Δερβενακίων. Αποτελεί το περισσότερο ενδιαφέρον και χαρακτηριστικό τμήμα της περιοχής, με ιδιαίτερα καθοριστικά στοιχεία τις σκάλες της οδού Τριτάκη και Αγίου Νικολάου, που καλύπτουν υψομετρική διαφορά 34.00 μ περίπου. Οι κοινόχρηστοι χώροι παρουσιάζουν ποικιλία μεγεθών και μορφής και σχηματίζουν ένα ενδιαφέρον πλέγμα σε συνδυασμό με τα πλατώματα πρασίνου που αναπτύσσονται και διαμορφώνονται με επικοινωνία από τα πλατύσκαλα της οδού Αγίου Νικολάου.

Η ενότητα αυτή έχει επιφάνεια **10.200.00 μ²** και υπολογίζεται ότι το κόστος για την ολοκληρωμένη ανάπλασή της, με βάση τις κατευθύνσεις και προδιαγραφές που τέθηκαν για την ανάπλαση ολόκληρης της περιοχής ανέρχεται στο ποσό περίπου των **1.700.000,00 ευρώ**.

(Η μελέτη αυτή έγινε από την Διπλωματούχο αρχιτέκτων Χρύσα Διονυσοπούλου)

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ανάλυσης της μελέτης ανάπτυξης που έχει συνταχθεί, τα στοιχεία των ιδιοκτησιών είναι τα ακόλουθα:

- Σύνολο ιδιοκτησιών: 262
- Σύνολο κύριων κτισμάτων: 246
- Μέσο εμβαδόν οικοπέδων: 116,00 μ²
- Μέση πραγματοποιημένη κάλυψη: 59%
- Μέσος πραγματοποιημένος σ.δ.: 1,00
- Αδόμητα οικόπεδα: 14.50%
- Ερειπωμένα & ακατοίκητα κτίρια: 13,42%
- Κτίρια σε κακή κατάσταση: 10,16%
- Νέα κτίρια μετά το 1985: 14,63%
- Ποσοστό ιδιοκατοίκων: 74,54 %
- Ποσοστό συνταξιούχων: 43,94 %
- Ποσοστό αλλοδαπών (επίσημα εμφανιζόμενων): 6,82%
- Μέσος όρος νοικοκυριών ανά ιδιοκτησία: 1,40 νοικ./ιδιοκ.

Ο πολεοδομικός ιστός της περιοχής, ακανόνιστος με μεγάλες υψομετρικές διαφορές και με στενούς δρόμους, και τους περισσότερους με σκαλοπάτια, έχει μεν ένα χαρακτήρα γραφικό και ενδιαφέροντα, παρουσιάζει όμως συγχρόνως πολλά προβλήματα στα δίκτυα, στον ηλιασμό, φωτισμό και αερισμό των κτιρίων κυρίως, στην γειτνίαση, στην διέλευση τροχοφόρων πρώτης ανάγκης, στην διάθεση χώρων στάθμευσης και στις εργασίες συντήρησης ή ανοικοδόμησης.

Γενικά η περιοχή Τριτάκη είναι μια έντονα υποβαθμισμένη συνοικία του κεντρικού παλαιού πυρήνα των Πατρών, ανεπτυγμένη στο ΒΑ τμήμα του λόφου του Κάστρου της πόλης, σε πλεονεκτική θέση, με έντονες υψομετρικές διαφορές, ενδιαφέροντα πολεοδομικό ιστό, με μικρό κλήρο, χαμηλής ποιότητας κτιριακό απόθεμα, μεγάλο αριθμό ερειπίων και μερική εγκατάλειψη.

Οι συνθήκες αυτές προκαλούν έντονα λειτουργικά και μικροκλιματικά προβλήματα σε πάρα πολλές υποπεριοχές της περιοχής Τριτάκη, που βρίσκονται μέσα στον

αρχαιολογικό χώρο του Κάστρου, και επάνω στα θεμέλια των τειχών, και θεωρούνται απαλλοτριωτέες.

Η περιοχή παρουσιάζει έντονες κλίσεις του φυσικού εδάφους, οι οποίες κυμαίνονται μεταξύ 54% και 37%, και έχει μεγάλη δυσκολία προσβάσεως.

Εκτός από τις οδούς Δερβενακίων και Δασυλλίου-Φρουρίου, που βρίσκονται στα όρια της περιοχής και είναι βατές με αυτοκίνητο, όλες οι άλλες οδοί, με σημαντικότερη την οδή Τριτάκη, είναι μικρού πλάτους και σχηματίζονται με σκαλοπάτια.

Αποτελεί εκτεταμένη ζώνη κατοικίας που παρουσιάζει έντονη εγκατάλειψη με μεγάλο αριθμό ερειπίων και κτιρίων σε κακή κατάσταση, και γενικότερα είναι υποβαθμισμένη τόσο στους ιδιωτικούς όσο και στους δημόσιους χώρους της.

Οι κάτοικοι είναι χαμηλού εισοδήματος, κυρίως συνταξιούχοι και ιδιοκάτοικοι, ενώ εμφανίζονται έντονες τάσεις εγκατάστασης κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων μεταναστών, αλλοδαπών, οικονομικών κυρίως προσφύγων.

Συγκεκριμένα, ποσοστό 43,94% των κατοίκων είναι υπερήλικες συνταξιούχοι, ενώ η πλειονότητα είναι ιδιοκάτοικοι σε ποσοστό 74,54%.

Ολόκληρη η έκταση της περιοχής που είναι 42.400,00 μ.² περιλαμβάνει 262 αυτοτελείς ιδιοκτησίες.

Το κτιριακό απόθεμα της περιοχής χαρακτηρίζεται γενικά από παλαιότητα και κυρίως χαμηλή ποιότητα.

Τα χαρακτηριστικά των κτιρίων της περιοχής αποτελούν αντανάκλαση της γενικότερης υποβάθμισής της.

Όλα τα κτίρια έχουν χρήση κατοικίας και είναι μονώροφα ή διώροφα με πολύ μικρές αυλές, σε ακανόνιστα και μικρά οικόπεδα, με χαμηλούς δείκτες εξοπλισμού.

Είναι προφανές, ότι η κατάσταση της περιοχής έχει ανάγκη ριζικών βελτιώσεων, που δεν αρκεί να περιοριστούν στους δημόσιους(κοινόχρηστους χώρους), αλλά οφείλουν να επεκταθούν και στους ιδιωτικούς.

Απαιτούνται παρεμβάσεις που θα στοχεύουν όχι μόνο σε περιβαλλοντικές, αισθητικές και κυκλοφοριακές βελτιώσεις, αλλά επίσης και σε στεγαστικές-κοινωνικές.

Η ανάπτυξη της περιοχής «Τριτάκη» νοείται ως πλέον σύνθετη και ουσιαστική απ' ότι συνήθως περιλαμβάνει η χρήση του όρου, νοείται δηλαδή ως «ολοκληρωμένη ανάπτυξη».

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν από έρευνα που έγινε για λογαριασμό της Αναπτυξιακής Δημοτικής Επιχείρησης Πάτρας(ΑΔΕΠ) μετά από ανάθεση στην εταιρία Data Research φαίνεται πως το 46,3% του πληθυσμού είναι Γυναίκες. Επίσης διαφαίνεται πως **τα ποσοστά Ανεργίας στην ΠΕ κυμαίνονται στο 9,8%.**

Αναλυτικότερα ανά περιοχές:

- Καντριάνικα: 11,6%
- Κρητικά: 8,8%
- Τριτάκη-Σκάλες Αγίου Νικολάου-Αγίου Γεωργίου - Παντοκράτορος - Δημοτικό Νοσοκομείο: 2,8%
- Αγία Αικατερίνη: 38,8%

Σύμφωνα με την έρευνα Δοξιάδη που πραγματοποιήθηκε το 1994 στην Πάτρα φαίνεται πως ο μη ενεργός πληθυσμός ανέρχεται στο 58%. Εννοώντας όσους ήταν ηλικίας κάτω των 15 ετών, μαθητές άνω των 15 ετών, φοιτητές, συνταξιούχους, ασχολούμενες με οικιακά και όσοι δεν μπορούσαν ή δεν επιθυμούσαν να εργαστούν. Στην ίδια έρευνα το ποσοστό της ανεργίας επί του συνόλου του ενεργού πληθυσμού ανέρχεται στο 23,91%. Από το σύνολο των ανέργων το 47,23% αφορά τις γυναίκες. Πιο συγκεκριμένα είναι αυτές που θα μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ως άνεργες που παρουσιάζουν σημαντική κινητικότητα στην αναζήτηση εργασίας, κυρίως λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζει η οικογένεια. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση των ανέργων γυναικών αυτής της κατηγορίας βρίσκεται στο ηλικιακό φάσμα των 20 έως 29 ετών, ποσοστό 26,5%. Αντίστοιχα οι μακροχρόνια άνεργες γυναίκες

ανέρχονται στο 16,09% επί του συνόλου των ανέργων γυναικών, ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι άνδρες και γυναίκες στο 45% επί του συνόλου των ανέργων.

Η έρευνα της Data Research δείχνει πως στην ΠΕ ΤΟ 32,04% των ανέργων που είναι όμως οικονομικά ενεργοί είναι γυναίκες ενώ το 31,07% του συνόλου των ανέργων είναι μακροχρόνια άνεργοι, έχουν δηλαδή συμπληρώσει τουλάχιστον ένα χρόνο ανεργίας.

2. ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Το 20,54% δηλώνει πως υπάρχει τουλάχιστον ένα μέλος στην οικογένεια που ανήκει σε κάποια από τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες:

- Οικονομικοί Μετανάστες: 8,42% επί του συνόλου του πληθυσμού της ΠΕ, 40,9% επί του συνόλου των μελών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.
- Παλινοστούντες: 0,79% επί του συνόλου του πληθυσμού της ΠΕ, 4,1 επί του συνόλου των μελών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.
- POM/Τσιγγάνοι: 7,41% επί του συνόλου του πληθυσμού της ΠΕ, 36,2% επί του συνόλου των μελών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Άλλες Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες:

- Άτομα με σωματικές αναπηρίες: 3,25% επί του συνόλου του πληθυσμού της ΠΕ, 15,7% επί του συνόλου των μελών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.
- Άτομα με ψυχικές ασθένειες: 0,11% επί του συνόλου του πληθυσμού της ΠΕ, 0,3% επί του συνόλου των μελών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.
- Χρήστες τοξικών ουσιών, πρώην χρήστες ή άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία απεξάρτησης: 0,34% επί του συνόλου του πληθυσμού της ΠΕ,

1,8% επί του συνόλου των μελών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

- Φυλακισμένοι-Αποφυλακισμένοι: 0,22% επί του συνόλου των μελών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Η σχέση που υπάρχει ανάμεσα σε αυτές τις ομάδες και την ανεργία σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας της Data Research περιγράφεται στον παρακάτω πίνακα:

Κοινωνικές Ευπαθείς Ομάδες	Ποσοστά ανεργίας σε εκατοστιαίες μονάδες
Οικονομικοί Μετανάστες	5,7%
Παλινοστούντες	0%
Τσιγγάνοι	29,9%
Άλλες κοινωνικά Ευπαθείς Ομάδες	0%

Τα ποσοστά που αναφέρονται στον πίνακα έχουν συμπεριλάβει μόνο όσους είναι άνεργοι και δηλώνουν την πρόθεσή τους να εργαστούν, βρίσκονται δηλαδή σε διαδικασία αναζήτησης εργασίας.

3. ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στην ΠΕ εμφανίζεται ένα ποσοστό 0,22% να είναι φυλακισμένοι ή αποφυλακισμένοι και ένα ποσοστό 0,34% να είναι χρήστες ουσιών, πρώην χρήστες ή άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία απεξάρτησης. Δεν πρόκειται για ένα ποσοστό στατιστικά σημαντικό ούτε από μόνο του ούτε σε σχέση με τα ποσοστά που εμφανίζονται συνολικά στο Νομό Αχαΐας. Από μαρτυρίες των αρχών αλλά και από τους κατοίκους της περιοχής γνωρίζουμε πως υπάρχουν υποπεριοχές στις οποίες εμφανίζεται έντονη κινητικότητα όσον αφορά στην παραβατικότητα και μάλιστα των ανηλίκων και των νέων ατόμων. Αυτές οι υποπεριοχές εντοπίζονται στις σκάλες Τριτάκη – Σκάλες Αγίου Νικολάου, στην Αγία Αικατερίνη αλλά και στην κεντρική περιοχή της ΠΕ, σε μικρότερο βαθμό. Οι μαρτυρίες των κατοίκων αφορούν κυρίως κλοπές, χρήση και διακίνηση ναρκωτικών.

Αν και δεν εμφανίζεται διαφοροποίηση της περιοχής παρέμβασης από την υπόλοιπη ευρύτερη περιοχή ωστόσο μπορεί να θεωρηθεί ως μια από τις περιοχές με αυξημένη επικινδυνότητα, όχι τόσο λόγω της συμμετοχής των κατοίκων όσο ως προς τον εντοπισμό των περιστατικών σε συγκεκριμένα σημεία.

4. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΝΕΡΓΩΝ

Σχετικά με τα στοιχεία εκείνα που μας σκιαγραφούν τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην εκπαίδευση και την ανεργία δεν υπάρχουν ακόμη ολοκληρωμένα στοιχεία από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία(ΕΣΥΕ) για την περιοχή παρέμβασης. Από τα στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα της Data Research φαίνεται πως **το 16% δεν έχει ολοκληρώσει τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση** ενώ βρέθηκε σε αυτή (Σχολική διαρροή) και για κάποιους λόγους διέκοψε:

- 4% από ανάγκη για εργασία
- 2% επειδή αντιμετώπιζε δυσκολίες στο σχολείο
- 10% για άλλους λόγους

Τα ποσοστά αυτά είναι πολύ υψηλά στην υποπεριοχή της ΠΕ Κρητικά – Εβραιομνήματα, ενώ στην περιοχή των Τσιγγάνων(Αγ. Αικατερίνη) δεν μιλάμε για Σχολική διαρροή αλλά για αναλφαβητισμό αφού η συντριπτική πλειοψηφία δεν γνώρισε ποτέ το σχολικό περιβάλλον.

Έτσι αν εξαιρέσουμε τους αναλφάβητους που εντοπίζονται κυρίως στην ομάδα των τσιγγάνων, το 21,3% των κατοίκων της περιοχής αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της ανεργίας, της εποχιακής απασχόλησης και της υποαπασχόλησης. **Οι δυσκολίες διείσδυσης στην αγορά εργασίας για αυτά τα άτομα εντοπίζονται σε δύο κυρίως άξονες:**

- Ως αναφορά το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, έχουν διακόψει για κάποιο λόγο την εκπαίδευση στο Γυμνάσιο ή στο Λύκειο.
- Ως αναφορά το ηλικιακό φάσμα, το φύλο και την ειδικότητα, πολλοί είναι απολυμένοι από βιοτεχνίες(κυρίως γυναίκες) ή μικροεπιχειρήσεις της περιοχής και λόγω της μεγάλης ηλικίας(άνω των 35 ετών) και της ειδικότητας που είχαν

αποκτήσει και εξαφανίστηκε, είχαν δυσκολίες επανένταξης στην αγορά εργασίας.

Το φάσμα εκπαίδευσης-ηλικίας στο οποίο εντοπίζεται το μεγαλύτερο μέγεθος της ανεργίας στην ΠΕ, αν συνεκτιμηθούν τα στοιχεία της έρευνας με αυτά της ΕΣΥΕ και της έρευνας Δοξιάδη είναι η ηλικία των **20 έως 29 για τους άνδρες και των 20 έως 39 για τις γυναίκες** και αφορά πρωτίστως όσους δεν ολοκλήρωσαν τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και όσους έστω και αν την ολοκλήρωσαν δεν απέκτησαν κάποια ειδικότητα από ΤΕΛ, ΕΠΛ ή ΙΕΚ.

Το επίπεδο εκπαίδευσης ανέργων της ΠΕ εμφανίζεται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Επίπεδο Εκπαίδευσης Ανέργων	Ποσοστά σε Εκατοστιαίες Μονάδες
«Δεν ολοκλήρωσα το Δημοτικό»	10,61 %
«Ολοκλήρωσα το Δημοτικό»	34,85 %
«Ολοκλήρωσα το Γυμνάσιο»	9,09 %
«Ολοκλήρωσα το Λύκειο»	21,21 %
«Ολοκλήρωσα το ΤΕΣ ή ΙΕΚ»	18,18 %
«Ολοκλήρωσα το ΑΤΕΙ ή ΤΕΙ»	6,06 %
Μεταπτυχιακές σπουδές	0 %
Σύνολο	100 %

Η εργασιακή εμπειρία των ανέργων υπολογίζεται πως αγγίζει το 86,4% του συνόλου των ανέργων. Στο μεγάλο μέρος της εκτιμάται ότι είναι πολυποίκιλη από διάφορες εργασίες με εποχιακό κυρίως χαρακτήρα και δύσκολα μπορεί να αποδειχθεί αφού συνήθως δεν πρόκειται για προσωπικό δηλωμένο στο ΙΚΑ.

Μόνο ένα μικρό ποσοστό που δεν ξεπερνά το 3,4% έχει παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο κατάρτισης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΣΧΗΜΑ – ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΦΟΡΕΩΝ

ΠΕΠ ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ / ΜΕΤΡΟ 4.5 & 4.6
ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΣΥΜΠΡΑΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΤΑΙΡΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ

Στην Πάτρα, σήμερα 28 Μαρτίου 2002, μεταξύ:

Της **Αναπτυξιακής Δημοτικής Πάτρας (ΑΔΕΠ)** με έδρα την Πάτρα, οδός Ελ. Βενιζέλου 38 & Σολωμού, Τ.Κ. 26333, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον κ. **Ευάγγελο Φλωράτο** (Δήμαρχο Πατρέων-Πρόεδρο ΑΔΕΠ) και των ακόλουθων φορέων, που αποτελούν το δίκτυο τοπικών εταίρων:

- Ø Δημοτικός Οργανισμός Υγείας & Πρόνοιας (ΔΟΥΠ) Δήμου Πατρέων
- Ø Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πάτρας (ΔΕΠΑΠ)
- Ø Περιφέρεια Δυτ.Ελλάδας-Δ/ση Σχεδιασμού & Ανάπτυξης
- Ø ΟΑΕΔ Πάτρας
- Ø Επιμελητήριο Αχαΐας
- Ø ΟΕΒΕΣ Ν. Αχαΐας
- Ø Παν/μιο Πατρών - Τμ. Μηχανολόγων & Αεροναυπηγών Μηχανικών - Σπουδαστήριο Διοίκησης Εργοστασίων
- Ø Παν/μιο Πατρών - Τμ. Αρχιτεκτόνων Μηχανικών - Εργαστήριο Πολεοδομικού & Χωροταξικού Σχεδιασμού
- Ø Παν/μιο Πατρών - Τμ. Πολιτικών Μηχανικών - Εργαστήριο Αρχιτεκτονικής Τεχνολογίας & Σχεδιασμού του χώρου
- Ø Δίκτυο ΡΟΜ
- Ø Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) Πάτρας
- Ø ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ-Περιφερειακή Επιτροπή Πελοποννήσου & Ιονίων Νήσων
- Ø Κίνηση "Πρόταση"
- Ø Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας
- Ø Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα
- Ø Σύλλογος Αρχιτεκτόνων Ν. Αχαΐας
- Ø Σώμα Ελληνίδων Οδηγών-Τοπικό Τμήμα Πάτρας
- Ø Σώμα Ελλήνων Προσκόπων - Περιφερειακή Εφορία Αχαΐας
- Ø Φυσιολατρικός Σύνδεσμος Πατρών
- Ø Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Πατρών

συμφωνήθηκε η από κοινού προετοιμασία και υποβολή **Επιχειρησιακού Σχεδίου με τίτλο "Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τμήματος της παλαιάς πόλης των Πατρών"** για τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων δράσεων και έργων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας, στο πλαίσιο του **ΠΕΠ Δυτ.Ελλάδας/Μέτρο 4.5 & 4.6**.

ΑΡΘΡΟ 1

Σκοπός της συνεργασίας θα είναι ο σχεδιασμός, η επεξεργασία και η υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων που θα αφορούν στην ανασυγκρότηση και αιεφόρο οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση της αστικής περιοχής της πόλης των Πατρών που περιλαμβάνει τις συνοικίες: Αγ. Αικατερίνη, Τάσι-Ταμπάχανα, Κρητικά-Εβραιομνήματα, Κανδριάνικα, Τριτάκη, Σκάλες Αγ. Νικολάου-Αγ. Γεωργίου-Αρχαίο Ωδείο-Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο.

ΑΡΘΡΟ 2

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις θα αποτελέσουν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα και θα διαρθρώνονται σε επιμέρους ενέργειες και δράσεις σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τους όρους της προκήρυξης του "ΠΕΠ Δυτ. Ελλάδας 2000-2006", Μέτρο 4.5 & 4.6. Η ευθύνη υλοποίησης των επιμέρους δράσεων περιγράφεται στο σύστημα διαχείρισης του εταιρικού σχήματος, που θα συσταθεί με συντονιστή φορέα την ΑΔΕΠ και θα τελεί υπό την εποπτεία του Δήμου Πατρέων.

ΑΡΘΡΟ 3

Οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν και συναποδέχονται:

- α) Να αποτελέσουν μέλη του δικτύου των φορέων που συστήνεται με φορέα υλοποίησης την ΑΔΕΠ στο πλαίσιο της υποβολής επιχειρησιακού σχεδίου στο "ΠΕΠ Δυτ.Ελλάδας 2000-2006", Μέτρο 4.5 & 4.6.
- β) Να συστήσουν, μετά την έγκριση της προαναφερόμενης αίτησης και την ένταξη του έργου, Τοπική Συντονιστική Επιτροπή που θα αποτελείται από τους νόμιμους εκπροσώπους όλων των φορέων του εταιρικού σχήματος που θα συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα.
- γ) Να ορίσουν ως υπεύθυνο της εταιρικής σχέσης και υπεύθυνο για την υλοποίηση του έργου, το Δήμαρχο Πατρέων & Πρόεδρο ΑΔΕΠ κ. Ευάγγελο Φλωράτο.

ΑΡΘΡΟ 4

Όπως αναφέρθηκε, το Επιχειρησιακό Σχέδιο εστιάζει στις συνοικίες Αγ.Αικατερίνη , Τάσι-Ταμπάχανα, Κρητικά-Εβραιομνήματα, Κανδριάνικα, Τριτάκη, Σκάλες Αγ. Νικολάου-Αγ.Γεωργίου-Αρχαίο Ωδείο-Παλαιό Νοσοκομείο.Προτείνονται ενέργειες για τη βελτίωση των μεταφορών, την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη μέτρων πρόνοιας προς όφελος της υγείας, υλοποίηση σειράς αστικών αναπλάσεων, αναβάθμιση του πολιτιστικού επιπέδου, υποστήριξη της απασχόλησης

μέσω ανάπτυξης κοινωνικών δομών, οργάνωση σεμιναρίων επαγγελματικής κατάρτισης και ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας.

ΑΡΘΡΟ 5

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προτεινόμενου Επιχειρησιακού Σχεδίου, ανέρχεται στο ποσό των 13,507,878 Ευρώ, ο οποίος κατανέμεται μεταξύ των συμβαλλομένων όπως περιγράφεται στο Επιχειρησιακό Σχέδιο με βάση τις αρμοδιότητές τους. Να σημειωθεί, ότι προβλέπονται δύο κατηγορίες φορέων-εταίρων: α) τελικοί δικαιούχοι, που θα είναι υπεύθυνοι υλοποίησης πράξεων και θα διαχειριστούν κονδύλια συμπληρώνοντας και παρακολουθώντας τα σχετικά τεχνικά δελτία και β) εμπλεκόμενοι εταίροι μη τελικοί δικαιούχοι, που με την εμπειρία τους θα υποστηρίξουν την υλοποίηση δράσεων, ενθαρρύνοντας τη δικτύωση, χωρίς να διαχειριστούν οι ίδιοι χρήματα.

Η οριστική κατανομή του προϋπολογισμού θα γίνει μετά την έγκριση του προγράμματος και του τελικού προϋπολογισμού από τις αρμόδιες αρχές και θα είναι ανάλογη της κατανομής των αρμοδιοτήτων, όπως αυτές περιγράφονται αναλυτικά στο Επιχειρησιακό Σχέδιο.

Έκαστος των συμβαλλομένων έλαβε από ένα αντίγραφο του παρόντος.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΣΤΗΝ Π.Ε. ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ
Δημοτικό Βρεφοκομείο - Δημοτικός Παιδικός Σταθμός (Σωτηριάδου 6)

Φύλαξη παιδιών ηλικίας από 7 μηνών έως και Νηπιαγωγείου. Σήμερα πηγαίνουν 150 παιδιά.

Ξενώνας Ανύπαντρων Μητέρων (Σωτηριάδου 6)

- § Παρέχει στέγη και τροφή σε όλες τις ανύπαντρες μητέρες οι οποίες βρίσκονται σε δύσκολες στιγμές, μόνες και αβοήθητες, σε κατάσταση εγκυμοσύνης για το δίμηνο πριν και μετά τον τοκετό τους.
- § Στηρίζει κοινωνικά και ψυχολογικά τις μητέρες εκείνες που αντιμετωπίζουν έντονα την περιθωριοποίηση στην κοινωνική και επαγγελματική τους ζωή, ζουν σε άθλιες συνθήκες διαβίωσης, διώκονται από τις οικογένειές τους ή φιλοξενούνται κάπου προσωρινά με στόχο τον αποδοχή τους, την κοινωνική τους προσαρμογή και την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.
- § Έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει 10 ανύπαντρες μητέρες μαζί με τα μωρά τους, φροντίζοντας την δημιουργία υγιών σχέσεων μεταξύ τους.

Σχολή Γονέων(Σωτηριάδου 6)

Συμβάλλει στην :

- Ø Ενδυνάμωση του ρόλου των γονέων
- Ø Βελτίωση της επικοινωνίας γονέων-παιδιών
- Ø Ανάπτυξη ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων στην οικογένεια
- Ø Προετοιμασία των νέων για τον γάμο και την οικογένεια

Οργανώνει ομαδικές συναντήσεις, σεμινάρια και ανοιχτές συζητήσεις.

Λειτουργούν ομάδες για:

- Ø Γονείς με παιδιά προσχολικής ηλικίας
- Ø Γονείς με παιδιά σχολικής ηλικίας
- Ø Γονείς με παιδιά εφηβικής και νεανικής ηλικίας
- Ø Νέους με θέμα "προετοιμασία για το γάμο και την οικογενειακή ζωή"
- Ø Γονείς με θέμα "σχέσεις - επικοινωνία γονέων, εφήβων".

Κέντρο Στήριξης πολιτών με Ειδικές Ανάγκες(Φιλαδελφείας 4)

Το Κέντρο Στήριξης Πολιτών με Ειδικές ανάγκες αποτελεί την υπηρεσία του Δήμου που εδώ και χρόνια αναπτύσσει προγράμματα και δραστηριότητες για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες. Ειδικότερα, στο κέντρο είναι γραμμένα 138 άτομα από τα οποία τα 60-65 εξυπηρετούνται σε καθημερινή σχεδόν βάση στα προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης και άθλησης.

Στόχοι του κέντρου στήριξης είναι:

- να βοηθήσει τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες και τις οικογένειές τους να ξεπεράσουν τις προσωπικές και αντικειμενικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν
- να ενισχύσει την ανάπτυξη των προσωπικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους
- να προωθήσει δράσεις για την επαγγελματική ένταξη των ΑΜΕΑ.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσει τα παρακάτω προγράμματα:

1. Τράπεζα Πληροφοριών για θέματα ΑΜΕΑ
2. Ομάδες δημιουργικής απασχόλησης, μουσικοκινητικής αγωγής και
3. Αθλητικών δραστηριοτήτων
  - α) ατόμων με νοητική στέρση
  - β) ατόμων με ψυχιατρικά προβλήματα
  - γ) ατόμων με αυτιστικά στοιχεία
4. Συμβουλευτική υποστήριξη στα ΑΜΕΑ και τις οικογένειές τους-λειτουργία ομάδας συμβουλευτικής υποστήριξης γονέων
5. Ενημέρωση-ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας
6. Ανάπτυξη συνεργασίας με όλους τους φορείς και υπηρεσίες της πόλης για τα ΑΜΕΑ

Παράλληλα το Κέντρο Στήριξης κατευθύνεται σε νέες δράσεις που αφορούν:

- Την έρευνα-καταγραφή του προφίλ των αναγκών των ΑΜΕΑ
- Την βελτίωση της προσβασιμότητας στην πόλη
- Την επαγγελματική ένταξη των ΑΜΕΑ

ΚΑΠΗ (Φιλαδελφείας και Βοσπόρου)

Στόχος του είναι να παραμείνει ο ηλικιωμένος στο σπίτι, στην οικογένεια, στη γειτονιά, ενταγμένος στην κοινότητα, αυτόνομος, ισότιμος και δραστήριος.

Δίνεται η δυνατότητα στον ηλικιωμένο να:

- Καλύψει τις ψυχοκοινωνικές του ανάγκες
- Αναπτύξει και να καλλιεργήσει δεξιότητες

- Βελτιώσει την ποιότητα ζωής του
- Συμμετέχει ενεργά στην κοινωνική ζωή του τόπου του

Υπηρεσίες που λειτουργούν:

- Κοινωνική υπηρεσία
- Ιατρική υπηρεσία
- Φυσικοθεραπεία
- Κυλικείο

Πραγματοποιούνται:

- Προγράμματα προληπτικής ιατρικής, ιατρική φροντίδα, πληροφόρηση σε θέματα υγείας, υγιεινή διατροφή, εμβολιασμός κτλ
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις, δημιουργική απασχόληση (χορωδία, χορευτικό)
- Ενημέρωση σε θέματα κοινωνικού και περιβαλλοντικού περιεχομένου

Πρόγραμμα "**Βοήθεια στο σπίτι για την 3^η ηλικία**". Στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων, με το να μένουν αυτοεξυπηρετούμενοι στο φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον.

Απευθύνεται σε:

- Μοναχικά ηλικιωμένα άτομα
- Ηλικιωμένους με αδυναμία αυτοεξυπηρέτησης
- Ηλικιωμένους χωρίς επαρκείς οικονομικούς πόρους

Σύλλογος Παραπληγικών (Φιλαδελφείας 4)

Ο Σύλλογος Παραπληγικών της Πάτρας είναι παράρτημα του Πανελληνίου Συλλόγου Παραπληγικών. Αποτελεί το συνδικαλιστικό όργανο των κινητικά αναπήρων και στόχος του είναι η προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με κινητικό πρόβλημα, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Λειτουργεί γυμναστήριο για άτομα με κινητική αναπηρία.

Στέγη Αστέγων Δήμου Πατρέων(Γ.Ρούφου 81)

Η Στέγη Αστέγων λειτουργεί από το 1999. Εξυπηρετεί 15 περιπτώσεις αστέγων ατόμων-δημοτών της Πάτρας, παρέχοντας βραχεία φιλοξενία και στοχεύοντας στην κοινωνική επανένταξή τους. Για την φιλοξενία των ατόμων εξετάζονται τόσο οι κοινωνικοοικονομικοί όσο και οι ψυχοσωματικοί παράγοντες. Δεν εξυπηρετούνται άτομα που εμπλέκονται σε χρήση αλκοόλ, ναρκωτικών ουσιών καθώς και άτομα με παραβατική συμπεριφορά. Υπάρχει δυνατότητα για φιλοξενία 5 γυναικών και 10 ανδρών. Οι φιλοξενοούμενοι παρακολουθούνται από Ιατρό και Κοινωνικό Λειτουργό.

Άσυλο Ανιάτων Πατρών(Πλατεία Παντοκράτορος)

Δέχεται ενήλικες(20 ετών και άνω) που πάσχουν από χρόνιες παθήσεις (εγκεφαλικά επεισόδια, σκλήρυνση κατά πλάκας, τετραπληγία, παραπληγία, μυασθένεια, γεροντική άνοια, αρτηριοσκλήρυνση). Δεν φιλοξενούνται ασθενείς με μεταδοτικές νόσους, επιληψία, ψυχικές παθήσεις, καρκίνο, φυματίωση ή τύφλωση. Το άσυλο φιλοξενεί σήμερα 117 άτομα περίπου.

ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ-Περιφερειακή Επιτροπή Πελοποννήσου & Ιονίων Νήσων (Παπαδιαμαντοπούλου 17)

Η ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ είναι η Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων-Σωματείων και Κηδεμόνων Ατόμων με Νοητική Υστέρηση και Πολλαπλές Ψυχοσωματικές αναπηρίες(ΑΜΕΑ). Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και διοικείται από 17μελές γενικό συμβούλιο που εκλέγεται από τη γενική συνέλευση με 3ετή θητεία.

Άσυλο Αναπήρων Παιδιών "Κιβωτός της Αγάπης" (Κων/νου Παλαιολόγου 29)

Παρέχεται περίθαλψη ασυλιακής μορφής για βαριές διανοητικές και σωματικές αναπηρίες(στέγη, τροφή, ένδυση). Γίνονται δεκτά περιστατικά από όλη την Ελλάδα. Αυτή τη στιγμή στο χώρο υπάρχουν 55 τρόφιμοι, ηλικίας από 2-3 ετών μέχρι 25 ετών. Κατά κύριο λόγο δεν υπάρχει επαφή των τροφίμων με το οικογενειακό τους περιβάλλον. Το προσωπικό είναι 35μελές(επιστημονικό, λογοθεραπευτής, κοινωνικοί λειτουργοί, νοσηλευτές, βοηθητικό προσωπικό)

ΙΚΑ Γερμανού

Νοσοκομείο Άγιος Ανδρέας (Τσερτίδου 1)

"Υπόσχεση" Νοσοκομείο Άγιος Ανδρέας (Τσερτίδου 1)

Σύλλογος που παρέχει στήριξη σε φορείς του AIDS.

Κ.ΚΟΙ.ΨΥ.ΝΟΔ.Ε Κέντρο Κοινωνικής Ψυχιατρικής Νοτιοδυτικής Ελλάδος (Τσερτίδου 1)

Είναι εθελοντικό σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Ιδρύθηκε το 1994. Σκοπός του είναι η ευαισθητοποίηση - ενημέρωση της ευρύτερης ικανότητας σχετικά με την ψυχική νόσο, ώστε να γίνει κατανοητό ότι τα ψυχικά νοσούντα άτομα δεν πρέπει να αποκλείονται από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Επίσης απευθύνεται στους ψυχικά ασθενείς και στις οικογένειές τους, πραγματοποιώντας κατ' οίκον επισκέψεις. Τα μέλη του σωματείου είναι ψυχίατροι, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, φοιτητές ιατρικής και γενικά ειδικότητες που σχετίζονται με τον τομέα της ψυχικής υγείας. Το ΚΚΟΙΨΥΝΟΔΕ συνεργάζεται στενά με τις Ψυχιατρικές Κλινικές του Νοσοκομείου Άγιος Ανδρέας και του ΠΠΓΝΠ.

Πνευματικό Κέντρο Αγίου Δημητρίου

Λειτουργούν ομάδες μουσικής, χορού, ζωγραφικής για παιδιά και νέους.

ΔΕΠΑΠ(Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Πάτρας)

Προάγει την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής με την πραγματοποίηση εκδηλώσεων, εκθέσεων, πολιτιστικών δρώμενων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Λειτουργούν: Θεατρικό τμήμα, Χορευτικό τμήμα, Καλλιτεχνικό εργαστήριο, Καρναβαλικό γραφείο.

Σώμα Ελλήνων Προσκόπων(Γερμανού 78-80)

Ιστορικό προσπαθειών επίλυσης στεγαστικού προβλήματος

Αγ. Αικατερίνης

Προσπάθειες επεμβάσεων στην περιοχή και στεγαστικής αποκατάστασης των κατοίκων της

Τα μεγαλύτερα προβλήματα σε σχέση με ολόκληρη την Π.Ε. αντιμετώπιζε κατά το παρελθόν και συνεχίζει να αντιμετωπίζει η περιοχή "Γύφτικα", συνοικισμός της Αγίας Αικατερίνης Πατρών. Αυτό αποδεικνύεται από τον μεγάλο αριθμό των προσπαθειών που έχουν γίνει μέχρι σήμερα από την πολιτεία για την εξυγίανση και ανάπλαση της περιοχής, αλλά και για την στεγαστική αποκατάσταση των κατοίκων της. Το θέμα απασχόλησε τόσο τον Δήμο Πατρέων όσο και το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας από το έτος 1960, οπότε και άρχισαν να εφαρμόζονται τα πρώτα προγράμματα κοινωνικής κατοικίας.

Η αντιμετώπιση του θέματος δεν υπήρξε σταθερή για αυτό και μέχρι σήμερα οι δράσεις δεν ήταν αποτελεσματικές. Δόθηκε μεν προτεραιότητα στην απομάκρυνση της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας των τσιγγάνων από την κεντρική αυτή περιοχή, και στη μεταστέγασή τους στην περιφέρεια, αλλά η ενέργεια αυτή δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Ο λόγος ήταν η άρνηση των τσιγγάνων να μεταστεγαστούν αλλά και το μεγάλο κόστος μιας ενδεχόμενης απαλλοτρίωσης της περιοχής προκειμένου να κατασκευαστούν συγκροτήματα πολυκατοικιών για να στεγάσουν τους παραπηγματούχους κατοίκους. Η τελική σημερινή απόφαση του Δήμου Πατρέων είναι, μια και δεν υπάρχουν περαιτέρω περιθώρια αναστολών και παλινδρομήσεων, να αξιοποιήσει τους ισχύοντες πολεοδομικούς μηχανισμούς ώστε να βοηθήσουν στην σταδιακή ανάπλαση της περιοχής, με την στεγαστική αποκατάσταση των κατοίκων της, μέσα σ' αυτήν.

Δεδομένης της ιδιαιτερότητας που χαρακτηρίζει την περιοχή της Αγίας Αικατερίνης λόγω των πραγματικά μεγάλων δυσκολιών που παρουσιάζονται, θα της δώσουμε μια πιο ιδιαίτερη προσοχή, κάνοντας μια σύντομη αναδρομή στις ενέργειες που έχουν πραγματοποιηθεί κατά περιόδους προς επίλυση του προβλήματος στεγαστικής αποκατάστασης της περιοχής:

1960-1961: Αρχίζει η πρώτη έρευνα για την αναγνώριση της περιοχής και την καταγραφή των κοινωνικοοικονομικών στοιχείων των κατοίκων της, και πραγματοποιείται μια πρώτη απογραφή.

1966: Γίνεται η πρώτη συστηματική απογραφή των μόνιμων κατοίκων της περιοχής, ερευνάται η νομιμότητα κτήσης και κατοχής των παραπηγμάτων και αποφασίζεται ομόφωνα η μεταστέγαση των κατοίκων σε άλλη θέση.

1968: Γίνονται έρευνες προς εξεύρεση έκτασης όπου θα μεταστεγαστούν οι τσιγγάνοι.

1971: Τίθεται σε εφαρμογή από το Υπουργείο Υγείας & Πρόνοιας Στεγαστικό Πρόγραμμα Λαϊκής Κατοικίας για τη στέγαση των δικαιούχων και αναγνωρίζονται ως τέτοιες, 59 οικογένειες.

1973: Κηρύσσεται η απαλλοτρίωση κατάλληλης έκτασης στην περιοχή Ταραμπούρα(κοντά στο χείμαρρο Γλαύκο).

1975: Εγκρίνεται η δημοπράτηση του έργου της κατασκευής Λαϊκής Κατοικίας.

1976: Απαλλοτριώνεται και καταλαμβάνεται ο χώρος στην περιοχή Ταραμπούρα, ματαιώνεται όμως η μεταστέγαση των κατοίκων και ερευνάται η δυνατότητα στέγασης εντός της περιοχής της Αγ. Αικατερίνης.

1977: Γίνεται νέα απογραφή και αναγνωρίζονται ως δικαιούχοι στεγάσεως, 55 οικογένειες.

1978: Εγκρίνεται η εφαρμογή νέου στεγαστικού προγράμματος για τη στέγαση των κατοίκων εντός περιοχής.

1979: Κηρύσσεται η απαλλοτρίωση της απαραίτητης έκτασης, η οποία όμως δεν πραγματοποιείται.

1982: Ανακαλείται η απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε για την περιοχή λόγω της μεγάλης δαπάνης που θα επέφερε στο Δημόσιο.

1986-1987: Ανακινείται το θέμα της εφαρμογής κοινού στεγαστικού προγράμματος Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων και ΟΕΚ για την μεταστέγαση των τσιγγάνων στην περιοχή Ταραμπούρα. Αποφασίζεται η προώθηση των διαδικασιών εφαρμογής του για τους 55 δικαιούχους στεγάσεως.

1997: Έπειτα από 10 έτη αδράνειας, το ζήτημα έχει παραμείνει σε εκκρεμότητα. Ο Δήμος Πατρέων αρχίζει νέα σχετική διερεύνηση και συμπεραίνει πως η Αγ.Αικατερίνη πρέπει να αναβαθμιστεί σε συνδυασμό με την ευρύτερη προβληματική περιοχή και όχι αυτοτελώς όπως θεωρούνταν μέχρι τώρα. Στηρίζει παράλληλα την άποψη ότι δεν πρέπει να γίνει μετακίνηση των κατοίκων.

2000: Πρόταση ένταξης στην πρωτοβουλία URBAN II.

2001: Πρόταση ένταξης στο Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσης για την Ένταξη των τσιγγάνων.

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

- ✓ Αλέκος Αναστ. Μαρασλής , «Ιστορία της Πάτρας η εξέλιξη μιας πρωτοποριακής πόλης» , ΠΑΤΡΑ 1983
- ✓ Αλέκος Αναστ. Μαρασλής, «ΠΑΤΡΑ 1900», ΠΑΤΡΑ 1978
- ✓ Πελοπόννησος Εκδοτική Α.Ε. «Ιστορίες της πόλης περί τεχνών» ΠΑΤΡΑ 2004, Εκδ. Νανά – Σπύρος Δούκας.
- ✓ Στέφ. Θωμόπουλος «Ιστορία της Πόλεως των Πατρών», τυπογραφ. Χαράλαμπου Καγιάφα, ΠΑΤΡΑ 1950
- ✓ Κώστα Ν. Τριανταφύλλου «Ιστορικών Λεξικό των Πατρών» Εκδ.Πέτρου Χρ.Κούλη , ΠΑΤΡΑΙ 1995
- ✓ Βρεττός , Λάμπρος Σ. «Στο παρελθόν της Αχαΐας» Αχαϊκές Εκδόσεις , 1986
- ✓ Συναδινός Πέτρος Α. «Πολιτισμός ανάπτυξη πολεοδομία » ΠΑΤΡΑ, Αχαϊκές Εκδόσεις
- ✓ Βρεττός, Λάμπρος Σ. «Το Κάστρο Της Πάτρας » ΠΑΤΡΑ, Αχαϊκές Εκδόσεις 1993
- ✓ Τρακαδάς, Περικλής Π. «Περιήγηση στο νομό Αχαΐας » ΠΑΤΡΑ , Αχαϊκές Εκδόσεις
- ✓ URBAN I / “URBAN- ΕΥΠ Πάτρας” Επιχειρησιακό Σχέδιο για την «Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τμήματος της παλαιάς πόλης των Πατρών»
- ✓ Συνέντευξη από τον κύριο Τάκη Τριανταφύλλου, Χωροτάκτη Πολεοδόμο/ Συντονιστή και μέλος της ομάδας εκπόνησης του επιχειρησιακού σχεδίου «Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τμήματος της παλαιάς πόλης των Πατρών»
- ✓ DATA RC (Εταιρεία Διεξαγωγής έρευνας κοινωνικοοικονομικού προφίλ)

ΔΡΑ.Σ.Υ.Ν.Α

ΧΑΡΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

